C 1 A. 7.
BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXIII
G
47
NAPOLI
9/4/6
47

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GERARDI JOHANNIS
VOSSII
De
PHILOSOPHORUM SECTIS
LIBER.
Cum
CONTINUATIONE
&
Supplementis
JOHANNIS JACOBI
à RYSSEL.

LIPSIÆ,
Sumptibus JOH. CASPARI MEYERI.
Bibliopolæ Lipſienſis.
Literis JOHANNIS GEORGII.
Anno MDCXC.

B. R. NEAPOLIS

Digitized by Google

Digitized by Google

Viro

Magnifico, Nobiliſſimo, Ampliſſimo, edecumataque Prudentia Spectatiſſimo.

DOMINO

ADRIANO STEGERO,

Civitatis Lipſienſis

Conſuli jam regenti,

Nec non Scabinatus Electoralis, qui hic Lipſiæ eſt, Aſſeſſori, &c. &c.

Patrono ſuo æſtumatiſſimo Felicitatem!

SI ſolus offerentis animus ejus, quod *Tibi* offertur, *Vir Magnifice*, pretium abſolveret, ampliſſimum adeſſe donum, quod *Tuo* inſcribo *Nomini*, poſſem *Tibi* perſuadere: Verum cum ipſi argumento æſtimatio quædam inſit nativa, absque mea ſententia illud, quod exhibeo, commendatione non indignum eſſe deprehendes.

Digitized by Google

des. Philoſophos *Tibi* offero, & tales, qui umbratica ſaltem ſpeculatione ea præprimis, quæ ad nobiliſſimam illam Sapientiam ſpectant activam volverunt, quæ *Tu* verò in ipſo rerum actu quotidie perſpicis & exerces. *Tua* enim Virtus eſt, ut ſplendidiſſimæ præſis *Urbi*. Quem alium *Te* appellare poſſum, quam Bonum Philoſophum, & quem magis Philoſophum, quam illum, qui ipſam Sapientiam practicè reddit conſpicuam. Cui alii itaque Philoſophos offerre poſſum, quam Philoſopho ſic Optumo, cujus & Prudentiam alii mirantur & Humanitatem laudant. Neque etiam hilari *Te* fronte hæc, quæ Voſſiana ſunt accepturum deſpero; aſt quæ mea ſunt ſplendidiſſimo *Tuo Nomini* ſubſcribere, magnæ eſt audaciæ. Excuſes inde, peto, *Vir Magnifice*, meam confidentiam, ad quam *Tua* erga tenuitatem meam Benevolentia, multiplici ſpecimine exhibita, me ſtimulavit, præſertim, quod *Te* propter dùplex Vinculum non duntaxat amari ſed & coli à me publice hoc ſpecimine voluerim declarare. *Deus Te ſervet!*

Johannes Jacobus à Ryſſel.
L. S.

Digitized by Google

L. S.

INter ſcripta viri incomparabilis Gerardi Joh. Voſſii, non infimo loco ponēda ſunt opuſcula ejꝰ exoterica, quibus artium popularium ac liberalium, ipſius Philoſophiæ & philoſophicarum ſectarum partiones, atque hiſtoriam magna ſane eruditorū cum utilitate illuſtravit, quæ tanto etiam cum applauſu ab iis fuerunt accepta, ut oppidò maturè in officinis ſuperioris præprimis noſtræ Germaniæ cœperint deſiderari. Inde jam diu pretioſiſſimi theſauri venditorem quæſiverunt eruditi, nec invenerunt eum, donec ante paululum tempus *Johannes Caſparus Meyerus*, Bibliopola noſter, ſuis impenſis partem opuſculorum, & illam quidem, quæ de Philoſophorum Sectis agit, recudendam ſuſcepit, & à me Continuationem optavit, hac intentione, ut reliqua, ſi hic labor fuerit gratus, mea opera in publicum ſit emiſſurus. Dum verò paululum circumſpexi, & deprehendi, ſcripta iſta ſimul eſſe inſtar compendii, hiſtoriam artium ac ſcientiarum, quæ hodie ad Facultatem ſpectant Philoſophicam, delineantis, ipſum autem Voſſium ad ſtatum atque conditionem earum, quatenus literis in Græcia florentibus fuerunt, in plerisque reſpe-

xiſſe

Digitized by Google

xiſſe obſervavi; Ita labores meos inſtituere viſum fuit, ut non duntaxat orbi erudito Voſſiani Scripti à nato Chriſto usque ad tempora noſtra ſuppeditarem Continuationem, ſed ea præterea adderem, à Voſſio omiſſa, quæ ad perfectionem hiſtoriæ etiam antiquæ Philoſophicæ quicquam contribuere videntur. Sic enim facilè, Lector, percipies, cur in præſentibus additionibus in capite primo à Philoſophia incipiam antediluviana, in ſecundo verò ea ſimul agam, ut cum textu Voſſiano connexionem monſtrem, in tertio demum Compendium exhibeam Continuationis. Ipſum notare Voſſium, & ea, quæ brevitatis ſtudio in qualibet Secta omiſit, in ejus textu reſtituere, quia propter hos fines Scriptum publicare nolui, non fuit animus. Fruere interim, Lector candide, hac mea levi opera, & ſi quatuor edidero Artes Populares, ſimul de differentia antiquæ & hodiernæ Reipublicæ Literariæ Diſſertationem à me expecta, quæ fundamenta hiſtoriæ, non philoſophicæ tantum, ſed univerſæ literariæ continebit, & ad aliqua removenda Præjudicia forte ſuppeditabit occaſionem. Bene Vale.

Series

Series Capitum

Quæ in hoc libro continentur.

I. De Philoſophia Barbarica Aſiatica.
II. De Philoſophia Barbarica Africana.
III. De Philoſophia Barbarica Europæa Thracum & Gallorum.
IV. De Philoſophia Græcanica fabuloſa.
V. De Philoſophia Græcanica non fabuloſa; ac primo de Secta Jonica.
VI. De Secta Italica.
VII. De Secta Eleatica.
VIII. De Secta Epicurea.
IX. De Secta Cyrenaica; ac triplici ejus propagine.
X. De Secta Eliaca ac Eretriaca.
XI. De Secta Megarica.
XII. De Veteri Academia ſeu Secta Platonica.
XIII. De Media ſeu Academia Secunda.
XIV. De Academia Nova ſive Tertia.
XV. De Academia Quarta & Quinta.
XVI. De Platonicis Junioribus.
XVII. De Peripateticis.
XIIX. De Cynicis.
XIX. De Stoicis.
XX. De Pyrrhoniis ſive Scepticis.
XXI. De Secta Potamonica ſive Electiva.

In

Digitized by Google

In Continuatione.

I. De Philoſophia Antediluviana.
II. De Philoſophia Poſtdiluviana.
III. De Philoſophia, quomodo poſt Chriſtum natum floruit.
IV. De Secta Pythagoricorum.
V. De Secta Epicurea.
VI. De Secta Platonica.
VII. De Secta Peripatetica.
IIX. De Scholaſticis.
IX. De Philoſophia Chriſtiana.
X. De Philoſophis, qui ab Ariſtotele receſſerunt.
XI. De Secta Cynica & Stoica.
XII. De Philoſophia Electiva.
XIII. De Secta Scepticorum.
XIV. De Syncretiſtis & Hoſtibus Philoſophiæ.

GERAR-

Digitized by Google

GERHARDI JOANNIS VOSSII DE PHILOSOPHORUM SECTIS. LIBER.

CAPUT PRIMUM
DE DIVISIONE PHILOSOPHIÆ &c.
ET PRIMUM DE BARBARICA QUÆ IN ASIA.

§. 1. *Philoſophia eſt duplex, Barbarica, & Græcanica. Antiquior harum Barbarica: ut optimi quique Græcorum ingenuè agnoverunt.*

Ut proditum ab auctore libri, qui Μαγικὸν inſcribebatur, qui nonnullis Antiſthenes, aliis Rhodo, aliis Ariſtoteles ipſe, ut ait Suidas. Ariſtoteli tribuit Plinius lib. xxx. cap. 1. Item Laërtius in præf. Ubi hoc ipſum de antiquitate Barbaricæ Philoſophiæ proditum ait à Sotione lib. xxii. τῆς διαδοχῆς ſive *ſucceſſionis*, & Hermodoro Platonico lib. de Diſciplinis. Sed perperam ab iis Laërtius ipſe diſſentit. Quod pluribus oſtendunt è noſtris Juſtinus Martyr, Tatianus Aſſyrius, Clemens Alexandrinus, Theophilus, Euſebius, Athanaſius, Theodoretus, alii.

§. 2. *Barbarica Philoſophia eſt ea, quæ extra Italiam & Græciam reſplenduit.*

Clemens lib. 1. Στρωμ. Φιλοσοφία τοίνυν πολυωφελές τι χρῆμα, πάλαι μὲν ἤκμασε παρὰ βαρβάροις, κατὰ τὰ ἔθνη διαλάμψασα, ὕστερον δὲ καὶ εἰς Ἕλληνας κατῆλθεν· *Philoſophia, res variè utilis, olim quidem viguit apud Barbaros, nationatim reſplendens, poſtea verò ad Græcos etiam venit.* Ubi illud κατὰ ἔθνη ſive *nationatim* ait, quia Brachmanes in natione Indorum, Gymnoſophiſtæ in natione Æthiopum,

Druidæ Gallorum, atque ita in aliis. De variis hiſce nationibus ita Auguſtinus lib. VIII. de Civit. Dei cap. IX. poſtquam de Jonicis & Italicis dixerat philoſophis: *Sive aliarum quoque gentium, qui ſapientes, vel philoſophi habiti ſunt, Atlantici, Libyci, Ægyptii, Indi, Perſæ, Chaldæi, Scythæ, Galli, Hiſpani, aliique reperiuntur.*

§. 3. *Babylonios & Aſſyrios Chaldæi philoſophiam docuere.*

Ut auctor Ariſtoteles ἐν τῷ μαγικῷ, & Sotion in libris τῆς διαδοχῆς, teſte Laërtio.

§. 4. *Suntque Chaldæi antiquiſſimum Doctorum genus.*

Ut Cic ait lib. I. de Divinat.

§. 5. *Plurimum verò aſtrologiam tractabant;*

Ut ait Strabo lib. XII. & XV. Itaque Alexandro Babylonem ingreſſo, aliis aliter ſtudium probantibus, Chaldæi (ut Curtius ait lib. V.) *ſiderum motus, & ſtatas vices temporum oſtendere.*

Orchoë *Chaldææ*; Borſippe *Babyloniæ*

§. 6. *Nec una Chaldæorum ſecta, ſed multiplex. Alii enim Orcheni, alii Borſippeni, aliisque nominibus diſtincti: qui, ut in ſectis fit, iisdem de rebus aliter atque aliter ſtatuunt.*

Quâ de re, præter alios, idem Strabo libro XVI. Hinc Lucretius lib. V.

Ut Babylonica Chaldæam doctrina refutans
Aſtrologorum artem contra convincere tendit.

Nempe ſecta quædam Babyloniorum erat Philoſophorum, quæ ex natalibus hominum eventura iis ſe prædicere profiteretur; ſed à cæteris non probabatur: ut clarè ait Strabo.

§. 7. *Sive autem Abrahamus patriarcha à Chaldæis aſtrologiam hauſerit, ſive potius eam ab Abrahamo Chaldæi acceperint, per Abrahamum quidem hæc diſciplina devenit primùm ad Palæſtinos, ſive Cananæos, poſtea etiam ad Ægyptios.*

Abra-

by Google

Abrahamum ex Ur Chaldæorum in Palæſtinam eſſe profectum, ſatis è ſcripturis conſtat. Fuiſſe autem Aſtrologiæ gnarum, etiam Beroſus indicat his verbis: Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, παρὰ Χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ μέγας, καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος. *Poſt diluvium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam juſtitiæ cultor, vir magnus, & ſideralis ſcientiæ peritus.* Citat Joſephus Antiquit. Jud. lib. I. cap. VII. atque Abrahamum ſignari addit, qui decimus eſt à Noacho. Atque id confirmat, quòd Abrahamum hunc Eupolemus apud Euſebium ait, καὶ τὴν ἀστρολογίαν καὶ Χαλδαϊκὴν εὑρεῖν· *& aſtrologiam, & Chaldaicam divinandi artem inveniſſe.* Quæ luculenta eſt confeſſio hominis gentilis. Satis etiam eſt credibile Chananæos, & in his Phœnices ex advenâ Abrahamo didiciſſe multa ad rerum naturam pertinentia. Porro notum quoque ut fame Chananæam premente profectus ſit in Ægyptum: ubi Saram dixit ſororem ſuam: eaque abuſus eſſet rex, niſi divinitus eſſet commonitus. Edoctus quis vir Abraham eſſet (ut Joſephus lib. I. Ant. cap. 8. narrat) poteſtatem ei fecit converſandi cum Ægyptiorum præſtantiſſimis ac doctiſſimis. Tum Abraham τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι· πρὸ γὰρ τῆς Ἀβράμου παρουσίας εἰς Αἴγυπτον οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον ἀμαθῶς· ἐκ Χαλδαίων γὰρ ταῦτ᾽ ἐπεφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν ἀνῆλθεν καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας· *Numerorum ſcientiam & ſiderum benignè illis communicavit: nam ante Abrahami ad ſe adventum Ægyptii ignorabant has diſciplinas: à Chaldæis enim profectæ ad Ægyptios, inde ad Græcos devenerunt.*

§. 8. *Judæorum philoſophia, quam ab Abrahamo hauſere, erat bipartita. Partim enim erat naturalis, cujus pars Aſtrologia: partim divina, ſive de Deo & ejus operibus ac voluntate.*

Poſteriores Judæi philoſophiam ſuam dixere à קבל *recipere*: quia divinitus accepta. Hanc diviſere in בראשית Bereſith: & מרכבה Mercacia. Prior eſt de corporibus cœleſtibus ac elementalibus; inque eâ excelluit Salomon, ut alibi ex ſcripturis dicimus. Altera de Deo, ejusque cultu. Cabalæ hujus admirator fuit Joannes Picus Mirandulanus, qui gloriatur ſe de eâ LXX. libros emiſſe ingenti pretio, inque iis reperiſſe religionem traditam à Moſe & Chriſto; item myſte-

rium Trinitatis, divinitatem Chriſti, humanæ naturæ aſſumtionem, peccatum originale, & ejus expiationem, aliaque id genus. Atque hæc obiter de Judæis. Ad Chaldæos redeo.

§. 9. *A Chaldæis quoque aſtrorum ſcientiam hauſit Pythagoras.*

Teſtis Porphyrius in Pythagoræ vitâ; cujus hac de re verba ſuperius adduximus.

§. 10. *Etiam Chaldæos, ac Babylona acceſſit Democritus, ut autor Ælianus Var. Hiſt.* lib. IV. cap. XX, *ac creditus quoque reliquiſſe opus* περὶ τῶν ἐν Βαβυλῶνι ἱερῶν γραμμάτων, de ſacris in Babylone literis, *cujus meminit Laertius. Atque idem autor eſt, ei tributum* λόγον Χαλδαϊκὸν, orationem de Chaldæis.

Nec mirum, ſi homines ingenioſi ſiderum ſcientiam inprimis excolerent, qui latis habitantes camporum æquoribus, cœlorum ſemper faciem proſpectarent: nec magis mirandum, ſi multa obſervarent primi, qui jam ævo Ariſtotelis bis mille annorum experientia gloriarentur.

Itaque & Ariſtoteles, ſummus naturæ indagator, Calliſtheni conſobrino & diſcipulo, cùm Alexandro in Aſiam eunti, in mandatis dedit, ut earum rerum, quas Chaldæi in cœleſtibus obſervaſſent, commentarios ad ſe mitteret. Atque ille bis mille annorum obſervationes miſit; ut eſt apud Simplicium in Ariſt. lib. II. de cœlo. Qui numerus longè minor illo, qui apud Cic. in I. de Divinat. ubi Babylonios ait, annorum quadringentorum ac ſeptuaginta millium obſervationes habuiſſe ſcriptis ſignatas. Sed hoc poſterius ex jactatione puto Chaldaica. At Calliſthenem eludere non potuere, qui tantum credidit & ſcripſit, quantum Chaldæi probarent.

§. 11. *Ex Chaldæis, qui Græcè de Aſtrologia ſcripſerint, magnum inprimis inter Græcos nomen fuit Beroſi.*

De eo ſic Plinius lib. VII. cap. XXXVII. ubi agit de artium plurium excel-

Google

cellentia: *Aſtrologiâ enituit Beroſus, cui ob divinas prædictiones Athenienſes publicè in Gymnaſio inauratam linguam poſuere.* Claruit temporibus Ptolemæi Lagidæ, & Philadelphi, pluraque de eo in Hiſtoricorum Græcorum Hiſtoria diximus.

§. 12. *Michael Pſellus, præter expoſitionem in oracula Chaldaica, etiam ſcripſit brevem dogmatum Chaldaicorum declarationem.*

Græcè, Latineque Franciſcus Patricius edidit in Novâ de Univerſis *fol.6. &
philoſophiâ, libro illo, qui Zoroaſter ab eo inſcribitur*. Cùm verò 7.
duplici è codice duplicem adferat Pſelli diſſertationem de Aſſyriorum dogmatis, utraque clauditur his verbis: Τούτων δὲ τῶν δογμάτων τὰ πλείω καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων ἐδέξαντο. Οἱ δὲ περὶ Πλωτῖνον, καὶ Πορφύριον, καὶ Ἰάμβλιχον, καὶ Πρόκλον πᾶσι κατηκολούθησαν, καὶ ὡς θείας φωνὰς ἀσυλλογίστως ταῦτα ἐδέξαντο. *Horum autem dogmatum plurima & Ariſtoteles, & Plato, ſuſceperunt. Plotinus verò, & Porphyrius, & Jamblichus, & Proclus, omnia ſunt ſecuti, & , tanquam divinas voces, ea ſuſceperunt.* Videſis Patricium ipſum, & quæ de Pſelli explicatio- *p.51.52.
ne eâ adfert Leo Allatius libro de Pſellis*.

§. 13. *Perſica philoſophia à Magis petebatur.*

Perſis Magos fuiſſe philoſophiæ auctores, tradidit Ariſtoteles ἐν τῷ Μαγικῷ, & Sotion in libris τῆς Διαδοχῆς, teſte Laërtio.

§. 14. *Magi à Zoroaſtre inſtituti dicuntur.*

Variæ de hujûs nomine ſunt opiniones. Alii id interpretantur, *aſtrum vivum.* Dinon in Perſicis Ἀστροθύτην. Sed optimè Samuel Bochartus in Geographia Sacra Ἀστροθεάτην legendum cenſet, à שור *contemplari*, & נתרא־כוכבא *aſtrum.*

§. 15. *Nec Perſæ modò, ſed & Medi, Parthi, Sacæ, aliæque vicinæ nationes, Magos ſuos habuere.*

Lucianus de Longævis: Οἱ καλούμενοι Μάγοι, γένος τοῦτο μαντικὸν καὶ θεοῖς ἀνακείμενον, παρά τε Πέρσαις καὶ Πάρθοις, καὶ Βακτρίοις, καὶ Χωρασμίοις, καὶ Ἀρείοις, καὶ Σάκαις, καὶ Μήδοις, καὶ πολλοῖς ἄλλοις βαρβάροις: Imò Plinius & Arabum ſapientes vocat Magos.

§. 16. *Perſarum philoſophus Ochus fuit.*

Vide Suidam in Ὦχος

§. 17.

§. 17. *Græci non pauca eorum accepere à Perſis, quæ ad Deos pertinerent.*

Ut Matheſin à Phœnicibus, Ægyptiis, Chaldæis; ita multa de Diis vitæque officiis hauſere à Perſis. Unde Porphyrius in Pythagoræ vita cum dixiſſet à Phœnicibus Arithmeticen, ab Ægyptiis Geometriam, à Chaldæis Aſtrologiam didiciſſe; ſubjicit deinde, περὶ γὰρ τὰς τῶν θεῶν ἁγιστείας, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν περὶ τὸν βίον ἐπιτηδευμάτων παρὰ τῶν μάγων φησὶ διακοῦσαί τε καὶ λαβεῖν. *Quæ pertinent ad Deorum cultum, cæteraque ſtudia, quæ vitam reſpiciunt, à Magis ajunt audiiſſe ac didiciſſe.* Similiter de eo Cic. lib. v. de Finib. Democritum quoque ad eos profectum teſtatur Plinius lib. xxxiv. cap. 17. Ælianus Var. Hiſtor. lib. iv. & Suidas. Pyrrhum ſcepticorum parentem, Anaxarchi comitem, cum iiſdem congreſſum eſſe auctores ſunt Laërtius, & Heſychius III. Apollonius quoque Tyanæus cum ad Indos proficiſceretur ſubſtitit in Perſide, partim ut regem conſpiceret, partim etiam σοφίαν, ἥπερ ἐστὶ Πέρσαις ἐπιχώριος, μελετωμένην Μάγοις ἀνδράσιν, κατιδεῖν δεόμενος, εἰ τὰ θεῖα, ὡς λέγονται, σοφοί εἰσιν. Atque hic dum eſt, bis de die cum iis verſabatur: puta meridie, & media nocte. Rogatus verò ſuum de iis judicium, reſpondit, Σοφοὶ μὲν, ἀλλ' οὐ πάντα. Auctor horum Philoſtratus in Quincto de vita Appollonii. Perſarum etiam juniorum induſtriam in Aſtrologia oſtendunt tabulæ Perſicæ exſcriptæ, & in Philolaica Aſtrologia editæ ab Iſmaele Bullialdo anno cIↄ Iↄc xlv.

§. 18. *Indos philoſophiam docuere gymnoſophiſtæ.*

Ut Ariſtoteles ἐν τῷ μαγικῷ docuit, ac Sotion in libris τῆς διαδοχῆς apud Laërtium. Ac ſimiliter Strabo, Clemens, Appulejus, Solinus, Auguſtinus, alii.

§. 19. *Hi Indiæ Gymnoſophiſtæ duplices erant: quorum alii* Brachmanes, *alii* Germanes *dicebantur. Interque Germanes, quidam dicti* Hylobii, *quia in ſylvis viverent.*

Auctor præter alios Strabo lib. xv. Ac ferè ſic Clemens I. Στρωμ. Διττὸν δὲ τούτων (γυμνοσοφιστῶν) τὸ γένος· οἱ μὲν, Σαρμάναι, αὐτῶν· οἱ δὲ Βραχμᾶναι καλούμενοι. καὶ τῶν Σαρμανῶν οἱ Ἀλλόβιοι (ex Strabone ὑλόβιοι repone) προσαγορευόμενοι, οὔτε πόλεις οἰκοῦσιν, οὔτε στέγας ἔχουσιν, δέν-

δενδρῶν δὲ ἀμφιέννυνται φλοιοῖς. *Duplex erat illorum genus, alii Sarmanæ* (hi Straboni *Germanes*) *alii Brachmanæ dicuntur. Et inter Sarmanas ſunt Hylobii, qui nec urbes colunt, nec ſub tectis habitant, ſed arborum tantummodo corticibus veſtiuntur.* Ex poſtremis verbis liquet, cur ὑλόβιοι, vocentur, quaſi *ſylvicolas* dicas. Nec dubium, quin his præcipuè convenit Gymnoſophiſtarum nomen. Nam ut, pudore nullo, nudi ſemper fuerint, parum eſt veriſimile.

§. 20. *Brachmannorum unus nomine Buddes fuit, quo præceptore uſus Manes Perſa, ſectæ ſuæ conditor. Auctor Suidas, & alii.*

Auctor Clemens lib. I. Στρωματ. atque addit eos Butæ præceptis parere, eumque honorare uti Deum. Meminit & Beatus Hieronymus adverſus Jovinianum lib. I. atque addit de eo, *quem è latere ſuo virgo dicebatur generaſſe.* Quæ fabula videtur nata ex hiſtoria de Adamo: ex cujus latere nata virgo Eva. Nempe veriſimile magis gentibus viſum, ſi mas è virginis latere, quàm virgo è latere maris naſceretur. Vel quid ſi ex eo quod Chriſtiani dicerent Chriſtum, quem divino colerent honore, è virgine natum, illi ſimile quid de ſuo Doctore fingerent.

§. 21. *Indos quoque Philoſophiæ amore adiit Democritus.*

De eo ſic Ælianus lib. IV. Var. Hiſt. Διὰ ταῦτά τοι καὶ πολλὴν ἐπῄει γῆν. ἧκεν οὖν καὶ πρὸς τοὺς Χαλδαίους, καὶ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ πρὸς τοὺς μάγους, καὶ τοὺς σοφιστὰς τῶν Ἰνδῶν· *Propterea multas etiam terras adiit. Quippe iit ad Chaldæos, & Babylona, & Magos, & ſophiſtas Indorum.* Idem de Gymnoſophiſtis, atque Indis tradunt Laërtius, Heſychius III. & Suidas. Ac Strabo lib. XV. magnam ait Aſiæ partem obiiſſe.

§. 22. *Etiam Pyrrho Eleus, Scepticorum pater, Anaxarchum comitans, in Indiâ cum Gymnoſophiſtis conſuetudinem habuit.*

Ut apud Diogenem, & exſcriptorem ejus Heſychium legere eſt.

§. 23. *Brachmanes & quidam Indiæ populi ſtatuebant* παλιγγενεσίαν, *& animarum tran-*

Digitized by Google

tranſitum in muta animantia, præcipuè boves.

Quæ & ſententia hodie obtinet. Sacchinus lib. v. Hiſtor. Soc. Jeſu de Monomotaparum in Africa rege; *Viciſſim è Conſalvo ſciſcitatur, quantum auri, quantum agri, & prædiorum velit; poſtremò quam multos boves. Quippe bobus apud eam gentem haut minus quam auro pretium ferunt eſſe. An quod animas defunctorum ex Pythagoræ & Brachmannarum diſciplinâ in boves credant immigrare?* Maffejus lib. 1. rerum Indicarum; *Elephantis etiam religionem numinis tribuunt. Bobus autem eo majorem, quòd hominum vitâ functorum animas in eam maximè belluam immigrare opinantur.* Etiam, ut idem Maffejus auctor eſt, Deum ſive dæmonem adorant bovis figurâ; ut Ægyptii Apin.

§. 24. *Phœnicum etiam philoſophia celebratur: & cum ea gens ſimillima fuerit Judææ, occaſio iis multa a Judæis diſcendi fuit.*

Traditione etiam quædam reſervarunt. Nam Phœnices à Sidone, filio Chanaan, nepote Chami, Noachi pronepote deſcenderunt. Sacerdotum operâ uſi in hiſtoria ſcribenda, teſte Joſepho lib. I. contra Apionem, qui & quædam ex annalibus Tyriorum citat. De Theologia eorum, Phœnicia lingua ſcripſit Sanchuniathon Berytius, qui antiquior temporibus Trojanis, ut tradidit Porphyrius Tyrius in quarto eorum, quos adverſus Chriſtianos ſcripſit, & ex eo Euſebius Pamphyli in primo præpar. Evang. Opus hoc à Fl. Joſepho tralatum legas in verſione Cyrilli Alexandrini in Sexto contra Julianum. Sed vel interpretis error eſt, vel μνημονικὸν ipſius Cyrilli ἁμάρτημα. Nam Philonem Berytium vertiſſe Græcè, ſatis oſtendimus in opere de Hiſtoricis Græcis. Credo in errorem impulit Cyrillum, quod ex eo Joſephus aliqua adducat, ut antea diximus. Verùm quid mirum, ſi homo Hebræus Phœniciam ſciverit linguam? Sanè Græcè necdum exſtabat. Nam Philo interpres Hadriani demum temporibus vixit.

§. 25. *Huic genti literas ſe debere Græci agnoſcunt.*

Unde Φοινικία γράμματα vocantur. Plura de eo diximus in primo de arte grammatica cap. x.

§. 26.

Digitized by Google

§. 26. *Arithmeticen etiam iis tribuunt, quia mercatura excelluere, ad quam numerorum ſcientiâ inprimis opus eſt.*

Hac de laude poſtea dicemus.

§. 27. *Phœnix etiam Ochus fuit.*

Ut eſt apud Laërtium in præfatione.

§. 28. *Thales quoque, qui Ionicam philoſophiam condidit, a Phœnicibus originem traxit.*

Sive cum patre Neleo è Phœnicia Miletum commigrarit, atque ibi civis adſcitus fuerit; ut à nonnullis proditum eſſe Laertius tradit: ſive Mileti ortus fuit, ſed è Phœnicia oriundus, ut alii malunt.

§. 29. *Pherecydes item, præceptor Pythagoræ, qui Thaletis fuit æqualis, & autor eſt ſectæ Italicæ, ſua hauſit ex occultis Phœnicum libris.*

Suidas de eo: διδαχθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Πυθαγόραν λόγος· αὐτὸν δὲ οὐκ ἐσχηκέναι καθηγητὴν, ἀλλ' ἑαυτὸν ἀσκῆσαι, κτησάμενον τὰ Φοινίκων ἀπόκρυφα βιβλία. *Fama eſt eum eſſe præceptorem Pythagoræ, ſed à nemine inſtitutum; exercuiſſe autem ſeipſum, cùm comparaſſet ſibi reconditos Phœnicum libros.* Imò non deſunt, qui putent dici Syrum, (quomodo & Strabo vocat) non à Syra Cycladum una, ſed Syria, regione Aſiæ inclyta: cujus etiam pars Phœnicia.

§. 30. *Etiam oriundus inde Zeno, princeps ſectæ Stoicæ. Cittium enim Cypri oppidum, ubi natus, Phœnicas habuit incolas.*

Laërtius in Zenone: Ζήνων Κιτιεὺς, ἀπὸ Κύπρου (malim Κυπρίου) πολίσματος Ἑλληνικοῦ, Φοίνικας ἐποίκους ἐσχηκότος. *Zeno Citticus ex Cypriâ civitate Græcanicâ, ſed quæ Phœnicas incolas haberet.* Itaque & Zeno dictus Phœnix, vel *Pœnus*, aut *Pœnulus*, ut ait Suidas; Φοῖνιξ δὲ ἐπεκλήθη (Ζήνων) ὅτι Φοίνικες ἔποικοι τοῦ πολιχνίου ἐγένοντο. *Phœnix etiam vocabatur, quoniam Phœnices oppidi incolæ fuerunt.* De eodem Cicero ſic libro IV. de Finib. *Tuus ille Pœnulus (ſcis enim Citticos, clientes tuos, è Phœniciâ oriundos,) verba verſare cœpit.* Etiam

Phœnices ex eadem poſtea ſecta, Antipater Sidonius, Diogenis Babylonii auditor & ſucceſſor; & Antipater Tyrius, Catonis Uticenſis præceptor. Sed nunc ſolùm nobis ſermo de ſectarum principibus, quos putamus pleraque omnia à Barbaris hauſiſſe.

§. 31. *Sed ſi Phœniciam philoſophiam agnoſcimus: quantò juſtiùs Chriſtiani nos Hebræam? Præſertim quando Phœnices multa absque dubio hauſerint à vicinis Hebræis. Uti & Ægyptii, de quorum Philoſophia poſtea dicemus.*

Atque hinc quoque liquet, cur antiquiſſimi philoſophi gaudeant brevitate & ſymbolica doctrina. Audiamus Clementem lib. 1. Strom. καὶ ὁ τρόπος τῆς παρὰ παλαιοῖς φιλοσοφίας, ὡς Ἑβραϊκὸς καὶ αἰνιγματώδης. βραχυλογίαν γοῦν ἀσπάζοντο τὴν παραινετικὴν, τὴν ὠφελιμωτάτην. *Modus priſcis philoſophandi velut Hebraicus, & ænigmaticus; nam breviloquentiam amplectebantur, quæ admonitioni apta eſt, & eſt utiliſſima.*

§. 32. *Phryges etiam philoſophiam ſuam habuere.*

Quæ magis cognita eſſet, ſi exſtaret Democriti λόγος Φρύγιος, Laërtio memoratus lib. IX. Interim de eorum Theologia videſis Diod. Siculum. & Euſebium.

Caput II.

De Philosophia Africana.

§. 1. *Hactenus de Aſiatica philoſophia. Africana partim fuit Ægyptiaca, partim Æthiopica, partim Lybica. Ægyptiacâ poſterior eſt Chaldaica, ſi Ægyptii Arithmeticen & Aſtrologiam didicere ab Abrahamo patriarcha, qui hæc attulerat ex Chaldæâ.*

Ita

Ita cenſet Joſephus Antiquit. Judaic. lib. I. cap. XVI. Sed Ægyptii Philoſophiam ſuam referre ſolent tum ad Iſim, tum ad Oſirim, tum Vulcanum, Mercurium & Herculem: ut auctor eſt Diod. Siculus.

§. 2. *Ad Ægyptiacæ philoſophiæ commendationem pertinet, quod Moſes quoque a Pharaonis filiâ adoptatus & educatus, ejusdem juſſu in omni Ægyptiorum ſapientiâ inſtitutus fuit.*

Sic cum Stephanus ait Act. cap. VII. καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων, Doctores ejus ſapientiæ à Clemente Alexandrino dicuntur *Prophetæ:* à Suida γυμνοὶ: ab Euſebio, Ægyptio vocabulo, *Arſepedonaptæ.* Hauſerant autem ſapientiam ab Abrahamo, ut ante dictum; & forte etiam ab Joſepho, qui uſum Geometriæ primus Ægyptios docuit, quod & Artapanus apud Joſephum teſtatur. Atque hanc ſententiam quidam adſtrui poſſe arbitrantur Pſal. CV. Credibile etiam eſt, ab Iſraelitis quædam hauſiſſe, qui & ipſi ab Abraha deſcendunt; & hinc ψωλοὶ dicuntur Ariſtophani in Avibus, ut etiam Suidas annotavit.

§. 3. *Ad laudes ejus etiam facit, quod priusquam Græci philoſopharentur, proficiſci ſoleant in Ægyptum, ut ibi a ſacerdotibus ſapientiam haurirent.*

Solon ipſe multum iis debet, ſi verè Ammianus Marcellinus extremo lib. XXII. *Et Solon adjutus ſententiis Ægypti ſacerdotum, latis juſto moderamine legibus, Romano quoque juri maximum addidit firmamentum.* Sed hoc in dubium vocari poſſit. Nam demum poſt leges à ſe latas eò profectus fuit, cùm Piſiſtratus Tyrannidem invaderet, ut auctor eſt Laërtius. Hic dicitur, ut Plutarchus ait de Iſid. & Oſir. διακοῦσαι Σόγχιτος Σαΐτου, *audiiſſe Sonchitem Saitem.* Nec inutilem fuiſſe eam profectionem cognoſcere eſt ex colloquiis ejus cum ſacerdotibus Ægyptiis, uti de Atlantide & aliis: quemadmodum apud Platonem legere eſt in Critone ac Timæo. Sed quicquid eſt de Solone, alios eò, priusquam philoſopharentur, profectos conſtat; uti Thales, qui primus σοφὸς dictus, ac Ionicam ſectam condidit. Hunc γεωμετρεῖν didiciſſe ab Ægyptiis auctor eſt Laërtius. Ac poſtea addit:

ὐδεὶς αὐτοῦ καθηγήσατο, πλὴν ὅτ' εἰς Αἴγυπτον ἐλθὼν τοῖς ἱερεῦσι συνδιέτριψεν. *Nullo præceptore uſus eſt, niſi quòd in Ægyptum profectus, ibi cum ſacerdotibus familiariter eſt verſatus.* Thaletis ſapientia impulſus ad eum jam ſenem venit Pythagoras ſtudio diſcendi. Ille autem ætatem jam debilem cauſatus, autor fuit, ut ipſe ſe in Ægyptum ad ſacerdotes Memphiticos & Dioſpolitanos conferret: ut autor eſt in Pythagoræ vita Jamblichus. Itaque eò profectus Pythagoras Semneſerteo regnante, ut ait Plinius lib. XXXVI. cap. IX. vel imperante Amaſide, cui à Polycrate Samiorum tyranno per literas commendatus fuit, ut apud Laërtium legere eſt. Oenuphim Heliopolitam hic audiiſſe ait Plutarchus de Iſide & Oſiride. Eodem profectus Democritus, geometriam didicit; ut Laërtius proditum ait à Demetrio in Æquivocis, & Antiſthene in Succeſſionibus. Eò profectum etiam fuiſſe tradit Heſychius III. & Suidas. Imò & ei adſcribebatur, Lælio teſte, περὶ τῶν ἐν Μερόῃ ἱερῶν γραμμάτων, *de ſacris in Meroë literis.* Itidem Platonem in Ægyptum profectum conſtat, cùm aliunde, tùm ex Plutarcho de Iſide & Oſiride. Clemens Alexandrinus ait eum μαθητεῦσαι Σεχνούφιδι τῷ Αἰγυπτίῳ, *præceptore uſum Sechnuphide Ægyptio.* Pro eo apud Plutarchum legas loco ante memorato Χονούφεως Μεμφίτου διακοῦσαι. *Chonuphim Memphitam audiiſſe.* Sicut Hieremiam prophetam audiiſſe hîc cenſeant. Ac is quidem cum tribu Judâ, & Benjamin eò profectus, inque oppido Tanis lapidibus obrutus: imò hîc ab incolis coli dicitur ob vim præſentaneam contra ſerpentium ictus. Sed quod Platonem ab eo auditum prædicant, id facilè temporum ratione refellitur: cum Hieremias ante imperium Perſicum, Plato penè extremis ejus temporibus vixerit: ſanè ſeculo ampliùs inter hos interfuit. Itaque priorem ſuper eo ſententiam meritò retractavit B. Auguſtinus lib. VIII de Civ. Dei cap. XI. Potuerit tamen legiſſe Moſen, ſi ante illam LXX ſeniorum tralationem quædam ejus verſio exſtabat. De quo alibi diſſerimus. Atque ut id non eſſet, tamen colloqui datum cùm Hebræis, & ab his edoctis. Quod veriſimile facit, quæ in pleriſque eſt Platonis cùm Moſe convenientia. Unde illud Numenii Philoſophi. Τί ἐστι Πλάτων ἢ Μωύσης ἀττικίζων; *Quid eſt Plato, niſi Moſes Atticiſſans?*

§. 4. Sed antiquis quidem temporibus, magnum fuit nomen ſacerdotum Ægyptiorum:

rum: ætate autem Strabonis, propè erat nullum.

Vide eum lib. XVII. ubi ſic ait, cùm in Ægypto eſſet, domos vidiſſe ingentes, quas olim habitaſſent ſacerdotes, qui & Aſtrologi, & Philoſophi fuerant: at ſcientias has eo tempore usque adeò defeciſſe, ut nec unus poſſit oſtendi iſtorum peritus. Solùm autem peregrinis numeraſſe ſacrorum ſuorum ritus.

§. 5. *Ægyptiorum prima diſciplina verſabatur circa triplicem ſcripturam: Unam* vulgarem *ſive communem, quâ in epiſtolis ſcribendis utebantur; alteram* ſacram, *quâ uſi in ſacris ſcribendis; tertiam* hieroglyphicam, *ſive ſacrarum ſculpturam.*

Clemens lib. V. Στρωμ. Πρῶτον μὲν πάντων τῶν Αἰγυπτίων γραμμάτων μέθοδον ἐκμανθάνουσι· *Primùm quidem methodum ediſcunt literarum omnium Ægyptiacarum.* Addit deinde iis triplicem eſſe literarum viam, ac rationem: unam ἐπιστολογραφικὴν, ſive quâ epiſtolas ſcribunt: alteram eſſe ἱερατικὴν, ſive Sacerdotalem, qua utuntur ἱερογραμματεῖς, ſive *ſcribæ ſacrorum*: tertiam dici ἱερογλυφικὴν, ſive ſacrarum ſculpturam, quæ & ipſa variabat; ut pluribus ibidem refert Clemens. Ac meminit quoque horum Porphyrius in vita Pythagoræ. Γραμμάτων δὲ τρίσσας διαφορὰς, ἐπιστολογραφικῶν τε καὶ ἱερογλυφικῶν, καὶ συμβολικῶν, τῶν μὲν κοινολογουμένων κατὰ μίμησιν, τῶν δὲ ἀλληγορουμένων κατά τινας αἰνιγμούς. De Hieroglyphica ſic Lucianus in Hermotimo: Τί γὰρ εἰ μηδὲ γράμματα γράφοιμεν ἐπὶ τῶν κληρῶν, ἀλλά τινα σημεῖα καὶ χαρακτῆρας, οἷα πολλὰ Αἰγύπτιοι γράφουσιν ἀντὶ τῶν γραμμάτων, κυνοκεφάλους τινὰς ὄντας, καὶ λεοντοκεφάλους ἀνθρώπους· Addam & de hac veteri Ægyptiorum ſcriptura Ammiani locum, qui ſic ſcribit de Ægyptiorum obeliſcis agens: *Non ut nunc literarum numerus præſtitutus & facilis exprimit, quicquid humana mens concipere poteſt, ita priſci quoque ſcriptitarunt Ægyptii; ſed ſingulæ literæ ſingulis ſerviebant nominibus & verbis; nonnunquam ſignificabant integros ſenſus.* Similiter Cyrillus lib. IX. adverſus Julianum, quo loco de hirco ἀποπομπαίῳ diſſerit. Exempla aliquod Hieroglyphi-

phica adducit Plutarchus de Iſide & Oſiride: ut quòd *oculum* & *ſceptrum* pingentes regem & dominum Oſirin exprimerent: quodque cœlum, quia nunquam ſeneſceret, ſignarent corde, cui ſubjectus eſſet focus ardens: quòd item judices ſine manibus, & princeps oculis in terram dejectis Thebis dedicata erat videre; quæ judicem notabant, nec donis, nec alloquio obnoxium. Quod item bellicoſis in annulo inſigne erat ſcarabæus: velut fortitudinis virilis ſymbolum. Scarabæi enim cuncti ſunt mares; genusque propagant ſemine in globum redactum immiſſo. Sed de iſtis vide inprimis Orum Apollinem; cujus libellum paucis conſtrinxit Cælius Calcagninus lib. II. Epiſtol. I. Summa eſt iſta. Divina hæc natura, pro multiplici facultate, quam in rerum exerit natura, multiplici nomine vocari ſolet Iſis & Oſiris: hic ut pater, ſive facultas ea naturæ, quæ formam largitur; illa ut mater, ſive facultas formæ receptrix. Ex his duobus genitus eſt Orus, ſive Mundus; qui multimodis mutatur. Cauſaque mutationis iſtius adſcribitur Typhoni. Eſtque inter Orum & Typhonem quaſi pugna. Victor Orus, ſed ſic ut Typhonem neutiquam interimat. Plutarchus lib. de Iſide & Oſiride; Ἡ γὰρ Ἶσις ἐστι μὲν τὸ τῆς φύσεως θῆλυ, καὶ δεκτικὸν ἁπάσης γενέσεως, καθὸ τιθήνη καὶ πανδεχὴς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὑπὸ δὲ τῶν πολλῶν μυριώνυμος κέκληται, διὰ τὸ πάσας ὑπὸ τοῦ λόγου τρεπομένη μορφὰς δέχεσθαι καὶ ἰδέας. ἔχει δὲ σύμφυτον ἔρωτα τοῦ πρώτου καὶ κυριωτάτου πάντων, ὃ τἀγαθῷ ταυτόν ἐστι, κἀκεῖνο ποθεῖ καὶ διώκει· τὴν δὲ ἐκ τοῦ κακοῦ φεύγει καὶ διωθεῖται μοῖραν, ἀμφοῖν μὲν οὖσα χώρα καὶ ὕλη, ῥέπουσα δὲ ἀεὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἐξ ἑαυτῆς. *Eſt igitur Iſis naturæ ea pars, quæ quaſi feminea, omnes in ſe recipit ortus, tanquam nutrix quædam & commune omne receptaculum à Platone dicta, a pleriſque aliis Myrionymos, id eſt innumeris prædita nominibus; quòd ratio eam in omnes formas ſpeciesque vertat. Huic Iſidi a naturâ inſitus eſt amor primæ omniumque principis & præſtantiſſimæ naturæ, quæ eſt Bonum, hoc ea deſiderat atque perſequitur, & portionem a malo ſibi obtingentem fugit atque repellit. Cùm enim ſit receptaculum & ſubjectum utriusque, ſuâ tamen ſponte ſemper vergit ad melius.* Plura ibidem in hanc mentem. Et poſt aliquam multa; Ἡ κρείττων καὶ θειοτέρα φύσις ἐκ τριῶν ἐστι, τοῦ νοητοῦ, καὶ τῆς ὕλης, καὶ τοῦ ἐκ τούτων ὃν κόσμον Ἕλληνες ὀνομάζουσιν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων, τὸ μὲν νοητὸν, καὶ ἰδέαν, καὶ παράδειγμα, καὶ πατέρα· τὴν δὲ ὕλην, καὶ μητέρα, καὶ τιθήνην, ἕδραν τε καὶ χώραν γενέσεως· τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν, ἔγγονον καὶ γένεσιν ὀνομάζειν εἴωθεν.

θεῖ. *Præſtantior ac divinior natura è tribus conſtat, eo quod mente cernimus, & materiâ, & quod ex his compoſitum Mundus dicitur. Ac Plato quidem primum illud ideam, exemplar patremque nominat: materiam matris, nutricis, ſedis, & regionis ortuum capacis vocabulo notat: quod ex utroque conſtat, prolem ortumque nominare aſſolet.* Hinc tres eos triangulo comparat, Platone præeunte, qui in libris de Rep. univerſi naturam ſic compararat. Plutarchum audiamus; Εἰκαστέον οὖν τὴν μὲν πρὸς ὀρθὰς ἄρρενι, τὴν δὲ βάσιν θηλείᾳ, τὴν δὲ ὑποτείνουσαν ἀμφοῖν ἐκγόνῳ. καὶ τὸν μὲν Ὄσιριν ὡς ἀρχὴν, τὴν δὲ Ἶσιν ὡς ὑποδοχὴν, τὸν Ὧρον ὡς ἀποτέλεσμα. *Intelligendum autem eſt, lineâ ad rectum angulum alteri inſiſtente marem, baſi fœminam, ſubtendente prolem utriusque repræſentari: & Oſirin eſſe principium, Iſidem receptaculum, Orum effectum.* Poſtea ſubjungit Plutarchus, Heſiodum quoque videri convenire cum Ægyptiis. Sic enim ſcribit; Δόξειε δ' ἂν ἴσως καὶ Ἡσίοδος τὰ πρῶτα πάντα Χάος καὶ γῆν καὶ τάρταρον, καὶ ἔρωτα ποιῶν, οὐχ ἑτέρας λαμβάνειν ἀρχὰς, ἀλλά γε δὴ τῶν ὀνομάτων, τῇ μὲν Ἴσιδι, τὸ τῆς γῆς, τῷ δὲ Ὀσίριδι τὸ τοῦ ἔρωτος, τῷ δὲ Τυφῶνι τὸ τοῦ ταρτάρου μεταλαμβάνοντες, ὡς ἀποδιδόμεν. τὸ γὰρ Χάος δοκεῖ χώρας τινὰ, καὶ τόπον τοῦ παντὸς ὑποτίθεσθαι. *Fortaſſis etiam Heſiodus prima omnia faciens Chaos, terram, tartarum, & amorem videri poteſt non diverſa, ſed eadem rerum principia ponere. Siquidem Iſidis nomine terram, Oſiridis amorem, Typhonis tartarum accipimus. Nam Chaos videtur, quaſi locum quendam & regionem Univerſo ſubjeciſſe.* Quod de Chao ait, etymo firmatur. Nam quid aliud χάος quàm hiatus, & vaſtitas quædam nempe à χάω, unde χαίνω, ut φαίνω à φάω, unde itidem φέος. Sed hæc de Ægyptiorum Diis accuratiùs expendimus libro quem de Idololatriâ gentium perſcripſimus, & cum opere Maimonidis ſuper hoc argumento à filio Dionyſio τοῦ μακαρίτου Latinè reddito, notisque illuſtrato, ut ſpero, publici juris faciemus.

§. 6. *Ægyptiorum etiam myſteria peti poſſunt ex Jamblicho.*

Fuit is diſcipulus Porphyrii, ac quid Aſſyrii & Ægyptii ſacerdotes de religione ac rebus divinis ſtatuerint, ſcripto conſignavit, idque ejuſmodi occaſione. Porphyrius in Ægyptum epiſtolam miſerat ad Anebonem, qua de Deo, providentia, fato, dæmonibus, anima, magice, ſacrificiis, & ſimilibus varia quæſierat. Iis quæſtionibus reſpondet Jamblichus; perſonam autem aſſumit Abammonis Ægyptii ſacerdotis, qui Ane-

Digitized by Google

Anebonis erat præceptor. Opus hoc è Græco vertit Marſilius Ficinus, ac Joanni Medici Cardinali, qui Papa, dictus Leo x, dicavit. Edidit Aldus. Poſtea meliorem nactus codicem Græcus Nicolaus Scutellius Eremita denuo tranſtulit, locaque quædam, quæ in Ficini codice deerant, explevit. Ea editio Romæ prodiit anno cIↄ Iↄ LVI. Mea autem hæc ſententia, non poſſe aliunde meliùs, quàm ex hoc opere, quid & Platonici de divinis rebus ſenſerint, cognoſci. Ita enim Ægyptiorum & Chaldæorum opinionem exprimit, ut facilè appareat idem ipſum ſenſiſſe. Vide etiam Cælii Calcagnini librum poſthumum de rebus Ægyptiacis.

§. 7. *Ægyptiaca philoſophia magna ex parte Allegoriis occultabatur.*

Quæ philoſophandi ratio improbari non debet. Nam paſſim in Veteri Teſtamento legere eſt multa allegorica: ac Chriſtus ipſe ait apud Evangeliſtam, *Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar.* Item Evangeliſtæ eſt: *Jeſus in parabolis loquebatur ad turbas.*

§. 8. *Quam latè pateat Ægyptiorum philoſophia, ex eo cognoſcitur, quod comprehendit liberales diſciplinas, rationem ſcribendi hieroglyphicam, ſiderum ac totius naturæ ſcientiam, terrarum ſitum, ac particulatim Ægypti, deque Nili incrementis, virtutum legumque diſciplinam, Deorum naturam, ac rationem colendi ſacrificiis & variis ceremonis, item medicinam univerſam, tum illam valetudinis ſervandæ, tum φαρμακευτικὴν καὶ χειρουργικήν. Nec tamen omnia in philoſophis omnibus exigebantur; ſed alia ſibi vindicabat cantor ſive muſicus; alia ſacer ſcriba; alia horoſcopus ſive aſtrologus;*

Digitized by Google

ſtrologus; alia ϛολιϛὴς, ſive curator ſacri ornatus; alia prophetes, ac paſtophori.

De Ægyptiis tradit Clemens Alexandrinus lib. VI. *, οἰκείαν τινὰ φι- * p. 456.
λοσοφίαν. *propriam quandam philoſophiam.* Atque hoc ait appare- *ed. Lugd.*
re ex ſacris eorum ceremoniis. Nam primùm, inquit, ὁ ᾠδὸς, *cantor,* *Bat. anno*
procedit; cui ſymbolum aliquod muſicum. Ac duo illi libri Mer- *1616.*
curii; unus hymnos Deorum continet, alter rationem vitæ regiæ. Poſt I.
cantorem conſequitur horoſcopus, cui in manu horologium, & pal- II.
ma, Aſtrologiæ ſymbola. Huic ſemper in ore quatuor Hermæ libri
Aſtrologici, unus de quinque planetis, alter de Sole & Lunâ, tertius
quartusque de ortu ſiderum. Horoſcopum excipit ἱερογραμματεὺς, III.
ſive ſacrorum ſcriba, pennas in capite geſtans, habens manibus librum,
regulam in quâ atramentum ſcriptorium & calamus ad ſcribendum.
Hunc ſcire oportet hieroglyphica, coſmographiam, geographiam, or-
dinem Solis, Lunæ, & quinque planetarum, chorographiam Ægypti
ac deſcriptionem Nili, ac omnis ſacri apparatus, locorumque ſacro-
rum cum ſuâ dimenſione, & quicquid in ſacris utile. Poſt ſacrorum
ſcribam ſequitur ϛολιϛὴς, ſive ornator, qui juſtitiæ cubitum, & ad li- IV.
bandum habet calicem. Hic partim novit τὰ παιδευτικὰ, ſive quæ
ad eruditionem ac liberales pertinẽt diſciplinas: partim τὰ μοσχοσφα-
γιστικὰ, hoc eſt, doctrinam de ſacrificiis vitulorum & circa hæc ceremo-
niis. Hæc enim omnia Ægyptiorum continebat religio, preces, pom-
pas, dies feſtos, ſacrificia, primitias, hymnos, aliaque his ſimilia. Po- V.
ſtremus exit Propheta, in ſinu geſtans hydriam, ponè ſequentibus, qui
portent panes emiſſos. Eſtque hic ſacrorum præfectus, ac ediſcit τὰ
ἱερατικὰ βιβλία, libros ſacerdotales: in quibus de legibus, Diis, & uni-
verſa ſacerdotum diſciplina. Quorum omnium eſſe gnarum con-
venit quia idem τῆς διανομῆς τῶν προσόδων ἐπιστάτης ἐστι. *vectigalium di-
ſtributioni praeeſt.* Sunt verò iſti ſacerdotales libri numero XLII, à
Mercurio Ægyptio conſcripti: eorum XXXVI, qui omnem Ægyptio-
rum philoſophiam continent, ac ab iis ediſcuntur, quos diximus: reli-
qui ſex diſcuntur ab illis, qui vocantur παστοφόροι, hoc eſt, *palliumge-
ſtantes*; ſuntque iſti libri de medicina: in quibus agitur diſtinctè de
fabrica corporis humani, de morbis, de medicamentis, ac particulatim
de oculorum medicina, deque morbis mulierum.

§. 9. *Æthiopum doctores dicebantur gymnoſophiſtæ.*

Hieronymus lib. IV in Ezech. cap. XIII. *Indorum Brachmanes & Æthiopum Gymnoſophiſtas.*

§. 10. *Nomen gymnoſophiſtarum ac philoſophiam quoque retulere ex Indiâ, unde in Æthiopiam venere.*

Vide hac de re Philoſtratum in Apollonii vitâ lib. VI.

§. 11. *Ad hos quoque, Philoſophiæ cauſa profectus creditur Democritus.*

Autores Laërtius, & Heſychius Illuſtrius.

§. 12. *Libyca Philoſophia eſt ab Atlante, præſertim Aſtrologia, unde Atlas ille cœlum humeris ſuſtinere dicebatur, montique altiſſimo ab eodem nomen tributum.*

Multorum enim judicio aſtrologiam invenit Atlas, Libyæ filius; teſte Plinio lib. VII. cap. LVI. de eo Virg. Æneid.

---- citharâ crinitus Jopas
Perſonat aurata, docuit quæ maximus Atlas,
Et canit errantem Lunam, Soliſque labores.

§. 13. *Etiam Ἄτλαντα Λίβυν inter antiquos Philoſophos commemorat Laërtius in præf. Hinc inter barbararum gentium philoſophos reponit Auguſtinus Atlanticos & Libycos. Vid. eum* lib. VIII. *de Civ. Dei* cap. IX. Ἀτλάντιοι *dicuntur Diodoro Siculo* lib. IV. *ubi eorum de Diis fabulas recenſet.*

Augilarum, qui & ipſi Africæ populus, opinionem de Diis recenſet Mela in primo cap. VIII. ubi ait, non agnoviſſe Deos alios quàm manes ſive defunctos, ad quorum tumulos excubantes pro reſponſis ſomnia referebant.

CAP.

Digitized by Google

CAPUT III.

DE PHILOSOPHIA EUROPÆA, AC PRIMO THRACUM, GALLORUMQUE.

§. 1. *EX Europæ ſapientibus antiquis maximè celebrati Thraces & Galli. Ac Thraces quidem philoſophiam hauſere à Zamolxi, qui Thrax fuit.*

Indicat id Laërtius in præf. Sed debent Thraces philoſophiam Græcis, ſi verum eſt, quod penè initio libri VIII. idem Laërtius ait, Zamolxin fuiſſe ſervum Pythagoræ, ac Getas ei ſacrificare, credereque eum Saturnum. Cujus rei & Herodotum laudat teſtem, apud quem id hodieque legitur in Melpomene. Sed de Herodoto præterit illud Laërtius, quod poſtea is addit, putare ſe Zamolxin multis ante Pythagoram annis extitiſſe. Quod idcirco omiſit, quia mallet philoſophiæ inventæ gloriam ſuis adſcribere Græcis, quàm Barbaris. Vulgarem opinionem, qua duo iſti Zamolxes confunduntur (ſi modò Pythagoræ ullus eo nomine ſervus fuit) etiam ſequuntur Malchus, ſive Porphyrius & Jamblichus, uterque in Pythagoræ vita. Quid de his mirum, cùm id ad Pythagoræ laudem pertineat? Religionis myſteria Græcos accepiſſe à Thracibus multi ex nomine θρησκείας probant, quod nomen à Thracibus eſſe exiſtimant: uti etiam apud Suidam legere eſt.

§. 2. *A Thracibus multa hauſerat Pythagoras.*

Ut Hermippus obſervavit. Alii tamen malunt Thraces ea accepiſſe à Zamolxi, Zamolxin à Pythagora. Sed facilè hi refelluntur, ſi Zamolxes, ut dixi, Pythagora fuit antiquior. Quanquam nihil impedit, quò minus & ſervus ejus Zamolxis, qui Thrax erat, patriæ fuerit philoſophiæ non inſcius, multaque ab eo didicerit Pythagoras: potuit etiam ſervi indicio in aliorum Thracum notitiam pervenire, qui pleniùs meliùsque ea intelligerent.

Digitized by Google

§. 3. *Inter alia convenere Zamolxis & Pythagoras in μετεμψυχώσει.*

Sanè Getæ à Zamolxide, qui & apud eos colitur, hanc animarum migrationem fuere edocti, ut auctor Julianus in Cæſaribus.

§. 4. *Qualis Thracum fuerit philoſophia, videtur ex parte potuiſſe cognoſci ex doctrina Orphei, qui Thrax fuit. Multi enim olim ſcripſere Ὀρφεϊκὰ, ſive poëmata juxta Orphei doctrinam.*

Aliquos eorum recenſet Suidas in Ὀρφεύς. Maximè ex iis celebre eſt nomen Onomacriti: qui temporibus vixit liberorum Piſiſtrati. De eo adi Herodotum lib. VI. Tatianum item contra gentes; Cujus hæc verba. Ὀρφεὺς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἡρακλεῖ γέγονεν· ἄλλως τε, καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἐπεισφερόμενα (Scalig. ἔπη φερόμενα) φασὶν ὑπὸ Ὀνομακρίτου τοῦ Ἀθηναίου συντετάχθαι γενομένου κατὰ τὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν ἀρχὴν, περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. *Orpheus iiſdem cum Hercule temporibus fuit. Verùm poëmata, quæ ejus nomine circumferuntur, ajunt ab Onomacrito Athenienſi eſſe compoſita, qui fuit cum penes Piſiſtratidas eſſet imperium, circa Olympiadem quinquageſimam.* Ex Ὀρφαικῶν ſcriptoribus, &, ut puto, maximè Onomacrito, complura apud varios fragmenta leguntur. Ea collegit H. Stephanus in Poëſi ſua Philoſophica. Sed maximè illuſtre eſt fragmentum illud apud Juſtinum Martyrem; in quo de Abrahamo, & Moſaicis Decalogi tabulis. Quæ unde Onomacritus acceperit non facile dictu eſt. Niſi fortè autor iſtorum non Onomacritus fuerit, ſed recens admodum Ὀρφεϊκῶν ſcriptor: atque id non ſatis attenderit Juſtinus.

§. 5. *In eo autem differunt Orphici, & Pythagorici, quòd hi per numeros eos docebant, illi per fabularum figmenta.*

Proclus in Theologiam Platonis lib. I. cap. IV: Ὀρφικοὶ διὰ συμβόλων, Πυθαγόρειοι διὰ εἰκόνων τὰ θεῖα μηνύειν ἐφιέμενοι. *Orphici per ſymbola, Pythagorici per iconas divina tradere ſtuduerunt.*

§. 6.

§. 6. *Celtas ſive Gallos philoſophiam docuere Druïdæ, & Σεμνόθεοι.*

Ut teſtis eſt Ariſtoteles ἐν μαγικῷ, & Sotion, in XIII. τῆς διαδοχῆς, atque ex iis Laertius initio præfationis. Druidas eſſe à δρῦς h. e. *quercus*, auctor eſt Plinius lib. XVI. cap. XLIV. Sed potiùs audiendus Strabo, qui negat in vocibus barbaris quærenda eſſe ἔτυμα Græcanica. Ut omninò veriſimilius ſit Druidarum nomen è lingua Celtica peti debere, quemadmodum diximus lib. I. de Orig. progr. Idololatriæ, cap. 35. *Semnotheos* qui *Samotheos* vocant, decepti ſunt à ſuppoſititio illo Beroſo Annii Viterbienſis. Sapientes omnes Galliæ uno Druidarum nomine comprehenduntur à Cæſare libro VI. & Cicerone in primo de Divinatione. Strabo paullò aliter dividit Gallorum ſapientes: nam juxta eum ſunt triplices Βάρδοι τε, καὶ Οὐάτεις, καὶ Δρυΐδαι. Βάρδοι μὲν ὑμνηταί τε καὶ ποιηταί. Οὐάτεις δὲ ἱεροποιοὶ καὶ φυσιολόγοι. Δρυΐδαι δὲ πρὸς τῇ φυσιολογίᾳ καὶ τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν ἀσκοῦσι.

Similiter Ammianus Marcellinus lib. XV. *Per hæc loca hominibus paulùm excultis viguere ſtudia laudabilium doctrinarum, inchoata per Bardos & Eubages, & Druidas. Et Bardi quidem fortia illuſtrium virorum facta heroicis compoſita verſibus, cùm dulcibus lyræ modulis, cantitarunt: Eubages verò ſcrutantes ſeria & ſublimia naturæ pandere conabantur. Inter hos Druidæ ingeniis celſiores, ut autoritas Pythagoræ decrevit, ſodalitiis adſtricti conſortiis, quæſtionibus occultarum rerum altarumque erecti ſunt, & deſpectantes humana pronuntiarunt animas immortales.* Vide & Julium Cæſarem; Lucanum lib. I. Plin. lib. XVI. cap. XLIV.

§. 7. *Druides ſtatuebant animas immortales, ſed de corpore in corpus tranſire.*

Cæſar lib. VI. dogma hoc iis tribuit: *Non interire animas, ſed ab aliis poſt mortem tranſire ad alios.* Hinc animoſi in præliis. Luc. lib. I.

---- Vobis auctoribus Umbræ
Non tacitas Erebi ſedes, Ditiſque profundi
Pallida regna petunt: regit idem ſpiritus artus
Orbe alio, longæ canitis ſi cognita vitæ.

Imò eadem mens Germanis & Getis. De illis auctor Appianus in Celtico: de his Julianus in Cæſaribus,

Caput IV.

DE PHILOSOPHIA GRÆCANICA AC QUIDEM PRIMUM DE FABULOSA.

§. 1. *Philoſophia Græcanica vel eſt μυθικὴ ſive fabuloſa, vel non fabuloſa.*

Mythica eſt veterum poetarum, ac præcipuè Homeri, magni ſapientiæ antiſtitis. De quo, non poëtas dico, ſed ſummum philoſophum Democritum audiamus; Ὅμηρος φύσεως λαχὼν θεαζούσης ἐπέων κόσμον ἐτεκτήνατο παντοίων, ὡς οὐκ ἐνὸν (ita corrigo, ubi vulgo οὐκενὸν) ἄνευ θείας καὶ δαιμονίας φύσεως οὕτω σοφὰ καὶ καλὰ ἔπη ἐργάσασθαι. *Homerus naturam divino afflatu inſtinctam ſortitus, variorum carminum ornatum fabricatus eſt: cùm non inſit ulli ea vis, ut ſine divinâ & geniali naturâ tam ſapientes & elegantes faciat verſus.* Juſtus Lipſius in manuductione ad Stoicam philoſophiam corrigit, οὐκ ἂν ὄν. Sed non dubia eſt emendatio quam diximus.

§. 2. *Ab Homero multa didicere Philoſophi poſteriores, magnoq́ in pretio apud eos ſemper fuit.*

Zeno Cittieus Stoicæ ſectæ ἀρχηγέτης ſcripſit Homericarum quæſtionum libros V.

§. 3. *Mythica hæc philoſophia fabularum involucris tum rerum naturam, tum prudentiæ exempla proponit. Ac Naturæ quidem arcana involvuntur Deorum Dearumque nominibus, & eorum connubiis atque affinitatibus. Unde vulgus quidem colligebat Deos eſſe innumerabiles; ſed ſapientiores, quid per ea intelligeretur, minimè ignorabant.*

Itaque judicium eſt Maximi Tyrii Orat. VII. ὅτι ποιητικὴ πᾶσα αἰ-

νίττε-

νίτ]εται *quòd omnis poëſis obſcurè rem innuit.* Atque addit, totum hoc fieri μεγαλοπρεπῶς, κατὰ τὴν θεῶν δίκην. Hermogenes ſimiliter de Ideis, ubi de gravitate agit, quæ ei σεμνότης dicitur, ait gravitatem gigni ſententiis de Diis, non quibusvis, ſed illis, quæ proferuntur de Deo decenter, ſive ut ejus verbis utar αἱ περὶ θεῶν, ὡς περὶ θεῶν λεγόμεναι. Ubi notare licet hominis gentilis judicium de poëticis fabulis. Vide & Juſtini λόγον παραινετικὸν πρὸς Ἕλληνας. Item Macrobium lib. I. in ſomnium Scipionis cap. II. ubi reſpondet Coloti Epicureo, qui ajebat *à philoſopho fabulam non oportuiſſe confingi: quoniam nullum figmenti genus veri profeſſoribus conveniret.* Diſtinguit verò Macrobius, inter fabulas, quæ ſolas aurium delicias profitentur, & quæ ad quandam virtutis ſpeciem intellectum legentis hortantur. De naturæ autem myſteriis ſic ibidem ſcribit; *Quæ*, inquit, *ſciunt inimicam eſſe naturæ apertam nudamque expoſitionem ſui, quæ ſicut vulgaribus hominum ſenſibus intellectum ſui vario rerum tegmine operimentoque ſubtraxit; ita à prudentibus arcana ſua voluit per fabuloſa tractari. Sic ipſa myſteria figurarum cuniculis operiuntur, ne vel hæc adeptis nuda rerum talium ſe natura præbeat, ſed ſummatibus tantum viris ſapientiâ interprete veri arcani conſciis, contenti ſint reliqui ad venerationem figuris defendentibus a vilitate ſecretum.* Addit deinde: *Numenio inter philoſophos occultorum curioſiori, offenſam numinum, quòd Eleuſinia ſacra interpretando vulgaverit, ſomnia prodiderunt, viſas ſibi ipſas Eleuſinias Deas habitu meretricio ante apertum lupanar ludere proſtantes; admirantique, & cauſſas non convenientis numinibus turpitudinis conſulenti, reſpondiſſe iratas, ab ipſo ſe adyto pudicitiæ ſuæ vi abſtractas, & paſſim adeuntibus proſtitutas.*

§. 4. *Ad vitæ inſtitutionem referuntur geſta Heroum.*

Ut quæ de Hectore, Achille, Æneâ, Oreſte, & aliis prodiderunt. Imò ut B. Baſilius ait, πᾶσα ἡ ποίησις τῷ Ὁμήρῳ ἀρετῆς ἐστιν ἔπαινος, καὶ πάντα αὐτῷ πρὸς τοῦτο φέρει, τι μὴ πάρεργον. *Omnis poeſis Homeri eſt laudatio virtutis, omniaque ad hoc refert, præter ea fortaſſe, quæ ad ornatum adſpergit.*

§. 5. *Ad moralem Poëtarum Philoſophiam pertinent etiam, quæ commenti de Cocyto,*

Phle-

Phlegetonte, Tartaro, ac ſimilibus, per quæ perturbationes animi intelligebant.

Ea vulgus ſic credebat, uti narrabantur; at longè aliter ſapientes. Unde I. Tuſc. Quæſtionum; *An tu inquit, hæc portenta inferorum eſſe credis?* Complura alia id genus legere eſt in libris de Naturâ Deorum.

§. 6. *Quædam in poëtarum fabulis ad utramque philoſophiam, naturalem dico & moralem pertinent, ut cùm idem & nomen eſt numinis, & nomen Herois.*

Ita Hercules ad naturalem philoſophiam refertur, quatenus Solem ſignat: ad moralem, quatenus nomen eſt Herois, qui XXX. annis vixerit ante bellum Trojanum.

§. 7. *Verùm non cujusvis eſt hunc fructum ſapientiæ ac prudentiæ carpere ex Homero; ſed ejus tantummodo, qui aliquantum in rerum natura ac virtute profecit: cæteri enim ſolùm fabellis capientur. Quin moribus etiam periculum ab fœdis iſtis erit, quæ Poëta de Diis narrat, tanquam de ſuibus.*

Idcirco Plato in Alcibiade putat, ὀ δεῖν τοὺς ἀμυήτους τῆς σοφίας Ὁμηρικοῖς ἐμπίπτειν ποιήμασιν, ἵνα μὴ μύθους οἰήσαιντο γράφειν τὸν ἥρωα. *Non debere eos, qui necdum ſunt ſapientiæ initiati, incidere in Homerica poemata, ne heroa illum arbitrentur ſcribere fabellas.*

§. 8. *Imò ſæpè ea eſt obſcuritas fabularum, ut nec ſatis capiant eas ipſi Philoſophi, ſed alius hoc, alius aliud ſignificari conjectet; nec tàm fabulas ſententiæ adaptent ipſius poetæ, quàm ſuam fabulis.*

Pertinent huc quæ Stobæus in Eclogis Phyſicis lib. II. cap. I. adducit;

Digitized by Google

cit ex Porphyrio de Styge; Sunt autem hujusmodi; Ἔστι δὲ ἡ τούτου τοῦ ποιητοῦ δόξα οὐχ ὡς ἄν τις νομίσειεν εὔληπτος· πάντες μὲν γὰρ οἱ παλαιοὶ τὰ περὶ τῶν θεῶν καὶ δαιμόνων ἐσήμαναν, Ὅμηρος δὲ καὶ μᾶλλον τὰ περὶ τούτων ἀπέκρυψε, τὸ μὴ προηγουμένως περὶ αὐτῶν διαλέγεσθαι, καταχρῆσθαι τοῖς λεγομένοις εἰς παράστασιν ἄλλων. τῶν γοῦν ἀναπτύσσειν ἐπιχειρησάντων τὰς δὲ ὑπονοίας παρ' αὐτοῦ λεγόμενα ἱκανώτατος δοκῶν ὁ Πυθαγόρειος Κρόνιος τοῦτ' ἀπεργάσασθαι, ὅμως ἐν τοῖς πλείστοις ἀλλά τι ἐφαρμόζει ταῖς τεθείσαις ὑποθέσεσι, τὰ Ὁμήρου μὴ δυνάμενος, οὐ προσάγειν τῷ ποιητῇ τὰς δόξας, ταῖς δὲ παρ' αὐτοῦ προσάγειν τὸν ποιητὴν πεφιλοτίμηται. *Neque verò tam intellectu facilis eſt Poetæ opinio, quam quis putarit. Cum enim omnes antiqui de diis ac dæmonibus tectè ſunt locuti, tum Homerus hæc occultavit maximè, quod non tam disertè de ipſis tractet, quam iisdem ad alia declaranda abutatur. Qui quidem inter eos, quibus ipſius ænigmata curæ fuit enucleare, præſtantiſſimus habetur Pythagoreus Cronius, in multis tamen aliena inter ſe connectit, nec tam ſe ad Poetæ opiniones, quam Poetam ad ſuas accommodare nititur.*

CAPUT V.
DE PHILOSOPHIA GRÆCORUM NON FABULOSA; AC PRIMO DE JONICA.

§. I. *SEquitur Philoſophia Græcorum non fabuloſa. Ejus antiquitus tres erant Sectæ, Ionica, Italica, Eleatica.*

Ionica cœpit à Thalete Mileſio. Unde & Ionica dicta. Nam Miletus Thaletis patria, præcipua Ioniæ civitas, juxta Melam. Natus is Olymp. XXXI. ut ex Apollodoro tradit Laërtius. Temporibus Alyattis vixiſſe ait Plinius lib. II. Hiſt. Nat. Sub Aſtyage Cic. lib. I. de Divin. quæ probè conveniunt: cùm duo hi reges inter ſe bellum geſſerint. Lactant. lib. III. cap. XV; *Unde apparet aut Pythagoram voluiſſe laudare, qui ſe primus Philoſophum nominavit; aut Mileſium Thaletem, qui de rerum naturâ primus dicitur diſputaſſe.* Quàm multa in Matheſi, & rerum naturâ primus obſervarit, docebit Laërtius lib. I. De eodem ſic Apulejus in IV. Flor. *Thales Mileſius ex ſeptem illis ſapientiâ*

Digitized by Google

memoratis viris facilè præcipuus. Fuit enim geometricæ penes Grajos primus repertor, & naturæ rerum certiſſimus explorator, & aſtrorum peritiſſimus contemplator, maximas res parvis lineis reperit: temporum ambitus, ventorum flatus, ſtellarum meatus, tonitruum ſonora miracula, ſiderum obliqua curricula, Solis annua reverticula: idem Lunæ vel naſcentis incrementa, vel ſeneſcentis diſpendia, vel delinquentis obſtacula. Idem ſanè jam proclivi ſenectute divinam rationem de Sole commentus eſt; quoties Sol magnitudine ſuâ circulum, quem permeat, metiatur.

§. 2. *Multùm verò ad propagandam ſapientiam contulere & alii ejusdem ævi. Nam præter Thaletem ſex numero eodem tempore ſapientes habebantur.*

Qui patriâ differebant. Nam Chilo Lacedæmonius, Pittacus Mitylenæus, Bias Prieneus, Cleobulus Lindius, Periander Corinthius, & Solon Athenienſis. De quorum vitis Diogenes.

§. 3. *Thales rerum originem voluit eſſe Aquam; nempe quia ſemen animantium ſit humidum, nec alimentum ſine humido conſtet.*

Quas cauſas adfert Plutarchus de placitis Philoſophorum. Fortaſsè tamen id didicerat ab Ægyptiis, illi à Judæis. Moſes enim ait; *Spiritus ferebatur ſuper aquas.* Item, *producant aquæ reptile.*

§. 4. *Succeſſit Thaleti Anaximander Mileſius. Qui in aliquibus à præceptore receſſit. Nam non unum principium poſuit, ſed infinita, itemque mundos infinitos: Deos nativos, longoque intervallo Orientes & Occidentes.*

De hujus dogmatis præter Ariſt. 1. Φυσ. ἀκροάσ. Cicer. lib. 1. de natura Deorum, Laertium in vitis, & Plutarchum de placitis: vide Juſtinum

ſtinum Martyrem Orat ad Græcos, Euſebium lib. I. de præpar. cap. V. & XIV. & Auguſtinum lib. VIII. de Civitate Dei cap. II.

§. 5. *Anaximandro Mileſio, ſucceſſor Anaximenes itidem Mileſius.*

De quo ſic ibidem Auguſtinus. *Iſte omnes rerum cauſas infinito aeri dedit, nec Deos negavit, aut tacuit; non tamen ab ipſis aerem factum, ſed ipſos ex aere ortos credidit.* Natus eſt Olymp. LXIII. Obiit anno eodem, quo Crœſus à Cyro captus juxta Apollodorum apud Laertium.

§. 6. *Anaximeni Mileſio ſucceſſit Anaxagoras Clazomenius.*

Teſtis ibidem Auguſtinus, & ante eum alii. Obiit Olymp. LXXVIII. anno ætatis LXII. Ponebat in unoquoque corpore partes infinitas tum ὁμοιογενεῖς, ſive ὁμοιομερεῖς, ubi idem nomen totius ac partis, ut in aqua, carne, oſſe; tum ἑτερογενεῖς, ubi nomen diverſum, quales oculus, manus, ramus. Inter cætera quoque docebat, Solem eſſe maſſam, ſive glebam ignitam Peloponneſo majorem. Item ut aurum ex minutiſſimis ramentis, ita univerſum hoc ex ſimilium partium corporibus conſtare. Animantes primùm ex calore ac humore & terra prognatas; poſtea ex mutuo congreſſu, mares ex latere dextro, feminas ex ſiniſtro. Illud rectè, quod primus Mentem omnia doceret condidiſſe, ut præter Lucilium Vellejus teſtatur apud Cic. lib. I. de Natura Deorum. Juſtinus tamen ἄθεον vocat Orat. ad Græcos; ſed ſecutus ea parte judicium adverſariorum ejus. Nam à Cleone impietatis eſt accuſatus, quòd Solem dixiſſet μύδρον διάπυρον, non Deum. Ac ſimiliter Lucianus in Timone ait, Jovem jaculaſſe fulmina in caput Anaxagoræ, quia familiares docuiſſet, non eſſe Deos, qui vulgo tales putarentur.

§. 7. *Hic primus ex Aſiâ ſcholam tranſtulit Athenas.*

Ubi Socratem & Euripidem docuit. Uti & Periclem.

§. 8. *Illi ſucceſſit Archelaus Athenienſis.*

Auguſtinus de Civit. Dei lib. VIII. cap. II; *Anaxagoræ ſucceſſit auditor ejus Archelaus: etiam ipſe de particulis inter ſe diſſimilibus, quibus ſingula quæque fierent, ita omnia conſtare putavit, ut ineſſe etiam men-*

tem diceret, quæ corpora diſſimilia, id eſt, illas particulas conjungendo & diſſipando ageret omnia.

§. 9. *Hunc Socrates audivit.*

Ut ibidem ait Auguſtinus.

§. 10. *Hic moralem philoſophiam primus induxit: unde & de cœlo ad terram dicitur philoſophiam devocaſſe.*

De eo oraculum Ἀνδρῶν ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος, quod reſponſum Socratis ſodali Chærephonti, cùm rogaſſet, quis hominum eſſet ſapientiſſimus.

Caput VI.
DE SECTA ITALICA.

§. 1. *Italicam ſectam condidit Pythagoras. Is à quo Philoſophia nomen cœpit: occaſionem refert Cic. in* v. *Tuſcul.*

Dicta eſt Italica, quia Pythagoras docuit in ea Italiæ parte, quæ Magna Græcia vocabatur, ubi Tarentus, Metapontus, Heraclea, Croto, Thurii. Eſtque hæc ſecta aliquot annis junior Jonica. Nam Pythagoras annos natus XVIII. acceſſit Anaximandrum, ejusque præceptorem Thaletem, qui tum ſenex erat, atque ab eo conſilium accepit proficiſcendi in Ægyptum. Poſteaque etiam in Aſiam abiit ad Chaldæos. Ac demum à peregrinatione hac reverſus in magna Græcia docuit; quia Polycrates Sami, ubi natus erat Pythagoras, jam Tyrannidem occupaſſet. Thales verò obiit Olympiade LVIII. ut autor eſt Laertius in ejus vita, & Cyrillus adverſus Julianum lib. I. At LX. Olymp. floruit præceptor ejus Pherecydes LXIV. Polycrates Samius fuit Tyrannus, ipſeque Pythagoras deceſſit anno ultimo Olymp. LXX. ut narrat Euſebius. Quare errat Apulejus in Florid. ubi ei Pythagoras dicitur *primus philoſophiæ nuncupator & conditor.* Luculento eum elogio ornavit Ovid. XV. Met.

Mente Deos adiit, & quæ natura negavit
Viſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit.

Cro-

Crotoniatæ quidem, & Metapontini, (apud quos diem ultimum obiiſſe creditur) usque adeò eum admirabantur, ut ex domo ejus templum facerent, ac mortuum numinis inſtar colerent. In iis quæ primus obſervavit, etiam eſt, quòd deprehenderit Luciferi naturam, ut autor eſt Plinius Hiſt. Lib. II. cap. VIII. Sed quod ibidem legas hoc contigiſſe Olymp. circiter XLII. id verum eſſe nequit. Veriùs Clemens lib. I. Στρωματ. ubi eum & Polycratem Tyrannum refert ad τὴν ἑξηκοστὴν δευτέραν ὀλυμπιάδα. Quare exiſtimet aliquis pro LXII. proclivi errore ſcriptum eſſe XLII. Sed obſtat quod ſequitur, eum eſſe annum Urbis CXLII. Ac LXII. incidit in annum urbis CCXXII. qui eſt ſecundus Tarquinii Superbi. Itaque aut uterque numerus eſt corruptus, aut vehementer erravit Plinius.

§. 2. *Originem Philoſophiæ Pythagoricæ inquirenti, patebit eum multum debere barbaris. Ac primùm Thracibus, ut de eo prodidit Hermippus.*

Qui Thracum opiniones amplexum apertè tradit, teſte Flavio Joſepho lib. I. contra Apionem Grammaticum. Fortaſſe hoc inde eſt, quia Pittacus Mitylenæus natus fuit patre Hyrrhadio; quem Thraca fuiſſe ſcripſit Duris Laertio teſte. Nam Pittacus ille præceptor fuit Pherecydis Syrii: Pherecydes Pythagoræ, cui eum Zoilus commendarat, patruus Pythagoræ. Fortaſſe & eo aliquis probabit initium Italicæ Philoſophiæ ductum à barbaris, quia Pherecydes ille Syrus dicatur multis, quaſi è Syria fuerit. Sed fuit è Syro inſula; ut *Syrius* non *Syrus* dici debeat. De eo ſic Apulejus in Floridis: *Quin etiam Pherecydes Syro ex Inſula oriundus, qui primus verſuum nexu repudiato conſcribere auſus eſt paſſivis verbis, ſoluto locutu, liberâ oratione. Eum quoque Pythagoras magiſtrum coluit, & infandi morbi putredine in ſerpentium ſcabiem ſolutum religioſè humavit.* Significat Pherecydem deceſſiſſe φθειρίασει ſeu *morbo pediculari*; quod & alii prodidere.

§. 3. *Idem hauſit plurima a ſacerdotibus Ægyptiis.*

Nempe cum reliquam Philoſophiam, tum ſacrificia ac cultum Deorum, Iſocrates in Buſiride: Πυθαγόρας ὁ Σάμιος ἀφικόμενος εἰς Αἴγυπτον

καὶ μαθητὴς ἐκείνων γενόμενος, τήν τε ἄλλην φιλοσοφίαν πρῶτος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκόμισε, καὶ περὶ τὰς θυσίας τε καὶ τὰς ἁγιστείας τὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιφανέστερον τῶν ἄλλων ἐσπούδασε. Clemens etiam in I. Στρωμ. edocet nos præceptoris nomen. Ἱστορεῖται δὲ Πυθαγόρας μὲν Σώγχηδι τῷ Αἰγυπτίῳ ἀρχιπροφήτῃ μαθητεῦσαι. Huic etiam genti debet τὸν τῆς διδασκαλίας τρόπον συμβολικὸν, καὶ πάντη ὅμοιον τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ διδάγμασι * ut Jamblichus indicat lib. I. de vita ejus cap. v. Imò ut multa bona, ita & mala quædam ab Ægyptiis hauſit: ut errorem μετεμψυχώσεως. Nam primùm hanc Ægyptios docuiſſe auctor eſt Herodotus in Euterpe. Atque addit ab his accepiſſe Græcorum illos, qui quaſi proprium dogma hoc tradidere. Ait ſe eorum nominibus parcere: ſed Pythagoreos ſignari ſatis eſt apertum.

** Symbolicam docendi rationem, ac planè ſimilem Ægyptiæ.*

§. 4. *Etiam diſcendi ſtudio verſatus cum Perſarum Magis, & Aſſyriis ſeu Chaldæis; item in Creta cum Epimenide.*

Auctor præter alios Laertius, qui ait omnibus penè Græcis ac barbaris myſteriis initiatum fuiſſe; linguamque etiam Ægyptiam didiciſſe. Exinde in Aſſyria cum Chaldæis, in Perſia cum Magis converſatum. Inque Creta fuiſſe cum Epimenide, quicum & in Idæum antrum ſit ingreſſus. Epimenidem hunc *inclytum fatiloquum* vocat Apulejus in II. Florid. Ubi & addit Pythagoram magiſtro uſum Leodamante diſcipulo Creophili, qui Homeri hoſpes, & canendi æmulus fuit. Sed qui iſtic Leodamas, is Ἑρμοδάμας Laertio lib. VIII. & Suidæ. Quod autem Platonem etiam audiviſſe addit, is junior quidam Plato, ac ipſe etiam fatiloquus fuit, uti Epimenides quicum jungitur. Nam quo minas Academiæ princeps intelligatur, tempora planè obſtant. Caſaubonum, qui pro Platone reponit Solonem, falli arbitror.

§. 5. *Plurimùm etiam Judæis debuit* Pythagoras.

Auctor Fl. Joſephus lib. I. contra Appionem. Qui & ejuſce rei teſtem laudat ſcriptorem gentilem, eumque luculentum, Hermippum nomine, qui in primo de Pythagora libro aſſerit, eum Judæorum & Thracum opiniones imitari, atque adeò multas Judæorum leges in philoſophiam transtuliſſe. Quod & Origenes tradit lib. I. contra Celſum;

ſum; λέγεται δὲ καὶ Ἕρμιππον ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νομοθετῶν ἱστορηκέναι Πυθαγόραν τὴν αὐτοῦ φιλοσοφίαν, ἀπὸ Ἰουδαίων εἰς Ἕλληνας ἀγαγεῖν. Imò & Malchus ſive Porphyrius, ut Ægyptios,ita quoque Arabas,Hebræos & Chaldæos acceſſiſſe ait. Hinc pluſcula ei cum populo Dei communia. Clemens Alexandrinus lib. 1. Στρωμ. Καὶ Πυθαγόρας πολλὰ τῶν παρ᾽ ἡμῖν μετενέγκας εἰς τὴν ἑαυτοῦ δογματοποιίαν. *Pythagoras etiam multa ex noſtris tranſtulit in ſuorum dogmatum traditionem.* Ac Plato,quia Pythagoram in multis ſecutus, ille Moſen, Moſes Atticiſſans dictus Numenio Pythagoræo. Unde Clemens ibidem ſubdit, Νουμήνιος δὲ ὁ Πυθαγόρειος φιλόσοφος ἀντικρὺς γράφει· τί γάρ ἐστι Πλάτων ἢ Μωϋσῆς ἀττικίζων. *Numenius autem Philoſophus Pythagoricus apertè ſcribit: Quid eſt Plato, niſi Moſes Atticiſſans?* De Pythagora pretium operæ ſit legere, quæ Godefridus Wendelinus tradit in epiſtola ad Erycium Puteanum diſſertatione de Pythagoræ Tetracty. * Quâ docet ſignari eo nomen Dei τετραγράμματον. Hoc à Judæis,& quidem prophetâ Daniele, magorum principe hauſiſſe, qui tum fuerit ſeptuagenarius. Sanè ex Clemente Alexandrino conſtat, fuiſſe circumciſum: ſive id factum ſit,cum adoleſcens ageret Babylone, ſive cum in urbe Biblo, vel Sidone verſaretur cum Carmelitis,hoc eſt,diſciplinam profeſſis, quæ fuit Eliæ & Eliſæi in monte Carmelo.

**edit. an. 1637.*

§. 6. *In Græciâ verò uſus magiſtro Pherecyde Syrio.*

Pherecydes hic Straboni lib. x. Σύριος dicitur, ac Babyos filius, ac Apulejo itidem *Syro ex Inſula oriundus.* Laërtio libro primo Φερεκύδης Βάδυος, Σύριος. Ubi malim Βάβυος, vel Βάβιος: Nam per β ſcribunt, & Strabo, & Suidas. Σύριος autem dicitur à Syrâ (melius Syro) Cycladum unâ propè Delum: ut addit Suidas.

§. 7. *Pherecydes hic quorundam judicio Pittacum audivit: alii nullo præceptore uſum exiſtimant, ſuaque hauſiſſe ex occultis Phœnicum libris.*

Primum tradidit Alexander in ſucceſſionibus: ut ait Laërtius: alterum Suidas refert in Φερεκύδης. Verba ejus ſuperius retulimus.

§. 8.

§. 8. *Animas primus docuit immortales.*

Ita Cicero lib. I. Tuſcul. Quæſt. & ex eo Lactantius lib. VII. cap. 8. Nec non B. Auguſtinus Epiſt. III. ad Voluſianum, ubi ſic ſcribit: *Quis nunc extremus idiota, vel quæ abjecta muliercula non credit animæ immortalitatem, vitamque poſt mortem futuram. Quod apud Græcos olim primus Pherecydes cùm diſputaſſet, Pythagoram Samium, illius diſputationis novitate permotum, ex athleta in philoſophum vertit.* Quod pugilem ait Pythagoram primùm fuiſſe id quoque Laërtius prodiit lib. VIII. Apud quem cætera de ejus vitâ, & doctrinâ: Inter alia & illud, ut morbo obierit pediculari: quod etiam prodidit Apulejus lib. II. Florid. Ælianus Var. Hiſtor. lib. IV. cap. XXVIII. & Heſychius Mileſius.

§. 9. *Præter Pherecydem audivit in Græciâ Hermodantem & Anaximandrum Phyſicum.*

De quo dictum in ſucceſſione ſectæ Ionicæ.

§. 10. *Pythagoras, ut aliqui cenſent, tria reliquit opera, παιδευτικὸν, πολιτικὸν, φυσικόν.*

Hoc ordine eos libros recenſet Laërtius. Sed malim πολιτικῷ tradere locum poſtremum. Nam Pythagoras poſtremo omnium exercebat diſcipulos ſuos in ſcientiâ civili: ut ex Varrone docet B. Auguſtinus extremo libro II. de Ordine. Præter tria hæc & alia ei tribuit Heraclides in Sotionis epitome, ut idem Laërtius auctor eſt.

§. 11. *Alii arbitrantur nihil ſcripſiſſe.*

Quos διαπαίζειν, hoc eſt ludere ac nugari ait Laertius. Suamque ſententiam non obſcurè adſtruit ex Heraclito phyſico, qui ex Pythagoræ ſcriptis quædam adducit. Eos tamen ſequitur B. Auguſtinus lib. I. de Conſenſu Evangeliſt. cap. VII. Ubi gentilibus quærentibus, cur Chriſtus nihil ſcripſerit, *Pythagoras*, inquit, *quo in illâ contemplativâ virtute nihil tunc habuit Græcia clarius, non tantùm de ſe, ſed nec de ulla re aliquid ſcripſiſſe perhibetur.*

§. 12. *Utcunque hoc eſt, ſaltem ejus nihil ad nos pervenit. Eoque ejus viri philoſophia par-*

Digitized by Google

partim ex diſcipulis & ſectatoribus peti debet: partim ex illis, qui ejus vitam ſcripſere: partim ex ſymbolis Pythagoricis, & iis, quæ varii ſcriptores de Pythagoræ dogmatis admiſcent.

Sectatorum quædam ſuperſunt: ut illa Hippodami Thurii de Felicitate: Euryphami de vitâ: Hipparchi de Animi tranquillitate: Archytæ de viro bono, deque morum doctrina: Theagis de virtutibus: Metopi de virtute: Cliniæ quiddam de cauſſis virturis: Critonis de Prudentia & Felicitate: Poli de Juſtitia: Item Epiſtolæ Lyſidis, qui Pythagoræ auditor fuit, & Theanus, quæ erat uxor Pythagoræ, & Meliſſæ, ac Mujæ: & paucula incerti ſcriptoris. Quibus omnibus, cum plurima inſint auro magis aurea, non magis ea in manibus eſſe, ambigo magisne mirer, an indigner. Magis noti verſus, qui vulgò dicuntur Aurea carmina Pythagoræ. Ac verè quidem dicuntur Aurei; ſed de autore falluntur, cum ſint Lyſidis Pythagorici, qui cum Thebas fugiſſet Epaminondam inſtituit, Laërtio teſte, & ante eum Cornelio Nepote, in Epaminondæ vitâ. Atque hinc etiam ætatem Lyſidis cognoſcimus. In hoc carmen Lyſidis pulcherrimus ſupereſt Hieroclis commentarius: quem & ipſum neglectui eſſe doleo. Stoicus fuit, ſed Pythagoreorum mentem optimè expreſſit. Symbola Pythagoræ complures collegere: ea interpretantur, Laërtius, Plutarchus, alii: è junioribus Deſiderius Chiliadum initio: Sed omnium accuratiſſimè Lilius Gyraldus. Adde his vitam Pythagoræ ſcriptam ab his tribus, Laërtio, Malcho ſive Porphyrio, & Jamblicho. Item quæ de Pythagore ejusque dogmatis apud Ciceronem, Plutarchum, atque alios legere eſt paſſim. Utinam verò extarent quæ de Pythagoreâ philoſophia ſcripſere Ariſtoteles, Androcydes, Antiphanes, & Alexander; qui in hoc argumento à veteribus laudantur. Utinam ſupereſſet Philolaus, qui Pythagoræ dogmata conſcripſit. Euſebius in Hieroclem*: ** p. 444.*
οὔτ' Ἀρχύτας, οὔτ' αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ τὰς Πυθαγόρου γραφῇ παραδοὺς ὁμι- *& 445.*
λίας Φιλόλαος, *Neque Archytas, neque ipſe ille Philolaus qui diſ-* *ed. Pari-*
ſertationes Pythagoræ ſcripto tradidit. Utinam & ſupereſſet Didy- *ſinæ Phi-*
mus, quem de philoſophia Pythagorica librum feciſſe, auctor eſt Cle- *loſtr. an-*

mens Alexandrinus lib. I. Στρωματέων. Utinam quoque haberemus, quos ſcripſit Moderatus Gaditanus libros quinque de ſcholis ſive diſſertationibus Pythagoricis: teſte Stephano in Γάδειρα. Ac meminere etiam Porphyrius apud Euſebium lib. XVI. Hiſtor. Eccleſ. cap. XIX. & Hieronymus apologia adverſus Rufinum: ubi eum vocat virum diſertiſſimum, ac inter eos reponit, quos imitatus ſit Jamblichus, ut mirum ſit Jamblichum ejus nuſquam meminiſſe.

§. 13. Duplex erat Pythagoræ docendi ratio, una διεξοδική, quæ aperta magis ac facilis: altera συμβολική, quæ obſcura, & myſtica.

Auctor Porphyrius de vita Pythagoræ. De poſteriori genere ſic Juſtinus Martyr cohortatione ad Græcos: ὁ γὰρ τοῦ Μνησάρχου Πυθαγόρας, ὁ τὰ δόγματα τῆς ἑαυτοῦ φιλοσοφίας διὰ συμβόλων μυστικῶς ἐκτεθειμένος, ὡς δηλοῦσιν οἱ τὸν βίον αὐτοῦ γεγραφότες. Etiam ei τὸν τῆς διδασκαλίας τρόπον συμβολικὸν tribuit Clemens Alexandrinus: ac Porphyrius & Jamblichus in vitâ Pythagoræ: ut cæteros mittam.

§. 14. Ad συμβολικὸν doctrinæ genus pertinent brevia illa atque ænigmatica dicta, quibus utilia vitæ præcepta complexus fuit.

Ut *Stateram ne tranſili*, hoc eſt, Ne viola juſtitiam, vel, Ne avaritia pecces. *Ne cor edas.* h. e. ne te curis conficias. *Ignem gladio ne fodias.* h. e. Iratum ne maledictis laceſſas. *Hirundinem ſub tectum ne recipe.* h. e. Garrulum ne admitte. Et ſimilia. Quæ legere eſt apud
* *p. 209.* Laërtium, Malchum & Jamblichum, vitæ Pythagoreæ ſcriptores. Item
Lat. Ed. Cyrillum lib. IX. contra Julianum. Ac è junioribus Eraſmum initio
Baſ. Chiliadum, & Lilium Gyraldum libello de iis peculiari.

§. 15. Nec moralia ſolum præcepta ænigmaticè propoſuit, ſed præterea numeris, figuris, ac propoſitionibus naturæ, & Dei etiam myſteria velabat: quaſi omnia haberent ſimilitudinem & conſenſum cum numeris ac figuris.

Ita

Digitized by Google

Ita Apollinem unitate ſignabat, binario Dianam, ſeptenario Minervam, primo cubo Neptunum, ut ait Plutarchus de Iſide & Oſiride. Hujus veſtigia habemus in Timæo Platonis, & Proclo ejus interprete. Vide & Athenæum in XIV. Dipnoſoph. ubi ex ſententia Pythagoræ ait, univerſum hoc conſtare vi Muſica, ac propterea ex Diis Apollinem, ex ſemideis Orphea credi μουσικώτατον καὶ σοφώτατον.

§. 16. *Pythagoras inprimis ſuos exercebat in Arithmeticis: quam ille a mercaturâ abduxit, & aliis rebus applicavit.*

Stobæus in Ecl. Phyſ. lib. 1. cap. 11. τὴν δὲ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς πραγματείαν μάλιστα πάντων τιμῆσαι δοκεῖ Πυθαγόρας, καὶ προαγαγεῖν εἰς τὸ πρόσθεν, ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῆς τῶν ἐμπόρων χρείας· πάντα τὰ πράγματα ἀπεικάζων τοῖς ἀριθμοῖς. *Numerorum verò diſciplinam omnium maximi feciſſe videtur Pythagoras, & in medium produxiſſe abductam à mercatorum uſu; cum numeris res omnes comparans.*

§. 17. *Poſtquam jacta in Arithmeticis fundamenta erant, maximè ſuos excolebat in his tribus, Muſicis, Medicina, (præcipuè quæ fit accurata victus ratione) & in Divinatione.*

De hoc ita Jamblichus κτ λιτότητα libro de vita Pythagoræ cap. XXIX: Τῶν δὲ ἐπιστημῶν οὐχ ἥκιστα φασὶν αὐτοὺς τοὺς Πυθαγορείους τιμᾶν μουσικήν τε καὶ ἰατρικὴν, καὶ μαντικήν. *Porrò ex ſcientiis ajunt ipſos Pythagoreos nequaquam minimo in pretio habere Muſicam & Medicinam, ac divinandi artem.* Addit deinde, τῆς δὲ ἰατρικῆς μάλιστα μὲν ἀποδέχεσθαι τὸ διαιτητικὸν εἶδος. *Ex medendi arte maximè recipere eam partem, quæ fit per diætam ſive victus rationem.* Plura ibidem de Medicina eorum ſubjungit.

§. 18. *Diſcipulorum Pythagoræ alii erant ἀκουστικοὶ, ſive ἀκουσματικοὶ, alii μαθηματικοί. Priores nudis erudiebantur præceptis, ut quibus τὸ ὅτι ſolum proponeretur.* Poſte-

riores etiam diſcebant τὸ διότι, *ſive cur ſic ſe aliquid, & non aliter haberet.*

Auctor Clemens Alexandrinus lib. v. Στρωματ. Item Porphyrius & Jamblichus in vita Pythagoræ. Nempe qui vel ingenio minùs valerent, vel Reip. negotiis diſtricti, non poſſent ſe totos dare Pythagoræ, priori genere docendi erant contenti: poſteriori autem erudiebantur, qui germani eſſent diſcipuli; ac inprimis juniores; quippe ferendis laboribus, ac ad diſcendum aptiores: unde & μαθηματικοὶ dicebantur. Duplici huic generi, τῶν φυσικῶν addit Gellius, lib. I. cap. IV. Imò & plura genera adfert Pythagoreæ vitæ autor, ex quo ſua excerpſit Photius Cod. CCXLIX. Ipſum vide.

§. 19. *Ante omnia diſcipulos docuit tacere.*

Apulejus in Floridis: *Tot ille doctoribus eruditus, tot tamque multijugis fontibus diſciplinarum toto orbe hauſtis, vir præſertim ingenio ingenti, ac profectò ſupra captum hominis animi auguſtior, nihil prius diſcipulos ſuos docuit, quam tacere; primaque apud eum meditatio ſapienti futuro, linguam omnem coercere; verbaque, quæ volantia poeta appellant, ea detractis pinnis intra murum candentium dentium premere.*

§. 20. *Cauſſa hujus ſilentii erat, ut primò diſcerent diſcipuli tacere; quæ res eſt & difficillima, & maximè utilis ac neceſſaria.*

Unde Jamblichus lib. I. cap. XXXI. Ἐστὶ δὲ πάντων χαλεπώτατον ἐγκρατευμάτων τὸ γλώττης κρατεῖν. Et Catonis eſt in diſtichis:

Proximus ille Deo eſt, qui ſcit ratione tacere.

§. 21. *Itaque ob ſilentium hoc etiam Iſocratis ævo magno in honore Pythagorei erant.*

Sic enim ſcribit in Buſiride: Ἔτι γὰρ καὶ νῦν τοὺς προσποιουμένους ἐκείνου μαθητὰς εἶναι, μᾶλλον σιγῶντας θαυμάζομεν, ἢ τοὺς ἐπὶ τῷ λέγειν μεγίστην δόξαν ἔχοντας. *Eos qui nunc quoque ſe ut ejus diſcipulos gerunt, magis, dum tacent, admiramur, quam alios, qui magnam dicendo ſunt gloriam conſecuti.*

§. 22. *Diſcipulorum hoc duplex ſilentium erat.*

rat. Prius erat certo tempore definitum, quod ἐχεμυθίαν dixere.

Ut videre eſt ex Aulo Gellio lib. I. cap. IX Ἐχέμυθος autem, quaſi ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν μῦθον σιωπῇ. Vide Heſychium & Suidam in Ἐχεμυθεῖ. Aliter, ſed rarius, ἐχερημοσύνην dixere; ut ex Jamblicho videre eſt in vita Pythagoræ.

§. 23. *Silentium illud minimum biennii, ſummum quinquennii erat.*

De quinquennali hoc ſilentio auctor Servius in illud X. Æn. *Tacitis regnavit Amyclis.* Similiter Laërtius lib. VIII, qui πενταετίαν vocat. Nec tamen ab omnibus exegiſſe πενταετῆ ἐχεμυθίαν, docet Gellius lib. I. cap. IX. *Jubebat*, inquit, *certum tempus tacere; non omnes idem, ſed aliud aliis tempus, pro æſtimato captu ſolertiæ.* Et paullò poſt; *Sed non minus quisquam tacuit, quam biennium.* Similiter Apulejus de eo in Floridis; *Non in totum tamen* (Pythagorici) *vocem deſueſcebant, nec omnes pari tempore elingues magiſtrum ſectabantur; ſed gravioribus viris brevi ſpatio ſatis videbatur taciturnitas modificata. Loquaciores enimverò fermè in quinquennium, velut in exilium vocis mittebantur.* Pythagoræ hujus exemplo etiam Baſilides hæreticus πενταετῆ σιωπὴν, *quinquennale ſilentium* à diſcipulis exigebat: ut ait Euſebius Hiſt. Eccleſ. lib. IV cap. VII.

§. 24. *Alterum ſilentium erat perpetuum: quo Pythagoricis inter ſe quidem loqui liceret: cum extraneis verò, hoc eſt non Pythagoricis de iis, quæ didiciſſent, loqui non liceret.*

Eoque reſpexit Cic. lib. I. de Natura Deorum. *Nec tu me celas, ut Pythagoras ſolebat alienos.* Ubi *alieni* ſunt ἀμύητοι ſive ἀτέλεστοι, qui & θυραῖοι, & ἐξωτερικοὶ, & βέβηλοι, quomodo Latini quoque tales vocant *profanos*: quaſi non initiatos myſteriis. Hoc ſilentium quia perpetuum erat, παντελὲς ſive *omnimodum* dicebatur.

§. 25. *Arctiſſima etiam inter ſe conjunctio, ac*

 bono-

bonorum etiam communio erat. Aliorum verò amicitias nullo habebant loco, utcumque opibus & honoribus pollerent.

Hinc verſus illi apud Jamblichum lib. I. cap. xxxv.

> Τοὺς μὲν ἑταίρους ἦγεν ἴσους μακάρεσσι θεοῖσι,
> Τοὺς δ' ἄλλους ἡγεῖτ' οὔτ' ἐν λόγῳ, οὔτ' ἐν ἀριθμῷ.

Nempe illis lex erat, *μόνοις τοῖς Πυθαγορείοις τὴν δεξιὰν ἐμβάλλειν· Solis injicere Pythagoreis dexteram.* Cæteros verò excludebant: *πλὴν τῶν γονέων, parentibus exceptis*: ut auctor eſt idem Jamblichus cap. xxxv. pag. 216.

§. 26. *Hic aliorum contemptus magnam iis invidiam creavit. Nam inde provenit, ut cum unâ in domo ſodalitium eorum ſoleret congregari, adverſus civitatem conjuraſſe à malevolis dicerentur, ac propè omnes internecione delerentur.*

Juſtinus lib. xx: *Trecenti ex juvenibus cum ſodalitii jure ſacramento quodam nexi ſeparatam à cæteris civibus vitam exercerent, quaſi cœtum clandeſtinæ conjurationis haberent, civitatem in ſe converterũt, quæ eos, cum in unam domum conveniſſent, cremare voluit. In quo tumultu* LX. *ferè periere: cæteri in exilium profecti.* Meminit hujus etiam rei Polybius lib. II. ac Malchus ſive Porphyrius & Jamblichus in Pythagoræ vitâ. Atque hi duo tradidere, duos ſolum effugiſſe, Archippum, & Lyſidem, Epaminondæ præceptorem. Sed ſic quoque ὑπερβολικῶς ſcripſerit Auſonius Idyllio xv:

> *Vive & amicitias ſemper cole. Crimen ob iſtud*
> *Pythagoreorum periit ſchola tota Sophorum.*

Nec cædem hanc inultam tulere illi, qui Pythagoreos oppreſſerant: ſed, ut Jamblichus refert, ab aliis, quibus de Pythagoreorum innocentiâ conſtaret, lapidibus obruti ſunt, abjectique inſepulti.

§. 27. *Magna hæc Pythagoræ gloria eſt, quòd in Italia tam multi Rerumpublicarum re-*

cto-

Digitized by Google

ctores præſtantiſſimi ex ejus ſchola prodierunt.

In his celebre inprimis nomen fuit Zaleuco, & Charondæ, de quibus Seneca Epiſt. xci, Jamblichus vita Pythagoræ lib. i. cap. xxx. Ac ille quidem, ut præter alios autor eſt Valerius lib. vi. cap. v. Locrenſibus leges dedit; hic Thuriis. Quos cum imperiti neſcirent eſſe in Italia, fecere ex eo Tyrios. Alii poſtea, quia Carthaginenſes ſcirent eſſe Tyriorum colonos, ſcripſere eum Carthaginenſium fuiſſe Legislatorem: quo in errore etiam eſt Alexander Genialium Dierum lib. vi. cap. x. Alios etiam Legislatores, qui ex Pythagorea ſchola prodierint, commemorat Jamblichus, eo quo dixi loco.

§. 28. *Quo loco idem Pythagoras habitus ſit à veteribus Romanis, argumento eſt, quòd ei & Alcibiadæ ſtatuam poſuerint Romæ.*

Plinius lib. xxxiv. cap. vi: *Invenio & Pythagoræ, & Alcibiadi*, (ſtatuas) *in cornibus Comitii poſitas, cum bello Samniti Apollo Pythius fortiſſimo Græcorum gentis juſſiſſet, & alteri ſapientiſſimo, ſimulachra celebri loco dicari, donec Sylla Dictator ibi Curiam faceret. Mirumque eſt illos patres Socrati, cunctis ab eodem Deo ſapientia prælato, Pythagoram prætuliſſe: aut tot aliis virtute Alcibiadem, aut quemquam utroque Themiſtocli.* Puto Pythagoram fuiſſe Romanis notiorem Socrate, quia docuerit in Italia. Puto & fuiſſe eo acceptiorem, quia Numa fuiſſe Pythagoricus vulgo crederetur: qua de re Plinius ipſe lib. xiii. cap. xiv. Adi & Plutarchum in Numa.

§. 29. *Hujus Numæ etiam opinio fuit, terram moveri, ſtare Solem cœlumque.*

Ac eapropter, ut Plutarchus tradit, templum Veſtæ, quo ignis ſignificatur, rotundum fecit, ad mundi imaginem, in cujus medio eſſet ignis ille æternus, quo repræſentabat Solem.

§. 30. *Etiam Pythagoricus ex Romanis fuit Nigidius Figulus, gentis ſuæ poſt Varronem doctiſſimus.*

Quem egregium fuiſſe Pythagoricum, teſtis Tullius lib. de Univerſitate.

Digitized by Google

§. 31. *Quin & Judæi Helleniſtæ eum ſectati;*

Ut Philo Alexandrinus, qui, ut Euſebius ait lib. II. Hiſtor. Eccleſ. cap. IV. μάλιστα τὴν κατὰ Πλάτωνα, καὶ Πυθαγόρειον ἐζηλωκὼς ἀγωγὴν, διενεγκεῖν ἅπαντας τοὺς καθ' ἑαυτὸν ἱστορεῖται· *cum maximè Platonicæ & Pythagoricæ Philoſophiæ amore arſiſſet, cunctos ſuæ ætatis exſuperaſſe prædicatur.*

§. 32. *Cavere interea oportet a quibusdam capitalibus Pythagoræ erroribus.*

Hinc B. Auguſtinus, cùm impenſius Pythagoram laudaſſet lib. II. de Ordine, poſtea in primo Retractationum ſic ſcripſit: *Nec illud placet, quòd Pythagoræ philoſopho tantum laudis dedi, ut qui hanc legit vel audit, poſſit putare, me credidiſſe, nullos errores in Pythagorica eſſe doctrina, cum ſint plures, iidemque capitales.* In his erroribus præcipuè erat, quod animas de aliis corporibus in alia dicerent tranſire, quæ res μετεμψύχωσις, μετενσωμάτωσις, & παλιγγενεσία dicebatur. *Recidivatum animæ* vocat Tertullianus: τὴν ψυχῆς περιπόλησιν nominat Laërtius. Hoc dogma ſuum proponit Pythagoras apud Ovid. XV. Metam. Arguunt autem Tatianus Orat. adverſus gentes. Irenæus lib. I. cap. XX. & XXIV. Item Clemens Alexandrinus lib. IV. Στρωμ. Tertullianus lib. de Anima, inprimis cap. XXVIII. XXXI. & XXXII: Item Apologetici cap. XLVIII. Et de Reſurrectione carnis cap I. Origenes lib. I. contra Celſum. Lactantius lib. III. cap. XIIX. & XIX. & lib. VII. cap. XXII. Et apud B. Ambroſium lib. de Bono Mortis cap. X. Hieronymum, adverſus Rufinum. Chryſoſtomum homil. I. in Johannem Evangeliſtam. Auguſtinum lib. X. de Civit. Dei cap. XXX. Cyrillum, lib. VII. contra Julianum. Theodoretum in hæreticarum fabularum compendio, ubi de Carpocrate, & in Epitome divinorum decretorum, titulo de Homine, item de Judicio. Imò dogma hoc deridet quoque Lucianus in vitarum auctione, & in ſomnio ſive Gallo. Didiciſſe hoc dogma ab Ægyptiis, antea ex Herodoto diximus. Fortaſſe tamen exiſtimet aliquis ab Hebræis illud hauſiſſe: quia ſimilia Phariſæi ſenſerint. Verùm obſtat temporum ratio, cum Phariſæi ſint juniores Pythagora, ut mittam, quod illi ſolas bonorum animas putarint in alia corpora tranſire, idque ad breve tempus, ut facilis ſit iis in vitam reditus: malorum autem animas cenſeant perpetuis ſuppliciis puniri.

Digitized by Google

niri. Qua de re Joſephus lib. XVIII. Antiq. cap. II. & de bello Judaico lib. II. cap. VIII. Ut ab errore Phariſaico fuerit, quòd Herodes putarit Johannem Baptiſtam, quem capite truncarat, in Chriſto revixiſſe. Propter hanc de μετεμψυχώσει ſententiam Lactantio Firmiano lib. II. de falſa ſapientia cap. XVIII. appellatur ſenex varius, & falſus Euphorbi ſucceſſor. Sed enim Joannes Reuchlinus Artis Caballiſticæ lib. II. exiſtimat, quando doceret Pythagoras animam timidi ſubire fœminam, crudelis feram, libidinoſi ſuem, levis avem, pigri piſcem, nempe ob morum ſimilitudinem, non hæc dixiſſe, quòd ita ſentiret, ſed putaſſe, ut pueros ſolent multi mendaciolis terrere, ſic ſtultum vulgus, quod non multò plus pueris ſapit, fabellis hujuſcemodi à vitiis deterreri oportere.

§. 33. *Dogma μετεμψυχώσεως ſecutus etiam Empedocles Agrigentinus; ut omninò Pythagoricis accenſendus videatur.*

Nam ſe canit prius fuiſſe & puellam, & puerum, & fruticem, & avem, & piſcem. Verſus eos refert extremo lib. VIII. Idem oſtendunt verſus in Pythagoræ laudem ſcripti, quos adducit Porphyrius in vita Pythagoræ,& Jamblichus ejuſdem vitæ cap. XV. Uti & duos priores Laërtius in Empedocle. Atque hæc confirmant opinionem Laërtii, qui Pythagoricum fuiſſe ait.

§. 34. *Secutus eſt Plato in Phædone.*

Quod B. Irenæo impoſuit lib. II. cap. LIX. ubi tradit Platonem Athenienſem prius hanc ſententiam introduxiſſe. In quo planè falli, oſtendunt quæ de Pythagora diximus.

§. 35. *Atque hoc μετεμψυχώσεως dogma in cauſſa eſſe creditur, cur Pythagorei carnibus abſtinerent: Nempe ne ignari fortè comederent parentes, avos, alioſve conſanguineos.*

Videre hoc eſt ex ſermone Pythagoræ apud Ovidium XV. Metam. Atque hanc cauſam etiam allegat poſt Clementem Origenes lib. IV. contra Celſum,& Hieronymus lib. II. adverſus Jovinianum.

Digitized by Google

§. 36. *Verùm fortaſsè illi veriſimilius, qui hoc putant ſolùm fuiſſe* προόχημα, *ſive prætextum.*

Cenſet id Diogenes: cujus interpres pravè πρόσχημα vertit *fabuloſum*. Veram autem cauſam cenſet Laërtius, quia ſic homines adſueſcerent cibis, qui magis ſint parabiles; ac quia res ea augeat corporis ſanitatem & ingenii acumen, cum vapores carnium mentem offuſcent atque obnubilent. Quod etiam apud Clementem legas Pædagogi lib. II. Vide quoque Jamblichum in vita Pythagoræ, qui paulo aliter. Addunt alii, quia ſi homines ſint miſericordes erga beſtias, longè erunt mitiores erga homines. Quam rationem legas apud Plutarchum illo commentario de Utilitate ex inimicis capienda: Item illo, utra animalia ſint prudentiora.

§. 37. *Imò nec ſatis convenit, an Pythagoras animalium omnium eſu abſtinuerit.*

Porphyrius lib. I. περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων: ἱστοροῦσι δέ τινες καὶ αὐτοὺς ἅπτεσθαι τῶν ἐμψύχων Πυθαγορείους, ὅτι θύοιεν θεοῖς. *Sunt qui narrent, Pythagoreos ipſos non omninò ab animatis abſtinuiſſe, cum ſacrificarent Diis. Laudat ejus rei auctorem Hermachum Epicureum.* Atque idem Porphyrius ſive Malchus in vita Pythagoræ ait, eos ſacrificaſſe ἀλεκτορίδας καὶ τῶν χοίρων τοὺς ἁπαλωτάτους, *gallinas, & teneriores porcellos.* Sed antiquiorem teſtem dabo, Ariſtoxenum Muſicum, Ariſtotelis diſcipulum: de quo ſic Gellius lib. IV. cap. XI; *Porculis Pythagoram minuſculis & hædis tenerioribus victitaſſe, idem Ariſtoxenus refert. Quam rem videtur cognoviſſe ex Xenophilo Pythagorico, familiari ſuo, & ex quibusdam aliis natu majoribus, qui ab ætate Pythagoræ haut multum aberant. Ac de animalibus Alexis etiam poëta in comœdia, quæ Pythagora vita inſcribitur, docet.* Poſtea refert, ut Ariſtoteles quoque prodiderit, Pythagoricos non abſtinuiſſe edundis animalibus, ſed pauca quadam carne; ut vulva, & corde, & urtica marina, & hujuſcemodi nonnullis, cæteris verò uſos eſſe. Atque hoc de Ariſtotele ſcriptum ait à Plutarcho libro primo de Homero. A quo etiam in ſympoſiacis dicatur, abſtinuiſſe eos piſciculis quibusdam. Paulum abiit Athenæus lib. VII. ubi ait; οἱ Πυθαγορικοὶ τῶν μὲν ἄλλων ἐμψύχων μετρί-

μετρίως ἅπτονται, τινὰ δὲ καὶ θύουσι τοῖς· ἰχθύων μόνων οὐ γεύονται τὸ παράπαν. *Pythagorici modicè aliis quidem animatis veſcuntur, quædam etiam ſacrificant; ſolos omnino piſces ne guſtant quidem.* Ac de piſcibus cauſam addit, non eam quidem, quia ſic fortaſſe comederent majores ſuos, ſed aliam ſymbolicam: nempe διὰ τὴν ἐχεμυθίας· Θεῖον γὰρ ἡγοῦνται τὴν σιωπήν. *Quia ſilentium colunt: taciturnitatem enim rem eſſe divinam exiſtimant.*

§. 38. *Ridiculus etiam ille Pythagoræ error, quod diceret par eſſe ſcelus comedere fabas, & capita parentum.*

Quod Pythagoram dicentem apud inferos Lucianus inducit. Eandemque ſententiam tribuit ei quoque Chryſoſtomus homil. I. in Evangel. Johann. Nec dubium, quin reſpexerit uterque hunc verſum, qui eſt apud Clementem lib. III. Στρωμ. ἴσόν τι κυάμους τρώγειν, κεφαλάς τε τοκήων. *Par eſt quippe fabam, atque caput corrodere patris.* Videtur autem eſſe Empedoclis, qui Pythagoræ fuit auditor. Sanè Empedoclis eſt iſte apud Gellium lib. IV. cap. XI.

Δειλοὶ πάνδειλοι, κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθε.
Ter miſeri, nolite fabas attingere dextris.

Qui verſus fortaſſe illum à Clemente adductum proximè anteceſſit.

§. 39. *Fortaſſe tamen, cùm Pythagoras & Empedocles fabis juſſerint abſtinere, ſymbolicè ſive Ænigmaticè intelligi id voluerint. Magnæ enim autoritatis ſcriptores tradunt, Pythagoram ipſum minimè fabis abſtinuiſſe.*

In his eſt Ariſtoxenus Muſicus, Ariſtotelis auditor, qui in libro, quem de Pythagora reliquit, *nullo ſæpius legumento Pythagoram dicit uſum, quam fabis, quoniam is cibus & ſubduceret ſenſim alvum, & levigaret.* Auctor Gellius lib. IV. cap. XI. qui & verba Ariſtoxeni adſcribit, atque addit, eos qui diligentiùs rem ſcrutati, putare, ab Empedocle per κυάμους ſignari teſticulos, quaſi εἰς τὸ κυεῖν δεινοὺς, καὶ αἰτίους τοῦ κυεῖν: ac propterea non à fabulo edendo, ſed à Veneris proluvio voluiſſe eum homines abducere.

§. 40. *Παϱάδοξον quoque, quòd Pythagorici ignem ſtatuerent in meditullio mundi.*

Nempe quia nihil igne præſtantius, eò, ut omnia ſervaret, hunc locum illi tribuerunt, teſte Ariſtotele lib II de Cœlo, cap. XIII. atque addit vocaſſe Διὸς φυλακὴν *Jovis cuſtodiam.* Multoque ante Pythagoram natum ita ſenſiſſe Numam Pompilium, teſtis Plutarchus in ejus vitâ: ubi refert eò Veſtæ templum feciſſe rotundum, inque medio ejus ſtatuiſſe ignis cuſtodiam, qui Solis Symbolum.

§. 41. *Item cælum, & ſtellas ſtare, terram moveri crediderunt.*

Quæ & eſt ſententia Ariſtarchi Samii: ut eſt apud Archimedem in Arenar. Non ſatis verò apertum eſt, utrum is Pythagora antiquior, an recentior fuerit; Sed Pythagoricos ita cenſuiſſe auctor nobis Plutarchus in Numa, ubi tradit, *eos non putaſſe immobilem, ſed eſſe in gyrum circa ignem ſuſpenſam.* Quòd ſi Laërtium audimus, primus Philolaus Pythagoricus tradidit τὴν γῆν κινεῖσθαι κατὰ κύκλον, *Terram moveri in orbem.* Sed addit alios id inventum tribuiſſe Hicetæ Syracuſio. De quo & Cicero hoc pacto in IV. Academicarum Quæſtionum, *Hicetas Syracuſius, ut ait Theophraſtus, cælum, ſolem, lunam, ſtellas, ſupera denique omnia ſtare cenſet: neque præter terram rem ullam in mundo moveri.* Ibidem, ut & apud Plutarchum in Numa, legas, Platonem hoc ſenſiſſe jam ſenem. Nec mirandum, quandoquidem *ab Archytâ Tarentino, & Timæo Locrenſi Pythagoræ doctrinâ eruditus*, ut eſt apud B. Hieronymum apolog. adverſus Rufinum. Etiam ex antiquis aliis conſtat, idem ſenſiſſe Seleucum. Uti & eam Cleanthis Samii ſententiam fuiſſe, atque item Leucippi, ut de Heraclide & Ecphanto taceam. Majorum ævo hanc ſententiam quaſi ab Orco ſuſcitavit in Italia *Nicolaus Cuſanus* S. Petri ad vincula Cardinalis lib. II. cap. XII. doct. ignorant: atque animoſiùs octoginta poſt annis defendit *Nicolaus Copernicus*, qui circa annum 1540. opus ſuum Paulo III. Pontif. M. ſacravit. Eum ſecuti *Chriſtophorus Rothmannus*, Wilhelmi Landgravii Haſſiæ Mathematicus. *Michael Mæſtlinus*, Matheſeos prius Heidelbergæ, Tubingæ poſtea profeſſor. *Johannes Keplerus*, trium Cæſarum Rudolphi, Matthiæ, Ferdinandi, Mathematicus. *David Origanus*, Francfurti ad Viadrum profeſſor matheſios. In Magna Bri-

Britannia, *Guilhelmus Gilbertus* Colceſtrenſis, Londinenſis medicus. In Italia *Patricius, Galilæus, Foſcarius.* Et quid omnes enumerare attinet; Damnata hæc à Cardinalibus Romæ ſententia anno 1616. Sed hodieque à multis fortiter ac feliciter propugnatur.

§. 42. *Lyſis Pythagoricus præceptor fuit Epaminondæ.*

Hic ejus inſtitutione non Thebanorum modò, ſed omnium Græcorum ſuæ ætatis princeps evaſit; ut refert Diodorus Siculus in Excerptis * ab Henrico Valeſio editis è Conſtantini Porphyrogenneti Collectaneis. *p. 246.

§. 43. *Sextus Pythagoricus Philoſophus ſcripſit Enchiridion ſententiarum, quem Latinè vertit Rufinus.*

Editus hic tractatus aliquoties in Germania cum præfatione Rufini ad Apronianum, in qua dicit Sextum hunc Pythagoreum eundem eſſe, atque ſit Sixtus ſive Xyſtus Papa & Martyr. Verum iſtum errorem jam olim caſtigavit Hieronymus in Hieremiam lib. IV. cap. XXII. Vide quæ olim de hoc opuſculo ſcripſimus lib. I. Hiſt. Pelagianæ cap. XXXI.

§. 44. *De Pythagoricis multi olim ſcripſere, qui hodie non exſtant. In his fuere Ariſtoteles, Numenius, Cronius, Moderatus, Thraſyllus, & clarior omnibus Plotinus.*

Ariſtotelem librum ſcripſiſſe περὶ Πυθαγορείων, uti & alium πρὸς Πυθαγορείους, autor nobis eſt Laërtius. Theo Smyrnæus lib. I. Mathematicorum cap. V. citat Ariſtotelem ἐν τῷ Πυθαγορικῷ. De aliis, quos dixi, ſic Porphyrius ſcribit in vita Plotini: Ὃς μὲν Πυθαγορείους ἀρχὰς καὶ Πλατωνικὰς ὡς ἐδόκει, πρὸς σαφεστέραν τῶν πρὸ αὐτοῦ καταστησάμενος ἐξήγησιν, οὐδὲ ἐγγὺς τι τὰ τοῦ Νουμηνίου, καὶ Κρονίου, καὶ Μοδεράτου, καὶ Θρασύλλου τοῖς Πλωτίνου περὶ τῶν αὐτῶν συγγράμμασιν εἰς ἀκρίβειαν. *Qui* (Plotinus) *principia philoſophiæ Pythagoricæ ac Platonicæ clariùs, ut videtur, quam omnes, qui tempore præceſſerant, expoſuit: neque ſcripta Numenii, Cronii, Moderati, & Thraſylli, accedunt ad accuratam Plotini diligentiam.*

Caput VII.

DE SECTA ELEATICA.

§. 1. *Eleatica ſecta auctorem habet Xenophanem Colophonium: ſed res quidem ac dogmata à Zenophane, qui Colophonius erat; Eleaticæ verò nomen à diſcipulis ejus Parmenide & Zenone, Eleatis.*

Cicero lib. iv. Acad. Quæſtion. *Nobilis diſciplinæ hujus, ut ſcriptum video, princeps Xenophanes, quem modò nominavi: deinde eum ſecuti Parmenides & Zeno. Itaque ab his Eleatici philoſophi nominabantur.* Nomen id ab Ἐλέα, ſive Veliâ Lucanorum oppido. Vixit Xenophanes tempore Hieronis, regis Siculi, & poëtæ Epicharmi, ut indicat Clemens: ſive temporibus Anaximandri, ut ex Sotione refert Laërtius. Nempe circa lx. Olymp. Sunt qui neminem audiiſſe dicant: alii Botonem Athenienſem, vel Archelaum, Socratis magiſtrum audiſſe arbitrantur.

§. 2. *Quanquam verò Xenophanes ſcripſerit verſibus, non tamen mythicam ſecutus eſt philoſophiam; quippe qui adverſus Homerum & Heſiodum ſcripſerit, eosque riſerit, quòd talia de diis prodidiſſent. Nec Jonicam vel Italicam philoſophiam probavit, cùm Thaletis ac Pythagoræ opinionibus contraria tradiderit. Epimeniden etiam Pythagoræ diſcipulum ſugillavit. Nullo uſus magiſtro dicitur, etſi non deſint, qui putent, audiſſe Botonem Athenienſem, vel Archelaum, Socratis magiſtrum; vel Pythagoricos Parmeniſcum, & Oreſtadem, ſed ab iis defeciſſe.*

Au-

Auctor Laërtius. Ex quo etiam ſicuti & ex Heſychio Illuſtri cognoſcimus, ſtatuiſſe quatuor elementa, mundos innumeros; nubes fieri, cùm vapor è ſole evectus cogitur; animum eſſe ſpiritualis naturæ; Deum eſſe formæ rotundæ, nec quicquam cum hominibus commune habere, ſed totum videre, totum audire; non tamen reſpirare; eſſeque pariter mentem, prudentiam, æternitatem. Compluria hujus Xenophanis invenies apud Sextum philoſophum, & Athenæum: paucula apud Stobæum, & Laërtium.

§. 3. *Xenophani diſcipulus Parmenides fuit.*

Cujus argumenta habes apud Platonem, Theophraſtum, Plutarchum, Sextum Empiricum, Clementem Alexandrinum, & Proclum; tum illa, quæ in poëſi philoſophica collegit H. Stephanus.

§. 4. *Nec is Xenophanis ſemper veſtigiis inſtitit. Ut qui, cum magiſter quatuor elementa tradiderit, ipſe duo ſtatuerit, ignem, & terram, quorum ille opifex, hic materies foret.*

Puto autem ignium nomine Solem, ac ſidera ſignaſſe. Ut qui hominum generationem tribuerit Soli. Idem primus terram dixit globoſam, inque medio ſitam.

§. 5. *Diſcipulos hic habuit Meliſſum, & Zenonem Eleatem.*

Quorum ille Univerſum hoc infinitum, & immobile putabat, deque diis nihil ſtatuendum credidit, ob obſcuram atque incertam eorum notitiam: alter plures ſtatuit mundos, vacuum negavit, generationem eſſe ex miſtura quatuor primarum qualitatum, atque animam etiam harum temperamento originem debere.

§. 6. *Zenonem Eleatem audivit Leucippus, ſive is Mileſius, ſeu Eleates, vel Abderita fuit, qui primus ſtatuit omnia fieri ex atomis inter ſe complicatis.*

Dogma hoc plenius explicat Laertius, & qui eum exſcripſit Heſychius

chius Illuſtris. De eo ſic Galenus ſive Aëtius περὶ φιλοσόφου ἱστορίας: Τούτου δὲ Λεύκιππος Ἀβδηρίτης ἀκουστὴς, τὴν τῶν ἀτόμων εὕρεσιν ἐπινενόηκε πρῶτος. Clementi Alexandrino in Propemptico dicitur Mileſius, ac poſuiſſe ἀρχὰς, τὸ πλῆρες, καὶ τὸ κενόν. De eodem ita Epiphanius Λεύκιππος ὁ Μιλήσιος, κατὰ δέ τινας Ἐλεάτης καὶ οὗτος ἐριστικὸς ἐν ἀπείρῳ.

§. 7. *Leucippus, Anaxagoræ æqualis primus continui diviſionem finiit in quibusdam particulis individuis: quas Græci ἀτόμους vocant. Ab eo has accepit Democritus, ab illo Epicurus.*

Laërtius in Leucippo: Λεύκιππος πρῶτος ἀτόμους ἀρχὰς ὑπεστήσατο· *Leucippus primus atomos principia ſubjecit.* Lactantius lib. III. Inſtitut. *Ubi ſunt, aut unde iſta corpuſcula? cur illa nemo, præter unum Leucippum ſomniavit? à quo Democritus eruditus, hæreditatem ſtultitiæ reliquit Epicuro.* Interim & Empedocles præivit Epicuro. Saltem ejusdem fuiſſe ſententiæ, auctor eſt Ariſtoteles lib. I. de Generatione cap. VIII. & Plutarchus lib. I. cap. XXIV. de Plac. Philoſ. Imò & Anaxagoræ mens illa, ut Laërtius docet in ejusce philoſophi vita. Sed Epicurus imprimis hoc dogmate celebratus: unde Seneca lib. IV. de Beneficiis cap. XIX; *Te atomi, & iſtæ micæ tuæ, fortè ac temerè conglobaverunt.*

§. 8. *Leucippum in Phyſicis audivit Democritus Abderita; ſed idem a Magis & Chaldæis Theologiam didicit & Aſtrologiam, Geometriam verò ab Ægyptiis. Nonnulli etiam cum Gymnoſophiſtis Indiæ, & Æthiopiæ verſatum dicunt.* Vir jure magni nominis, *ut dicitur Celſo* lib. II. cap. V.

Planè enim, ut Laërtius ait, in philoſophia habitus fuit πένταθλος: ut qui junxiſſet, τὰ φυσικὰ, τὰ ἠθικὰ, τὰ μαθηματικὰ, τοὺς ἐγκυκλίους λόγους, καὶ περὶ τέχνην πᾶσαν ἐμπειρίαν. *ſcientiam naturalem, moralem,*

lem, matheſin, humanitatis diſciplinarum orbem, & omnium artium peritiam. Poſtea quæ in ſingulis horum ſcripſerit commemorat. Magnum illud in Democrito, quod cum centum talenta, & amplius poſſideret, omnia præ philoſophiæ ſtudio contempſerit, paucisque reſervatis Herodoto & Damaſo fratribus, vel ut alii, patriæ, cætera donarit. Qua de re, præter Laërtium, Heſychium Illuſtrem, Suidam; etiam Val. Maximus lib. VIII. cap. VII. Ælianus Var. Hiſtor. lib. IV. cap. XX. ac tangit quoque hoc Philo περὶ βίου θεωρητικοῦ. Apud Suidam fratrum alter Δαμάστης vocatur: ſed Damaſus is dicitur Laërtio, Heſychio, ac Plinio quoque lib. XVIII. cap. XXXV.

§. 9. *De rerum naturâ ita ſenſit, primordia omnium eſſe ab Atomis, & inani.*

Nam atomos, quæ infinitæ ſint, per inane agi, & iis coagmentatis, genita quoque eſſe Solem, & Lunam, ipſamque animam humanam. Democrito, Epicuro, atque aliis quibusdam omnis motus cauſſa eſt ab atomis. Gaſſendus epiſt. 4. de Apparente magnitudine Solis humilis & ſubtilis, pag. 168. Atomi illi ſunt Corpuſcula nulla naturæ vi ſecabilia, ſolida interim. Atomis tres proprietates: una Magnitudo ſive corpulentia, exiliſſima licet, tamen aliqua: altera Figura ſive varietas innumera: tertia Pondus ſive impetus, quo rapitur velociſſimè.

§. 10. *Finem vitæ ſtatuebat* τὴν εὐθυμίαν, *ſive tranquillitatem, quæ illi* εὐεστὼ, *quaſi* bonus rerum ſtatus, *vel* ἀειεστὼ, *quaſi* perpetuus rerum ſtatus, *vocabatur.*

Auctores Laërtius & Heſychius Illuſtris. Harpocratio in lexico Rhetorum: καὶ εὐεστὼ ἡ εὐδαιμονία καλεῖται. Adi Heſychium in lexico, & Suidam in ἀειεστὼ & εὐεστὼ.

§. 11. *Multa Democritus ſcripſit, quæ Thraſyllus & Laërtius ſic digeſſere, ut alia ſint* ἠθικὰ, *alia* φυσικὰ, *alia* μαθηματικὰ, *alia* μουσικὰ, *ſive ad* ἐγκυκλίους λόγους *pertinentia, alia* τεχνικά.

Suidas ex his præter epiſtolas genuina fuiſſe ait *μέγαν διάκοσμον*, ſive *magnam mundi gubernationem*, καὶ τὸ περὶ φύσεως κόσμου, ſive opus *de naturâ mundi*. Sed prius opus Leucippi eſſe tradidit Theophraſtus. Genuinis verò Laërtius addit τὸν *μικρὸν διάκοσμον*, *parvam mundi gubernationem*. Ex ſcriptis Democriti paucula adducit Laërtius, & Clemens Alexandrinus: plura Sextus Empiricus: longè plurima Stobæus. Τὸν μικρὸν διάκοσμον ab ſe compoſitum ſcripſit Democritus annis à Trojæ excidio Iↄ cc xxx. Apud Laertii interpretem Ambroſium habes annum *quingenteſimum trigeſimum*. Sed Græcè eſt τριάκοντα καὶ ἑπτακοσίους. Quæ vera eſt ratio. Nam juxta Eratoſthenem ab Troja capta usque ad primam Olympiadem ſunt anni ccccvII. His addas oportet annos cccxxIII, ut ita conſiant anni Iↄccxxx. Id erit Olympiade LXXXIV, quâ bellum Samium cœpit duce Pericle. Eo tempore Democritus Democriti pater potuit epulum dare exercitui Xerxis: cujus διάβασις contigit initio Olympiadis LXXV, ut eſt apud Euſebium in Chronicis, & Thomam magiſtrum. Ipſeque tempore Socratis Democritus fuit, quem & Athenis vidit, ſed agnoſci ab eo noluit: ut eſt apud Laertium. At Suidas auctor eſt Olymp. LXXVII. vel juxta alios LXXX. Malim, ut dixi, addere quatuor Olympiadas. Nam Olymp. LXXVII. natus Socrates, ut Laertius ex Demetrio Phalereo ait: Hippocrates autem Olymp. LXXX, ut ex Iſchomacho in Hippocratis vita refert Soranus. At conſtat horum temporibus Democritum fuiſſe.

§. 12. *Tantus tamen vir effugere non potuit, quò minùs ab Epicuro, pro Democrito Ληρόκριτος, vel potius Λημόκριτος diceretur.*

Prius fit à λήρεις, ſive nugis, quaſi dicas *nugarum cenſorem*: alterum à λήμαις, ſive *gramiâ*, quæ lippitudinem conciliat, atque oculis quaſi caliginem affundit, unde proverbium Κρονικαὶ λῆμαι, *Saturniæ lemæ*. Apud Diogenem & Heſychium Mileſium eſt ληρόκριτος: Sed Laertii Interpres λημόκριτος legit. Et venuſtior ita fuerit paranomaſia, cum hoc propius abeat à Δημόκριτος. Ac placuit id quoque Hadriano Junio.

§. 13. *Democriti auditor fuit Protagoras, cum priùs bajulus fuiſſet.*

Vide

Vide Athenæum lib. VIII. & Suidam. Item Gellium lib. V. cap. III.

§. 14. *Ex Democriti familia fuit Bion Abderita Mathematicus, qui primus docuit, eſſe regionem, ubi ſex menſibus dies, ac totidem eſſet nox.*

Auctores Laertius in Δημόκριτος, & Heſychius III. in Βίων.

CAPUT VIII.

DE SECTA EPICUREA.

§. 1. *POſt Eleaticam ſectam de Epicureâ agemus, quia ex Eleatica maximè profluxit.*

Hujus conditor Epicurus fuit Olympiadis CIX. anno tertio, ſeptennio poſt Platonis exceſſum. Obiit autem anno ſecundo CXXVII. Olympiad. cùm vixiſſet annos LXXII. Nemini plus debuit quàm Democrito, qui ſectæ erat Eleaticæ, ut vidimus. Hinc Cic. in primo de Nat. Deorum. *Democritus vir magnus inprimis, cujus fontibus Epicurus hortulos ſuos irrigavit.* Antea quoque dixerat; *In Democritum ipſum, quem ſecutus eſt, fuit ingratus.*

§. 2. *Epicurus Rhetoricen contemſit, ut qui omnem ſermonis laudem in ſola perſpicuitate collocaret.*

Laertius in Epicuro: Κέχρηται λέξει κυρίᾳ κατὰ τῶν πραγμάτων, ἣν, ὅτι ἰδιωτάτη ἐστὶν, Ἀριστοφάνης ὁ Γραμματικὸς αἰτιᾶται. *Dictione utitur propriá, & rebus accommodata; quam quia ſimpliciſſima eſt, Ariſtophanes Grammaticus reprehendit.* Imò Epicurus *orationis ornamenta neglexit*, ut ait Cicero lib. I. de Finibus. *Neque literas didicerat*, ut ait B. Hieronymus epiſt. ad Magnum. Dictionem hauſerat, ut Cleomedes ait lib. I. Meteorolog. ἐκ χαμαιτυπείων, καὶ ἀπὸ μέσης τῆς προσευχῆς, *ex proſtibulis, & mendicabulis.*

§. 3. *Dialecticen etiam parvo habuiſſe loco dicitur.*

Laertius in Epicuro: τὴν διαλεκτικὴν, ὡς παρέλκουσαν, ἀποδοκιμάζουσι· ἀρκεῖν γὰρ τοὺς φυσικοὺς χωρεῖν κατὰ τοὺς τῶν πραγμάτων φθόγγους. *Dialecticam, tanquam pervertentem, repudiant. Ajunt enim ſufficere Phyſicis ſimplicia vocabula.* Etiam B. Hieronymus adverſus Rufinum ait: *Quoniam Stoici Logicam ſibi vindicant, & tu hujus ſcientiæ deliramenta contemnis, in hac parte Epicureus es.* Et hujus ſtuporis argumentum eſto, quòd negaret, contradictoriarum alterutram eſſe veram. Unde Cicero lib. I. de Natura Deorum; *Totum hoc, aut etiam, aut non, negavit eſſe neceſſarium: quo quid dici poteſt obtuſius?*

§. 4. *In Phyſicis maximè amplectebatur dogmata Anaxagoræ: ſic tamen ut in quibusdam diſſentiret.*

Teſtis Laertius, atque addit, Archelaum, qui Socratis magiſter fuit, tanti ab eo habitum eſſe, ut diſcipulos juberet ejus ſcripta memoriter ediſcere. Ea fuiſſe potiſſimum de rerum natura, exinde colligo, quod Socrates primus dicatur Moralem philoſophiam ſeriò tractaſſe.

§. 5. *Atomos verò ſuas accepit à Leucippo, & Democrito.*

De Leucippo ſic Lactantius lib. de Irâ Dei: *An ſolus Leucippus oculos habuit? ſolus mentem? qui profectò ſolus omnium cæcus, & excors fuit: qui ea loqueretur, quæ nec æger quiſquam delirare, nec dormiens poſſit ſomniare. Quatuor elementis conſtare omnia philoſophi veteres diſſerebant. Ille noluit, ne alienis veſtigiis videretur inſiſtere: ſed ipſorum elementorum alia voluit eſſe primordia, quæ nec videri poſſint, nec tangi, nec ullâ corporis parte ſentiri. Tam minuta ſunt, inquit, ut nulla ſit acies ferri tam ſubtilis, quâ ſecari ac dividi poſſint: unde illis nomen impoſuit atomorum.* Democritum verò, ut ipſe vocabat, πανσπερμίαν, q. d. omnium ſeminarium atomorum & punctorum docuiſſe, ſatis conſtat. Ac præiviſſe in hoc Epicuro, Metrodorus & Epicureorum alii agnovere. Etiam Democritum ſequi ſolere, auctor eſt Cicero lib. I. de Nat. Deor. Verba ejus initio capitis adduximus.

§. 6. *Interim ſic contemnebat Dialecticam, ut in ejus locum ſubſtitueret Canonicam.*

De

De hac erat Epicuri liber, qui κανὼν inſcribebatur.

Is fuit, ut Laertius ait περὶ κριτηρίου, καὶ ἀρχῆς, καὶ στοιχειωτικόν. *De judicii normâ, & principio, & opus prima tradens elementa.* Eò docebat normam omnis judicii, non rationem eſſe, ſed ſenſum. Quo pertinet Ciceronis illud libro I. de Natura Deorum; *Timuit Epicurus, ne ſi unum viſum eſſet falſum, nullum eſſet verum. Omnes ſenſus veri nuntios dixit eſſe.*

§. 7. *Matheſin quoque inſuper habuit.*

Unde, ut Plutarchus ait libro contra Epicurum; philoſophum quendam nomine Apellem, eo nomine laudabat, quòd ab adoleſcentia nunquam eſſet contaminatus diſciplinis mathematicis.

§. 8. *In Phyſicis verò & Ethicis, magnus omninò ſuis viſus fuit: qui eum hic ſolùm perſpexiſſe veritatem; philoſophorum alios tanquam umbras circumvolitare judicant.*

Audiamus de eo Epicureum Lucretium lib. III:

Tu pater, & rerum inventor, tu patria nobis
Suppeditas præcepta, tuiſque ex, inclyte, chartis
Floriferis ut apes in ſaltibus omnia libant,
Omnia nos itidem depaſcimur aurea dicta,
Aurea perpetuâ ſemper digniſſima vitâ.

Ejuſdem ſunt iſta de Epicuro:

Qui genus humanum ingenio ſuperavit, & omnes
Reſtinxit ſtellas, exortus uti æthereus Sol.

Quos verſus cum attuliſſet Lactantius lib. III. Inſtit. ſubjungit deinde: *Hos equidem verſus nunquam ſine riſu legere poſſum. Non enim de Socrate, aut Platone hoc ſaltem dicebat, qui velut reges habentur philoſophorum: ſed de homine, quo ſano & vigente, nullus æger ineptiùs deliravit. Itaque poëta inaniſſimus leonis laudibus murem non ornavit, ſed obruit & obtrivit.* Tria hæc in Epicuro, ut præcipua jungit Nazianzenus Orat. XXIII, quæ in laudem Heronis Alexandrini: Τὸ αὐτό-

ματον Ἐπικούρου μετὰ τῶν ἀτόμων καὶ τῆς ἡδονῆς. *Epicuri caſum, ac temeritatem, unà cum atomis, & voluptate.* De Epicuro per multa Fromundus in Labyrintho, ſive de Compoſitione Continui, cap. VII. pag. 25. & ſeqq.

* *p. 412. edit. Morelliana, an. 1609.*

§. 9. *Imò ſectatores admiratione illius, quolibet menſe, natali ejus ſacrificabant, idque die vigeſimo: unde ferias haſce vocabant* εἰκάδας. *Tantus quoque Epicureis amor magiſtri fuit, ut ejus imaginem annulo inſculptam, boni ominis cauſa, quocunque circumferrent.*

Auctor Plinius lib. XXXV. cap. II.

§. 10. *Imò ipſe etiam Epicurus magnificè adeò de ſe ſenſit, ut neminem diceret doctum, vel ſapientem, præter ſe, vel eos, qui ex ſchola ſua prodirent.*

Sic quidem de eo Plutarchus lib. contra Epicurum.

§. 11. *Multum verò hunc typhum fovit: quod deficientibus ſectis aliis perſiſteret Epicuri ſchola, ſemper ſuccedentibus aliis atque aliis.*

Quo nomine etiam Diogenes hanc ſcholam prædicat; nec negat Lactantius: ſed audiamus, quo pacto huic occurrat lib. III. Inſtitut. *Epicuri diſciplina multò celebrior ſemper fuit, quam cæterorum: non quia veri aliquid adferat, ſed quia multos populare nomen voluptatis invitat: nemo enim non in vitia pronus eſt.*

§. 12. *Univerſam verò Epicuream naturæ ſcientiam complexus eſt ſex libris Epicureus Lucretius.*

Iis enim libris verſibus elegantiſſimis expreſſit quæ de natura tradiderat Epicurus libris triginta octo.

§. 13.

§. 13. Ex *hocce etiam Lucretiano opere videmus, quod Canonica contenderat, omnia ſenſibus dijudicaſſe. Adeo ut ne Solem quidem, vel Lunam majorem putaret, quam videretur.*

De Sole ſic Lucretius lib. v:

Nec nimio Solis major rota, nec minor ardor
Eſſe poteſt, noſtris quam ſenſibus eſſe videtur.

Ac mox de Luna ſubdit;

Lunaque ſive notho fertur loca lumine luſtrans,
Sive ſuam proprio jactat de corpore lucem,
Quicquid id eſt, nihilo fertur majore figura,
Quam noſtris oculis, quam cernimus, eſſe videtur.

Itaque, (ut lib. I. μετεωρολογ. ait Cleomedes) etiam fatebantur Epicurei, majorem eſſe Solem mane, quàm meridie, quia ſic ſenſui videatur. Οὐδὲν ἐστιν ἀλογώτερον, *quo nihil magis eſt à ratione alienum.* Nam ut rectè ait idem, eodem tempore Sol aliis oritur, aliis in meridie eſt. Unde conſequeretur, aliis eſſe bipedalem, aliis tripedalem.

§. 14. *Et quam ridiculum etiam, quod crederet, Solem manè ſemper accendi, veſperi Oceani aquis exſtingui.*

Nam Matheſios guſtum habentibus, quam ille aſpernabatur, ſatis liquet, eodem tempore aliis Solem oriri, aliis occidere.

§. 15. *Quod ad moralem philoſophiam attinet, Epicurus ſummum bonum poſuit in voluptate; ſic ut prima & ultima ei actionum omnium cauſſa eſſet delectatio ex bono, quo animus fruitur, proveniens. Ubi ſi ſummum bonum vel omnino, vel præcipuè voluptate corporis metiebatur, horti illi Gargetti*

gettii, etiam in morali philoſophiâ veneno-rum, quam ſalubrium herbarum fuerint feraciores.

Quid enim manifeſtius, quàm voluptates corporis eſſe nobis cum beſtiis communes? imò plus eas habere fellis, quàm mellis?

§. 16. *Sed multorum ea ſententia eſt, ſenſiſſe cum Eudoxo. Et videtur pro hac ſententia facere epiſtola Epicuri, de morali philoſophiâ. Ac certiùs de totâ re conſtaret, ſi ſupereſſent alia, quæ Epicurus hoc de argumento ſcripſit.*

Uti de vitis, item epiſtolæ, & opus de Fine. Addo & deperditum illud opus, quod de Epicuri philoſophiâ Latinis retulit literis C. Amafanius; quanquam vulgari ſermone, nullaque arte adhibitâ; ut cognoſcere eſt ex primo Ciceronis Academicarum quæſtionum libro, Atque idem Amafanii hujus meminit quoque lib. IV. Academicarum Quæſt. De vitâ Epicuri non uno omnes modo ſcripſere. Aliùs qui ſectæ forent, traducunt eam, ut fœdiſſimis voluptatibus immerſam. Sed qui cum eo verſati, aut ſectam ejus poſtea amplexi, ajunt fuiſſe admodum pium in Deos, patriam, & parentes: beneficum in fratres, amicos, ſervos: gravem, ac temperantem, & ſimpliciſſimis ac viliſſimis cibis, & parciſſimi vini poculo, imò ſolo pane cibario & aquâ contentum; ſic ut epulari ſibi videretur, ſi paulum haberet caſei κυθειδίȣ (leg. χυδαίȣ) ut ipſe in epiſtolis refert. Quàm etiam laborioſa ejus fuerit vita, indicio illud erit, quod nullus philoſophorum plura ſcripſerit; trecenta enim volumina reliquit: in quibus nullum foris teſtimonium arceſſierit: quam induſtriam cùm æmulus ejus Chryſippus æquare conaretur, teſtimoniis coactus eſt libros infercire, multaque tumultuariè & inemendatè ſcribere.

§. 17. *Utcunque hoc eſt, fœdus ille & peſtilens eſt Epicuri error, quod negaret Deum curare mortalia.*

Cice-

Digitized by Google

Cicero in primo de Nat. Deorum: *Epicurus ex animis hominum extraxit radicitus religionem, cum Diis immortalibus & opem & gratiam ſuſtulit. Cum enim optimam & præſtantiſſimam naturam Dei dicat eſſe, negat idem eſſe in Deo gratiam: tollit id, quod maximè proprium eſt optimæ præſtantiſſimæque naturæ: Quid enim eſt melius, aut quid præſtantius bonitate, & beneficentiâ? quâ cùm carere Deum vultis, neminem Deo, nec Deum, nec hominem carum: neminem ab eo amari, neminem diligi vultis.*

§. 18. *Item nihil eo turpius errore, quod putaret, animas ſimul cum corporibus interire.*

Itaque & Petronius Arbiter, qui erat Epicureus, (ut mox dicam) morti proximus audiebat, referentes nihil de immortalitate animæ, & ſapientum placitis; ſed levia carmina, & faciles verſus.

§. 19. *Maledicus etiam in omnes fuiſſe traditur.*

In Epicuro certè licet patriâ eſſet Athenienſis, requirebant veteres naſum Atticum; & quoniam ineptus erat ad jocandum, Ciceroni II. de Naturâ Deorum dicitur: *Homo minimè reſipiens patriam.* Neque hoc tantùm; ſed idem Cicero I. de Naturâ Deorum amplius refert, ut *Epicurus contumelioſiſſimè Ariſtotelem vexarit: Phædoni Socratico turpiſſimè maledixerit: Metrodori, ſodalis ſui, fratrem Timocratem, quia neſcio quid in philoſophia diſſentiret, totis voluminibus conciderit: in Democritum ipſum, quem ſecutus eſt, fuerit ingratus. Chryſippum nunquam niſi Cheſippum vocabat.*

§. 20. *Hanc ejus maledicentiam imitatus quoque Zeno Epicureus.*

Cicero lib. I. de Nat. Deor. proximè ante verba allata: *Zeno quidem non eos ſolùm, qui tum erant, Apollodorum, Syllum, cæterosque figebat maledictis, ſed Socratem ipſum, parentem philoſophiæ, Latino verbo utens, ſcurram Atticum fuiſſe dicebat: Chryſippum nunquam niſi Cheſippum vocabat.* Ubi cave intelligas Zenonem Eleaten Xenophanis Colophonii diſcipulum; vel Zenonem Cittiëum, Stoicæ ſectæ conditorem, vel illum, qui Chryſippum audivit. Omnino enim capiendus Zeno Sidonius, qui, ſectâ Epicureus, Laertio inter octo Zenonas

poſtremò numeratur. Quod oſtendunt verba à Cicerone præmiſſa: *Sed cum tantum Epicuri hortus habuerit licentiæ, etiam ſoletus queri.*

§. 21. *Scripta Epicuri omnia deperierunt præter ternas epiſtolas, quas Laërtius nobis conſervavit libro decimo. Atque ex his omnium certiſſimè de totâ ejus philoſophiâ judicium ferre poſſumus. Compendio enim ipſe omnia conſtrinxit.*

Adde tamen, quæ de ſuo adjunxit Laertius. Nec enim ulla in ſecta magis induſtriam ſuam probat. Ut facilè appareat, quo propendeat.

§. 22. *Diſcipulorum Epicuri clariſſimus fuit Mus: ſervus ille Epicuri, ſed qui unà philoſopharetur, ſummusque eâ in ſecta evaſerit.*

Auctor Laertius lib. x.

§. 23. *Etiam inter ſectatores ejus Hermachus fuit.*

Hermachus Epicureus laudatur à Porphyrio lib. I. de abſtinentiâ ab animalibus, ubi & ab eo proditum ait, Pythagoreos, quando ſacrificarent, non planè ab animatis abſtinuiſſe.

§. 24. *Lucianus quoque Epicureus fuit, amicus Celſi Epicurei, qui adverſus Chriſtianos ſcripſit.*

Cautè itaque accipiendum, quod ſcripſit Alciatus libro v. παρ. Juris, cap. 4. Lucianus Samoſatenſis metuo ne haut ſatis juſtâ de cauſâ ἄθεος apud Chriſtianos audiat. Scio Suidam tradere, eum ita appellatum, quod in Chriſtum debacchetur; verùm nusquam in eum maledicus invenitur, præterquam in perſonâ Peregrini, ubi Chriſtum appellat Sophiſtam, quæ vox non ſolùm impoſtorem ſignificat, ſed etiam in bonam partem ſumitur. Chriſtiani verò vocem illam æſtimarunt quaſi ex Luciani, non ex philoſophi, in quo τὸ πρέπον ſervandum erat, per-

Digitized by Google

perſona dictum fuerit. Non tamen rectè ſcenæ ſervitur, cùm de Deo agitur; eoque culpa Lucianus haut planè vacat.

§.25. *Nec pauci Romanorum hanc ſectam amplexi. In his præter Lucretium Caſſius ille, qui Cæſarem ſuſtulit.* Etiam *Maro vitam extremam deſtinarat philoſophia* Epi*curea.*

Unde ſic ipſe in Epigrammate:

Ite hinc inanes Rhetorum manipli, ite hinc.
Nos ad beatos vela mittimus portus:
Magni petentes docta dicta Scironis,
Vitamque ab omni vindicabimus curâ.

Atque idem videre eſt ex poëmate, quod *Ciris* inſcribitur: modò Virgilius ejus auctor, quod Scaliger cenſet. Id poëma ſic incipit;

Et ſi me vario jactatum laudis amore,
Irritaque expertum fallacis præmia vulgi,
Cecropius ſuaves exſpirans hortulus auras
Florentis Sophiæ viridi complectitur umbra.

Ubi per hortulum ſignat ſcholam Epicuri. Nam ut in Academia Plato, in Lyceo Ariſtoteles, in porticu Zeno: ita in horto docebat Epicurus: unde Papinius,

Cultoque ſenex Gargettius horto.

Octoginta eum minis emtum ab eo, tradit Apollodorus apud Laertium.

§. 26. Etiam *Petronius Arbiter hanc ſecutus ſectam.*

Quod antea dictum. Ut mirum non ſit, ſi tam præclaro elogio ornet illum, ut *patrem veri* nuncupet.

Ipſe pater veri doctis Epicurus in hortis
Juſſit, & hanc vitam dixit habere Deos.

Digitized by Google

CAPUT IX.

DE CYRENAICIS, ET TRIPLICI EORUM PROPAGINE, HEGESIACIS, ANNICERIIS, ET THEODORIIS.

§. 1. *EX Socratis diſcipulis arctè magiſtro adhæſere Xenophon, & Æſchines Socraticus, qui non condidere propriam ſectam. Ex aliis variæ ſunt exortæ ſectæ.*

Hippobotas novem eſſe ajebat Philoſophorum ſectas, Megaricam, Eretriacam, Cyrenaicam, Epicuream, Anniceriam, Theodoriam, Zenoniam ſive Stoicam, Academicam, & Peripateticam, autor Suidas in *Αἵρεσις*: Atque omnes hæ, ſola excepta Epicurea, quæ ex Eleatica profluxit, ex iis manarunt, qui Socratem audierant, vel gymnaſia diſcipulorum aut ſectatorum frequentarant. Atque idem judicium eſto de tribus illis, quas Hippoboti illis Suidas deinde addit, Cynica dico, Eliaca, & Dialectica. Mox & duas alias adjungit: ſed quæ vix ſectæ dici poſſint. Earum una eſt Pyrrhonia, quam agnoſcit vix ſectam videri, ut quæ nihil ſtatuat. Altera eſt ἐκλεκτικὴ, quæ non addicat ſe ulli ſectæ, ſed undique excerpat, quod placet. Ex hiſce ſectis optima, ut poſtea dicam, eſt ἐκλεκτικὴ: ſed maximum nomen fuit Academicæ, Peripateticæ, Stoicæ, & Epicureæ. Quarum principes Plato, Ariſtoteles, Zeno, & Epicurus. Eos deſignat Virgilius, vel alius in Ciri:

Si me jam ſummâ ſapientia pangeret arce,
*Quatuor antiquis quæ heredibus * eſt data conſors.*

* *melius* hæreſibus

Sed de Epicurea jam egimus. Videamus de illis quæ à Socratis familia manarunt.

§. 2. *Ex Socratis diſcipulis quinque memorantur, qui novæ eſſent hæreſios auctores. Unus eorum fuit Ariſtippus Cyrenaicus, à quo dicti Cyrenaici. Poſtea Cyrenaica ſecta eſt diviſa in Hegeſiacam, Anniceriam, & Theodoriam.*

Ari-

Ariſtippi vitam refert Diogenes: Paucula etiam de eo Heſychius. Fuit vir πολιτικώτατος, ut ex vita ejus videre eſt. Succeſſit ei in Schola filia Ἀρήτη, quæ à patre edocta erat: Aretæ autem filius ſuus Ariſtippus, qui eò quod philoſophiam à matre didiciſſet, vocatus eſt μητροδίδακτος: huic ſucceſſit Theodorus Ἄθεος, Theodoriæ ſectæ conditor. Habuit præterea Ariſtippus (ſenior dico, τοῦ μητροδιδάκτου avus) diſcipulos duos, Ptolemæum, Æthiopa, & Antipatrum Cyrenæum. Antipatrum audivit Epitimedes Cyrenæus: hunc Paræbates: Paræbatem duo illi, Hegeſias, qui πεισιθάνατος eſt dictus, & Anniceris, à quo Plato eſt redemtus. Ab Hegeſia eſt ſecta Hegeſiaca. De hoc & alio cognomine ago lib. I. de Hiſtoricis Græcis p. 81. verſ. 3. & ſeqq. Ab Anniceri Anniceria, de qua & Strabo lib. XVIII. Totius verò ſucceſſionis hujus autor nobis eſt Laërtius lib. II.

§. 3. *Cyrenaici Phyſicen aſpernabantur, velut obſcuram & incertam: de Logice non convenit. Nam & alii eam ut inutilem contempſiſſe ajunt, alii verò ob uſum inſignem admiſiſſe arbitrantur.*

Prius cenſuit Meleager in ſecundo de opinionibus, & Clitomachus in primo de ſectis: ſed alii aliter Laërtio teſte.

§. 4. *Qualis eorum* Ethice *fuerit, ex eo colligere eſt, quod ſummum bonum ponerent in voluptate. Unde & ſecta hæc ἡδονικὴ dicebatur.*

De fine hoc ſatis ex Laërtio, & aliis conſtat. Atque inde Lactantius lib. III. cap. VIII. Ajunt Cyrenaici virtutem ex eo laudandam, quod ſit efficiens voluptatis. Et antea Galenus, ſive alius in Hiſt. philoſ. ἡδονικὴ ἡ ἀπὸ τοῦ τέλους ἣ κατ' αὐτὸ φιλοσοφίας. Τὸν γὰρ Ἀρίστιππον μᾶλλον τὴν ἡδονὴν προσηκαλῆσθαί τις ἐς ὑπονόησαι.

Poſtea obtinuit, ut Epicurei ἡδονικοὶ vocarentur: quomodo vocant Simplicius, Ammonius, alii.

§. 4. *Voluptatem autem eam intelligunt Cyrenai-*

renaici, non quæ in doloris privatione atque animi tranquillitate conſiſtit, ſed quæ ſita eſt in confluxu voluptatum particularium, quas quidem in animi quoque voluptatibus ſitas eſſe confitentur, ſed præcipuè tamen ponebant in corpore: quia hæ juxta eos ſint præſtantiores; cum homines non tam cruciëntur, ſi animus peccet, quam ſi corpus ægrotet. Imo eam quoque voluptatem inter bona reponebant, quæ à rebus provenit turpiſſimis: nec in præſenti ſolùm felicitate conſtituebant bonum, ſed præterita quoque & futura; quia & recordatio præteritarum corporis voluptatum, & ſpes futurarum hominem oblectet.

Hanc earum opinionem fuiſſe auctor eſt Laërtius: Atque idem docet eandem fuiſſe Hegeſiacorum mentem, & Anniceriorum, & Theodoriorum: ex quibus poſtremi opiniones de Diis omnes tollebant, ac ſapientem ajebant loco & tempore opportuno, etiam adulterium & ſacrilegium commiſſurum, ſineque pudore publicè congreſſurum cum ſcorto.

§. 6. *Quid mirum igitur, ſi ex ejusmodi ſchola prodirent homines planè voluptarii?*

Unde Cic. lib. III. de Natura Deorum; *aſotos ex Ariſtippi, acerbos è Zenonis ſchola prodire.*

Caput X.

De Secta Eliaca, et Eretrica.

§. 1. *Alter diſcipulorum Socratis, qui ſectam conderent, fuit Phædo* Elienſis.

Hic

Hic ſervus fuit, ſed Socrate hortante, emtus, ſive ab Alcibiade, ſive à Cebete Thebano. Auctores præter Diogenem, Heſychium Mileſium, & Suidam, etiam Origenes contra Celſum lib. III. & è Latinis, Gellius lib. II. cap. XVIII. ac verbis penè iisdem Macrobius lib. I. Saturnal. cap. XI.

§. 2. *Ab Elienſi hoc Phædone cœpit ſecta Eliaca.*

Teſtes Strabo lib. IX, Diogenes lib. II. Heſychius Mileſius, & Suidas.

§. 3. *Scripſit Phædo de Socrate ſermones admodum elegantes.*

Ut eſt apud Gellium lib. II. cap. XVIII. Titulos librorum recenſent Diogenes & Suidas. Eſt in iis Ζώπυρος: unde aliquid adducit Julius Pollux lib. III. cap. II. Quiddam etiam ex Phædone memorat Seneca epiſt. XCIV. his verbis; *Minuta quædam, ut ait Phædon, animalia, cum mordent, non ſentiuntur.*

§. 4. *Phædonem audivit Pliſtanus itidem Elienſis: Pliſtanum Menedemus Eretricus, à quo Eretrici dicti, qui Eliaci prius vocabantur.*

Ἐρετριακοὺς à Menedemo Eretrienſi dictos auctor Strabo lib. IX. Nomen ex eo, quòd Menedemus ſcholam conſtituerit Eretriæ, civitate Eubœæ: in quâ & Chalcis, ubi Ariſtoteles defunctus. Encomium Menedemi ſcripſit Lycophron: ut eſt apud Diogenem Laertium, & Heſychium Illuſtrem. Sed Ironicè ſic inſcripſiſſe docet Athenæus lib. X. De Eretriacis Philoſophis volumen olim ſcripſerat Sphærus Boſphoranus, Zenonis Cittiei auditor: ut idem Laertius eſt auctor.

CAPUT XI.

DE MEGARICIS.

§. I. *Tertius novæ ſectæ conditor ex Socratis auditoribus Euclides Megaricus fuit.*

Quan-

Digitized by Google

Quanti is magiſtrum fecerit, ex eo videre eſt, quòd, cum Athenienſes decreto caviſſent, ut capitale eſſet Megarenſibus, ſi pedem Athenis poſuiſſent, ille ſub noctem muliebri habitu Athenas ibat, ut parte aliquâ noctis Socratici fieret ſermonis particeps, ac ſub lucem eadem veſte viginti amplius paſſuum millibus Megara rediret. Vide Gellium lib. vi. cap. x. Poſt Socratis mortem, Plato, & alii auditores, tyrannorum metu ad eum conceſſerunt: cujus ſeceſſionis, præter Laërtium & Heſychium Illuſtrem, etiam meminit Chryſoſtomus oratione quarta de laudibus Pauli. Valde autem errant, qui Euclidem hunc putant eum, cujus in Matheſi labores omnium manibus teruntur. Nam Socratici illius nihil Mathematicum commemorat Laërtius; ſed ſolum ſex dialogos illos, Lampriam, Æſchinem, Phœnicem, Critonem, Alcibiadem, & ἐρωτικὸν ſive *amatorium*. Et, quod majus, non leve eſt inter hos Euclidas intervallum. Megaricus enim fuit Socratis diſcipulus, præceptor Eubulidis Mileſii, qui in Dialecticis præceptor fuit Demoſthenis, Laërtio teſte. At mathematicus ille floruit temporibus Ptolemæi Lagidæ, eoque regnante, primus Alexandriæ docuit matheſin: ut ex Proclo Diadocho videre eſt.

§. 2. *Ab hoc Megarenſi* Euclide *dicti ſunt Megarici.*

Strabo lib. ix. Ἔσχε δέ ποτε (Μεγαρέων πόλις) καὶ φιλοσόφων διατριβὰς τῶν προσαγορευθέντων Μεγαρικῶν, Εὐκλείδην διαδεξαμένων Σωκρατικὸν, ἄνδρα Μεγαρέα τὸ γένος. *Habuit aliquando* (urbs Megarenſium) *etiam ſcholam philoſophorum, qui Megarici dicebantur, ſucceſſores Euclidis Socratici, patria Megarenſis.* Vide de hoc Savilium prælectione in Euclidem prima.

§. 3. *Megarici, poſtea* ἐριστικοὶ *ſive* contentioſi, *ac exinde à nonnullis* διαλεκτικοὶ, *quia valde ſe in Dialecticis exercerent, præcipueque in captioſis argumentandi generibus.*

Atque hæc ex mente Laërtii in vita Euclidis. Alii tamen Zenonem Eleatem Eriſticæ ſectæ faciunt auctorem. Galenus ſive Aëtius libro περὶ φιλοσοφίας ἱστορίας: Ζήνων δὲ ὁ Ἐλεάτης τῆς ἐριστικῆς ἀρχηγὸς μνημονεύεται. *Zeno autem Eleates contentioſæ philoſophiæ primus*

fuiſſe

fuiſſe auctor traditur. Sed facilè hæc conciliantur. Primi enim Parmenides, ejusque diſcipulus Zeno Eleates, quædam movere circa Dialecticen. Euclides autem Megaricus Parmenidis librorum inprimis erat ſtudioſus, ut Laërtius eſt auctor. Quare credibile eſt in Dialecticis ſecutum eſſe Parmenidem, ejusque diſcipulum Zenonem. Alii igitur Zenonem fecere auctorem ſectæ Eriſticæ, quia is primus contentiones Dialecticas movit: alii Euclidem, quia is promovit, atque auxit.

§. 4. *Euclidem audivere Embulides Mileſius, Clitomachus Thurius, & Stilpo Megarenſis.*

Ex his Eubulides, ἐριστικὸς & ipſe Ariſtoteli multum adverſabatur: rationari autem ſolet mentiente, latente, Electrâ, convelatâ, Sorite, cornutâ, & calvâ: ut Diogenes tradit. Clitomachus Thurius primus περὶ ἀξιωμάτων, καὶ κατηγορημάτων & ſimilibus ſcripſit. Stilpo Megarenſis tantus in docendo erat, ut non paucos ex præcipuis aliarum hæreſium ſectatoribus ad ſe traheret. Vide ejus vitam apud Laërtium, & quæ ex eo Heſychius exſcripſit. Meminit & Seneca epiſt. IX. Item de Conſtantia ſapientum. cap. V.

§. 5. *Eubulidem audiere Alexinus Elienſis, & Apollonius* ὁ Κρόνος.

Horum prior pro Alexino etiam dictus Ἐλεγξῖνος. Sic apud Laërtium legendum. Nempe ſic vocatus ἀπὸ τοῦ ἐλέγξαι, quia mirè eſſet φιλόνεικος. Ut æqualis, ita adverſarius erat Zenonis Cittiei; à quo ſecta Stoica originem cepit. Zeno tamen hic in Dialecticis eo ipſe ſecutus Zenonem Eleatem fuit: unde liquet, cur ut Euclidei pro Megaricis dicti Dialectici, ita & Zenonii pro Stoicis vocati ſint dialectici. Nam Stoicis quoque dialecticorum eſſe nomen tributum, liquet ex Cicerone in Oratore, & primo de Oratore.

§. 6. *Apollonii τοῦ Κρόνου auditor fuit Diodorus* ὁ Κρόνος.

Ut auctor Strabo lib. XVII. Eaque cauſſa, cur Apollonio proximè Diodorum ſubdat Laertius. Et fortaſſe aliquid excidit de Apollonio: uti quos diſcipulos habuerit. Diodorus hic à quibusdam inve-

Digitized by Google

niſſe dicitur τὸν ἐγκεκαλυμμένον, καὶ κερατίναν λόγον: *ſermonem apertum, & cornutum*, teſte Laërtio. Plura de eo diximus libro de Cavillationibus Stoicorum.

Caput XII.
DE VETERI ACADEMIA PLATONIS.

§. 1. *Quartus diſcipulorum Socratis, qui novæ eſſent ſectæ auctores, Plato Athenienſis erat. Qui Philoſophos priores facundiâ vicit: doctrina etiam omnigenâ cum ſingulis contendit. Atque ad hanc variam doctrinam non mediocriter contulere præceptores variarum ſectarum. Primùm Socratem audivit; inde Cratylum, Heracliti diſcipulum; & Hermogenem, qui Parmenidis Philoſophiam ſequebatur. Poſt hos Megaris Euclidem, Megaricæ ſectæ conditorem; ac mox Cyrenis, Theodorum mathematicum; poſtea in Magna Græciâ audivit Philolaum, & Eurytum Pythagoricos. Tandem in Ægyptum abiit, ubi cum ſacerdotibus collocutus. Eudoxus cum ipſo profectus in Ægyptum fuit, atque iſtic cum Sacerdotibus fuere verſati annis* XIII.
*
* p. 806. Pariſ. edit. 1620.* *ut eſt apud Strabonem libro* XVII. * *Ac niſi bellum inter Perſas ac Græcos obſtitiſſet, etiam iter ad Magos inſtituiſſet. Tantus diſcendi omnia ardor ei fuit.*

Auctor

Auctor horum Diogenes lib. III. Illis tamen qui Socrate uno contenti forent, miſcella hac philoſophia corrumpere genuinam, quam à Socrate acceperat, viſus fuit: maximeque barbaricam Ægyptiorum & Pythagoream, quæ ab alio fonte profluxerat. Nam Socratica manavit à Thalete ſectæ Jonicæ conditore: Pythagoras ſectæ ejus auctor, quæ Italica dicebatur. Hanc tam diſparem mixturam Xenophon Socratis & ipſe auditor exprobrat Platoni epiſtola quadam Æſchini Socratico ſcripta, quam legere eſt apud Euſebium præparat. Evang. lib. XXIV. & Stobæum ſermone de diis; verba ejus extrema adſcripſimus: Παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχόμενοι, ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἴτωσαν οἷς ὁ Σωκράτης οὐκ ἤρεσεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίαν ἐμαρτύρησεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετανοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὗρον. τὸ δὲ καλὸν ἄρα Αἰγύπτου ἠράσθησαν. καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ περιττὸν καὶ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτην ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος, καὶ ἀντὶ διαίτης λιτῆς Σικελιώτης γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα. i. e. *Deſinant igitur, qui rationibus ut ſibi videntur, probabilibus Socratem arguentes improbant, quum ei vivo ſapientiæ teſtimonium Deus exhibuerit: occiſores verò ejus pœnitudinis ſuæ purgationem non invenerint. Illi verò egregii viri, Ægypti & admirabili Pythagoricæ ſapientiæ amore capti ſunt, quorum ſupervacuum & inconſtans circa Socratem ſtudium tyrannidis amor redarguit, & Sicula ventris immoderati menſa frugalitati victus antepoſita.* Atque hæc valde confirmant, quod Diogenes ſcribit, parum amico inter ſe animo fuiſſe Platonem & Xenophontem; ſimilique contentionis ſtudio ſcripſiſſe Sympoſium, Socratis defenſionem, & commentaria moralia. Præterea Κύρου παιδείαν ſcripſit Xenophon: in Legum libris Plato fictitiam eſſe ait. Cumque ambo Socratem celebrent, nunquam Plato Xenophontis meminit; ſemel Platonis Xenophon in tertio ἀπομνημονευμάτων. Nam Gellius fallitur, qui nuſquam meminiſſe ait lib. XIV. cap. III. ubi plura hac de contentione legere eſt.

§. 2. *Mixta inprimis fuit Platonis philoſophia ex Heracliticâ, Pythagoricâ, & Socratica.*

Laërtius in Platone, & totidem verbis Heſychius Illuſtris: Μίξιν ἐποιήσατο τῶν τε Ἡρακλειτείων λόγων, καὶ Πυθαγορικῶν, καὶ Σωκρατικῶν. τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ, καθ' Ἡράκλειτον· τὰ δὲ νοητὰ, κατὰ Πυθαγό-

ρεν· τὰ δὲ πολιτικὰ κατὰ Σωκράτην ἐφιλοσόφει. *Heracliteorum, Pythagoricorum, & Socraticorum rationes commiſcuit. Atque in iis quidem, quæ ſenſibus percipiuntur, Heracliti partes ſequebatur: ea quæ mente comprehenduntur ex Pythagoræ ſententia tractavit: in rebus autem civilibus philoſophabatur ex mente Socratis.* Similiter Apulejus de dogm. Plat. *Nam quamvis de diverſis hæc ei eſſent philoſophiæ membra ſuſcepta, naturalis ab Heracliticis, intellectualis à Pythagoreis, rationalis atque moralis ex ipſo Socratis fonte.* Quod ad Pythagoram, etiam Ariſtoteles lib. I. Metaphyſicorum initio capitis VI, doctrinam Platonis appellat τὰ πολλὰ τοῖς Πυθαγορείοις ἀκολουθοῦσαν, *in plerisque ſectantem Pythagoricos.* Et ſanè quanti Pythagoram fecerit, arguit, quod centum minis emerit tres libros Pythagoricos, ut ex Satyro tradit Laertius. Id tamen mirandum magis foret, niſi pecunia abundaſſet. Quippe ſupra octoginta talenta acceperat à Dionyſio rege, ut eodem Laertio teſte prodidit Onetor, libro; Εἰ χρηματιεῖται ὁ σοφός, *an ſapiens ſit quæſtum facturus.* Dederit igitur pro libris iſtis tria Karoleorum millia. Nam mina Attica, conſtituit XXX. Karoleos; ut quæ conſtet centum drachmis: drachma autem VI. ſtuferis. Talentum autem LX. minarum, hoc eſt Karol. ClϽ Ͻccc. ut hinc liqueat, quanta fuerit liberalitas Dionyſii.

§. 3. *Secta ex triplici hac miſta confuſaque, vetus dicebatur Academia. Cujus princeps Plato fuit. Sed vetus demum vocata fuit, poſtquam Arceſilas alteram induxit.*

Academia autem dicta eſt, quia doceret in ea Plato. Erat is nemoroſus Ecademi herois fundus, mille paſſibus ab Athenis diſtans, loco nemoroſo, & ſubpaluſtri, eoque parum ſalubri. Ecademus ille, (ut ex Plutarchi Theſeo cognoſcimus) primus Caſtori & Polluci indicavit Helenam à Theſeo raptam Aphidnis occultari. Unde ſemper honos ei habitus à Lacedæmoniis: usque adeò, ut quoties populabundi in Atticam irruerent, villæ parcerent, quæ fuerat Ecademi; unde & prius *Ecademia*, poſteaque mutatione unius literæ Academia dicebatur, ut teſtantur Laertius, Heſychius Illuſtris, Ariſtophanis Scholiaſtes in Nubes, Stephanus in Ἑκαδήμεια, & Suidas in Ἀκαδημία. Non raro tamen heros is Academus vocatur in Græcis, Latinisque codd.

ut vel utroque nomine fuerit vocatus, vel perperam Academus ſcribatur, uti cenſet V. Cl. Joannes Meurſius. Vide, quæ is admodum adoleſcens notarat in Critico Arnobiano lib. IV. cap. I. item in Animadverſionibus Miſcell. lib. IV. cap. XII. Tantopere autem locum ipſum reveriti ſunt philoſophi veteres, ut nec fas putarent ridere iſtic, nempe quia eum ab omni animi diſſolutione purum aſſervari vellent: ut Ælianus narrat lib. III. Var. Hiſtor. cap. XXXV. Etiam Mithridates Perſes Radobani filius, hoc honoris habuit & Platoni, & loco, ut in Academia Muſis dicaret imaginem Platonis, Silanionis opus: ut ex Phavorino prodit Laertius.

§. 4. *Decem verò ſunt Dialogi, quibus omnem Philoſophiam comprehendiſſe exiſtimatur.*

Ea eſt Jamblichi ſententia. Ac digeſſere eos Platonici, ut conſtaret, quo ordine legi debeat. Sedulò autem in Dialogis legendis diſtinguendum, quæ Platonis, quæ aliorum ſit ſententia. Suam in perſona Socratis vel Timæi proponit: alienam ex Gorgiæ, Protagoræ, & aliorum.

Nec tamen putandum, verè iſta Socratem, vel iſtos dixiſſe ac ſenſiſſe. Itaque cùm Plato coram Socrate legiſſet, Lyſidæ dixit. ὡς πολλά μου καταψεύδεται νεανίσκος; *ut multa de me mentitur adoleſcentulus.*

§. 5. *Agnovit Plato unum eſſe Deum ſummum opificem univerſi: ſed præter eum ſtatuit Deos duplices dæmones, & heroas: quibus & ipſis ſacra fieri juſſit.*

Vide de his Apulejum lib. de Deo Socratis, & Auguſtinum lib. IX. de Civit. Dei cap. VIII. & XI.

§. 6. *Idem mundum cœpiſſe arbitratur: qua parte Ariſtoteli præferendus. Taurus tamen in commentario Tim, aut & Porphyrius, & Proclus Platonici, cùm Ariſtotelis argumenta pro mundi æternitate ſolvere*

Digitized by Google

dicere, eum dogma nullum vehementiùs averſatum, ac illud de Ideis; ſcio & Philoponum propterea mirari, inveniri homines, qui dicere auſint, amborum fuiſſe eandem ſententiam: ſcio idem ſentire Alexandrum Aphrodiſienſem; ac Ciceronem quoque lib. I. Acad. Quæſt. ſic ſcribere, *Ariſtotelem primùm labefactaſſe ſpecies, quas mirificè erat amplexatus Plato, ut in his quiddam divinum eſſe diceret.* Quibus impulſus, cum ante hos annos XXXIII. pro ſuprema in Philoſophia laurea publicè in Lugdunenſi Lyceo diſputarem, illud etiam inter ea erat, quæ tuebar, Ideas Platonis non eſſe, nec ſi eſſent, in earum contemplatione beatitudinem eſſe reponendam. Verùm poſtea majori cum cura ac judicio Platonem, ac Platonicos legens, facilè perſpexi, Platonem hoc voluiſſe, cum ea quæ videamus ſint corruptibilia, nos animi oculos intendere debere in formas rerum internas, prout menti inſunt Dei: quomodo homo eſt immortalis, equus immortalis: itidem, cùm actiones etiam aliquid ex vitio trahere ſoleant, debere nos proponere animis noſtris virtutem, (ut loquuntur) non in concreto, quomodo imperfectæ ſunt & pereunt, ſed in abſtracto, quomodo ea in mente eſt divina, ac quodammodo etiam eſt hominis ſapientiſſimi animus, qui melius mente concipit virtutem, quam vita exprimit. Quomodo Xenophon meliùs virtutem exprimit in Cyro, quam ea in Cyro fuit. Ut omninò ſi ſecundùm virtutem vivere volumus, non Cyrum fortem, juſtum Ariſtidem, nec continentem Alexandrum nobis proponere debeamus; ſed juſtitiam, continentiam, patientiam, ſecundùm naturæ ſuæ perfectionem. Vide omnino quæ Syrianus de Ideis contra Ariſtotelem diſputavit Comm. in lib. II. τῶν μετὰ τὰ φυσικά, & duos poſtremos, ac inprimis lib. XI. ſive ut alii numerant XII. Ubi ſingulis Ariſtotelis argumentis occurrit. Etiam adi, quæ proavorum memoria de Platonis & Ariſtotelis differentia ſcripſit Pletho Gemiſtus, apud quem eadem ferè, iiſdem verbis reperias: item Alcinoum de dogmatis Platonis. Nec dubito, quin idem docuerit Porphyrius libris VII. quos de Platonis, & Ariſtotelis conſenſu ſcripſit; atque item Boëthius, qui ejuſdem argumenti libros reliquerat. E junioribus etiam Ideas Platonis defendunt, Joannes Fr. Mirandulanus lib. VI. Examinis Vanitatis gentium, & veritatis Chriſtianæ cap. XV. & Fr. Venetus, minor, libro de Harmonia mundi, cantici II. quinque capitibus.

§. 12. *Finis philoſophiæ ſecundum Platonem eſt aſſimilari Deo, quatenus humana ſinit infirmitas.*

ὁμοίωσις τῷ θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν. Quod ſic extulit Apulejus lib. de Habit. Doctrinæ Platonicæ: *Sapientiæ finis eſt, ut ad Dei meritum ſapiens provehatur: hancque futuram ejus operam, ut æmulatione vitæ ad Deorum actus accedat.* Qua de re pluribus diſputat eleganter Abammon, Ægyptius magiſter, reſponſione ad Porphyrii epiſtolam ſcriptam ad Anebonem. Cæterùm Jamblichi eam eſſe Abammonis epiſtolam legas apud Proclum in Plotinum.

§. 13. *Platoni magnam attulit gloriam, quòd diſertè adeò philoſophiam tractavit.*

Itaque Jovem ajunt Platonis lingua uſurum, ſi Græcè loqui vellet, Ac Græci Platonem dixere θεῖον, uti Ariſtotelem δαίμονα. Platonem B. Hieronymus lib. I. adverſus Jovinianum vocat *divinum, profundum, nec à juvenilibus ingeniis intelligi.*

§. 14. *Artificium etiam à Dialogis acceſſit: quos primus dicitur ſcripſiſſe.*

Quod tamen cautè capiendum. Nam ante Platonem Zeno Eleates, & Alexamenus Tejus dialogos ſcripſere, ut ab aliis proditum eſt: Sed Plato, ut Laërtius ait, ἀκριβώσας τὸ εἶδος καὶ τὰ πρωτεῖα δικαίως ἀποφέρεται.

§. 15. *Interea dictio Platonis minus eſt idonea ad philoſophandum.*

Peccat enim eo (ignoſcant mihi nonnulli φιλοπλάτωνες) quòd multùm gaudet Metaphoris, iisque non verecundis, ſed audacibus & planè poeticis, atque φορτικαῖς. Utcumque igitur ejus dictionem extollant, qui Jovem dicunt, ſi cœlo deſcenderet, Platonis ſermone uſurum; philoſophiæ tamen magis convenit dictio propria, aut tralationes receptæ, & uſitatæ. Ut monuit Ariſtoteles lib. II. de Demonſtrat. & VI. Top. Item Alex. in lib. I. priorum. Scio Phrynichum culpare in Ariſtotele, & Theophraſto, quod quædam non ſatis Atticè efferant: ſed, ut verum diceret, leve tamen id eſt, dummodo pura & per-

poſtremò numeratur. Quod oſtendunt verba à Cicerone præmiſſa: *Sed cum tantum Epicuri hortus habuerit licentiæ, etiam ſoletis queri.*

§. 21. *Scripta Epicuri omnia deperierunt præter ternas epiſtolas, quas Laërtius nobis conſervavit libro decimo. Atque ex his omnium certiſſimè de totâ ejus philoſophiâ judicium ferre poſſumus. Compendio enim ipſe omnia conſtrinxit.*

Adde tamen, quæ de ſuo adjunxit Laertius. Nec enim ulla in ſecta magis induſtriam ſuam probat. Ut facilè appareat, quo propendeat.

§. 22. *Diſcipulorum Epicuri clariſſimus fuit Mus: ſervus ille Epicuri, ſed qui unà philoſopharetur, ſummusque eâ in ſecta evaſerit.*

Auctor Laertius lib. x.

§. 23. *Etiam inter ſectatores ejus Hermachus fuit.*

Hermachus Epicureus laudatur à Porphyrio lib. I. de abſtinentiâ ab animalibus, ubi & ab eo proditum ait, Pythagoreos, quando ſacrificarent, non planè ab animatis abſtinuiſſe.

§. 24. *Lucianus quoque Epicureus fuit, amicus Celſi Epicurei, qui adverſus Chriſtianos ſcripſit.*

Cautè itaque accipiendum, quod ſcripſit Alciatus libro v. παρ. Juris, cap. 4. Lucianus Samoſatenſis metuo ne haut ſatis juſtâ de cauſſâ ἄθεος apud Chriſtianos audiat. Scio Suidam tradere, eum ita appellatum, quod in Chriſtum debacchetur; verùm nuſquam in eum maledicus invenitur, præterquam in perſonâ Peregrini, ubi Chriſtum appellat Sophiſtam, quæ vox non ſolùm impoſtorem ſignificat, ſed etiam in bonam partem ſumitur. Chriſtiani verò vocem illam æſtimarunt quaſi ex Luciani, non ex philoſophi, in quo τὸ πρέπον ſervandum erat,

per-

Digitized by Google

perſona dictum fuerit. Non tamen rectè ſcenæ ſervitur, cùm de Deo agitur; eoque culpa Lucianus haut planè vacat.

§. 25. *Nec pauci Romanorum hanc ſectam amplexi. In his præter Lucretium Caſſius ille, qui Cæſarem ſuſtulit.* Etiam *Maro vitam extremam deſtinarat philoſophiæ* Epi*cureæ.*

Unde ſic ipſe in Epigrammate:

Ite hinc inanes Rhetorum manipli, ite hinc.
Nos ad beatos vela mittimus portus:
Magni petentes docta dicta Scironis,
Vitamque ab omni vindicabimus curâ.

Atque idem videre eſt ex poëmate, quod *Ciris* inſcribitur: modò Virgilius ejus auctor, quod Scaliger cenſet. Id poëma ſic incipit;

Et ſi me vario jactatum laudis amore,
Irritaque expertum fallacis præmia vulgi,
Cecropius ſuaves exſpirans hortulus auras
Florentis Sophiæ viridi complectitur umbra.

Ubi per hortulum ſignat ſcholam Epicuri. Nam ut in Academia Plato, in Lyceo Ariſtoteles, in porticu Zeno: ita in horto docebat Epicurus: unde Papinius,

Cultoque ſenex Gargettius horto.

Octoginta eum minis emtum ab eo, tradit Apollodorus apud Laertium.

§. 26. Etiam *Petronius Arbiter hanc ſecutus ſectam.*

Quod antea dictum. Ut mirum non ſit, ſi tam præclaro elogio ornet illum, ut *patrem veri* nuncupet.

Ipſe pater veri doctis Epicurus in hortis
Juſſit, & hanc vitam dixit habere Deos.

Caput IX.

DE CYRENAICIS, ET TRIPLICI EORUM PROPAGINE, HEGESIACIS, ANNICERIIS, ET THEODORIIS.

§. 1. *EX Socratis diſcipulis arctè magiſtro adhæſere Xenophon, & Æſchines Socraticus, qui non condidere propriam ſectam. Ex aliis variæ ſunt exortæ ſectæ.*

Hippobotas novem eſſe ajebat Philoſophorum ſectas, Megaricam, Eretriacam, Cyrenaicam, Epicuream, Anniceriam, Theodoriam, Zenoniam ſive Stoicam, Academicam, & Peripateticam, autor Suidas in Αἵρεσις: Atque omnes hæ, ſola excepta Epicurea, quæ ex Eleatica profluxit, ex iis manarunt, qui Socratem audierant, vel gymnaſia diſcipulorum aut ſectatorum frequentarant. Atque idem judicium eſto de tribus illis, quas Hippoboti illis Suidas deinde addit, Cynica dico, Eliaca, & Dialectica. Mox & duas alias adjungit: ſed quæ vix ſectæ dici poſſint. Earum una eſt Pyrrhonia, quam agnoſcit vix ſectam videri, ut quæ nihil ſtatuat. Altera eſt ἐκλεκτική, quæ non addicat ſe ulli ſectæ, ſed undique excerpat, quod placet. Ex hiſce ſectis optima, ut poſtea dicam, eſt ἐκλεκτική: ſed maximum nomen fuit Academicæ, Peripateticæ, Stoicæ, & Epicureæ. Quarum principes Plato, Ariſtoteles, Zeno, & Epicurus. Eos deſignat Virgilius, vel alius in Ciri:

Si me jam ſummâ ſapientia pangeret arce,
*Quatuor antiquis quæ hæredibus * eſt data conſors.*

* *melius* hæreſibus

Sed de Epicurea jam egimus. Videamus de illis quæ à Socratis familia manarunt.

§. 2. *Ex Socratis diſcipulis quinque memorantur, qui novæ eſſent hæreſios auctores. Unus eorum fuit Ariſtippus Cyrenaicus, à quo dicti Cyrenaici. Poſtea Cyrenaica ſecta eſt diviſa in Hegeſiacam, Anniceriam, & Theodoriam.*

Ari-

Ariſtippi vitam refert Diogenes: Paucula etiam de eo Heſychius. Fuit vir πολιτικώτατος, ut ex vita ejus videre eſt. Succeſſit ei in Schola filia Ἀρήτη, quæ à patre edocta erat: Aretæ autem filius ſuus Ariſtippus, qui eò quod philoſophiam à matre didiciſſet, vocatus eſt μητροδίδακτος: huic ſucceſſit Theodorus Ἄθεος, Theodoriæ ſectæ conditor. Habuit præterea Ariſtippus (ſenior dico, τοῦ μητροδιδάκτου avus) diſcipulos duos, Ptolemæum, Æthiopa, & Antipatrum Cyrenæum. Antipatrum audivit Epitimedes Cyrenæus: hunc Parætes: Paræbatem duo illi, Hegeſias, qui Πεισιθάνατος eſt dictus, & Anniceris, à quo Plato eſt redemtus. Ab Hegeſia eſt ſecta Hegeſiaca. De hoc & alio cognomine ago lib. I. de Hiſtoricis Græcis p. 81. verſ. 3. & ſeqq. Ab Anniceri Anniceria, de qua & Strabo lib. XVII. Totius verò ſucceſſionis hujus autor nobis eſt Laërtius lib. II.

§. 3. *Cyrenaici Phyſicen aſpernabantur, velut obſcuram & incertam: de Logice non convenit. Nam & alii eam ut inutilem contempſiſſe ajunt, alii verò ob uſum inſignem admiſiſſe arbitrantur.*

Prius cenſuit Meleager in ſecundo de opinionibus, & Clitomachus in primo de ſectis: ſed alii aliter Laërtio teſte.

§. 4. *Qualis eorum* Ethice *fuerit, ex eo colligere eſt, quod ſummum bonum ponerent in voluptate. Unde & ſecta hæc* ἡδονικὴ *dicebatur.*

De fine hoc ſatis ex Laërtio, & aliis conſtat. Atque inde Lactantius lib. III. cap. VIII. Ajunt Cyrenaici virtutem ex eo laudandam, quod ſit efficiens voluptatis. Et antea Galenus, ſive alius in Hiſt. philoſ. ἡδονικὴ ἡ ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς κατ' αὐτὸ φιλοσοφίας. τὸν γὰρ Ἀρίστιππον μᾶλλον τὴν ἡδονὴν προσηκόντως τινὲς ἐπενόησαν.

Poſtea obtinuit, ut Epicurei ἡδονικοὶ vocarentur: quomodo vocant Simplicius, Ammonius, alii.

§. 4. *Voluptatem autem eam intelligunt Cyrenai-*

renaici, non quæ in doloris privatione atque animi tranquillitate conſiſtit, ſed quæ ſita eſt in confluxu voluptatum particularium, quas quidem in animi quoque voluptatibus ſitas eſſe confitentur, ſed præcipuè tamen ponebant in corpore: quia hæ juxta eos ſint præſtantiores; cum homines non tam crucientur, ſi animus peccet, quam ſi corpus ægrotet. Imo eam quoque voluptatem inter bona reponebant, quæ à rebus provenit turpiſſimis: nec in præſenti ſolùm felicitate conſtituebant bonum, ſed præterita quoque & futura; quia & recordatio præteritarum corporis voluptatum, & ſpes futurarum hominem oblectet.

Hanc earum opinionem fuiſſe auctor eſt Laërtius: Atque idem docet eandem fuiſſe Hegeſiacorum mentem, & Anniceriorum, & Theodoriorum: ex quibus poſtremi opiniones de Diis omnes tollebant, ac ſapientem ajebant loco & tempore opportuno, etiam adulterium & ſacrilegium commiſſurum, ſineque pudore publicè congreſſurum cum ſcorto.

§. 6. *Quid mirum igitur, ſi ex ejusmodi ſchola prodirent homines planè voluptarii?*

Unde Cic. lib. III. de Natura Deorum; *aſotos ex Ariſtippi, acerbos è Zenonis ſchola prodire.*

Caput X.

DE SECTA ELIACA, ET ERETRICA.

§. I. *Alter diſcipulorum Socratis, qui ſectam conderent, fuit Phædo* Elienſis.

Hic

Hic ſervus fuit, ſed Socrate hortante, emtus, ſive ab Alcibiade, ſive à Cebete Thebano. Auctores præter Diogenem, Heſychium Mileſium, & Suidam, etiam Origenes contra Celſum lib. III. & è Latinis, Gellius lib. II. cap. XVIII. ac verbis penè iisdem Macrobius lib. I. Saturnal. cap. XI.

§. 2. *Ab Elienſi hoc Phædone cœpit ſecta Eliaca.*

Teſtes Strabo lib. IX, Diogenes lib. II. Heſychius Mileſius, & Suidas.

§. 3. *Scripſit Phædo de Socrate ſermones admodum elegantes.*

Ut eſt apud Gellium lib. II. cap. XVIII. Titulos librorum recenſent Diogenes & Suidas. Eſt in iis Ζώπυρος: unde aliquid adducit Julius Pollux lib. III. cap. II. Quiddam etiam ex Phædone memorat Seneca epiſt. XCIV. his verbis; *Minuta quædam, ut ait Phædon, animalia, cum mordent, non ſentiuntur.*

§. 4. *Phædonem audivit Pliſtanus itidem Elienſis: Pliſtanum Menedemus Eretricus, à quo Eretrici dicti, qui* Eliaci *prius vocabantur.*

Ἐρετριακοὺς à Menedemo Eretrienſi dictos auctor Strabo lib. IX. Nomen ex eo, quòd Menedemus ſcholam conſtituerit Eretriæ, civitate Eubœæ: in quâ & Chalcis, ubi Ariſtoteles defunctus. Encomium Menedemi ſcripſit Lycophron: ut eſt apud Diogenem Laertium, & Heſychium Illuſtrem. Sed Ironicè ſic inſcripſiſſe docet Athenæus lib. X. De Eretriacis Philoſophis volumen olim ſcripſerat Sphærus Boſphoranus, Zenonis Cittiei auditor: ut idem Laertius eſt auctor.

CAPUT XI.

DE MEGARICIS.

§. 1. *TErtius novæ ſectæ conditor ex Socratis auditoribus Euclides Megaricus fuit.*

Quan-

Quanti is magiſtrum fecerit, ex eo videre eſt, quòd, cum Athenienſes decreto caviſſent, ut capitale eſſet Megarenſibus, ſi pedem Athenis poſuiſſent, ille ſub noctem muliebri habitu Athenas ibat, ut parte aliquâ noctis Socratici fieret ſermonis particeps, ac ſub lucem eadem veſte viginti amplius paſſuum millibus Megara rediret. Vide Gellium lib. VI. cap. X. Poſt Socratis mortem, Plato, & alii auditores, tyrannorum metu ad eum conceſſerunt: cujus ſeceſſionis, præter Laërtium & Heſychium Illuſtrem, etiam meminit Chryſoſtomus oratione quarta de laudibus Pauli. Valde autem errant, qui Euclidem hunc putant eum, cujus in Matheſi labores omnium manibus teruntur. Nam Socratici illius nihil Mathematicum commemorat Laërtius; ſed ſolum ſex dialogos illos, Lampriam, Æſchinem, Phœnicem, Critonem, Alcibiadem, & ἐρωτικὸν ſive *amatorium*. Et, quod majus, non leve eſt inter hos Euclidas intervallum. Megaricus enim fuit Socratis diſcipulus, præceptor Eubulidis Mileſii, qui in Dialecticis præceptor fuit Demoſthenis, Laërtio teſte. At mathematicus ille floruit temporibus Ptolemæi Lagidæ, eoque regnante, primus Alexandriæ docuit matheſin: ut ex Proclo Diadocho videre eſt.

§. 2. *Ab hoc Megarenſi* Euclide *dicti ſunt Megarici.*

Strabo lib. IX. Ἔσχε δέ ποτε (Μεγαρέων πόλις) καὶ φιλοσόφων διατριβὰς τῶν προσαγορευθέντων Μεγαρικῶν, Εὐκλείδην διαδεξαμένων Σωκρατικὸν, ἄνδρα Μεγαρέα τὸ γένος. *Habuit aliquando* (urbs Megarenſium) *etiam ſcholam philoſophorum, qui Megarici dicebantur, ſucceſſores Euclidis Socratici, patria Megarenſis.* Vide de hoc Savilium prælectione in Euclidem prima.

§. 3. *Megarici, poſtea ἐριστικοὶ ſive* contentioſi, *ac exinde à nonnullis διαλεκτικοὶ, quia valde ſe in Dialecticis exercerent, præcipueque in captioſis argumentandi generibus.*

Atque hæc ex mente Laertii in vita Euclidis. Alii tamen Zenonem Eleatem Eriſticæ ſectæ faciunt auctorem. Galenus ſive Aëtius libro περὶ φιλοσοφίας ἱστορίας: Ζήνων δὲ ὁ Ἐλεάτης τῆς ἐριστικῆς ἀρχηγὸς μνημονεύεται. *Zeno autem Eleates contentioſæ philoſophiæ primus*

fuiſſe

fuiſſe auctor traditur. Sed facilè hæc conciliantur. Primi enim Parmenides, ejusque diſcipulus Zeno Eleates, quædam movere circa Dialecticen. Euclides autem Megaricus Parmenidis librorum inprimis erat ſtudioſus, ut Laërtius eſt auctor. Quare credibile eſt in Dialecticis ſecutum eſſe Parmenidem, ejusque diſcipulum Zenonem. Alii igitur Zenonem fecere auctorem ſectæ Eriſticæ, quia is primus contentiones Dialecticas movit: alii Euclidem, quia is promovit, atque auxit.

§. 4. *Euclidem audivere Embulides Mileſius, Clitomachus Thurius, & Stilpo Megarenſis.*

Ex his Eubulides, ἐριστικὸς & ipſe Ariſtoteli multum adverſabatur: rationari autem ſolet mentiente, latente, Electrâ, convelatâ, Sorite, cornutâ, & calvâ: ut Diogenes tradit. Clitomachus Thurius primus περὶ ἀξιωμάτων, καὶ κατηγορημάτων & ſimilibus ſcripſit. Stilpo Megarenſis tantus in docendo erat, ut non paucos ex præcipuis aliarum hæreſium ſectatoribus ad ſe traheret. Vide ejus vitam apud Laërtium, & quæ ex eo Heſychius exſcripſit. Meminit & Seneca epiſt. IX. Item de Conſtantia ſapientum. cap. V.

§. 5. *Eubulidem audiere Alexinus Elienſis, & Apollonius* ὁ Κρόνος.

Horum prior pro Alexino etiam dictus Ἐλεγξῖνος. Sic apud Laërtium legendum. Nempe ſic vocatus ἀπὸ τοῦ ἐλέγξαι, quia mirè eſſet φιλόνεικος. Ut æqualis, ita adverſarius erat Zenonis Cittiei: à quo ſecta Stoica originem cepit. Zeno tamen hic in Dialecticis eo ipſe ſecutus Zenonem Eleatem fuit: unde liquet, cur ut Euclidei pro Megaricis dicti Dialectici, ita & Zenonii pro Stoicis vocati ſint dialectici. Nam Stoicis quoque dialecticorum eſſe nomen tributum, liquet ex Cicerone in Oratore, & primo de Oratore.

§. 6. *Apollonii τοῦ Κρόνου auditor fuit Diodorus* ὁ Κρόνος.

Ut auctor Strabo lib. XVII. Eaque cauſſa, cur Apollonio proximè Diodorum ſubdat Laertius. Et fortaſſe aliquid excidit de Apollonio: uti quos diſcipulos habuerit. Diodorus hic à quibusdam inve-

Digitized by Google

niſſe dicitur τὸν ἐγκεκαλυμμένον, καὶ κερατίναν λόγον: *ſermonem apertum, & cornutum*, teſte Laërtio. Plura de eo diximus libro de Cavillationibus Stoicorum.

CAPUT XII.
DE VETERI ACADEMIA PLATONIS.

§. 1. *Quartus diſcipulorum Socratis, qui novæ eſſent ſectæ auctores, Plato Athenienſis erat. Qui Philoſophos priores facundiâ vicit: doctrina etiam omnigenâ cum ſingulis contendit. Atque ad hanc variam doctrinam non mediocriter contulere præceptores variarum ſectarum. Primum Socratem audivit; inde Cratylum, Heracliti diſcipulum; & Hermogenem, qui Parmenidis Philoſophiam ſequebatur. Poſt hos Megaris Euclidem, Megaricæ ſectæ conditorem; ac mox Cyrenis, Theodorum mathematicum; poſtea in Magna Græciâ audivit Philolaum, & Eurytum Pythagoricos. Tandem in Ægyptum abiit, ubi cum ſacerdotibus collocutus. Eudoxus cum ipſo profectus in Ægyptum fuit, atque iſtic cum Sacerdotibus fuere verſati annis* XIII. *ut eſt apud Strabonem libro* XVII. * *Ac niſi bellum inter Perſas ac Græcos obſtitiſſet, etiam iter ad Magos inſtituiſſet. Tantus diſcendi omnia ardor ei fuit.*

* *p. 806. Pariſ. edit. 1620.*

Auctor

Auctor horum Diogenes lib. III. Illis tamen qui Socrate uno contenti forent, miſcella hac philoſophia corrumpere genuinam, quam à Socrate acceperat, viſus fuit: maximeque barbaricam Ægyptiorum & Pythagoream, quæ ab alio fonte profluxerat. Nam Socratica manavit à Thalete ſectæ Jonicæ conditore: Pythagoras ſectæ ejus auctor, quæ Italica dicebatur. Hanc tam diſparem mixturam Xenophon Socratis & ipſe auditor exprobrat Platoni epiſtola quadam Æſchini Socratico ſcripta, quam legere eſt apud Euſebium præparat. Evang. lib. XXIV. & Stobæum ſermone de diis; verba ejus extrema adſcripſimus: Παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχόμενοι, ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἴσασιν οἷς ὁ Σωκράτης οὐκ ἤρεσεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίας ἐμαρτύρησεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετανοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὗρον. τὸ δὲ καλὸν ἄρα Αἰγύπτου ἠράσθησαν. καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ περιττὸν καὶ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτην ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος, καὶ ἀντὶ διαίτης λιτῆς Σικελιώτης γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα. i. e. *Deſinant igitur, qui rationibus ut ſibi videntur, probabilibus Socratem arguentes improbant, quum ei vivo ſapientiæ teſtimonium Deus exhibuerit: occiſores verò ejus pœnitudinis ſuæ purgationem non invenerint. Illi verò egregii viri, Ægypti & admirabili Pythagoricæ ſapientiæ amore capti ſunt, quorum ſupervacuum & inconſtans circa Socratem ſtudium tyrannidis amor redarguit, & Sicula ventris immoderati menſa frugalitati victus antepoſita.* Atque hæc valde confirmant, quod Diogenes ſcribit, parum amico inter ſe animo fuiſſe Platonem & Xenophontem; ſimilique contentionis ſtudio ſcripſiſſe Sympoſium, Socratis defenſionem, & commentaria moralia. Præterea Κύρου παιδείαν ſcripſit Xenophon: in Legum libris Plato fictitiam eſſe ait. Cumque ambo Socratem celebrent, nunquam Plato Xenophontis meminit; ſemel Platonis Xenophon in tertio ἀπομνημονευμάτων. Nam Gellius fallitur, qui nuſquam meminiſſe ait lib. XIV. cap. III. ubi plura hac de contentione legere eſt.

§. 2. *Mixta inprimis fuit Platonis philoſophia ex Heracliticâ, Pythagoricâ, & Socratica.*

Laërtius in Platone, & totidem verbis Heſychius Illuſtris: Μίξιν ἐποιήσατο τῶν τε Ἡρακλειτείων λόγων, καὶ Πυθαγορικῶν, καὶ Σωκρατικῶν. τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ, καθ' Ἡράκλειτον· τὰ δὲ νοητὰ, κατὰ Πυθαγό-

ραν· τὰ δὲ πολιτικὰ κατὰ Σωκράτην ἐφιλοσόφει. *Heracliteorum, Pythagoricorum, & Socraticorum rationes commiſcuit. Atque in iis quidem, quæ ſenſibus percipiuntur, Heracliti partes ſequebatur: ea quæ mente comprehenduntur ex Pythagoræ ſententia tractavit: in rebus autem civilibus philoſophabatur ex mente Socratis.* Similiter Apulejus de dogm. Plat. *Nam quamvis de diverſis hæc ei eſſent philoſophiæ membra ſuſcepta, naturalis ab Heracliticis, intellectualis à Pythagoreis, rationalis atque moralis ex ipſo Socratis fonte.* Quod ad Pythagoram, etiam Ariſtoteles lib. I. Metaphyſicorum initio capitis VI, doctrinam Platonis appellat τὰ πολλὰ τοῖς Πυθαγορείοις ἀκολουθοῦσαν, *in pleriſque ſectantem Pythagoricos.* Et ſanè quanti Pythagoram fecerit, arguit, quod centum minis emerit tres libros Pythagoricos, ut ex Satyro tradit Laertius. Id tamen mirandum magis foret, niſi pecunia abundaſſet. Quippe ſupra octoginta talenta acceperat à Dionyſio rege, ut eodem Laertio teſte prodidit Onetor, libro; Εἰ χρηματιεῖται ὁ σοφός, *an ſapiens ſit quæſtum facturus.* Dederit igitur pro libris iſtis tria Karoleorum millia. Nam mina Attica, conſtituit XXX. Karoleos; ut quæ conſtet centum drachmis: drachma autem VI. ſtuferis. Talentum autem LX. minarum, hoc eſt Karol. cIↄ Iↄccc. ut hinc liqueat, quanta fuerit liberalitas Dionyſii.

§. 3. Secta ex triplici hac miſta confuſaque, vetus dicebatur Academia. Cujus princeps Plato fuit. Sed vetus demum vocata fuit, poſtquam Arceſilas alteram induxit.

Academia autem dicta eſt, quia doceret in ea Plato. Erat is nemoroſus Ecademi herois fundus, mille paſſibus ab Athenis diſtans, loco nemoroſo, & ſubpaluſtri, eoque parum ſalubri. Ecademus ille, (ut ex Plutarchi Theſeo cognoſcimus) primus Caſtori & Polluci indicavit Helenam à Theſeo raptam Aphidnis occultari. Unde ſemper honos ei habitus à Lacedæmoniis: usque adeò, ut quoties populabundi in Atticam irruerent, villæ parcerent, quæ fuerat Ecademi; unde & prius *Ecademia*, poſteaque mutatione unius literæ Academia dicebatur, ut teſtantur Laertius, Heſychius Illuſtris, Ariſtophanis Scholiaſtes in Nubes, Stephanus in Ἐκαδήμεια, & Suidas in Ἀκαδημία. Non rarò tamen heros is Academus vocatur in Græcis, Latinisque codd.

ut

ut vel utroque nomine fuerit vocatus, vel perperam Academus ſcribatur, uti cenſet V. Cl. Joannes Meurſius. Vide, quæ is admodum adoleſcens notarat in Critico Arnobiano lib. IV. cap. I. item in Animadverſionibus Miſcell. lib. IV. cap. XII. Tantopere autem locum ipſum reveriti ſunt philoſophi veteres, ut nec fas putarent ridere iſtic, nempe quia eum ab omni animi diſſolutione purum aſſervari vellent: ut Ælianus narrat lib. III. Var. Hiſtor. cap. XXXV. Etiam Mithridates Perſes Radobani filius, hoc honoris habuit & Platoni, & loco, ut in Academia Muſis dicaret imaginem Platonis, Silanionis opus: ut ex Phavorino prodit Laertius.

§. 4. *Decem verò ſunt Dialogi, quibus omnem Philoſophiam comprehendiſſe exiſtimatur.*

Ea eſt Jamblichi ſententia. Ac digeſſere eos Platonici, ut conſtaret, quo ordine legi debeat. Sedulò autem in Dialogis legendis diſtinguendum, quæ Platonis, quæ aliorum ſit ſententia. Suam in perſona Socratis vel Timæi proponit: alienam ex Gorgiæ, Protagoræ, & aliorum.

Nec tamen putandum, verè iſta Socratem, vel iſtos dixiſſe ac ſenſiſſe. Itaque cùm Plato coram Socrate legiſſet, Lyſidæ dixit. ὡς πολλά μου καταψεύδεται νεανίσκος; *ut multa de me mentitur adoleſcentulus.*

§. 5. *Agnovit Plato unum eſſe Deum ſummum opificem univerſi: ſed præter eum ſtatuit Deos duplices dæmones, & heroas: quibus & ipſis ſacra fieri juſſit.*

Vide de his Apulejum lib. de Deo Socratis, & Auguſtinum lib. IX. de Civit. Dei cap. VIII. & XI.

§. 6. *Idem mundum cœpiſſe arbitratur: quâ parte Ariſtoteli præferendus. Taurus tamen in commentario Tim. ꝗaut & Porphyrius, & Proclus Platonici, cùm Ariſtotelis argumenta pro mundi æternitate ſolvere*

 non

non poſſent, interim non fateri vellent rectiùs Ariſtotelem ſenſiſſe, quàm Platonem ſuum, commenti ſunt rationem, qua ambo idem viderentur ſenſiſſe.

Ajunt enim Platonem, cùm mundum ait genitum, non loqui de mundo genito ſecundum principium temporis, quomodo Platonem accepere Ariſtoteles, Theophraſtus, Alexander; ſed de principio ſecundum cauſam: ut ſic mundus à Deo dicatur, uti lumen eſt à Sole. Quomodo mundus eſſet Deo coæternus, ut Ariſtoteles cenſuit. Sed non eſſe eam Platonis mentem, certiſſimum eſt; cum is dicat, cœlum naturâ ſuâ eſſe corruptibile, ac divinâ ſolum voluntate conſervari. Alia quoque multa adverſus hanc eorum ſententiam vide apud Joannem Philoponum egregio libello adverſus Proclum.

§. 7. *In eo autem aberratum à Platone, quod mundum a Deo conditum putarit ex materia coæterna.*

Unde Deum non ποιητὴν ſive *factorem*, ſed δημιουργὸν ſive *fabricatorem* vocabat. Eoque nomine Platonicos arguit Theophilus Antiochenus lib. II. ad Autolycum.

§. 8. *A Platone eum errorem hauſit Hermogenes hæreticus.*

Adverſus quem Tertullianus fusè diſſerit. Nec patrocinantur Tatianus, Lactantius, Auguſtinus, Theodoretus; qui mundum ex informi materia putant creatum. Nam hi non increatam putant materiam, ſed prius creatam, ac deinde mundum ex ea conditum.

§. 9. *Ideas Platonis impugnant Peripatetici.*

Imò & Lucianus in Icaromenippo, ac SS. patrum non pauci eas rejiciunt. In his Juſtinus Orat. ad Græcos, Ambroſius lib. IV. de fide cap. III. & lib. Hexaem. cap. I. & II. Nazianzenus Orat. II. de Theologia. Auguſtinus lib. LXXXIII. quæſtionum, quæſt. XLVI, & Cyrillus lib. II. in Julianum.

§. 10. *Et ſanè hac parte creditur Gnoſticis præiviſſe.*

Quo-

Quorum deliria eſſe fabricata ex Platonicis Ideis, auctor eſt B. Irenæus lib. II. adverſus hæreſes cap. XIX. Etiam Tertullianus libro de Anima ait. *In Ideis Platonicis Gnoſticorum hæretica ſemina relucere.* Quæ ibidem vocat, *hæretica Idearum ſacramenta.* Et lib. de præſcript. cap. VII. *Ipſæ denique hæreſes à philoſophiâ ſubornatur. Inde Æones, & formæ, neſcio quæ, & trinitas hominis apud Valentinum.* Et cap. XXX. *Ibi tunc Valentinus, Platonicæ ſectator.* Valentinus enim, qui circa annum Chriſti CL Antonini Pii temporibus vixit, Heſiodi è Theogonia XXX. Deos, & è Platone Ideas mutuatus, cum Joannis hæc Evangelio miſcebat. Quam ejus ſententiam refutarunt Juſtinus Martyr, Miltiades, Theophilus Antiochenus, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, pluresque alii.

§. II. *Non tamen damnandæ Ideæ, ſi hoc voluit Plato, non ſpectandas formas ſingulares, quatenus tales, cùm eæ ſint rerum corruptibilium; ſcientia autem ſit rerum æternarum: ſed conſiderandum quidque in ſpecie, nempe* αὐτὸ καθ' αὐτὸ, *ſive naturam hominis, vel equi, non individuo, ſed universè. Ac in moralibus ſimiliter non virtutes ſpectandæ, prout inſunt homini imperfecto: ſed quomodo res ſunt in mente hominis ſapientis, præcipueque in mente divina, quæ ſola percipit omnia perfectiſſimè. Atq; hæc, ut putamus, Platonis mens fuit; utcunque ambiguè vel obſcuriùs plurimùm ſit locutus*

Scio à Plutarcho rideri Colotem Epicureum, quòd Ariſtotelem ac Theophraſtum putaret idem ſenſiſſe de Ideis, ac Platonem: ſcio & Proclum τὸν Διάδοχον, (quomodo κατ' ἐξοχὴν vocatus à ſucceſſione Platonis) in libro eo, quo expendit, quæ contra Timæum Platonis diſputarat Ariſtoteles, multa adferre loca, ubi Ariſtoteles impugnet, ac

dicere

dicere, eum dogma nullum vehementiùs averſatum, ac illud de Ideis; ſcio & Philoponum propterea mirari, inveniri homines, qui dicere auſint, amborum fuiſſe eandem ſententiam: ſcio idem ſentire Alexandrum Aphrodiſienſem: ac Ciceronem quoque lib. I. Acad. Quæſt. ſic ſcribere, *Ariſtotelem primùm labefactaſſe ſpecies, quas mirificè erat amplexatus Plato, ut in his quiddam divinum eſſe diceret.* Quibus impulſus, cum ante hos annos XXXIII. pro ſuprema in Philoſophia laurea publicè in Lugdunenſi Lyceo diſputarem, illud etiam inter ea erat, quæ tuebar, Ideas Platonis non eſſe, nec ſi eſſent, in earum contemplatione beatitudinem eſſe reponendam. Verùm poſtea majori cum cura ac judicio Platonem, ac Platonicos legens, facilè perſpexi, Platonem hoc voluiſſe, cum ea quæ videamus ſint corruptibilia, nos animi oculos intendere debere in formas rerum internas, prout menti inſunt Dei: quomodo homo eſt immortalis, equus immortalis: itidem, cùm actiones etiam aliquid ex vitio trahere ſoleant, debere nos proponere animis noſtris virtutem, (ut loquuntur) non in concreto, quomodo imperfectæ ſunt & pereunt, ſed in abſtracto, quomodo ea in mente eſt divina, ac quodammodo etiam eſt hominis ſapientiſſimi animus, qui melius mente concipit virtutem, quam vita exprimit. Quomodo Xenophon meliùs virtutem exprimit in Cyro, quàm ea in Cyro fuit. Ut omninò ſi ſecundùm virtutem vivere volumus, non Cyrum fortem, juſtum Ariſtidem, nec continentem Alexandrum nobis proponere debeamus; ſed juſtitiam, continentiam, patientiam, ſecundùm naturæ ſuæ perfectionem. Vide omnino quæ Syrianus de Ideis contra Ariſtotelem diſputavit Comm. in lib. II. τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ, & duos poſtremos, ac inprimis lib. XI. ſive ut alii numerant XII. Ubi ſingulis Ariſtotelis argumentis occurrit. Etiam adi, quæ proavorum memoria de Platonis & Ariſtotelis differentia ſcripſit Pletho Gemiſtus, apud quem eadem ferè, iiſdem verbis reperias: item Alcinoum de dogmatis Platonis. Nec dubito, quin idem docuerit Porphyrius libris VII. quos de Platonis, & Ariſtotelis conſenſu ſcripſit; atque item Boëthius, qui ejuſdem argumenti libros reliquerat. E junioribus etiam Ideas Platonis defendunt, Joannes Fr. Mirandulanus lib. VI. Examinis Vanitatis gentium, & veritatis Chriſtianæ cap. XV. & Fr. Venetus, minor, libro de Harmonia mundi, cantici II. quinque capitibus.

§. 12.

§. 12. *Finis philoſophiæ ſecundum Platonem eſt aſſimilari Deo, quatenus humana ſinit infirmitas.*

ὁμοίωσις τῷ θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν. Quod ſic extulit Apulejus lib. de Habit. Doctrinæ Platonicæ: *Sapientia finis eſt, ut ad Dei meritum ſapiens provehatur: hancque futuram ejus operam, ut æmulatione vitæ ad Deorum actus accedat.* Qua de re pluribus diſputat eleganter Abammon, Ægyptius magiſter, reſponſione ad Porphyrii epiſtolam ſcriptam ad Anebonem. Cæterùm Jamblichi eam eſſe Abammonis epiſtolam legas apud Proclum in Plotinum.

§. 13. *Platoni magnam attulit gloriam, quòd diſertè adeò philoſophiam tractavit.*

Itaque Jovem ajunt Platonis lingua uſurum, ſi Græcè loqui vellet, Ac Græci Platonem dixere θεῖον, uti Ariſtotelem δαίμονα. Pl..tonem B. Hieronymus lib. I. adverſus Jovinianum vocat *divinum, profundum, nec à juvenilibus ingeniis intelligi.*

§. 14. *Artificium etiam à Dialogis acceſſit: quos primus dicitur ſcripſiſſe.*

Quod tamen cautè capiendum. Nam ante Platonem Zeno Eleates, & Alexamenus Tejus dialogos ſcripſere, ut ab aliis proditum eſt: Sed Plato, ut Laërtius ait, ἀκριβώσας τὸ εἶδος τὰ πρωτεῖα δικαίως ἀποφέρεται.

§. 15. *Interea dictio Platonis minus eſt idonea ad philoſophandum.*

Peccat enim eo (ignoſcant mihi nonnulli Φιλοπλάτωνες) quòd multùm gaudet Metaphoris, iiſque non verecundis, ſed audacibus & planè poeticis, atque φορτικαῖς. Utcumque igitur ejus dictionem extollant, qui Jovem dicunt, ſi cœlo deſcenderet, Platonis ſermone uſurum; philoſophiæ tamen magis convenit dictio propria, aut tralationes receptæ, & uſitatæ. Ut monuit Ariſtoteles lib. II. de Demonſtrat. & VI. Top. Item Alex. in lib. I. priorum. Scio Phrynichum culpare in Ariſtotele, & Theophraſto, quod quædam non ſatis Atticè efferant: ſed, ut verum diceret, leve tamen id eſt, dummodo pura & per-

Digitized by Google

ſpicua utantur dictione. Qualis non eſt illa poëtarum, ut cùm Empedocles mare vocat *ſudorem terræ:* quod in eo culpat Ariſtoteles lib. 11. Metaphyſ. quemadmodum & cum Orpheus, & alii fingunt, quæ ſoli intelligant: quo nomine eos reprehendit idem lib. 11. τῶν μετὰ τὰ φυσικά. Ad poëticam autem dictionem propè accedit Plato: quod non Ariſtotelis modò judicium eſt, ſed & Dionyſii Halicarnaſſenſis. Imò in dialogis ſuis poëticè magis loquitur, quàm comœdia facit, ut multos ſenſiſſe, teſtis eſt Cicero in Bruto.

§. 16. *Etiam hoc in Platone culpandum, quòd Pythagoreo more, ſæpiùs ſymbolicâ gaudeat philoſophiâ.*

Ut cum ait cœlum, & quinque elementa figura differre: cœloque tribuit figuram dodecahedron: & alia id genus.

§. 17. *Nec apertè in prooemiis proponit, quâ de re ſit dicturus. Quæ res obſcuriorem facit.*

Itaque Ariſtoxenus, Ariſtotelis diſcipulus, in Harmonicis hoc etiam nomine Ariſtotelem præfert, quòd clarè illud proponat, de quo deinceps diſſerit.

§. 18. *Nec decem illi Dialogi, de quibus diximus, decimam, ac penè dixerim milleſimam Platonicæ philoſophiæ partem continent.*

Quæ res ita perſpicua eſt vel obiter Dialogos hoſce lectitantibus, ut verba non deſideret.

§. 19. *De Platonicæ, ut & Pythagoricæ philoſophiæ principiis ſcripſere olim Numenius, Cronius, Moderatus, & Thraſyllus, qui Tiberiano ævo vixit: ſed omnium ante ſe induſtriam cura accurata vicit Plotinus.*

Autor Porphyrius in vita Plotini. Verba ejus adduximus, cum de Pythagora ageremus. Fuiſſe autem Platonicum, cognoſcimus etiam ex ſcholiaſte Juvenalis in Sat. VI: *Thraſyllus, multarum artium ſcientiam profeſſus, poſtremò ſe dedit Platonicæ ſectæ: ac deinde Matheſi:* quâ

Digitized by Google

quâ præcipuè viguit apud Tiberium; cum quo ſub honore ejuſdem artis familiariter vixit: quem poſtea Tiberius in inſula Rhodo præcipitare voluit in pelagum, quaſi conſcium promiſſæ dominationis: quem dolum cum præſenſiſſet, fugit. Meminere ejus quoque Tacitus Annal. lib. VI. Suetonius in Tiberio. Item Plutarchus lib. de Muſica, ubi Phliaſium fuiſſe indicat. Ex Laërtio cognoſcimus reliquiſſe & librum περὶ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Δημοκρίτου βιβλίων.

§. 20. *Succeſſit Platoni in Academia Speuſippus.*

Is natus fuit è Potona, quæ Platonis erat ſoror; Annis octo docuit mercede; quod & exprobratum ei à Dionyſio. Et ſanè pecuniæ erat amantior. Ut indicio quoque, quod ad Caſſandri nuptias ſe contulerit ſpe mercedis pro verſibus à ſe conſcriptis, ſed ineptis, frigidisque; ut cenſet Philoſtratus in Apollonio. Vide de eo Laërtium, qui vitam illius deſcripſit. Superſunt Speuſippi ὅροι ſive definitiones, quas Ficinus vertit.

§. 21. *Huic ſucceſſit condiſcipulus ſuus, Xenocrates Chalcedonius.*

Vir hebetiori ingenio, ſed caſtis moribus. Ob prius dicebat Plato eum calcaribus, Ariſtotelem freno egere: Ob alterum, nec credere ſuſtinuit Plato jurantibus, Xenocratem de eo maledixiſſe. Sed neque judices paſſi ſunt jurare: indignum rati, viro iis moribus non habere fidem injurato.

Plura de eo Laërtius: aliqua etiam Heſychius Illuſtris: ſupereſt Xenocratis libellus de Morte, cujus & meminit Laertius. Tranſtulit idem Ficinus, ac Petro Caſmo dicavit. At junior hoc Xenocrates ille, cujus de alimento ex aquatilibus animantium libellus exſtat apud Oribaſium. Collectaneorum ad Julianum lib. III. Sed tamen Galeno antiquior, qui ejus meminit non ſemel lib. X. de facultatibus ſimplicium medicamentorum, cap. de Sanguine veſpertilionis: uti & lib. II. de compoſitione ſecundum genera. Eum Græcè cum Interpretatione Baptiſtæ Raſarii, & ſcholis ſuis primus edidit Conradus Geſnerus.

§. 22. *Xenocrati ſucceſſit Polemo Athenienſis:*

ſis: Polemoni diſcipuli ſui Crates Athenienſis, & Crantor Solenſis.

Quam ſe mutuo amarint Polemo & Crates, docent Diogenes lib. IV. & Heſychius Illuſtris. Ac prior etiam in commune eorum ſepulcrum, epigramma refert Antagoræ: quod ſimiliter legas Anthologiæ lib. VII. Crantor Solenſis primus omnium commentatus eſt in Platonem, ut teſtatur Proclus in Timæum libro I. ubi refert, ut quæ de Atlantide inſulâ retulit Plato, ea pro vera hiſtoria habuerit ὁ πρῶτος τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητὴς Κράντωρ. Obiit aquâ intercute ante Polemonem, & Cratetem: ut ait Diogenes.

§. 23. *Atque hæc de Veteri Academia, quæ Platonis veſtigiis inſiſtens, quæ caperet, definiebat, quæ non caperet, incerta relinquebat.*

Laërtius lib. III. ac totidem verbis Heſychius Illuſtris, ὁ Πλάτων περὶ μὲν ὧν κατείληφεν ἀποφαίνεται, τὰ δὲ ψευδῆ διελέγχει, περὶ δὲ τῶν ἀδήλων ἐπέχει. *Plato quæ percepit, aſſerit; ac falſa diluit; de incertis definire ſuperſedet.* Mox addit Laërtius, quomodo perſonis ipſis, quæ vera putaret, ab incertis diſtinxerit: Verba ejus ſunt Καὶ περὶ μὲν τῶν αὐτῷ δοκούντων ἀποφαίνεται διὰ τεττάρων προσώπων, Σωκράτους, Τιμαίου, τοῦ Ἀθηναίου ξένου, τοῦ Ἐλεάτου ξένου· περὶ δὲ τῶν ψευδῶν ἐλεγχομένους· οἷον Θρασύμαχον, καὶ Καλλικλέα, καὶ Πῶλον, Γοργίαν τε, καὶ Πρωταγόραν· ἔτι δ' Ἱππίαν, καὶ Εὐθύδημον, καὶ δὴ τοὺς ὁμοίους. *De iis, quæ approbat, ſententiam ſuam prodit per quatuor perſonas, Socratem, Timæum, hoſpitem Athenienſem, & hoſpitem Eleatem. Mendacium autem redarguentes inducit Traſymachum, Calliclem, Polum, Gorgiam, & Protagoram: adhæc Hippiam, & Euthydemum, ac ſimiles.* Quæ & ipſa iiſdem verbis, præter hoc, quod de Protagorâ, & duobus reliquis addit, etiam apud Heſychium invenias. Ac longe alia mens Academiæ mediæ: ad quam nunc accedo. Nam in iis, de quibus hactenus diximus, vetus conſtitit Academia,

Caput XIII.

DE MEDIA ACADEMIA.

§. 1. *CRantoris Solenſis diſcipulus fuit Arceſilaus, qui Latinis Arceſilas.*

De quo Diogenes, & Heſychius Illuſtris. Ac pulchrum ejus factum erga amicum pauperem commemorat quoque Seneca de Benefic. lib. II. cap. x.

§. 2. *Hic autor fuit ſecundæ, ſive mediæ Academiæ, quæ ἀκαταληψίαν καὶ ἐποχὴν indixit. Nam volunt nihil percipi poſſe, eoque in omnibus eſſe cohibendum aſſenſum.*

Socrates & Plato diſputare quidem in utramque partem ſolent; ſed ut verum inveniatur. Unde & in multis certi aliquid ſtatuere. Eoque dogmaticis accenſendi. Non item Arceſilas, qui omnia dicebat eſſe ἀκατάληπτα, ſive incomprehenſibilia. Ille tamen Socratis ſe autoritate tuebatur, qui dixerat, nihil ſe ſcire. Sed hoc modeſtiæ cauſa ὑπερβολικῶς, ut ſophiſtarum argueret immodeſtiam; qui omnium ſcientiam profiterentur. Revera enim multa Socrates ſtatuit atque aſſerit: ſed modum tenet, ne incerta afferat pro certis.

§. 3. *Diſcipulus Arceſilæ fuit Lacydes.*

Qua ratione is defenſor ἀκαταληψίας factus ſit, lepidè narratum Numenio, & exinde Guilielmo Cantero lib. VI. Novarum lect. cap. XVIII.

§. 4. *Lacydæ ſucceſſit Telecles & Euander, Euanpro Hegeſippus Pergamenus.*

Ut Laërtio dicitur, qui Clementi eſt Hegeſilaus, ultimus in ſucceſſione ea mediæ Academiæ aſſertor.

Caput XIV.

DE ACADEMIA NOVA.

§. 1. *HEgeſino ſucceſſit Carneades Cyrenæus, qui*

novæ ſive tertiæ fuit Academiæ auctor.

Quartus, ut Cicero ait, ab Arceſila, mediæ Academiæ auctore. Laërtius tamen Lacydem, Arceſilæ diſcipulum, & ſucceſſorem, novæ putat Academiæ auctorem: ſed Carneadi id tribuunt Cicero, Clemens Alexandrinus, Sextus Empiricus, alii.

§. 2. *Differt Academia nova à media, duplici ratione: Primum, quia Arceſilaus etiam à rebꝰ tolleret verum: Carneades fateretur aliquid verum eſſe, aut falſum: ſed negaret eſſe in nobis* κριτήριον, *ſive artem judicandi verumque à falſo diſcernendi.*

Hinc ex eorum mente apud Ciceronem in Lucullo legas: *Veri eſſe aliquid non negamus, percipi poſſe negamus.* Atque idem alibi: *Non enim ſumus ii, quibus nihil verum eſſe videatur: ſed qui omnibus veris falſa quædam adjuncta eſſe dicamus, tantâ ſimilitudine, ut nulla inſit certa judicandi & diſcernendi nota.*

§. 3. *Alterum eſt, quòd Carneades quidem aſſenſum cohiberet ob rei incertum, non tamen negaret aliquid probabile eſſe, aut contra: quale nihil Arceſilas.*

Cicero lib. IV. Acad. Quæſt. *Reliquit Carneades ejusmodi viſa* (φαντασίας) *quibus ad actionem excitemur: item ea, quæ interrogati in utramque partem reſpondere poſſimus, ſequentes tantummodo, quod ita viſum ſit, dum ſine aſſenſu.* Vide plura de hoc apud ipſum Tullium, & Plutarchum contra Colotem,

§. 4. *Nihil hic Carneades ſcripſit.*

Teſtes Plutarchus, & Laërtius. Scribere tamen voluit adverſus Zenonem, ac propterea cerebrum priùs elleboro albo purgavit: ut eſt apud Gellium lib. XVII. cap. XV. Verum non ſcribere, ſed diſputare voluiſſe ait Valerius Maximus lib. VIII. cap. VII.

§. 5. *Poſt Carneadem hæc docuit Clitomachus*

Carthaginenſis: in quo ſucceſſio deſiit nova Academia.

CAPUT XV.
DE ACADEMIA QUARTA ET QUINTA.

§. 1. *Triplici Academiæ addunt alii quartam & quintam: Quarta eſt ab* Philone *&* Charmida, *qui* Clitomacho Carthaginenſi *ſucceſſere: quinta eſt ab* Antiocho, Philonis *auditore.*

Sextus Empiricus Pyrrhon. Hypotyp. lib. 1. cap. xxxiii. Ἀκαδημίαι δὲ γεγόνασιν, ὡς φασὶ, πλείους μὲν ἢ τρεῖς· καὶ μία μὲν καὶ ἀρχαιοτάτη, ἡ τῶν περὶ Πλάτωνα· δευτέρα δὲ καὶ μέση, ἡ τῶν περὶ Ἀρκεσίλαον, τὸν ἀκουστὴν Πολέμωνος· τρίτη δὲ καὶ νέα, ἡ τῶν περὶ Καρνεάδην καὶ Κλειτόμαχον. ἔνιοι δὲ καὶ τετάρτην προστιθέασι τῶν περὶ Φίλωνα καὶ Χαρμίδαν. τινὲς δὲ καὶ πέμπτην καταλέγουσι τὴν περὶ τὸν Ἀντίοχον. *Academiæ autem fuerunt, ut ajunt, plures tribus. Una quidem, eaque antiquiſſima, Platonis: Secunda & media, Arceſilæ, qui fuit auditor Polemonis: Tertia & nova, Carneadis & Clitomachi. Sunt qui his addant quartam Philonis & Charmidæ. Sunt qui etiam quintam adjiciant, Antiochi.*

§. 2. *Ac* Philonia *quidem ſecta paulò propius ad veterem accedebat* Academiam, *quàm* Carneades. Permittebat *enim ut ſapiens opinetur, ac quadam etiam comprehendi poſſe ajebat, ſed non tam certò, ut nihil omnino obduci poſſit.*

Numenius auctor apud Euſebium præpar. Evang. lib. xiv.

§. 3. Antiochia *ſecta veterem* Academiam *inſtau-*

ſtauravit: niſi quòd de κριτηρίῳ Stoicis accederet. Imò & in aliis Antiochus fuit germaniſſimus Stoicus: utcunque Academicus audire vellet.

Vixit Antiochus hic Ciceronis ætate. Nam eum ſecum habuit L. Lucullus, in Aſia quæſtor, ac poſtea etiam cum eo miſſus à Senatu ad bellum Mithridaticum. Cicero lib. IV. Academicarum Quæſt. *Cum autem è Philoſophis, ingenio, ſcientiaque putaretur Antiochus Philonis auditor, excellere, eum ſecum habuit* (Lucullus) *& poſt aliquot annos imperator.* Atque ibidem plura de hoc Antiocho, ejusque ſententia, legere licet.

Caput XVI.

DE PLATONICIS JUNIORIBUS.

§. 1. *Poſt toties variatam Academiam, poſteriores, qui Platonis dogmatis inſiſterent, pro Academicis, Platonici dici maluere.*

Ac creditur hoc nomen Alexandriæ cepiſſe, ubi reſuſcitata primò vetus Academia fuit. Ratio autem mutati nominis, quòd Academici nomen ambiguum eſſet, maximèque Arceſilæ ſectatoribus tribui ſoleret: ipſi autem, Platonis exemplo, certa quædam dogmata tuerentur.

§. 2. *Tales è Latinis fuere Apulejus, & Chalcidius.*

De priori ſic Auguſtinus de Civit. Dei lib. VIII. cap. XII: *In utraque lingua Apulejus Afer Platonicus extitit nobilis.* Extat ejus liber de dogmate Platonis. Uti Chalcidii commentarius in Timæum.

§. 3. *E Græcis verò, præter eos, qui vel Judaicam religionem amplexi, ut Philo; vel Chriſtianam: maximum nomen eſt, Plotini, Jamblichi, & Procli.*

Au-

Auguſtinus lib. VIII. de Civit. Dei cap. XII; *Ex Platonicis valdè nobilitati Græci, Plotinus, Jamblichus, Porphyrius.* Ac *Plotinus* quidem Lycopoli natus, civitate Ægypti: cum alia, tum LIV. libros reliquit in enneades diviſos. Vixit ſub Gallieno Cæſ. ac deinceps. Fuit diſcipulus Ammonii illius, qui prius bajulus fuerat. Diſcipulum autem ipſe habuit Amelium, uti hic Porphyrium, ille Sopatrum. Ex ſacro quo laborabat morbo, corpore erat imbecilli. Autor iſtorum Suidas in Πλωτῖνος. Accuratè autem ejus vitam Porphyrius deſcripſit. In iis verò, quæ de ejus fato, non audiendus Julius Firmicus.

Porphyrius Plotini & Amelii diſcipulus, temporibus vixit Aureliani, Suida teſte, ac pervenit usque ad tempora Diocletiani. Gente fuit Tyrius, & patria lingua dictus Malchus, uti & pater ejus. Id nomen regem ſignat. Hebræis *Melech.* Unde nunc Βασιλεὺς, nunc πορφύρεος dictus, qui purpura regibus convenit. De Malchi appellatione auctor ipſe in vita Plotini: ubi de nomine βασιλέως Suidas. Atque hinc vita Pythagoræ inſcribitur Μάλχου ἢ βασιλέως. Ex quo libello quædam Cyrillus citat adverſus Julianum, eaque diſertim Porphyrio tribuit. Verum de Porphyrio multa & præclara Lucas Holſtenius, quem conſule.

Jamblichus diſcipulus fuit Porphyrii, ac temporibus claruit Conſtantini Magni, liberorumque ejus, atque etiam Juliani. Natus fuit Chalcide Syriæ. Hujus de vita Pythagoræ volumen, & duas ad Philoſophiam orationes protrepticas primus Græcè divulgavit Johannes Arcerius Friſius: cui ut eo nomine gratiæ magnæ debentur, ita eo parum feliciter emendando ac vertendo parum etiam laudis ac gratiæ promeruit.

Syrianus Alexandrinus vixit circa annum CCCCLXX. Inque totum Homerum ſcripſit, & libros IV. in Remp. Platonis, atque alia quæ recenſet Suidas. Ex quo etiam diſcere licet, quanti eum fecerit Iſidorus philoſophus. Nam ex Damaſcio refert, ut Iſidorus dixerit nullum eſſe ſcriptorem, ex quo non aliquid boni diſcere liceat: ſed ex tot ſcriptoribus poſt Platonem præſtare Jamblichum, & qui Jamblichum ſequerentur ejus ſectatorem optimum eſſe civem ſuum Syrianum.

Proclus Lycius fuit, ſi audimus Volaterram lib. XVIII. antiquior fuit iis, quos diximus. Nam à Spartiano proditum ait, fuiſſe præceptorem M. Antonini, eumque ab eo ad proconſulatum eſſe evectum.

 Pro-

Proculus non Lycius, ſed Siccenſis fuit. Eſtque inter hos trecentorum annorum intervallum. Sic Johannes Stoeflerus Juſtingenſis, qui ait vixiſſe temporibus Trajani, quod ex eo colligit, quia diſcipulum habuerit Marinum Neapolitanum, quem ſub Adriano ait vitam Procli ſcripſiſſe. Sed de Marini ætate fallitur. Quod liquebit, ſi dixerim de Procli ætate: Is autem claruit anno Chriſti quingenteſimo. Ut qui Syriani fuerit diſcipulus, eique ſucceſſerit in ſchola, uti Proclo poſtea ſucceſſit Marinus, quem vitam magiſtri ſcripſiſſe diximus. Πλατωνικὸν φιλόσοφον vocat Suidas. Extant ejus ſex libri de Theologia Platonica, qui Hamburgi primùm prodiere anno cIↃ IↃC XVIII. Item ſuperſunt commentarii in Timæum & libros de Repub. Scripſit quoque de Orphei, Pythagoræ, & Platonis conſenſu in oraculis lib. x. aliaque quæ Suidas commemorat. Ex quo etiam cognoſcimus, quàm Chriſtianis fuerit infeſtus. Ut qui poſt à Porphyrio ſecundus adverſus Chriſtianos ediderit libros. Atque hoc ipſum quoque errorem prædictum ſatis refellit. Nam ſi Porphyrio junior eſt, quomodo vixerit ſub Trajano, ac docuerit M. Antonium, qui propè ſeculo præceſſit? Sed profectò multa hujus generis in commentariis Raphaëlis occurrunt. In eo etiam ratio fugit Stoeflerum, quod putaret, Proclum vocatum Diadochum à gemma ejus nominis, quæ berillo ſimilis: ut ait Plinius lib. XXXVII. cap. x. Sed Proclus Διάδοχος appellatus κατ᾽ ἐξοχὴν ob ſucceſſionem in Schola Platonica.

§. 4. *Maximus Tyrius quoque fuit Platonicus.*

Maximum Tyrium primus Latinè reddit Coſmus Pactius, Florentiæ natus amita Leonis x. præſul cathedralis Eccleſiæ Florentinæ. Obiit in urbe patria an. cIↃ IↃ XIII. Verum illam verſionem innumeris locis expurgavit D. Heinſius, & commentario illuſtravit. Floruit autem Maximus Tyrius tempore Commodi imperatoris teſte Suida.

§. 5. *Nec Alcinous prætereundus.*

Exſtat hujus epitome philoſophiæ Platonicæ, vertit eam Ficinus, ſed emendavit illam verſionem Jacobus Carpentarius Claromontanus Bellovacenſis, qui & inſigni auctorem hunc commentario illuſtravit, quo totam Platonicam Doctrinam explicare conatus eſt. De ætate hujus autoris nihil certò adfirmari poteſt. Euſebius de Præparat. Evang.

ang. lib. XI. bonam hujus opuſculi partem citat, non ſub Alcinoi nomine, verum Didymi, ut Didymus Alexandrinus hujus ſcripti auctor poſſit videri. Niſi forſan Didymus ex Alcinoo locum illum deſcripſerit.

§. 6. *Etiam proavorum ævo fuere duo præſtantes Platonici, Beſſario Cardinalis, & Gemiſtus Pletho.*

Illius extant libri IV. adverſus calumniatorem Platonis, (ita vocat Georgium Trapezuntium) ab Aldo avo editi: hujus autem exſtat liber de differentia inter Ariſtotelem & Platonem. Latinè editus eſt Baſileæ niſi fallor. Habemus illum etiam Græcè; oſtendere verò in hoc ſcripto conatur, ſemper principatum inter hos duos Philoſophos obtinuiſſe Platonem, nunquam verò Ariſtotelem, usque ad tempora Averrois. Scripſit hic idem Pletho alia quoque philoſophica, περὶ ἀρετῶν, *de Virtutibus*, περὶ ἑρμηνείας, *de Interpretatione*: Commentarium præterea in magica Zoroaſtris, aliaque quædam quæ neque Græcè neque Latinè prodierunt.

§. 7. *Latinorum, qui circa ea tempora vixerint, nullus operam magis laudabilem Platoni, & ejus Philoſophiæ, impendit, quàm Marſilius Ficinus.*

Vertit Platonem, vertit item Plotinum, quem etiam inſigni illuſtravit commentario. Sed & Jamblichum de myſteriis Ægyptiorum. Pſeudo Dionyſium Areopagitam, aliorumque Platonicorum ſcripta Latine reddidit. Verum de hujus viri virtutibus & ſcriptis jam multi multa dixerunt.

CAPUT XVII.
DE PERIPATETICIS.

§. I. *Peripateticorum Princeps Ariſtoteles fuit.*

De nomine ſic Cic. Acad. I. *Qui erant cum Ariſtotele, Peripatetici dicti*

dicti ſunt, quia diſputabant inambulantes in Lyceo. Ac ſimiliter Laërtius in Ariſtotele; qui & alias occaſiones addit. Heſychius quoque; ἡ δὲ περιπατητικὴ φιλοσοφία ἐκλήθη διὰ τὸ ἐν περιπάτῳ, ἤτοι κήπῳ κατάρξαι αὐτῆς Ἀριστοτέλην. *Peripatetica philoſophia dicta eſt ex eo, quia cœperit ab Ariſtotele docente in xyſto, ſive horto ambulationi apto.* Sed Ammonius in Categ. autor eſt, Platonem ipſum docuiſſe ambulantem: atque ab hoc primo Peripatetico, poſt ejus exceſſum, Xenocratis auditores vocatos Peripateticos ex Academia: Ariſtotelis autem Peripateticos ex Lyceo. Tandem Xenocraticos, nomine Peripatetici omiſſo, à loco ſolùm dictos Academicos: & contra Ariſtoteleos, nomine loci prætermiſſo, ab actione ſolùm vocatos Peripateticos. Michaël ſcriptor recentior dicit Ariſtotelem fuiſſe Thracem. Nempe quia Stagira quibusdam in Thraciâ, uti Pauſanias in Eliacis. Ac videntur duo antiquiſſimi hiſtorici, Herodotus in Polymniâ & Thucydides libro Quarto & Quinto Stagiram tribuere Thraciæ. Nempe antiquiſſimis temporibus Stagiros fuit Thraciæ. Nec tamen Ariſtoteles Thrax, quia cum naſceretur Ariſtoteles, jam Stagira erat Macedoniæ pars. Sane Philippus Alexandri parens tum extendit Macedoniam (quæ usque ad Strymonem extendi ſolet) usque ad Neſſum. Sed Stagira non modò intra Neſſum, ſed etiam Strymonem eſt. Antiqui tamen limites ne quidem usque ad Strymonem patuiſſe videntur. Verùm hoc multò ante natum Ariſtotelem fuit. Eſt & alia ratio, quamobrem Græcus, non Thrax, dicendus ſit Ariſtoteles. Quia nempe Græciæ non Thraciæ adtributæ fuerunt pleræque Græcorum coloniæ, quæ in Thraciæ litoribus ſitæ eſſent. Porro dicitur Stagiros, ut Herodoto, Thucydidi, & in epitome Strabonis. Dicitur item Stagira in Plurali, ut Pauſaniæ, Stephano, aliis. Denique dicitur & Stagira in Singulari, ut Laërtio in Ariſtotelis teſtamento, Euſebio, &c. Parentes Ariſtotelis fuere Nicomachus & Phæſtis; quæ Laërtio Phæſtitis & Suidæ. Fortaſſe Phæſtitis & Phæſtis dixere contractè. Phæſtis comprobatur & hexametro Græco;

Φαιστίδος ἦν μητρὸς καὶ Νικομάχου γενετῆρος.

Nicomachus genus ducebat à Machaone heroë Æſculapii filio, unde Ariſtoteles dicitur fuiſſe ἐκ τῶν Ἀσκληπιαδῶν γένους. Nicomachus ille fuit medicus Amyntæ regis, qui pater Philippi, avus Alexandri Magni fuit. In hujus memoriam & Ariſtoteles filium ſuum vocavit Nicomachum,

Digitized by Google

machum, eum ad quem Ethica ſcripſit, quæ vocantur inde Nicomachia, ad diſcrimen Magnorum & Eudemiorum. Triplicia enim Ethica Ariſtoteles reliquit. Quanquam Cicero dubitat an non Ethca illa ſint ipſius Nicomachi, & Suidas ait ab Nicomacho hoc eſſe Ethicorum libros relictos. Olympiodorus in Gorgiam Platonis, & Ammonius, vel Damaſcius, vel alius in vitâ Ariſtotelis à Nunneſio editæ, & Beſſario libro I. adverſus calumniatorem Platonis, ajunt Ariſtotelem triennio audiviſſe Socratem. Quæ eſt ἀνιστορησία. Nam Socratem conſtat obiiſſe anno I. Olympiadis XCV. Ariſtotelem natum anno I. Olymp. XCIX. ut minimum XV. anni interſint inter obitum Socratis & nativitatem Ariſtotelis. Ergo non XX. ſed XVII. anno adiit Platonem, ut docet Laërtius; cumque audivit annos viginti. Poſt obitum Platonis annos vixit XXVI. nam obiit annos natus LXIII. Hæc de patriâ, parentibus, præceptoribus Ariſtotelis ſuffecerint: cætera ex Laërtio petantur.

§. 2. Ariſtotelis ea laus eſt, quod non philoſophia uſus mythica, ut poëtæ veteres: non ſymbolica, ut Pythagoras, *& ſæpè etiam* Plato; *ſed aperta, ut quæ proprietate gaudeat verborum.*

Tria hæc philoſophandi genera ſtrictim complexus Simplicius in prooemio libri τῶν κατηγοριῶν. ubi de Ariſtotele ſic ſcribit: οὐδὲ μύθοις, οὐδὲ συμβολικοῖς αἰνίγμασιν, ὡς τῶν πρὸ αὐτοῦ τινες ἐχρήσαντο, ἀλλ' ἀντὶ παντὸς ἄλλου παραπετάσματος τὴν σαφήνειαν προετίμησεν.

§. 3. Altera Ariſtotelis laus eſt, quòd cæteris ſit μεθοδικώτερος, ut qui accuratiùs definiat ac dividat, meliorique omnia ordine pertractet.

Nec dubium, quin hoc artificium Logicæ debuerit, quæ verè eſt, quod dicitur; nempe ὄργανον omnium artium ac ſcientiarum.

§. 4. Tertia ejus laus eſt, quòd magis Platone excoluit ſcientiam naturalem; in quâ

Digitized by Google

quantum præſtiterit, monumenta ejus docent. Præſertim quæ de animalibus perſcripſit.

Quod opus eſſe genuinum, ne illi quidem ambigunt, qui nobis perſuaſum ire volunt, tria duntaxat opera eſſe ipſius Ariſtotelis; ut inferius dicemus.

§. 5. *Quid multis? ſi non partem aliquam virtutum, ſed totum philoſophum conſideremus, unus ille ingenii acie ac varietate doctrinæ, eorum, qui præceſſerant, lumina tantum præſtinxerit, quantum Sol Lunæ & ſiderum minorum.*

Luculenta ejus laus apud Cic. lib. v. de Finibus. *Etiam* Plinius appellat *ſummum in omni ſcientiâ virum*. De eodem ſic Quintilianus lib. x. *Quid Ariſtotelem? quem dubito ſcientiâ rerum, an ſcriptorum copiâ, an eloquendi ſuavitate, an inventionum acumine, an varietate operum, clariorem putem.* Galenus lib. II. de decretis Hippocratis & Platonis docet, nullam Philoſophorum ſectam magis conſtantem ac certam, ac magis ſuis principiis conſentanea dicere. Arnobii eſt lib. III. adverſus gentes: *Ariſtoteles vir ingenio præpotens, atque doctrina præcipuus.* Macrobius quoque non veritus dicere, *nihil tantum virum ignorare potuiſſe.* Eundem quoque *Finem humani intellectus* appellat B. Hieronymus lib. I. adverſus Jovinianum. Vide & alia ejus elogia apud Cic. I. Tuſc. & lib. I. de Divin. Plin. lib. VIII. Hiſtor. Natur. cap. XVI. & XVIII. cap. XXXIV. Ælianum var. Hiſt. XII. lib. Lactantium de irâ, cap. x. Auguſtin. lib. VIII. de civit. Dei cap. XII.

§. 6. *Hoc tamen habet, quod gloriæ ſtudio laboret vitio alios ſugillandi; ac ne quidem candidè ſemper alienas referat ſententias.*

Quod facilè vident, qui legunt ea, ubi alienas opiniones refellit: uti Platonem, Democritum, Parmenidem, alios. Lactantius ait Platonem dixiſſe: In nos recalcitrat Ariſtoteles, ut in matrem pulli. Sed diſſen-

diſſenſus à magiſtro, ſi modeſtus ſit juſtusque, laudem meretur. Veritatis enim ſtudium præponi debet. Verùm hoc non eſt, ubi calumniandi libido antevalet, Veritas enim non indiget mendacio.

§. 7. *Qui dictione etiam à Platone vinci ajunt, non cogitant, Ariſtotelem amâſſe ſtrictius dicendi genus, quia hoc accommodatum philoſophiæ. Hæc ratio eſt, cur non figuras ac tropos ſectetur, ſed rerum & ſententiarum gaudeat brevitate. Videbat rem alioqui in longum nimis trahi, & artis præcepta reddi ſæpius obſcuriora.*

Nec ſanè Ariſtoteles minus Platone in Rhetoricis valuit artis peritiâ: ſed aliis intentus, exercitationem poſthabuit. Quod non cogitant logodædali quidam, quibus Ariſtoteles non ſapit: ac Plato in ore eſt, non quaſi laudes tanti viri capiant, vel iis etiam capiantur; ſed ut ſuccum loliginis facilius tegant.

§. 8. *In iis tamen, quæ ad Deum, & omnem ſpiritualem naturam, mundique originem pertinent, longè vincitur à Platone.*

Cujus cauſa, quòd Ariſtoteles, ut benè de eo Simplicius, divina examinaret ad naturam, nihilque admitteret, niſi ratione fultum: Plato etiam, quæ traditione eſſent ſubnixa. Atqui profectò & traditioni ſuus eſſe honos debet, quando ratione non refellitur. Multa enim veriſſima per manus ad nos deveniunt, quæ ſoli negant imperiti, ac temerarii, omniaque ſuo intellectu metientes, quaſi reliquos præ iis fænum eſſe oporteret.

§. 9. *Librorum Ariſtotelis alii ſunt ἀκροαματικοὶ ſive ἀκροατικοὶ, alii ἐξωτερικοί. In his τὸ ὅτι docebat, vel pinguiori Minervâ rationes addebat: in illis accuratè genuinis diſcipulis omnia demonſtrabat.*

Vide

Vide Gellium lib. xx. cap. iv. Clement. Alexandr. lib. v. Στρωμάτ. & Ammonium in Categ. Ariſtotelis. Quorum hic ait, *ἀκροατικὰ* ſic dici, *διὰ τὸ πρὸς τοὺς γνησίους ἀκροατὰς ποιεῖσθαι τὸν λόγον: quia ſermonem haberet cum genuinis ac propriis diſcipulis.* Etiam monet, ea fuiſſe *αὐτοπρόσωπα*, utpote, *ἐν οἷς ἐξ οἰκείου προσώπου τὴν διδασκαλίαν ἐποιεῖτο· τὰ δοκοῦντα δὲ αὐτῷ λέγει, καὶ δι᾿ ἐπιχειρημάτων ἀκριβεστάτων, καὶ οἷς οὐχ οἷοί τε εἰσὶν οἱ πολλοὶ παρακολουθῆσαι. In quibus ex propriâ doceat perſonâ, eaque dicat quæ ſibi ipſi viſa ſint, ac probet omnia exquiſitis argumentis, & quæ homines vulgares aſſequi non poſſint,* Plutarchus quoque in Alexandro clarè ait fuiſſe, hæc τῶν ἀπορρήτων καὶ βαρυτέρων διδασκαλίαν, *ex interioribus, & gravioribus diſciplinis.* Atque addit vocari à Peripateticis ἀκροαματικὰς, καὶ ἐποπτικάς: nempe tralatione à ſacris Eleuſiniis. Nam primo quadriennio inſtituebantur ac dicebantur *μύσται*: qui in veſtibulo ante ſacrarium conſiſtebant, & quinto anno jus erat ſacra in interiore ſacrario clauſa conſpiciendi: unde ἐπόπται vocabantur. Similiter igitur ea philoſophiæ arcana quæ diſcipulis ſuis pandebat Ariſtoteles, ἐποπτικὰ dicebantur.

Lucianus itidem, dialogo, qui *βίων πρᾶσις* inſcribitur, dividit ejus ſcripta in ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικά; quorum poſteriora ſunt eadem, ac ἀκροαματικά. De altero autem librorum genere ſic ſcribit Clemens: Διαλογικὰ δὲ ὅσα μὴ ἐξ οἰκείου προσώπου συνέγραψεν, ἀλλ᾿ ὥσπερ ὁ Πλάτων ὑποκρινόμενος ἑτέρων πρόσωπα, ἅπερ καὶ ἐξωτερικὰ ἐκάλουν, διὰ τὸ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν γεγράφθαι ὠφέλειαν. *Dialogo perſcripta eſſe, ubi non ex propriâ ſcribat perſonâ: ſed ut Plato, alias inducat perſonas, quæ & exoterica, quaſi externa dicantur, quia ad vulgarium etiam hominum utilitatem ſcribantur.*

§. 10. *Ἀκροαματικὰ docebat manè, idque ambulans, unde is περίπατος ἑωθινὸς dicebatur; ἐξωτερικὰ docebat veſperi, unde vocabatur περίπατος δειλινή.*

Teſtis Gellius lib. xx. cap. v. Nempe διατριβὴ matutina magis idonea ſtudiis ſubtilioribus. Notum illud Plinii, *Aurora Muſis amica.* Minùs verò idoneus homo, poſt ſumptum cibum, præſertim ſi largiùs id fiat, ut multis mos eſt: ita ut homo vix ſit ſemihomo, quia cibus obnubilet mentem, corpusq; onuſtum, ut poëta Venuſinus inquit,

ani-

Digitized by Google

—— animum quoque prægravet una, * *lib. 2.*
Atque affigat humo divinæ particulam auræ. *Sat. 2.*

Videndus omninò Samuel Petitus lib. II. obſ. c. II. p. 172.

§. II. *Utinam autem Ariſtotelis libri integriores perveniſſent ad poſteros.*

Ariſtoteles bibliothecam ſuam reliquit Theophraſto: is Neleo, qui Ariſtotelis fuerat diſcipulus, Theophraſti condiſcipulus, ut ex Laërtio liquet. A Neleo, teſte Athenæo l. I. eos mercatus Ptolemæus Philadelphus, inque Alexandrinam transtulit bibliothecam. Quod capiendum de libris, qui alium quàm Ariſtotelem haberent auctorem. Nam eos quos Ariſtoteles ſcripſerat, retinuit Neleus, ac poſteris transmiſit, hominibus indoctis, qui eos ſub clavibus ſine ullo uſu habuere. Hinc apud Strabonem dicuntur κατάκλειστα βιβλία: de quibus videndus Salmaſius ad Tertull. de Pallio, pag. 128. Imò, metuentes ne eos ſibi Pergameni reges vindicarent, diu ſub terrâ occultarunt, ubi ſqualle ſituque obducti, à blattis etiam ac tineis corroſi. Atque hoc primum malum librorum eorum fatum fuit. Ecce alterum. Hoſce libros emit Apellico Tejus, homo φιλόβιβλος magis quàm φιλόσοφος, ut cognoſcimus ex quinto Athenæi. Hic eroſos laceroſque deſcribi ac vulgari curavit, ſed philoſophiæ non admodum gnarus, ut dixi, nec judicio, nec fide ſemper bona. Eo defuncto, Sylla, Athenarum potitus, annis circiter ducentis quinquaginta poſt Ariſtotelis exceſſum, illos, ut Plutarchus in Syllâ narrat, Romam miſit, ubi uſum eorum à bibliothecæ præfecto impetravit Tyrannio grammaticus, qui Ariſtotelis erat ſtudioſus. Bibliopolæ autem eos deſcribi curarunt, ſed ab ineptis librariis, & qui ne quidem cum exemplari conferrent quæ deſcripſiſſent. Ita tertiò malè habiti ſunt Ariſtotelis libri. Ab hoc Tyrannione nactus eſt eos libros Andronicus Rhodius: ut eſt apud eundem Plutarchum. Is primus Ariſtotelis libros in multa exemplaria transfundi & publicari curavit. Atque exinde ex acroamaticis etiam cœperunt diſputare, & magis ἀριστοτελίζειν, cum intermedio tempore, mox ab exceſſu Theophraſti, librorum potiſſimorum defectu, non niſi ex Exotericis, dialecticè & probabiliter diſputari ſoleret.

§. 12. *In illo præterea infelix Ariſtoteles fuit, quòd tot ejus libri deperierint.*

Ut cognoſcere eſt partim ex catalogo, quem apud Laërtium habemus: partim exinde, quòd eorum, qui nunc exſtent, nulli dialogo ſcripti ſint, tales verò multi olim fuerint: Unde Cicero ad Lentulum ait, tres libros ſuos de Oratore dialogo exaraſſe, more Ariſtoteleo. Tales illi Laërtio memorati, Sophiſta, & Menexenus, qui de moribus erant; item Nerithus, & Gryllus, qui de Oratoria facultate tractabant: item Eudemus ſive de Anima dialogus. Idem firmat Cicero epiſtola ad Quinctum fratrem: ubi ait Ariſtotelem, quæ de Rep. & præſtante viro tradit, ipſum loqui: at verò, ſiquid non probet, inducere alios loquentes. Idem quadam ad Atticum epiſtola refert, ſe in ſingulis libris uti procemio, ut ab Ariſtotele factum in ἐξωτερικοῖς. At iis in libris qui ſuperſunt, contra ſe rem habere videmus.

§. 13. *At contrà idem felix eo, quod tam multi effugerint Libitinam.*

Nec enim audiendus Cælio Curio Secundus, qui in Judicio de ſcriptis Ariſtotelis, tria ſolùm genuina arbitratur. Ea ſunt Hiſtoria Animalium, liber de Mundo, & Rhetorica ad Alexandrum. Et hoc potuit Curio aliis perſuadere: ut editori Snellio Ramæi Philoſophiæ Syntagmatis, * cui Rodolphi Goclenii præfatio præmittitur. Atqui rectè quidem de Hiſtoria Animalium. Verum Ariſtotelis non eſt libellus de Mundo. Non rectè adeò de Deo mundum gubernante is ſenſit, quàm hic auctor facit. Et Rhetorica ad Alexandrum ſunt Anaximenis Lampſaceni, qui & ipſe magni Alexandri magiſter fuit. De hoc alibi diximus. At quis ferat, quod Περὶ Ἑρμηνείας librum, item Ἀναλυτικὰ utraque, imò & Φυσικῆς ἀκροάσεως libros, & illos de Anima, ac tot alios, in quibus planè Ariſtotelis genius ſpirat, parenti vero abjudicat? Quis non judicium in hoc judicio deſideret?

** Edit. Francofurti an. 1596.*

§. 14. *Hoc etiam valde facit ad laudem Ariſtotelis, quod etſi diu Ariſtotelis libri fuiſſent occultati, nec leviter vitiati, ubi tamen ſemel in hominum manus devenere, ita omnium animos occuparunt, ut quæcunque penè contra eum Chryſippus, & Stoici in Logicis*

Digitized by Google

gicis, aut Phyſicis diſputaſſent, eâ judicio omnium improbarentur.

Inde Theodorus Logotheta ait, ſuo ævo, nec veſtigium, aut volam Stoicorum ſuperfuiſſe. Sed patrum noſtrorum ævo fuit, qui ſe iterum Ariſtotelem ex ſcholis ejicere, ſuaque exilia & frivola iis ſubſtituere poſſe exiſtimavit. Eſt is Petrus Ramus, vir doctus ac diſertus, ſed qui non debuerit tam petulanter ingenio ſuo abuti. Ut mirer viros eſſe non malos, qui ſic in deliciis habent ejus Animadverſiones, ſive Scholas: quas ille, ut adverſariorum aliqui acerbè ſatis ſcribunt, oratorum & poëtarum floſculis exornavit, ut faciliùs & certiùs inficeret juventutem: quomodo Athenienſes iis, quos capitis condemnarant, miſcebant cicutæ pauxillum vini, ut id ſuâ tenuitate cicutæ craſſitiem extenuaret. Ego autem, etſi in Ramo immodeſtiam illam probare non poſſum, benignius tamen cenſeo. Et cogitandum Ariſtotelem ipſum non multò meliùs eos excepiſſe, à quibus diſſentiret. Hoc etiam imminuit culpam, quòd quo tempore illa ſcribebat Ramus, tanto in pretio paſſim eſſet Ariſtoteles, ut non minùs piaculare judicaretur, ſi quis ab Ariſtotele diſſentire auſus eſſet, quàm ſi Sacras negaret literas. Appoſitè olim Irenæus lib. I. adverſus hæreſes, cap. XIII; *Qui in phreneticam paſſionem inciderunt, aut plus rident, & valere ſe putant, & quaſi ſani omnia agunt; quædam autem & quaſi plus quam ſani ſint; tanto magis malè habent. Similiter autem & hi quo magis plus ſapere putantur enervantes ſemet ipſos ſuper tonum ſagittantes, tanto magis non ſapiunt,*

§. 15. *Ariſtotelis ea fuit* Φιλαναγνωςία, *ut Plato ejus domum ſoleat vocare* οἶκον ἀναγνώςȣ, domum anagnoſtæ; *ut in vitâ Ariſtotelis refert Hermeas Ammonius.*

Etiam librorum amorem indicant illa Agellii verba lib. III. cap. XVII. *Ariſtotelem quoque traditum libros pauculos Speuſippi philoſophi, poſt mortem ejus, emiſſe talentis Atticis tribus. Ea ſumma fit nummi noſtri HS duo, & ſeptuaginta.* Quin hic prævivit Ptolomæo Lagidæ, & Philadelpho in bibliothecæ ſtructurâ. Unde Strabo lib. XIII: Ἀριςοτέλης πρῶτος ὧν ἴσμεν, συναγαγὼν βιβλία, καὶ διδάξας τοὺς ἐν Αἰγύ-

Digitized by Google

τὴν βασιλέας βιβλιοθήκης σύνταξιν. *Ariſtoteles primus, quos novimus, librorum collector fuit, & reges in Ægypto docuit bibliotheca conſtructionem.*

§. 16. *Ex Interpretibus Ariſtotelis maximè legendus Alexander* Aphrodiſienſis.

Quippe non ſolùm omnium is interpretum antiquiſſimus, (nam Herminus, qui antiquior, paucis exceptis fragmentis, periit nobis) ſed etiam Ariſtotelis ſententiam maximè ſequitur, optimeque defendit. Nec, ubi Ariſtoteles à Platone diſſentit, defendit Platonem, ut Simplicius facit, vel cum Ariſtotele conciliat, ut Ammonius: ſed addit argumenta alia, quibus Ariſtotelis ſententia roboretur. Quemadmodum & aliarum ſectarum opiniones impugnat, præcipuè Stoicorum. Ob iſta Plotinus Alexandrum potiſſimùm ad intelligendum Ariſtotelem conſulere ſolebat: ut in vitâ illius Porphyrius teſtatur. Etiam B. Hieronymus in epiſtolâ ad Domnionem refert, ſe Alexandri commentarios Latinè vertiſſe, ad philoſophiam diſcendam. Cyrillus quoque adverſus Julianum ejus teſtimoniis gaudet, ac Ariſtotelis amatorem appellat omniumque Philoſophorum diligentiſſimum & acutiſſimum fuiſſe tradit. Imò Græci eum καὶ ἐξοχὴν vocant ἐξηγητὴν ſive interpretem. Multumque ejus ſcriptis profecit Aben-roes, ut paſſim liquet. Interdum tamen parum abfuit, quin ab amore Alexandri me abſtraherent interpretum illi, qui è Platonis ſchola profecti ſunt. Sed rediit amor, ubi vidi invidiam eſſe, quæ eos erga Alexandrum, ſummum Ariſtotelis vindicem, iniquiores facit.

§. 17. *Solùm opus, ut germana* Alexandri *à nothis diſcernamus.*

Cujusmodi ſunt commentaria in meteora, & alia nonnulla. Vixit Alexander Aphrodiſienſis temporibus Severi Imperatoris & filii ejus Antonini, circa annum ccx: ut alius ab eo ſit Alexander, à quo in Peripateticâ philoſophia inſtitutus fuit M. Craſſus, ut in ejus vitâ refert Plutarchus.

§. 18. *Magna etiam gloria eſt aliorum interpretum, maximè Themiſtii, Simplicii, Procli, Olympiodori,* Ammonii, *& Philoponi.*

Por-

Porphyrium mitto, etſi ejus ſit εἰσαγωγὴ in Ariſtotelem. Nempe quia Platonicus magis, quàm Ariſtotelicus fuit. Diſcipulus erat Plotini,condiſcipulus Origenis,præceptor Jamblichi. Sed & iſti Platonici.

Themiſtius cognomento Euphrades, quod à facundia habuit: ut Tyrtamus dictus Theophraſtus, Dio, & Joannes vocati Chryſoſtomi: vixit Conſtantis, Joviani, Valentis, & Valentiniani Impp. temporibus. Ad quos etiam orationes ejus extant. Præceptorem ſuum vocat Auguſtinus lib. de Categoriis.

Olympiodorus Alexandrinus Philoſophus, claruit circa annum CCCC LXXX. Nempe Leonis, & Zenonis Imperatoris temporibus. Suidas ait præceptorem fuiſſe Procli Lycii. Qui & Syrianum,& Plutarchum Neſtorii filium,& Heronem Mathematicum audivit.

Proclus Lycius,cognomento Διάδοχος, qui ſucceſſor erat Scholæ Platonicæ,poſt Porphyrium contra Chriſtianos ſcripſit.

Iiſdem temporibus vixit *Johannes*, cognomento *Philoponus*: qui Proclo reſpondit.

Procli Diadochi diſcipulus fuit *Ammonius*, ut ipſe ait initio commentarii in Ariſtotelem περὶ ἑρμηνείας.

Iiſdem temporibus vel paulo poſt claruit *Simplicius*. Nam ſub Juſtiniano Imperatore floruiſſe conſtat ex Suidâ, voce Δαμάσκιος. Ubi & addit eum fuiſſe Phrygem, & Damaſcii Stoici familiarem. Simplicius ſæpè acriter invehitur in Philoponum: quod oſtendit fuiſſe vel juniorem, vel æqualem Philopono. Ut errent, qui ex Nicephori lib. XVIII. cap. XLVI. colligant,eum vixiſſe ſub Phoca,hoc eſt circa annum ſexcenteſimum.

§. 19. *Inter Arabas Ariſtotelis interpretes princeps locus debetur Avenroi, unde & κατ' ἐξοχὴν dictus Commentator.*

Qui Græcè neſcius feliciter adeò mentem Ariſtotelis perſpexit,quid non feciſſet, ſi linguam ſciſſet Græcam? Nomen ei ſit Latinè Roiſius. Hinc Aven-rois dictus, quaſi Rois filius. Cordubæ floruit in Hiſpania anno à nato Chriſto CIↃCL. Teſtis Conciliator, ac Ægidius Romanus, qui & auctor eſt filios Averrois fuiſſe in aula Friderici Barbaroſſæ. Vide Ægidium in Quodlibetis lib. II. quæſtione de unitate intellectus. Nec Philoſophus modò, ſed medicinæ intelligentiſſimus fuit:

fuit: de qua reliquit libros VII, *Colliget* inſcriptos, quia univerſalia pertractat. Quam parum viderit tantus Philoſophus in vera & unica ſalutis via, arguit illud, quod diceret, malle ſe animam ſuam eſſe cum Philoſophis, quàm cum Chriſtianis.

§. 20. *Ariſtoteli ſucceſſit diſcipulus Theophraſtus Ereſius, qui cum priùs vocaretur Tyrtamus, poſtea ob divinam facundiam à præceptore Theophraſti nomen accepit.*

De hoc ita Strabo lib. XIII: Τύρταμος δ' ἐκαλεῖτο πρότερον ὁ Θεόφραστος, μετωνόμασε δ' αὐτὸν Ἀριστοτέλης Θεόφραστον· ἅμα μὲν φεύγων τὴν τοῦ προτέρου ὀνόματος κακοφωνίαν, ἅμα δὲ τὸν τῆς φράσεως αὐτοῦ ζῆλον ἐπισημαινόμενος· ἅπαντας μὲν γὰρ λογίους ἐποίησε τοὺς μαθητὰς Ἀριστοτέλης, λογιώτατον δὲ Θεόφραστον. *Theophraſtus prius vocabatur Tyrtamus: ſed Ariſtoteles hoc ei nomen fecit, ſimul ut prioris aſperitatem fugeret, ſimul ut dictionis Theophraſteæ præſtantiam commendaret, tanquam divinæ. Omnes enim diſcipulos ſuos facundos, hunc facundiſſimum reddidit Ariſtoteles.* Idem de hoc Tyrtami nomine teſtantur Diogenes, Heſychius Illuſtris, Suidas, & Tzetzes Chil. IX. cap. CCXCVI. Hujus verba; Καὶ ὁ Θεόφραστος αὐτὸς, ὁ Τύρταμος τὸ πρῶτον. *Et Theophraſtus ipſe, qui priùs Tyrtamus.*

§. 21. *Quid mirum igitur, ſi ad viri doctiſſimi pariter, ac diſertiſſimi ἀκροάσεις confluerent diſcipuli circiter bis mille auditores.*

Auctores Laertius, & Heſychius.

§. 22. *Omnino hic jungendus præceptori ſuo, partim ob ea, de quibus Ariſtoteles non ſcripſit: partim ob illa, de quibus Theophraſtus melius ſcripſit.*

In nonnullis enim ab Ariſtotele diſſenſit, ut de cauſſa efficiente pluviarum, item cauſſa ventorum obliquorum: & unde exeat exhalatio calida & ſicca: unde item ſit ſalſedo maris. Magnitudo autem viri judicio ipſius Ariſtotelis comprobatur, qui, cum duo inter Ariſtotelis diſci-

diſcipulos præcipui nominis eſſent, Theophraſtus Lesbius, & Eudemus Rhodius, ac morti proximus, utrum eligeret ſucceſſorem, rogaretur, vinum Rhodium ac Lesbium adferri juſſit, ac cum utrumque guſtaſſet, Rhodium oppido bonum eſſe dixit, ſed Lesbium ſuavius: atque ita lepidè & verecundè Lesbium Theophraſtum Eudemo Rhodio prætulit; ut autor eſt Gellius lib. XIII. cap. V. Sed pro Eudemo perperam *Menedemum* apud eum legitur: ut jam aliis obſervatum. Nam eundem cum Theophraſto jungere ſolent Alexander & alii: Menedemus verò vix ulli memoratus.

§. 23. *Adverſus tantum virum ſcribere auſa eſt Leontium.*

Cic. lib. I. de Nat. Deorum. *Meretricula etiam Leontium contra Theophraſtum ſcribere auſa, ſcito illa quidem ſermone, & Attico.*

§. 24. *Theophraſtum audiere Strato Lampſacenus & Demetrius Phalereus: Stratonem Lycon Troadenſis, Lyconem Ariſto Ceus, hunc Critolaus Phaſelites, illum Diodorus.*

§. 25. *Adraſtus Peripateticus citatur à Theone Smyrnæo Muſicorum cap.* VI.

Ac meminit etiam Porphyrius in vita Plotini: inque hypomnematis ad Ptolemæi Harmonica.

§. 26. *Paullò ante annum milleſimum centeſimum Peripatetici ſunt diviſi in Nominales, & Reales.*

CAPUT XVIII.
DE CYNICIS.

§. 1. *AB Academicis, & Peripateticis redeo ad Socratis diſcipulos, qui novæ fuerunt ſectæ aucto-*

Digitized by Google

auctores. Ex iis ſupereſt Antiſthenes, *Cynicorum pater, patria* Athenienſis, *ſed è matre Phrygiâ.*

De Antiſthene hoc vide Laërtium, & Heſychium Illuſtrem. Eſt de eo Epigramma hoc Auſonii:

Inventor primus Cynices ego. quæ ratio iſthæc?
Alcides multò dicitur eſſe prior.
Alcida quondam fueram doctore ſecundus,
Nunc ego ſum Cynices primus; & ille Deus.

§. 2. *Gymnaſium in quo docebat κυνόσαργες dicebatur.*

Quaſi κυνὸς ἀργοῦ ναὸς, à κύων quod *canem* notat, & ἀργὸς, quod tum *album*, tum *velocem* ſignificat. Utramque cauſſam nominis adducit Heſychius his verbis: *κυνόσαργες τόπος ἱερός. ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας Διόμου φασὶ θύοντος τῷ Ἡρακλεῖ, κύων ἁρπάσας τὰ μηρία ἔφυγε διωκόμενος. ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος οὕτως, ἢ ἀπὸ τῆς λευκότητος τοῦ κυνὸς, ἢ ἀπὸ τοῦ τάχους.* *Cynoſarges, locus ſacer: appellatus ſic ob hujusmodi cauſſam. Ajunt, cum Diomus Herculi ſacrificaret, canem rapuiſſe victimæ femur, ac profugiſſe aliis inſequentibus. Locus autem ita vocatus ab albore canis, vel à velocitate.* Eadem de re Suidas in Κυνόσαργες. Sed apud hunc legas ſacrificaſſe tunc Δίδυμον τὸν Ἀθηναῖον; ubi ex Heſychio Δίομος legere malim.

§. 3. *Ab Gymnaſio hoc multorum judicio ſectatores* Antiſthenis *vocabantur Cynici.*

Eam nominis cauſſam inter alios adferunt Laërtius, & Heſychius Illuſtris. Sed Empiricus inde dictos cenſet, in Pyrrh. lib. I. cap. XIV. quia canum inſtar tuerentur bonos, malos allatrarent & invaderent. Ammonius quoque comment. in Categ. ſic dici ait διὰ τὸ παῤῥησιαστικόν. Eſt enim canis animal liberum, ac magnis virtutibus. Attamen qui Cynicis malè vellent, ſic dici ajebant, à canina impudentia. Unde Cynicos vocatos quoque ait B. Auguſtinus lib. de Nuptiis & Concup. cap. XXII.

§. 4.

Digitized by Google

§. 4. *Antiſthenem audivit Diogenes Sinopenſis.*

Eum rident imperiti: at mirabatur Alexander M. Et quod amplius, miratur etiam Baſilius M. libro de legendis gentilium libris.

§. 5. *Diogenem hunc Cynicum audiere Monimus Syracuſanus, Oneſicritus, ſeu Æginenſis, ſeu Aſtypulæenſis, & Crates Thebanus. Cratetem audiere uxor ejꝰ Hipparchia, frater hujus Metrocles, & Menippus Phœnicius: ut de Zenone Cittieo nihil nunc dicam.*

Laërtium de iis vide lib. vi. Uti & de Menedemo Cynico, Coloti Lampſaceni diſcipulo.

§. 6. *Cynicus fuit Menippus.*

Unde Varro Satyris ſuis, quas aliqui Cynicas vocant, *Menippearum* nomen fecit: ſicut oſtendimus lib. iii. de Arte Poëtica cap. x.

§. 7. *Demetrius Cynicus tempore vixit Domitiani Cæſaris.*

Corinthi vixit, atque omnem Cynicorum philoſophiam complexus fuit. Phavorinus etiam in orationibus meminit. Teſtis Philoſtratus lib. iv. de vita Apollonii cap. viii. ubi etiam narrat, ut diſcendi cauſſa Apollonium fuerit ſectatus, ſicut olim Socratem Antiſthenes. Atque hoc ipſum ætatem ejus ſatis docet.

§. 8. *Indolem Cynicæ ſectæ egregiè expreſſit Arrianus.*

Quem vide in Epict. lib. iii. Diſſert. cap. xxii. quod eſt περὶ κυνισμοῦ, hoc eſt *de Cyniciſmo.*

§. 9. *Ex eo liquet philoſophiam hanc planè fuiſſe maſculam ac generoſam.*

Atque ut talem laudat Seneca: præſertim in Demetrio: qui lib. vii. de Benef. cap. i. *Vir magnus, etiam ſi maximis comparetur:* ac poſtea cap. viii. *Vir exactæ ſapientiæ.* Epiſtol. lxii. *Virorum optimus:*

quem ſecum circumferat : atque addit, *Relictis conchyliatis cum illo ſeminudo loquor, illum admiror. Quidni admirer? Vidi ei nihil deeſſe.* Item Epiſt. xx: *Ego certè aliter audio, quæ dicit Demetrius noſter, quum illum vidi nudum, quanto minus, quum ſtramentis incubantem! Tunc enim non præceptor veri, ſed teſtis eſt.* Etiam cum laude ejus meminit Tacitus xvi. Annal. cap. xxxiv.

§. 10. *Cynici dicebant finem ſuæ ſectæ eſſe, vivere ex virtute.*

Vivebant autem tenuiter, contemtis opibus, gloria, nobilitate, etiam herbis & frigida utebantur, ac tectis obviis, & doliis. Ajebant Dei proprium eſſe, nullis indigere; Deo ſimillimum, egere paucis. Etiam iis placuit, virtutem doceri poſſe, amitti non poſſe. Auctor Suidas in Κυνισμός. De Ἀνυποδησίᾳ *Cynicorum*, & auſteriorum philoſophorum Salmaſ. in Tertull. de Pallio p. 386. 387.

§. 11. *In Cyniciſmo fugienda impietas, amplectenda frugalitas.*

Sic factum ab Herone Alexandrino: ut narrat Gregorius Nazianzenus, oratione xxiii.* quæ in ejus eſt laudem: Κυνικῆς τὸ μὲν ἄθεον διαπτύσας, τὸ δὲ ἀπέριττον ἐπαινέσας. *In Cynicâ quidem ſectâ execratus impietatem, frugalitatem verò laudans.*

*p. 412. edit. Morell. anno 1609.

§. 12. *Sed una eorum inverecundia vituperari ſolet: ut qui in propatulo omnia auderent, quæ per ſe non eſſent inhoneſta.*

Sanè Crates & Hipparchia in propatulo coibant. Ac communem opinionem etiam Tullius ſequitur, cum in primo de officiis ait; *Cynicorum natio tota ejicienda eſt. Eſt enim inimica verecundiæ, ſine quâ nihil rectum eſſe poteſt, nihil honeſtum.*

§. 13. *Multa etiam alia, ut homines corrigerent, agebant, quæ planè abhorrerent à ſenſu communi. Quod liquet ex Diogenis Cynici vita. Nimirum modum exceſſere, non ut excederent alii, ſed ut faciliùs hi intra*

tra eum revocarentur. Quod non attendunt, qui ſic Diogeni inſultant, quaſi magnus ille vir ſapuerit infra homullos illos, vel inanis gloriolæ ſtudio iſta fecerit.

Ipſe melius cur ſic egerit, exponit apud Laertium lib. VI: Μιμεῖσθαι ἔλεγε τοὺς χοροδιδασκάλους· καὶ γὰρ ἐκείνους ὑπὲρ τόνον ἐνδιδόναι, ἕνεκα τοῦ τοὺς λοιποὺς ἅψασθαι τοῦ προσήκοντος τόνου. *Imitari ſe ajebat chori magiſtros: illos quippe tonum excedere, ut revocentur alii ad concentum.* Atque hoc quoque Seneca ſenſit, libro de Brevitate vitæ cap. XIV. *Hominis naturam Stoicos vincere, Cynicos excedere.* Nimirum fecit, ut agricolæ, qui ſi plantæ in latus unum excreſcant, revocant in alterum, quo ita medium conſequantur.

§. 14. *Sed hoc ſibi Cynicos propoſitum habere, pauci capiebant, unde ſecta hæc contemtui vulgo erat, & magis ac magis deficiebat.*

Itaque Sidonii ævo vix Cynici ſupererant. Unde ſic ait:

Excluſi propè jam Cynici vix limine reſtant.

§. 15. *Ea parte ab iis Stoici diſſentiebant: quippe verecundiores, ac propterea habitu quoque differentes.*

Unde Satyricus

Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata curat
A Cynicis tunicâ diſtantia.

§. 16. *Sed dogmatis tamen magnopere conveniebant.*

Unde Laërtius extremo lib. VI. cum dixiſſet. Cynicis & Stoicis de ſummo bono convenire, addit, Ἐπεὶ καὶ κοινωνία τις ταῖς δύο ταύταις αἱρέσεσιν ἐστιν· ὅθεν καὶ τὸν κυνισμὸν εἰρήκασι σύντομον ἐπ᾽ ἀρετὴν ὁδόν. *Societas enim quædam eſt inter has ſectas: unde & Cyniciſmum dixere, brevem eſſe ad virtutem viam.* Deſignat autem Zenona, qui hoc elogio ornavit Cynicam ſectam: ut ipſe ait Laërtius libro ſequenti.

Digitized by Google

§. 17. *Nec ſanè mirum, quandoquidem Stoica ſecta propages eſt Cynicæ.*

De quo deinceps dicendum.

Caput XIX.

DE *STOICIS.

§. 1. *STOicæ ſectæ auctor eſt Zeno Cittieus.*

Strabo lib. xiv: Κίτιον ἔχει λιμένα κλειστόν. ἐντεῦθέν ἐστι Ζήνων, ὁ τῆς Στωικῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης. *Cittium habet portum, qui claudi poteſt. Hinc Zeno ortus, ſectæ Soicæ dux ac princeps.* Vitam ejus ex Diogene petere licet. Quanto fuerit ingenio, ex eo cognoſcere eſt, quod Carneades, adverſus eum ſcripturus, aliquoties cerebrum elleboro purgarit albo; ut ait Aulus Gellius lib. xvii. cap. xv.

§. 2. *Stoicis nomen à porticu, ubi docuit Zeno.*

Quaſi dicas, porticenſes, vel porticuarios. Docuit enim, ut ait Laertius, ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ τῇ καὶ Πεισιανακτίῳ καλουμένῃ, ἀπὸ δὲ τῆς γραφῆς τῆς Πολυγνώτου ποικίλῃ. *In porticu Varia, quæ & Πεισιανάκτειος dicebatur. Varia autem à Polygnoti pictura.* Addit deinde diſcipulos ejus priusquam ἀπὸ τῆς στοᾶς Στωϊκοὶ dicerentur, à magiſtro Zenone Zenonios vocatos: atque ejus rei auctorem laudat Epicurum in Epiſtolis. Nec tamen eos primos Στωϊκοὺς vocatos; ſed prius hoc nomen poſſediſſe τοὺς διατρίβοντας ἐν αὐτῇ ποιητάς. *poëtas, qui iſtic loci verſarentur.* Ἀστοὰ Στωϊκοὶ factum, aucta vocalis quantitate: qua reſervata, etiam Στοακοὺς dixere: ut Comicus ille apud Athenæum lib. xii.

> Ἀκούσατ' ὦ Στόακες ἔμποροι λήρου.
> *Vos Stoici me nugivenduli audite.*

Ad Stoicam porticum alluſit Tertullianus, cum in præſcriptione adverſus hæret. ait, *Noſtram inſtitutionem de porticu Salomonis eſſe.* Ac Apoſtolorum etiam ætate Stoicos Athenis duraſſe, vel ex Actis liquet, ubi dicitur eos Athenis Paulo reſtitiſſe de Reſurrectione docenti.

§. 3. *Habuit hac ſecta ſocietatem cum Cynicâ*

câ & Academicâ. Quod inde fuit, quia tum Cynicos, tum Academicos audivit Zeno.

Cicero lib. primo Acad. Quæſt. *Speuſippus autem, & Xenocrates, qui primi Platonis rationem auctoritatemque ſuſceperant; & poſt eos Polemo, & Crates, unaque Crantor in Academia congregati, diligenter ea, quæ à ſuperioribus acceperant, tuebantur. Jam Polemonem audiverant aſſiduè Zeno & Arceſilas. Sed Zeno, cùm Arceſilam anteiret ætate, valdeque ſubtiliter diſſereret, & peracutè moveretur, corrigere conatus eſt diſciplinam.* Intellige autem Polemonem Academicum, qui tertius à Platone fuit, & diſcipulos reliquit Cratetem Athenienſem, & Crantorem Solenſem: quos ipſos Cicero hic deſignat. At diverſus ab hoc Cratete erat Crates Thebanus Cynicus, Diogenis Cynici auditor; quem & ipſum Crateta audivit Zeno: ut auctor eſt Laërtius. Atque hinc cognoſcere eſt, cur propè adeò, tum ad Cynicos, tum ad Academicos acceſſerit. Audivit enim Cynicum Crateta: ſed utcumque is conaretur mederi verecundiæ Zenonis, hic nihilominus permanſit, ut Laërtius ait αἰδήμων ὡς πρὸς τὴν κυνικὴν ἀναισχυντίαν. *Verecundus nimis pro Cynicâ impudentia.* Audivit quoque Polemonem Academicum, & diſcipulos ejus: ſed cum Cynicos quoque, imò & Stilponem Megaricum audiſſet, quædam in iis corrigere conabatur; præſertim poſtquam ei perpetuum certamen foret cum Arceſila, qui ἀκαταληψίαν, ſecundamque Academiam inſtituit.

§. 4. *Cum autem Academiæ princeps fuerit Plato, Cyniciſmi Antiſthenes, ac uterque fuerit diſcipulus Socratis; ne illud quidem mirandum, quòd à Socrate ipſo arceſſatur fons & origo ſectæ Stoicæ.*

Et profectò planè Stoicum ſapiunt illa Socratis verba apud Platonem in Phædone: Ω φίλε Παί, καὶ ἄλλοι ὅσοι τῇδε θεοὶ, δόιητε μοι καλῷ γενέσθαι τ᾽ ἀνδόθεν· τ᾽ ἄξωθεν δ᾽ ὅσα ἔχω τοῖς ἐντὸς εἶναί μοι φίλια· πλούσιον δ᾽ νομίζοιμι τὸν σοφόν. *O amice Pan, & vos alii Dii hujus loci præſides, date mihi bono pulcroque intus eſſe: atque ut externa quæ-*

omnia diffundi, ita ut totus mundus ſit animatus. Hinc eſſe vitalem calorem in plantis & animantibus, animasque humanas eſſe illius ignei ſpiritus, hoc eſt, divinæ ipſius eſſentiæ particulas quasdam.

Ex his facilè conciliare eſt, quod Stoici Deum, nunc ſpiritum, nunc mundum, nunc æthera, vel ſolem dicerent, quodque & in ſublunaribus Deos agnoſcerent. Nam Neptunus iis ſpiritus aquas permeans, vitalemque iis calorem præbens, uti Dis, ſive Pluto, ſubterraneis: Ceres, terræ frugiferæ, & ita in aliis. Vide Balbum de his apud Ciceronem fusè diſſerentem in Secundo de Nat. Deorum: item Laërtium in Zenone, Euſebium lib. xiv. de præpar. Evang. cap. vi. & lib. xv. cap. xiv. Phurnutum de Diis, & alios.

§. 8. *Fatali neceſſitate omnia fieri putabant.*

Adverſus quam ſententiam diſputant Juſtinus Martyr Apol. I. Irenæus non uno loco: Epiphanius adverſus hæreſin v. & alii patrum.

§. 9. *Univerſam autem Stoicorum Philoſophiam breviter docebit Laërtius in Zenone: fuſius in moralibus Enchiridium Epicteti: Item Simplicius in Scholis, & eo copioſior Arrianus, qui diſſertationes ab Epicteto domi, vel in viâ habitas collegit, ac digeſſit. Adeundus præterea recentior his Barlamus Gyracenſis epiſcopus in Phyſicis. Cleomedes in Meteoris. In utrisque L. Seneca.*

Vide & Cic. paradoxa, ac Plutarchum περὶ Στωϊκῶν ἐναντιωμάτων, καὶ περὶ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν. E junioribus juvabunt Scoppii moralia Stoica, ac inprimis adeunda Lipſi duplex Soica manuductio.

§. 10. *Zenona Cittieum audivit Cleanthes Aſſius.*

Is qui

Is qui ob laborem dictus δεύτερος Ἡρακλῆς, *alter Hercules:* item Φρεάντλης, quia ut de die haberet, quo ſtudiis vacare poſſet, noctu aquis è puteis trahendis manus locabat; ut eſt apud Laërtium, & Heſychium Illuſtrem. Ac meminere ejus rei quoque Valerius Maximus lib. VIII. cap. VII. Et Seneca Ep. LXIV. Arrianus in Epictetum lib. III. cap. XXVII, Ποῦ Κλεάνθης, ἅμα σχολάζων, καὶ ἀντλῶν: *Ubi Cleanthes, ſimul ſtudiis vacans, & aquam hauriens.* Magnus omninò vir fuit: ut indicant reliquiæ ejus. Nam XXXVII. heroicos verſus cum hemiſtichio apud Stobæum habes in Eclogis phyſicis: & quatuor heroicos apud Clementem lib. V. Στρωματ. Cætera quæ vidi, vel proſa ſcribuntur, qualia quædam apud Sextum, vel verſus ſunt jambici, idque partim apud eosdem: partim Plutarchum, & Galenum. Quinque etiam jambicos latinè reddit Seneca epiſt. CVII. Ingens is honos, quòd Aſſi, Æolidis urbe, ubi natus erat, ſtatuam ei poſuerit Senatus Romanus: ut auctor eſt Simplicius, commentario in enchiridium Epicteti. Præclarisque elogiis inſignitur à Tullio, cui *pater Stoicorum* dicitur lib. III. de Nat. Deorum: Item *majorum gentium Stoicus* lib. IV. Academicarum Quæſt. Meminit & præter alios Sidonius carm. II.

—— *Arroſo quicquid ſapit ungue Cleanthes.*

Condiſcipulus ejus fuit Perſæus Cittieus, quem à Zenone ad ſe miſſum, Acrocorintho præfecit Antigonus Gonatas: unde ejectus ab Arato Sicyonio. Item Herillus, Ariſto Chius, & Dionyſius ὁ μεταθέμενος: qui in nonnullis ab Zenone receſſerunt. Item Athenodorus Solenſis, qui & Senecæ memoratus non ſemel.

§. II. *Cleanthis auditor fuit Chryſippus.*

Qui natus Solis, Ciliciæ oppido, quod Solœciſmo nomen dedit, atque ubi prædones bello piratico ſubactos collocavit Pompejus, unde & *Pompejopolis* vocata. Quantus autem is habitus ſit, arguit vetus illud à Laërtio allatum:

Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν στοά.

* *Nam ni foret Chryſippus, haut ſit porticus.*

Ac Tullius lib. I. de Finib. ait: *Nihil eſſe a Chryſippo prætermiſſum in Stoicis.* Vitam Laërtius refert, uti & quæ ſcripſit. Mirum tamen præteriri ab eo nobile opus de providentia, ex quo excerpit quædam Agellius lib. VI. cap. II. Condiſcipulus Chryſippo fuit Sphæras Boſphoranus, Tullio memoratus in IV. Tuſc. Quæſt. Cheſippum contume-

Ut cognoſcere eſt partim ex catalogo, quem apud Laërtium habemus: partim exinde, quòd eorum, qui nunc exſtent, nulli dialogo ſcripti ſint, tales verò multi olim fuerint: Unde Cicero ad Lentulum ait, tres libros ſuos de Oratore dialogo exaraſſe, more Ariſtoteleo. Tales illi Laërtio memorati, Sophiſta, & Menexenus, qui de moribus erant; item Nerithus, & Gryllus, qui de Oratoria facultate tractabant: item Eudemus ſive de Anima dialogus. Idem firmat Cicero epiſtola ad Quinctum fratrem: ubi ait Ariſtotelem, quæ de Rep. & præſtante viro tradit, ipſum loqui: at verò, ſiquid non probet, inducere alios loquentes. Idem quadam ad Atticum epiſtola refert, ſe in ſingulis libris uti procœmio, ut ab Ariſtotele factum in *ἐξωτερικοῖς*. At iis in libris qui ſuperſunt, contra ſe rem habere videmus.

§. 13. *At contrà idem felix eo, quod tam multi effugerint Libitinam.*

Nec enim audiendus Cælio Curio Secundus, qui in Judicio de ſcriptis Ariſtotelis, tria ſolùm genuina arbitratur. Ea ſunt Hiſtoria Animalium, liber de Mundo, & Rhetorica ad Alexandrum. Et hoc potuit Curio aliis perſuadere: ut editori Snellio Ramæi Philoſophiæ Syntagmatis, * cui Rodolphi Goclenii præfatio præmittitur. Atqui rectè quidem de Hiſtoria Animalium. Verum Ariſtotelis non eſt libellus de Mundo. Non rectè adeò de Deo mundum gubernante is ſenſit, quàm hic auctor facit. Et Rhetorica ad Alexandrum ſunt Anaximenis Lampſaceni, qui & ipſe magni Alexandri magiſter fuit. De hoc alibi diximus. At quis ferat, quod Περὶ Ἑρμηνείας librum, item Ἀναλυτικὰ utraque, imò & *Φυσικῆς ἀκροάσεως* libros, & illos de Anima, ac tot alios, in quibus planè Ariſtotelis genius ſpirat, parenti vero abjudicat? Quis non judicium in hoc judicio deſideret?

*Edit. Francofurti an. 1596.

§. 14. *Hoc etiam valde facit ad laudem Ariſtotelis, quod etſi diu Ariſtotelis libri fuiſſent occultati, nec leviter vitiati, ubi tamen ſemel in hominum manus devenere, ita omnium animos occuparunt, ut quæcunque penè contra eum Chryſippus, & Stoici in Logicis*

gicis, aut Phyſicis diſputaſſent, ea judicio omnium improbarentur.

Inde Theodorus Logotheta ait, ſuo ævo, nec veſtigium, aut volam Stoicorum ſuperfuiſſe. Sed patrum noſtrorum ævo fuit, qui ſe iterum Ariſtotelem ex ſcholis ejicere, ſuaque exilia & frivola iis ſubſtituere poſſe exiſtimavit. Eſt is Petrus Ramus, vir doctus ac diſertus, ſed qui non debuerit tam petulanter ingenio ſuo abuti. Ut mirer viros eſſe non malos, qui ſic in deliciis habent ejus Animadverſiones, ſive Scholas: quas ille, ut adverſariorum aliqui acerbè ſatis ſcribunt, oratorum & poëtarum floſculis exornavit, ut faciliùs & certiùs inficeret juventutem: quomodo Athenienſes iis, quos capitis condemnarant, miſcebant cicutæ pauxillum vini, ut id ſuâ tenuitate cicutæ craſſitiem extenuaret. Ego autem, etſi in Ramo immodeſtiam illam probare non poſſum, benignius tamen cenſeo. Et cogitandum Ariſtotelem ipſum non multò meliùs eos excepiſſe, à quibus diſſentiret. Hoc etiam imminuit culpam, quòd quo tempore illa ſcribebat Ramus, tanto in pretio paſſim eſſet Ariſtoteles, ut non minùs piaculare judicaretur, ſi quis ab Ariſtotele diſſentire auſus eſſet, quàm ſi Sacras negaret literas. Appoſitè olim Irenæus lib. I. adverſus hæreſes, cap. XIII; *Qui in phreneticam paſſionem inciderunt, aut plus rident, & valere ſe putant, & quaſi ſani omnia agunt; quædam autem & quaſi plus quam ſani ſint; tanto magis malè habent. Similiter autem & hi quo magis plus ſapere putantur enervantes ſemet ipſos ſuper tonum ſagittantes, tanto magis non ſapiunt,*

§. 15. *Ariſtotelis ea fuit Φιλαναγνωςία, ut Plato ejus domum ſoleat vocare οἶκον ἀναγνώςȣ,* domum anagnoſtæ; *ut in vitâ Ariſtotelis refert Hermeas Ammonius.*

Etiam librorum amorem indicant illa Agellii verba lib. III. cap. XVII. *Ariſtotelem quoque traditum libros pauculos Speuſippi philoſophi, poſt mortem ejus, emiſſe talentis Atticis tribus. Ea ſumma fit nummi noſtri HS duo, & ſeptuaginta.* Quin hic præivit Ptolomæo Lagidæ, & Philadelpho in bibliothecæ ſtructurâ. Unde Strabo lib. XIII: Ἀριςοτέλης πρῶτος ὧν ἴσμεν, συναγαγὼν βιβλία, καὶ διδάξας τὺς ἐν Αἰγύ-

πτω βασιλέας βιβλιοθήκης σύνταξιν. *Ariſtoteles primus, quos novimus, librorum collector fuit, & reges in Ægypto docuit bibliothecæ conſtructionem.*

§. 16. *Ex Interpretibus Ariſtotelis maximè legendus Alexander* Aphrodiſienſis.

Quippe non ſolùm omnium is interpretum antiquiſſimus, (nam Herminus, qui antiquior, paucis exceptis fragmentis, periit nobis) ſed etiam Ariſtotelis ſententiam maximè ſequitur, optimeque defendit. Nec, ubi Ariſtoteles à Platone diſſentit, defendit Platonem, ut Simplicius facit, vel cum Ariſtotele conciliat, ut Ammonius: ſed addit argumenta alia, quibus Ariſtotelis ſententia roboretur. Quemadmodum & aliarum ſectarum opiniones impugnat, præcipuè Stoicorum. Ob iſta Plotinus Alexandrum potiſſimùm ad intelligendum Ariſtotelem conſulere ſolebat: ut in vitâ illius Porphyrius teſtatur. Etiam B. Hieronymus in epiſtolâ ad Domnionem refert, ſe Alexandri commentarios Latinè vertiſſe, ad philoſophiam diſcendam. Cyrillus quoque adverſus Julianum ejus teſtimoniis gaudet, ac Ariſtotelis amatorem appellat omniumque Philoſophorum diligentiſſimum & acutiſſimum fuiſſe tradit. Imò Græci eum κατ' ἐξοχὴν vocant ἐξηγητὴν ſive interpretem. Multumque ejus ſcriptis profecit Aben-roes, ut paſſim liquet. Interdum tamen parum abfuit, quin ab amore Alexandri me abſtraherent interpretum illi, qui è Platonis ſchola profecti ſunt. Sed rediit amor, ubi vidi invidiam eſſe, quæ eos erga Alexandrum, ſummum Ariſtotelis vindicem, iniquiores facit.

§. 17. *Solùm opus, ut germana* Alexandri *à nothis diſcernamus.*

Cujusmodi ſunt commentaria in meteora, & alia nonnulla. Vixit Alexander Aphrodiſienſis temporibus Severi Imperatoris & filii ejus Antonini, circa annum ccx: ut alius ab eo ſit Alexander, à quo in Peripateticâ philoſophia inſtitutus fuit M. Craſſus, ut in ejus vitâ refert Plutarchus.

§. 18. *Magna etiam gloria eſt aliorum interpretum, maximè Themiſtii, Simplicii, Procli, Olympiodori,* Ammonii, *& Philoponi.*

Por-

Porphyrium mitto, etſi ejus ſit εἰσαγωγὴ in Ariſtotelem. Nempe quia Platonicus magis, quàm Ariſtotelicus fuit. Diſcipulus erat Plotini, condiſcipulus Origenis, præceptor Jamblichi. Sed & iſti Platonici.

Themiſtius cognomento Euphrades, quod à facundia habuit: ut Tyrtamus dictus Theophraſtus, Dio, & Joannes vocati Chryſoſtomi: vixit Conſtantis, Joviani, Valentis, & Valentiniani Impp. temporibus. Ad quos etiam orationes ejus extant. Præceptorem ſuum vocat Auguſtinus lib. de Categoriis.

Olympiodorus Alexandrinus Philoſophus, claruit circa annum CCCC XXX. Nempe Leonis, & Zenonis Imperatoris temporibus. Suidas ait præceptorem fuiſſe Procli Lycii. Qui & Syrianum, & Plutarchum Neſtorii filium, & Heronem Mathematicum audivit.

Proclus Lycius, cognomento Διάδοχος, qui ſucceſſor erat Scholæ Platonicæ, poſt Porphyrium contra Chriſtianos ſcripſit.

Iisdem temporibus vixit *Johannes*, cognomento *Philoponus*: qui Proclo reſpondit.

Procli Diadochi diſcipulus fuit *Ammonius*, ut ipſe ait initio commentarii in Ariſtotelem περὶ ἑρμηνείας.

Iisdem temporibus vel paulo poſt claruit *Simplicius*. Nam ſub Juſtiniano Imperatore floruiſſe conſtat ex Suidâ, voce Δαμάσκιος. Ubi & addit eum fuiſſe Phrygem, & Damaſcii Stoici familiarem. Simplicius ſæpè acriter invehitur in Philoponum: quod oſtendit fuiſſe vel juniorem, vel æqualem Philopono. Ut errent, qui ex Nicephori lib. XVIII. cap. XLVI. colligant, eum vixiſſe ſub Phoca, hoc eſt circa annum ſexcenteſimum.

§. 19. *Inter Arabas Ariſtotelis interpretes princeps locus debetur Avenroi, unde & κατ' ἐξοχὴν dictus Commentator.*

Qui Græcè neſcius feliciter adeò mentem Ariſtotelis perſpexit, quid non feciſſet, ſi linguam ſciſſet Græcam? Nomen ei ſit Latinè Roiſius. Hinc Aven-rois dictus, quaſi Rois filius. Cordubæ floruit in Hiſpania anno à nato Chriſto CIↃ CL. Teſtis Conciliator, ac Ægidius Romanus, qui & auctor eſt filios Averrois fuiſſe in aula Friderici Barbaroſſæ. Vide Ægidium in Quodlibetis lib. II. quæſtione de unitate intellectus. Nec Philoſophus modò, ſed medicinæ intelligentiſſimus

 fuit:

Digitized by Google

fuit: de qua reliquit libros VII, *Colliget* inſcriptos, quia univerſalia pertractat. Quam parum viderit tantus Philoſophus in vera & unica ſalutis via, arguit illud, quod diceret, malle ſe animam ſuam eſſe cum Philoſophis, quàm cum Chriſtianis.

§. 20. *Ariſtoteli ſucceſſit diſcipulus Theophraſtus Ereſius, qui cum prius vocaretur Tyrtamus, poſtea ob divinam facundiam à præceptore Theophraſti nomen accepit.*

De hoc ita Strabo lib. XIII: Τύρταμος δ' ἐκαλεῖτο πρότερον ὁ Θεόφραστος, μετωνόμασε δ' αὐτὸν Ἀριστοτέλης Θεόφραστον· ἅμα μὲν φεύγων τὴν τοῦ προτέρου ὀνόματος κακοφωνίαν, ἅμα δὲ τὸν τῆς φράσεως αὐτοῦ ζῆλον ἐπισημαινόμενος· ἅπαντας μὲν γὰρ λογίους ἐποίησε τοὺς μαθητὰς Ἀριστοτέλης, λογιώτατον δὲ Θεόφραστον. *Theophraſtus prius vocabatur Tyrtamus: ſed Ariſtoteles hoc ei nomen fecit, ſimul ut prioris aſperitatem fugeret, ſimul ut dictionis Theophraſteæ præſtantiam commendaret, tanquam divinæ. Omnes enim diſcipulos ſuos facundos, hunc facundiſſimum reddidit Ariſtoteles.* Idem de hoc Tyrtami nomine teſtantur Diogenes, Heſychius Illuſtris, Suidas, & Tzetzes Chil. IX. cap. CCXCVI. Hujus verba; Καὶ ὁ Θεόφραστος αὐτὸς, ὁ Τύρταμος τὸ πρῶτον. *Et Theophraſtus ipſe, qui priùs Tyrtamus.*

§. 21. *Quid mirum igitur, ſi ad viri doctiſſimi pariter, ac diſertiſſimi ἀκροάσεις confluerent diſcipuli circiter bis mille auditores.*

Auctores Laertius, & Heſychius.

§. 22. *Omnino hic jungendus præceptori ſuo, partim ob ea, de quibus Ariſtoteles non ſcripſit: partim ob illa, de quibus Theophraſtus melius ſcripſit.*

In nonnullis enim ab Ariſtotele diſſenſit, ut de cauſſa efficiente pluviarum, item cauſſa ventorum obliquorum: & unde exeat exhalatio calida & ſicca: unde item ſit ſalſedo maris. Magnitudo autem viri judicio ipſius Ariſtotelis comprobatur, qui, cum duo inter Ariſtotelis diſci-

Digitized by Google

diſcipulos præcipui nominis eſſent, Theophraſtus Lesbius, & Eudemus Rhodius, ac morti proximus, utrum eligeret ſucceſſorem, rogaretur, vinum Rhodium ac Lesbium adferri juſſit, ac cum utrumque guſtaſſet, Rhodium oppido bonum eſſe dixit, ſed Lesbium ſuavius: atque ita lepidè & verecundè Lesbium Theophraſtum Eudemo Rhodio prætulit; ut autor eſt Gellius lib. XIII. cap. V. Sed pro Eudemo perperam *Menedemum* apud eum legitur: ut jam aliis obſervatum. Nam eundem cum Theophraſto jungere ſolent Alexander & alii: Menedemus verò vix ulli memoratus.

§. 23. *Adverſus tantum virum ſcribere auſa eſt Leontium.*

Cic. lib. I. de Nat. Deorum. *Meretricula etiam Leontium contra Theophraſtum ſcribere auſa, ſcito illa quidem ſermone, & Attico.*

§. 24. *Theophraſtum audiere Strato Lampſacenus & Demetrius Phalereus: Stratonem Lycon Troadenſis, Lyconem Ariſto Ceus, hunc Critolaus Phaſelites, illum Diodorus.*

§. 25. *Adraſtus Peripateticus citatur à Theone Smyrnæo Muſicorum cap.* VI.

Ac meminit etiam Porphyrius in vita Plotini: inque hypomnematis ad Ptolemæi Harmonica.

§. 26. *Paullò ante annum milleſimum centeſimum Peripatetici ſunt diviſi in Nominales, & Reales.*

CAPUT XVIII.
DE CYNICIS.

§. I. *AB Academicis, & Peripateticis redeo ad Socratis diſcipulos, qui novæ fuerunt ſectæ aucto-*

Digitized by Google

auctores. Ex iis ſupereſt Antiſthenes, *Cynicorum pater, patria* Athenienſis, *ſed è matre Phrygiâ.*

De Antiſthene hoc vide Laërtium, & Heſychium Illuſtrem. Eſt de eo Epigramma hoc Auſonii:

Inventor primus Cynices ego. quæ ratio iſthæc?
Alcides multò dicitur eſſe prior.
Alcida quondam fueram doctore ſecundus,
Nunc ego ſum Cynices primus; & ille Deus.

§. 2. *Gymnaſium in quo docebat* κυνόσαργες *dicebatur.*

Quaſi κυνὸς ἀργοῦ ναός, à κύων quod *canem* notat, & ἀργός, quod tum *album*, tum *velocem* ſignificat. Utramque cauſſam nominis adducit Heſychius his verbis: **κυνόσαργες τόπος ἱερός. ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας Διόμου φασὶ θύοντος τῷ Ἡρακλεῖ, κύων ἁρπάσας τὰ μηρία ἔφυγε διωκόμενος. ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος οὕτως, ἢ ἀπὸ τῆς λευκότητος τοῦ κυνός, ἢ ἀπὸ τοῦ τάχους.** *Cynoſarges, locus ſacer: appellatus ſic ob hujusmodi cauſſam. Ajunt, cum Diomus Herculi ſacrificaret, canem rapuiſſe victimæ femur, ac profugiſſe aliis inſequentibus. Locus autem ita vocatus ab albore canis, vel à velocitate.* Eadem de re Suidas in Κυνόσαργες. Sed apud hunc legas ſacrificaſſe tunc Δίδυμον τὸν Ἀθηναῖον; ubi ex Heſychio Διόμος legere malim.

§. 3. *Ab Gymnaſio hoc multorum judicio ſectatores* Antiſthenis *vocabantur* Cynici.

Eam nominis cauſſam inter alios adferunt Laërtius, & Heſychius Illuſtris. Sed Empiricus inde dictos cenſet, in Pyrrh. lib. I. cap. XIV. quia canum inſtar tuerentur bonos, malos allatrarent & invaderent. Ammonius quoque comment. in Categ. ſic dici ait διὰ τὸ παῤῥησιαστικόν. Eſt enim canis animal liberum, ac magnis virtutibus. Attamen qui Cynicis malè vellent, ſic dici ajebant, à canina impudentia. Unde Cynicos vocatos quoque ait B. Auguſtinus lib. de Nuptiis & Concup. cap. XXII.

§. 4.

§. 4. *Antiſthenem audivit Diogenes Sinopenſis.*

Eum rident imperiti: at mirabatur Alexander M. Et quod amplius, miratur etiam Baſilius M. libro de legendis gentilium libris.

§. 5. *Diogenem hunc Cynicum audiere Monimus Syracuſanus, Oneſicritus, ſeu Æginenſis, ſeu Aſtypulæenſis, & Crates Thebanus. Cratetem audiere uxor ejus Hipparchia, frater hujus Metrocles, & Menippus Phœnicius: ut de Zenone Cittieo nihil nunc dicam.*

Laërtium de iis vide lib. VI. Uti & de Menedemo Cynico, Coloti Lampſaceni diſcipulo.

§. 6. *Cynicus fuit Menippus.*

Unde Varro Satyris ſuis, quas aliqui Cynicas vocant, *Menippearum* nomen fecit: ſicut oſtendimus lib. III. de Arte Poëtica cap. X.

§. 7. *Demetrius Cynicus tempore vixit Domitiani Cæſaris.*

Corinthi vixit, atque omnem Cynicorum philoſophiam complexus fuit. Phavorinus etiam in orationibus meminit. Teſtis Philoſtratus lib. IV. de vita Apollonii cap. VIII, ubi etiam narrat, ut diſcendi cauſſa Apollonium fuerit ſectatus, ſicut olim Socratem Antiſthenes. Atque hoc ipſum ætatem ejus ſatis docet.

§. 8. *Indolem Cynicæ ſectæ egregiè expreſſit Arrianus.*

Quem vide in Epict. lib. III. Diſſert. cap. XXII. quod eſt περὶ κυνισμοῦ, hoc eſt *de Cyniciſmo.*

§. 9. *Ex eo liquet philoſophiam hanc planè fuiſſe maſculam ac generoſam.*

Atque ut talem laudat Seneca: præſertim in Demetrio: qui lib. VII. de Benef. cap. I. *Vir magnus, etiam ſi maximis comparetur:* ac poſtea cap. VIII. *Vir exactæ ſapientiæ.* Epiſtol. LXII. *Virorum optimus:*

quem ſecum circumferat: atque addit, *Relictis conchyliatis cum illo ſeminudo loquor, illum admiror. Quidni admirer? Vidi ei nihil deeſſe.* Item Epiſt. xx: *Ego certè aliter audio, quæ dicit Demetrius noſter, quum illum vidi nudum, quanto minus, quum ſtramentis incubantem! Tunc enim non præceptor veri, ſed teſtis eſt.* Etiam cum laude ejus meminit Tacitus xvi. Annal. cap. xxxiv.

§. 10. *Cynici dicebant finem ſuæ ſectæ eſſe, vivere ex virtute.*

Vivebant autem tenuiter, contemtis opibus, gloria, nobilitate, etiam herbis & frigida utebantur, ac tectis obviis, & doliis. Ajebant Dei proprium eſſe, nullis indigere; Deo ſimillimum, egere paucis. Etiam iis placuit, virtutem doceri poſſe, amitti non poſſe. Auctor Suidas in Κυνισμός. De Ἀνυποδησία *Cynicorum*, & auſteriorum philoſophorum Salmaſ. in Tertull. de Pallio p. 386. 387.

§. 11. *In Cyniciſmo fugienda impietas, amplectenda frugalitas.*

Sic factum ab Herone Alexandrino: ut narrat Gregorius Nazianzenus, oratione xxiii.* quæ in ejus eſt laudem: Κυνικῆς τὸ μὲν ἄθεον διαπτύσας, τὸ δὲ ἀπέριττον ἐπαινέσας. *In Cynicâ quidem ſectâ execratus impietatem, frugalitatem verò laudans.*

** p. 412. edit. Morell. anno 1609.*

§. 12. *Sed una eorum inverecundia vituperari ſolet: ut qui in propatulo omnia auderent, quæ per ſe non eſſent inhoneſta.*

Sanè Crates & Hipparchia in propatulo coibant. Ac communem opinionem etiam Tullius ſequitur, cum in primo de officiis ait; *Cynicorum natio tota ejicienda eſt. Eſt enim inimica verecundiæ, ſine quâ nihil rectum eſſe poteſt, nihil honeſtum.*

§. 13. *Multa etiam alia, ut homines corrigerent, agebant, quæ planè abhorrerent à ſenſu communi. Quod liquet ex Diogenis Cynici vita. Nimirum modum exceſſere, non ut excederent alii, ſed ut faciliùs hi intra*

tra eum revocarentur. Quod non attendunt, qui ſic Diogeni inſultant, quaſi magnus ille vir ſapuerit infra homullos illos, vel inanis gloriolæ ſtudio iſta fecerit.

Ipſe melius cur ſic egerit, exponit apud Laertium lib. VI: Μιμεῖσθαι ἔλεγε τοὺς χοροδιδασκάλους· καὶ γὰρ ἐκείνους ὑπὲρ τόνον ἐνδιδόναι, ἕνεκα τοῦ τοὺς λοιποὺς ἅψασθαι τοῦ προσήκοντος τόνου. *Imitari ſe ajebat chori magiſtros: illos quippe tonum excedere, ut revocentur alii ad concentum.* Atque hoc quoque Seneca ſenſit, libro de Brevitate vitæ cap. XIV. *Hominis naturam Stoicos vincere, Cynicos excedere.* Nimirum fecit, ut agricolæ, qui ſi plantæ in latus unum excreſcant, revocant in alterum, quo ita medium conſequantur.

§. 14. *Sed hoc ſibi Cynicos propoſitum habere, pauci capiebant, unde ſecta hæc contemtui vulgo erat, & magis ac magis deficiebat.*

Itaque Sidonii ævo vix Cynici ſupererant. Unde ſic ait:

Excluſi propè jam Cynici vix limine reſtant.

§. 15. *Ea parte ab iis Stoici diſſentiebant: quippe verecundiores, ac propterea habitu quoque differentes.*

Unde Satyricus

Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata curat
A Cynicis tunicâ diſtantia.

§. 16. *Sed dogmatis tamen magnopere conveniebant.*

Unde Laërtius extremo lib. VI. cum dixiſſet. Cynicis & Stoicis de ſummo bono convenire, addit, Ἐπεὶ καὶ κοινωνία τις ταῖς δύο ταύταις αἱρέσεσίν ἐστιν· ὅθεν καὶ τὸν κυνισμὸν εἰρήκασι σύντομον ἐπ' ἀρετὴν ὁδόν. *Societas enim quadam eſt inter has ſectas: unde & Cynicifmum dixere, brevem eſſe ad virtutem viam.* Deſignat autem Zenona, qui hoc elogio ornavit Cynicam ſectam: ut ipſe ait Laërtius libro ſequenti.

§. 17. *Nec ſanè mirum, quandoquidem Stoica ſecta propages eſt Cynicæ.*

De quo deinceps dicendum.

Caput XIX.
DE STOICIS.

§. 1. *Stoicæ ſectæ auctor eſt Zeno Cittieus.*

Strabo lib. XIV: Κίτιον ἔχει λιμένα κλειστόν. ἐντεῦθεν ἐστὶ Ζήνων, ὁ τῆς Στωικῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης. *Cittium habet portum, qui claudi poteſt. Hinc Zeno ortus, ſectæ Soicæ dux ac princeps.* Vitam ejus ex Diogene petere licet. Quanto fuerit ingenio, ex eo cognoſcere eſt, quod Carneades, adverſus eum ſcripturus, aliquoties cerebrum elleboro purgarit albo; ut ait Aulus Gellius lib. XVII. cap. XV.

§. 2. *Stoicis nomen à porticu, ubi docuit Zeno.*

Quaſi dicas, porticenſes, vel porticuarios. Docuit enim, ut ait Laertius, ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ τῇ καὶ Πεισιανακτείῳ καλουμένῃ, ἀπὸ δὲ τῆς γραφῆς τῆς Πολυγνώτου ποικίλῃ. *In porticu Varia, quæ & Πεισιανάκτειος dicebatur. Varia autem à Polygnoti pictura.* Addit deinde diſcipulos ejus priusquam ἀπὸ τῆς στοᾶς Στωϊκοὶ dicerentur, à magiſtro Zenone Zenonios vocatos: atque ejus rei auctorem laudat Epicurum in Epiſtolis. Nec tamen eos primos Στωϊκοὺς vocatos; ſed prius hoc nomen poſſediſſe τοὺς διατρίβοντας ἐν αὐτῇ ποιητάς, *poëtas, qui iſtic loci verſarentur.* Α στοᾶ Στωϊκοὶ factum, aucta vocalis quantitate: qua reſervata, etiam Στοακοὺς dixere: ut Comicus ille apud Athenæum lib. XII.

> Ἀκούσατ' ὦ Στόακες ἔμποροι λήρου.
> *Vos Stoici me nugivenduli audite.*

Ad Stoicam porticum alluſit Tertullianus, cum in præſcriptione adverſus hæret. ait, *Noſtram inſtitutionem de porticu Salomonis eſſe.* Ac Apoſtolorum etiam ætate Stoicos Athenis duraſſe, vel ex Actis liquet, ubi dicitur eos Athenis Paulo reſtitiſſe de Reſurrectione docenti.

§. 3. *Habuit hæc ſecta ſocietatem cum Cynicâ*

câ & Academicâ. Quod inde fuit, quia tum Cynicos, tum Academicos audivit Zeno.

Cicero lib. primo Acad. Quæſt. *Speuſippus autem, & Xenocrates, qui primi Platonis rationem auctoritatemque ſuſceperant; & poſt eos Polemo, & Crates, unaque Crantor in Academia congregati, diligenter ea, quæ à ſuperioribus acceperant, tuebantur. Jam Polemonem audiverant aſſiduè Zeno & Arceſilas. Sed Zeno, cùm Arceſilam anteiret ætate, valdeque ſubtiliter diſſereret, & peracutè moveretur, corrigere conatus eſt diſciplinam.* Intellige autem Polemonem Academicum, qui tertius à Platone fuit, & diſcipulos reliquit Cratetem Athenienſem, & Crantorem Solenſem: quos ipſos Cicero hic deſignat. At diverſus ab hoc Cratete erat Crates Thebanus Cynicus, Diogenis Cynici auditor; quem & ipſum Crateta audivit Zeno: ut auctor eſt Laërtius. Atque hinc cognoſcere eſt, cur propè adeò, tum ad Cynicos, tum ad Academicos acceſſerit. Audivit enim Cynicum Crateta: ſed utcumque is conaretur mederi verecundiæ Zenonis, hic nihilominus permanſit, ut Laërtius ait αἰδήμων ὡς πρὸς τὴν κυνικὴν ἀναισχυντίαν. *Verecundus nimis pro Cynicâ impudentia.* Audivit quoque Polemonem Academicum, & diſcipulos ejus: ſed cum Cynicos quoque, imò & Stilponem Megaricum audiſſet, quædam in iis corrigere conabatur; præſertim poſtquam ei perpetuum certamen foret cum Arceſila, qui ἀκαταληψίαν, ſecundamque Academiam inſtituit.

§. 4. Cum autem Academiæ princeps fuerit Plato, Cyniciſmi Antiſthenes, ac uterque fuerit diſcipulus Socratis; ne illud quidem mirandum, quòd à Socrate ipſo arceſſatur fons & origo ſectæ Stoicæ.

Et profectò planè Stoicum ſapiunt illa Socratis verba apud Platonem in Phædone: Ω φίλε Πάν, καὶ ἄλλοι ὅσοι τῇδε θεοὶ, δοίητέ μοι καλῷ γενέσθαι τ' ἀνδοθεν· τ' ἄξωθεν δ' ὅσα ἔχω τοῖς ἐντὸς εἶναί μοι φίλια· πλούσιον δὲ νομίζοιμι τὸν σοφόν. *O amice Pan, & vos alii Dii hujus loci præſides, date mihi bono pulcroque intus eſſe: atque ut externa quæ-*

cunque habeo, cum illis conſentiant: divitem autem exiſtimem eum, qui ſapiens erit. Invocat Pana, hoc eſt, Univerſum ſive Univerſi animam, quæ eſt Deus, uti mundus ipſe ejus eſt corpus, vel domus, ac ſedes. Invocat quoque Deos minores, nempe genios, huic illive loco præpoſitos. Optat ut ab animo ſibi benè ſit: de externis ſolum rogat, ut cum internis benè conſentiant, iisque ritè ſerviant. Denique ait ſolum ſapientem eſſe divitem. Quomodo & ſolus ſit rex, liber, ſanus. Hæc omnia quam probè cum Stoicis conveniant, nemo non videt.

§. 5. *Sed cum vetere ſolùm Academiâ is conſenſus fuit: cum ſecundâ non item: ſemper enim Zeno adverſatus Arceſilæ. Quemadmodum & ejus ſucceſſores adverſati Stoicis.*

Ex quibus Carneades, ut Gellius refert lib. XVII. cap. XV. *ſcripturus adverſum Stoici Zenonis libros ſuperiora corporis elleboro candido purgavit, nequid ex corruptis in ſtomacho humoribus ad domicilia uſque animi redundaret, & conſtantiam vigoremque mentis labefaceret. Tanta cura tantoque apparatu ſui vir ingenio præſtanti ad refellenda, quæ ſcripſerat Zeno, aggreſſus.* Idem refert B. Auguſtinus lib. I. contra Academicos.

§. 6. *Nec convenire Stoicis potuit cum Peripateticis. Etſi non defuerint, qui verborum potius, quàm rerum eſſe pugnam arbitrarentur.*

In his fuit Antiochus, Varronis præceptor, qui librum ſcripſit de Stoicorum, & Peripateticorum concordia. Sed paucis potuit perſuadere. Cicero lib. I. de nat. deorum; *Miror Antiochum, hominem imprimis acutum, non vidiſſe, intereſſe plurimum inter Stoicos, qui honeſta à commodis non nomine, ſed genere toto disjungerent: & Peripateticos, qui honeſta commiſcerent commodis, ut ea inter ſe magnitudine & quaſi gradibus, non genere different. Hæc enim eſt non verborum parva, ſed rerum permagna diſſenſio.*

§. 7. *Stoici Deum partim ſpectabant, prout*

eſt

eſt mens divina, ab opere ſuo, hoc eſt mundo ſeparata: partim prout ſpiritus ille mundo eſt immiſtus, eumque animat ac gubernat. Priori ratione eſt ſpiritus igneus, non illo ſolum igni, qui in aris ac focis, vel ſubterraneis in locis, tenuior, puriorque; ſed illo etiam, ex quo Sol, Luna, ſideraque ſint. Cumque is ignis, unde ſidera, ſit inexſtinguibilis; contra divinum ignem æternum eſſe, atque adeò abs hoc igni, ex rudi materie, terræ & aquæ globum, & aëra, & ſidera ipſa, atque adeò totum mundum, longè artificioſius manu humana elaboratum eſſe. Altero conſiderandi modo, Deus eſt mundo toti permixtus, ipſeque mundi animá, mundus Dei corpus. Unde ajebant mundum & ſentire & intelligere, atque adeo Deum eſſe; & ut in homine ratio ſupremum locum occupavit, ita & in mundo principatum, quem Græci τὸ ἡγεμονικὸν appellant, eſſe loco ſummo. Æthera igitur Deum vocari, eſſeque & ipſum ſpiritum igneum: a ſpiritus natura, eſſe celeritatem; ab ignis natura, lucem & calorem. Solem proinde, Lunam, & Stellas, quia divinus ignis igni eorum ſit permixtus, etiam Deum eſſe: ſpiritum illum in inferiora dimanare: perque omnia

omnia diffundi, ita ut totus mundus ſit animatus. Hinc eſſe vitalem calorem in plantis & animantibus, animasque humanas eſſe illius ignei ſpiritus, hoc eſt, divinæ ipſius eſſentiæ particulas quasdam.

Ex his facilè conciliare eſt, quod Stoici Deum, nunc ſpiritum, nunc mundum, nunc æthera, vel ſolem dicerent, quodque & in ſublunaribus Deos agnoſcerent. Nam Neptunus iis ſpiritus aquas permeans, vitalemque iis calorem præbens, uti Dis, ſive Pluto, ſubterraneis: Ceres, terræ frugiferæ, & ita in aliis. Vide Balbum de his apud Ciceronem fusè diſſerentem in Secundo de Nat. Deorum: item Laërtium in Zenone, Euſebium lib. xiv. de præpar. Evang. cap. vi. & lib. xv. cap. xiv. Phurnutum de Diis, & alios.

§. 8. *Fatali neceſſitate omnia fieri putabant.*

Adverſus quam ſententiam diſputant Juſtinus Martyr Apol. 1. Irenæus non uno loco: Epiphanius adverſus hæreſin v. & alii patrum.

§. 9. *Univerſam autem Stoicorum Philoſophiam breviter docebit Laërtius in Zenone: fuſius in moralibus Enchiridium Epicteti: Item Simplicius in Scholis, & eo copioſior Arrianus, qui diſſertationes ab Epicteto domi, vel in viâ habitas collegit, ac digeſſit. Adeundus præterea recentior his Barlamus Gyracenſis epiſcopus in Phyſicis. Cleomedes in Meteoris. In utrisque L. Seneca.*

Vide & Cic. paradoxa, ac Plutarchum περὶ Στωϊκῶν ἐναντιωμάτων, καὶ περὶ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν. E junioribus juvabunt Scoppii moralia Stoica, ac inprimis adeunda Lipſi duplex Soica manuductio.

§. 10. *Zenona Cittieum audivit Cleanthes Aſſius.*

Is qui

Is qui ob laborem dictus δεύτερος Ηρακλῆς, *alter Hercules*: item Φρεάντλης, quia ut de die haberet, quo ſtudiis vacare poſſet, noctu aquis è puteis trahendis manus locabat; ut eſt apud Laërtium, & Heſychium Illuſtrem. Ac meminere ejus rei quoque Valerius Maximus lib. VIII. cap. VII. Et Seneca Ep. LXIV. Arrianus in Epictetum lib. III. cap. XXVII, Πῶς Κλεάνθης, ἅμα σχολάζων, καὶ ἀντλῶν: *Ubi Cleanthes, ſimul ſtudiis vacans, & aquam hauriens.* Magnus omninò vir fuit: ut indicant reliquiæ ejus. Nam XXXVII. heroicos verſus cum hemiſtichio apud Stobæum habes in Eclogis phyſicis: & quatuor heroicos apud Clementem lib. V. Στρωματ. Cætera quæ vidi, vel proſa ſcribuntur, qualia quædam apud Sextum, vel verſus ſunt jambici, idque partim apud eosdem: partim Plutarchum, & Galenum. Quinque etiam jambicos latinè reddit Seneca epiſt. CVII. Ingens is honos, quòd Aſſi, Æolidis urbe, ubi natus erat, ſtatuam ei poſuerit Senatus Romanus: ut auctor eſt Simplicius, commentario in enchiridium Epicteti. Præclarisque elogiis inſignitur à Tullio, cui *pater Stoicorum* dicitur lib. III. de Nat. Deorum: Item *majorum gentium Stoicus* lib. IV. Academicarum Quæſt. Meminit & præter alios Sidonius carm, II.

— *Arroſo quicquid ſapit ungue Cleanthes.*

Condiſcipulus ejus fuit Perſæus Cittieus, quem à Zenone ad ſe miſſum, Acrocorintho præfecit Antigonus Gonatas: unde ejectus ab Arato Sicyonio. Item Herillus, Ariſto Chius, & Dionyſius ὁ μεταθέμενος: qui in nonnullis ab Zenone receſſerunt. Item Athenodorus Solenſis, qui & Senecæ memoratus non ſemel.

§. II. *Cleanthis auditor fuit Chryſippus.*

Qui natus Solis, Ciliciæ oppido, quod Solœciſmo nomen dedit, atque ubi prædones bello piratico ſubactos collocavit Pompejus, unde & *Pompejopolis* vocata. Quantus autem is habitus ſit, arguit vetus illud à Laërtio allatum:

Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν στοά.

**Nam ni foret Chryſippus, haut ſit porticus.*

Ac Tullius lib. I. de Finib. ait: *Nihil eſſe a Chryſippo prætermiſſum in Stoicis.* Vitam Laërtius refert, uti & quæ ſcripſit. Mirum tamen præteriri ab eo nobile opus de providentia, ex quo excerpit quædam Agellius lib. VI. cap. II. Condiſcipulus Chryſippo fuit Sphæras Bosphoranus, Tullio memoratus in IV. Tuſc. Quæſt. Cheſippum con-

tumelioſè, quaſi latrinam dixeris, vocabat Zeno teſte Tullio in 1. de Nat. Deorum. Cryſippum Carneades, quia eſſet exiguus, ita ut ſtatua ejus in Ceramico poſita à vicino equite occuleretur: teſte Laërtio.

§. 12. *Chryſippum audivit Diogenes Babylonius: Diogenem Antipater, Antipatrum Poſidonius.*

Galenus ſive alius penè initio libri περὶ φιλοσόφου ἱστορίας: Ἡγοῦμαι δὲ τῶν Σωκρατικῶν πάνυ πολλῶν γενομένων οὐδένα ἴσον ἐκ. καταδεέστερον δὲ, ὃς τὴν κυνικὴν εἰς τὸν βίον παρήγαγε. οὗ Διογένης γέγονε ζηλωτὴς καὶ προσωμοιώθη κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα. τούτου δὲ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ἀκήκοεν· ὅστις στωϊκῶν φιλοσοφίαν ἐξεῦρε. ἧς μετείληφε τῶν λόγων Κλεάνθης. καὶ τούτου Χρύσιππος ἀκροώμενος, τὴν ὁμοίαν ἀγωγὴν μετελήλυθε. τοῦ δὲ Διογένης Βαβυλώνιος ἀκροατὴς γεγονὼς Ἀντιπάτρου καθηγητὴς γέγονε. τούτου δὲ Ποσειδώνιος ἠκροᾶτο. *Exiſtimo*, inquit, *cum plurimi Socratici extiterint, neminem Socrati parem; minorem autem quemque fuiſſe, qui contentionem de vitæ genere excitavit; cujus imitator fuit Diogenes, & ſimilia ſequutus inſtituta: hunc audivit Zeno Citieus, qui Stoicorum Philoſophiam invenit: cujus rationes ſecutus Cleanthes: hujus autem Chryſippus auditor, ſimilem inſtitutionem occepit. At iſtius Diogenes Babylonius cum eſſet auditor, Antipatri magiſter fuit: Hunc verò Poſidonius audivit.* Idem refert Tullius in Lucullo, & VI. de Fin. Diogenes Babylonius eſt is ipſe, qui bello Punico ſecundo P. Scipione & M. Marcello Coſſ. ut eſt, apud Cic. in Lucullo, publici negotii cauſſa ab Athenienſibus cum Carneade Academico, & Critolao Peripatetico Romam miſſus fuit. Vide de eo Cic. lib. IV. Tuſcul. & inprimis Gellium lib. VII. cap. XIV. & Macrobium I. Saturn. cap. V. Meminit & ejus Seneca lib. III. de Ira cap. XXXVIII, ubi apophthegma ejus refert; & Laërtius in Diogene Cynico; ubi ait natum fuiſſe Seleuciæ, vocatum autem Babylonium ob loci vicinitatem. Diogenis verò diſcipulus Antipater Sidonius, quem *acutiſſimum hominem* vocat Cic. lib. III. de Officiis: ac Seneca *inter magnos ſectæ hujus auctores* refert epiſt. XCII. Nec tamen tantus vir ſermone audebat congredi cum Carneade: ſed quaſi voce eſſet mutus, ſolum calamo reſpondebat: unde dictus καλαμοβόας, quaſi calamo-clamator: ut Plutarchus ait de Garrulitate. Antipatrum hunc audivit Panætius, ut Tullius

lius ait lib. I. de Divinat. Patria fuit Rhodius, ut ait Strabo. Familiaris Lælii, ac junioris Africani: cujus & legatione in Ægyptum unicus fuit comes; teſte Tullio IV. Acad. & Plutarcho in Apophtheg. Magnum nomen retulit libris de Officiis, quibus ſcriptis, ſuperfuit annis XXX: ut Tullius teſtis in III. de Officiis. Etiam Antipatri diſcipulus erat Poſidonius, ut diſcere eſt è Galeno, cujus verba attulimus: ſed aliter Tullius lib. I. de Div. *Poſidonii doctor, diſcipulus Antipatri, Panætius.* Fortaſsè tamen & Antipatrum, & Panætium Poſidonius audivit. Niſi Panætium, & Poſidonium confuderit Galenus: uti factum ab Athenæo, qui eum cum Scipione Africano vixiſſe ait lib. XIV. Poſidonius Apamea Syriæ oriundus, Rhodius tamen dici maluit, ut conſtat ex Strabone & Athenæo. Straboni lib. XVI. dicitur vir fuiſſe ſui ævi πολυμαθέστατος, *undique doctiſſimus.* Idem lib. XIV. tradit Remp. adminiſtraſſe Rhodi. Quo cum Pompejus, è Syria abiens deflexiſſet, honoris hoc habuit Poſidonio, ut, (quemadmodum Plinius ait lib. VII. cap. XXX.) *percuti de more fores à lictore vetuerit, & faſces januæ ſubmiſerit is, cui ſe Oriens Occidensque ſubmiſerat.* Atque iſti omnes in Græcia docuere. Non omittendus autem Archidemus, qui voluntario exilio profectus ad Parthos, Babylone reliquit ſucceſſores ſuæ ſectæ: ut Plutarchus tradit lib. de Exilio. Meminere & Tullius in IV. Academ & Strabo lib. XIV. Etiam magnum poſtea nomen Sotionis, quem Seneca præceptorem agnoſcit epiſt. XLIX. & LVIII.

§. 13. *Multi ex nobiliſſimis Romanorum hanc ſectam ſequabantur. Ut Tubero, Cato, Varro: poſteaque Thraſeas Pætus, Helvidius Priſcus, Rubellius Plautus: etiam hanc amplexus imperator M. Antoninus, cujus tempore plures erant Stoici, quàm alius ſectæ.*

Ut Sextus Empiricus narrat.

§. 14. *Nec mirum ſi ſecta hæc ſic placuerit graviſſimis quibusque, cum nulla magis*

animum formet ad contemtum rerum humanarum & patientiam in adverſis.

Unde Sen. de Conſt. Sap. cap. I. *Tantum intereſſe inter Stoicos, & cæteros ſapientiam profeſſos, quantum inter viros & fœminas.* Et epiſt. LXXXIII. vocat *fortiſſimam & ſanctiſſimam ſectam.* Et quam pulcrum illud elogium apud Tullium IV. Tuſc. *Licet inſectemur iſtos (Stoicos) metuo ne ſoli Philoſophi ſint.*

§. 15. *Etiam ex antiquis Theologis plerique à Stoicis profecti ſunt.*

In his Pantænus Alexandrinus Antiſtes: qui ut de eo refert B. Hieronymus ad Indorum Brachmanas miſſus fuit, ut Chriſtum prædicaret, philoſophus philoſophos faciſius converteret, Stoicus Brachmanas, qui in multis convenirent. Diſcipulus ejus Clemens Alexandrinus: qui & ipſe paſſim ſe Stoicum prodit.

§. 16. *Quid mirum? quando ea ſecta in aliquibus convenit cum religione Chriſtianâ.*

Hieronymus in Eſaiæ cap. X. *Stoici cum noſtro dogmate in plerisque concordant.*

§. 17. *Nec tamen cuivis indoli aquè hac ſecta conducit: nam eos, quibus natura eſt faſtu turgida, ſi corrigere non valet, magis etiam inflabit: ſed modeſtum ingenium obtingat, magnis illud paſſibus ducet ad virtutem.*

Non hoc diffiteri potuit Plutarchus, etſi Academicus ipſe, & alias Stoicis ſatis iniquus. Sic enim ſcribit in Cleomene. Ἔχει τι ὁ Στωϊκὸς λόγος πρὸς τὰς μεγάλας καὶ ὀξείας φύσεις ἐπισφαλὲς καὶ παράβολον· βαθεῖ δὲ καὶ πρᾴῳ κεραννύμενος ἤθει, μάλιστα εἰς τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν ἐπιδίδωσι. *Habet Stoica doctrina, ſi in magnam & acrem inciderit naturam, quiddam lubricum & anceps: ſin temperetur ingenio gravi ac miti, multum confert ad verum bonum.*

Cap.

CAPUT XX.
DE PYRRHONIIS SIVE SCEPTICIS.

§. 1. *QUos hactenus Philoſophos recenſuimus, dogmatici fuere; Academicis pleriſque exceptis. Nunc ad Pyrrhonios venio, quibus hoc nomen à Pyrrhone, qui ſectam hanc condidit.*

Vixit Pyrrho temporibus iisdem, quibus Theophraſtus & Epicurus. Nam audivit Dryſonem Stilponis filium, atque Anaxarchum Abderitam: quem etiam in Indiam comitatus. Præſens quoque erat, cum Indus Anaxarcho exprobraret, quod regum aulas ſectaretur, neminem autem doceret virtutem. Hoc Indus eò objecit, quia Anaxarchus eſſet ex comitibus Alexandri Magni; ut ex Laërtio in Anaxarcho videre eſt.

§. 2. *Iidem etiam dicti* Σκεπτικοὶ, ἀπορητικοὶ, ζητητικοὶ, & ἐφεκτικοί.

Auctor Laërtius in Pyrrhone, qui & cauſſam ſingulorum adfert. Nempe dicebantur Σκεπτικοὶ, quia ſemper σκέπτονται, hoc eſt, *rem conſiderant*, nec unquam decernunt. Ἀπορητικοὶ, quia ſemper ἀποροῦσι hoc eſt, *dubitant.* Ζητητικοὶ, quia ſemper ζητοῦσι, *quærunt*, nec reperiunt. Ἐφεκτικοὶ, quia longæ inquiſitionis non alius eventus, quàm ἐποχή, hoc eſt, *judicii ſuſpenſio*, ſive *aſſenſionis retentio.*

§. 3. *Hi non contenti incerto, quod ſtatuebat nova ac Philonia Academia, cum Arceſilâ contendebant, res omnes in ſe incertas eſſe: ut non magis affirmari aliquid, quàm negari poſſit: vel contra.*

Hanc eorum ſententiam ſic expreſſit Ariſtocles apud Euſebium lib. XIV. Præpar. Evang. Τὰ πράγματα ἐπίσης ἀδιάφορα, καὶ ἀστάθμητα, καὶ ἀνέγκριτα. Διὰ τοῦτο μήτε τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν, μήτε τὰς δόξας ἀλη-

ἀληθεύειν, ἢ ψεύδεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν μήτε πιστεύειν αὐταῖς δεῖν, ἀλλ' ἀδοξάστους, καὶ ἀκλινεῖς, καὶ ἀκραδάντους εἶναι, περὶ ἑνὸς ἑκάστου λέγοντας, ὅτι οὐ μᾶλλον ἔστιν, ἢ οὐκ ἔστιν, ἢ καὶ ἔστι, καὶ οὐκ ἔστιν, οὔτ' οὐκ ἔστιν. *Res ex æquo indifferentes, incertas, injudicabiles. Propterea nec ſenſus noſtros, nec rationes verum aut falſum dicere. Iccirco iis haut credi oportere, ſed opinationis expertes eſſe debere, & ſine inclinatione, ſine motione: de unaquaque re dicentes, Non magis eſt, quam non eſt, item, Eſt, Non eſt, Neque non eſt.* Hinc illæ voces eorum apud Sextum Empiricum, Οὐ μᾶλλον τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο· *non magis hoc, quam illud.* Item. Οὐδὲν ὁρίζω, *nihil definio.* Similiter, Σκεπτόμενος διατελῶ, *Conſiderans perſevero.* Præterea, Παντὶ λόγῳ λόγος ἴσος ἀντίκειται. *Omni rationi ratio oppoſita reperitur.* Hoc appellabant ἀῤῥεψίαν, quia neque in hanc, neque in illam partem vergit ſententia: Item ἀφασίαν, qua nihil dicitur, cum nec affirmetur, nec negetur. Nam ne illud quidem affirmare audebant, natos ſe, ac homines eſſe.

§. 4. *Iidem negabant quicquam revera eſſe honeſtum vel turpe, juſtum vel injuſtum: ſed homines judicium ferre pro legum inſtituto, vel conſuetudine; cum non unum magis ſit, quam alterum.*

Auctores Laërtius, & Heſychius.

§. 5. *Plenius explicat hanc ſectam Laërtius in Pyrrhone: ſed inprimis doctè eam tractat Sextus Empiricus, libris adverſus Mathematicos, & Hypotypoſeon libris.*

Nonnulli eundem putant Sextum Chæroneum, qui ex Plutarchi ſorore natus fuit. Verum de hoc alibi egimus.

§. 6. *Præterea hanc ſectam propugnat eruditè Franciſcus Picus Mirandula.*

§. 7. *Tanta autem eſt ſectæ Pyrrhoniæ ſimilitudo cum media ſive ſecunda Academia, ut difficile ſit diſcrimen videre ullum.* Circa

Circa eadem fere (inquit Seneca epiſtola LXXXVIII.) *Pyrrhonii verſantur & Megarici, & Eretriaci, & Academici, qui novam induxerunt ſcientiam, nihil ſcire.* Vide Suidam in Πυῤῥώνιοι. Sed & alii quoque in hac fere ſententia conſpirant. Sextus tamen viſus ſibi hoc diſcrimen obſervaſſe, quod Arceſilas dixerit, ἐποχὴν eſſe bonum; aſſenſionem, malam; idque ſecundum naturam: Pyrrho autem cenſeret, hæc ita eſſe οὐ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ φαινόμενον. *Non ſecundum naturam, ſed ſecundum id, quod apparet.*

§. 8. *Sed accipe aliud etiam, & manifeſtius diſcrimen. Academici ajebant illud ſe comprehendere, quòd nihil poſſet comprehendi: illud decernebant, quod nihil poſſet decerni. Pyrrhonii verò ne illud quidem comprehendi dicerent: neque illud decernerent, quod ajebant.*

Videre hoc eſt de Academicis, quod hi apud Tullium dicant in Lucullo: *Non enim ſumus ii, quibus nihil verum eſſe videatur; ſed quibus veris falſa quædam adjuncta eſſe dicamus, tantâ ſimilitudine, ut nulla inſit certa judicandi, & diſcernendi nota.*

§. 9. *Sectæ hujus fuit Timo, Sillorum ſcriptor, cui patria Phlius, Peloponneſi civitas.*

Suidas: Τίμων Φλιάσιος, καὶ αὐτὸς φιλόσοφος, τῆς Πύῤῥωνος ἀγωγῆ. ὁ γράψας τοὺς καλουμένους σίλλους, ἤτοι ψόγους τῶν φιλοσόφων, βιβλία γ. *Timo Phliaſius, & ipſe Philoſophus ſectæ Pyrrhoniæ, qui ſcripſit, quos vocant Sillos, ſive vituperationes philoſophorum libris tribus.* Meminit & Stephanus in Φλιοῦς, ubi dicitur ὁ περὶ σίλλων γεγραφώς. Silli autem dicebantur, quia opere hoc ſales ac dicteria in philoſophos jaceret. Complures exinde verſus citant Laërtius, & Sextus philoſophus: aliqua etiam Plutarchus, Athenæus, Clemens, & Euſebius.

§. 10. *Uti autem ſecta Epicurea, ita hæc quoque, ſed diſpari ratione, valde contraria eſt Chriſtianæ religioni.*

Hinc

Hinc Nicetas de ſe, & fratre Aquila in Epitome Clementis Romani, de geſtis B. Petri pag. 56. ed. Adr. Turnebi, in Latinâ Perionii tralatione ex Pariſienſi editione Sonnii fol. 596. ἠκριβώσαμεν δὲ καὶ τὰ φιλοσόφων, ἐξαιρέτως τὰ ἀθεώτατα· λέγω δὴ τὰ Ἐπικούρου καὶ Πύῤῥωνος, ἵνα καὶ μᾶλλον ἀνασκευάζειν δυνώμεθα. *Accuratè etiam ea inquiſivimus, quæ a philoſophis traduntur: præcipuè illa, quæ maximè repugnant pietati erga Deum: Illa, inquam, Epicuri ac Pyrrhonis, quo magis ea refellere poſſemus.* Nempe Nicetas quidem fuerat Epicureus: Aquila verò Pyrrhonios erat ſecutus, ut apud ipſum eſt Clementem in octavo Recognitionum libro*, quod opus Græcè non exſtat, ſed Latinè ex tralatione Rufini Aquilejenſis.

*fol. 81. 6.

§. 11. *Nec propterea ſecta hæc in totum damnanda: quando, etſi multa certa ſunt, longè tamen plura ſunt incerta, quæ permixta veris, ſimilitudine veri fallant. In cujusmodi utile eſt ἐπέχειν, ac verum ruſpari.*

Cic. lib. 1. de Nat. Deorum; *Non ſumus ii, quibus nihil verum eſſe videatur: ſed ii, qui omnibus veris falſa quædam adjuncta eſſe dicamus, tanta ſimilitudine, ut in iis nulla inſit certa judicandi & aſſentiendi nota.* Atqui, ut idem antea dixerat, *Quid tam temerarium, tamque indignum ſapientis gravitate atque conſtantiâ, quam aut falſum ſentire, aut, quod non ſatis exploratè perceptum ſit & cognitum, ſine ulla dubitatione defendere?*

§. 12. *Dubitare eſt utile, etiam de ſuis.*

Plinius lib. xviii. cap. xxv; *Soſigenes ipſe trinis commentationibus, quamquam diligentior eſſet cæteris, non ceſſavit tamen addubitare, ipſe ſemet corrigendo.*

Caput XXI.
DE SECTA ELECTIVA.

§. 1. *Supereſt ſecta ἐκλεκτική, ſi nova eſt ſecta dicenda, quæ non condit nova dogmata, ſed ex aliis*

aliis ſua excerpit. In hac quinque iſta ordine conſiderabimus, nomen, originem, præſtantiam, difficultatem, & ejus exſuperandæ rationem. Nomen ei Ἐκλεκτική, *Latinis ad verbum ſit* electiva *vel* electrix: *uti* ἐκλεκτικοὶ electores: *à ratione quâ in philoſophando utuntur.*

Ἐκλεξάμενοι τὰ ἀρέσκοντα ἐξ ἑκάστης τῶν αἱρέσεων: *ſeligentes, quæ placerent, ex qualibet ſectâ.* ut ait Suidas. Nam cum alii ſingularis alicujus doctoris placita ſequantur,

Unius addicti jurare in verba magiſtri;

hi pro arbitratu ſuo ex ſectis ſingulis ſeligunt veriſſima optimaque;

Nullius addicti jurare in verba magiſtri.

Poſſis electores illos Latinè etiam dicere *miſcelliones* quia variarum ſectarum placita miſcerent. Feſtus Pompejus: *Miſcelliones appellantur, qui non certæ ſunt ſententiæ, ſed variorum mixtorumque judiciorum.* Malim tamen ἐκλεκτικοὺς dicere, quam *miſcelliones*: quia in Græco illo ſignificatur delectus: in Latino non item: ut exiſtimem ab iis qui certæ ſe ſectæ addixiſſent, miſcelliones vocatos, quaſi qui nullo judicio, vel parvo pravoque miſcerent varia placita, ut imperitus coquus jura ſolet.

§. 2. *Origo hujus ſectæ eſt à Potamone Alexandrino; qui Cæſaris Auguſti & Tiberii temporibus vixit.*

Diogenes Laërtius in præf. Ἔτι δὲ πρὸ ὀλίγου καὶ ἐκλεκτική τις αἵρεσις εἰσήχθη ὑπὸ Ποτάμωνος τοῦ Ἀλεξανδρέως, ἐκλεξαμένου τὰ ἀρέσκοντα ἐξ ἑκάστης τῶν αἱρέσεων. *Præterea vero nuper etiam Electiva eſt ſecta introducta, à Potamone Alexandrino, qui ea quæ placerent ex unaquaque ſecta elegit.* Ait πρὸ ὀλίγου, *non multò ante nos.* Vixit autem Laërtius tempore M. Antonini Cæſaris. At Potamo viguit ante Laërtium toto ſeculo, ut illa Suidæ indicio; Ποτάμων Ἀλεξανδρεὺς φιλόσοφος γεγονὼς πρὸ Αὐγούστου, καὶ μετ᾽ αὐτόν. *Potamon Alexandrinus philoſophus, qui fuit ante Auguſtum, & poſt eum.* Utinam au-

tem extarent ejus viri ſcripta, ut quo judicio ſelegerit opiniones videremus. Aliqua reliquiſſe conſtat, uti (quemadmodum ibidem ait Suidas) εἰς τὰς πλάτωνος πολιτείας ὑπόμνημα, *in Platonis de Rep. libros commentarium.* Diverſus ab hoc Potamone, alter ejuſdem nominis ac penè temporis, priore tamen junior. Is Potamo non Alexandrinus, ſed Mitylenæus; nec philoſophus, ſed rhetor: quem Tiberius Cæſar pro viatico literis iſtiusmodi inſtruxit: *Potamonem Lesbonactis filium ſi quis offendere, sive incommodare auſus fuerit, conſideret ſecum, an mecum bellum gerere valeat.* Narrant Heſychius Illuſtris, & Suidas. Ac meminit hujus inter claros Mitylenæos etiam Strabo in XIII. Hujus Potamonis pater fuit Lesbonax, Mitylenæus philoſophus, qui & ipſe floruit ſub Auguſto, & multa ſcripſit, teſte Suida in Λεσβῶναξ. De altero egimus in opere de Hiſtor. Græcis.

§. 3. Præſtantia hujus ſectæ ex eo dilucet, quòd tanta ſit imperfectio humani Intellectus, ut ex vetuſtis illis ſapientibus, nemo potuerit omne verum perſpicere. Quod diffiteri non poſſumus, ſi animum per omnes ſectas diffundamus.

Sic Epicurus tollebat Dei providentiam, animarum etiam mortalitatem inducebat. Plato Dæmoniis & heroibus ſacrificare jubet, Remp. format, in quâ uxores ſint communes. Ariſtoteles mundum cenſet ſemper fuiſſe: nec providentiam Dei verſari circa res ſingulas humanas, quas ne ſciat quidem. Stoici arbitrantur Deum eſſe animal, cujus corpus ſit hic mundus. Quid ſingulis inſiſtam?

§. 4. Quod ſi nemo eſt erroris expers, non tam videndum, quis aliquid dicat, quam quid aliquis dicat.

Hominem igitur ſapientem talem oportet eſſe, qualem ſe ait Cotta apud Ciceronem lib. I. de Nat. Deorum. *Æquum libero judicio, nulla ejusmodi adſtrictum neceſſitate, ut velit nolit, ſit certa quædam tuenda ſententia.* Nempe ut eodem libro legas: *Non tam auctores in diſputando, quam rationis momenta quærenda ſunt: Quin etiam obeſt ple-*

plerumque iis,qui diſcere volunt, auctoritas eorum, qui ſe docere profitentur. Deſinunt enim ſuum judicium adhibere. Id habent ratum, quod ab eo, quem probant, judicatum vident. Nec verò probare ſoleo id, quod de Pythagoricis accepimus: quos ferunt, ſi quid affirmarent in diſputando, cum ex eis quæreretur, Quare ita eſſet, reſpondere ſolitos, ipſe dixit. Ipſe autem erat Pythagoras. Tantum opinio præjudicata poterat, ut etiam ſine ratione valeret auctoritas. Sic Plato in Charmide; * Πάντως οὐ τοῦτο σκεπτέον, ὅστις αὐτὸ εἶπεν, ἀλλὰ πότερον ἀληθὲς λέγεται, ἢ οὔ. *Omnino, non quis dixerit, ſed quam rectè dicatur, conſiderandum.* * Tom. 2. pag. 161. ed. Henr. Stephani.

Idem in Gorgia*: Ὦ μακάριε, ῥητορικῶς γάρ με ἐπιχειρεῖς ἐλέγχειν, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡγούμενοι ἐλέγχειν, καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους δοκοῦσιν ἐλέγχειν, ἐπειδὰν τῶν λόγων ὧν ἂν λέγωσι μάρτυρας πολλοὺς παρέχωνται, καὶ εὐδοκίμους, ὁ δὲ τἀναντία λέγων, ἕνα τινὰ παρέχηται, ἢ μηδένα. οὗτος δὲ ὁ ἔλεγχος οὐδενός ἄξιός ἐστι πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ἐνίοτε γὰρ ἂν καταψευδομαρτυρηθείη τις ὑπὸ πολλῶν, καὶ δοκούντων εἶναί τι. *O lepidum caput! me enim rhetorico more conaris refellere, quemadmodum ii, qui in foro verſantur, & adverſarium conantur convincere. Ibi enim alii alios ſe convincere arbitrantur, cum earum rerum, quarum fidem facere volunt, multos & celebres teſtes produxerint. Adverſarius contra aut unum tantum, aut nullum in medium protulerit. Verum hæc probationis ratio nullius eſt momenti ad veritatem. Sæpenumero enim falſorum teſtimoniorum præjudiciis, & multitudine quidem ipſa, & autoritate teſtium, qui aliquid eſſe videantur, poteſt quis convinci.* * Tom. 1. pag. 473. & 474. Et paullo poſt ſubjungit*: Ἐγώ σοι εἷς ὢν οὐχ ὁμολογῶ. οὐ γάρ με σὺ ἀναγκάζεις, ἀλλὰ ψευδομάρτυρας πολλοὺς κατ' ἐμοῦ παρασχόμενος ἐπιχειρεῖς ἐκβάλλειν με ἐκ τῆς οὐσίας, καὶ τοῦ ἀληθοῦς. ἐγὼ δὲ ἂν μὴ σὲ αὐτὸν ἕνα ὄντα μάρτυρα παράσχωμαι ὁμολογοῦντα περὶ ὧν λέγω, οὐδὲν οἶμαι ἄξιον λόγου πεπεράνται περὶ ὧν ἂν ἡμῖν ὁ λόγος ᾖ· οἶμαι δὲ οὐδὲ σοὶ, ἐὰν μὴ ἐγώ σοι μαρτυρῶ, εἷς ὢν μόνος, τοὺς δὲ ἄλλους πάντας τούτους χαίρειν ἐᾷς. *Ego quamvis unus ſim, tibi nequaquam aſſentior. Non enim me rationibus cogis; ſed falſis teſtibus plurimis adverſus me prolatis, conaris me è veritatis poſſeſſione, tanquam ex hereditate depellere. Ego autem, niſi te ipſum teſtem unicum produxero mihi, in his, de quibus loquor, aſſentientem, nihil pretio aliquo dignum eſſe à me confectum arbitror, quod ad eas quidem res attinet, de quibus* * pag. 474.

eſt ſermo noſter; neque etiam quicquam te promoturum exiſtimo, niſi ego ſolus teſtimonium perhibeam, hos autem omnes ſecurè prætermittas.

Tom. 1. pag. 347. & 348. Idem in Protagora: οὕτω δὲ καὶ αἱ τοιαίδε συνουσίαι, ἐὰν μὲν λάβωνται ἀνδρῶν οἷοίπερ ἡμῶν οἱ πολλοὶ φασὶν εἶναι, οὐδὲν δέονται ἀλλοτρίας φωνῆς, οὐδὲ ποιητῶν, οὓς οὔτε ἀνερέσθαι οἷόν τ' ἐστὶ περὶ ὧν λέγουσιν· ἐπαγόμενοί τε αὐτοὺς οἱ πολλοὶ ἐν τοῖς λόγοις, οἱ μὲν ταῦτά φασι τὸν ποιητὴν νοεῖν, οἱ δ' ἕτερα, περὶ πράγματος διαλεγόμενοι, ὃ ἀδυνατοῦσιν ἐξελέγξαι· ἀλλὰ τὰς μὲν τοιαύτας συνουσίας ἐῶσι χαίρειν, αὐτοὶ δ' ἑαυτοῖς σύνεισι, δι' ἑαυτῶν, ἐν τοῖς ἑαυτῶν λόγοις πεῖραν ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ διδόντες. τοὺς τοιούτους μοι δοκεῖ χρῆναι μᾶλλον μιμεῖσθαι ἐμέ τε καὶ σέ, καταθεμένους τοὺς ποιητάς, αὐτοὺς δι' ἡμῶν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, τῆς ἀληθείας καὶ ἡμῶν αὐτῶν πεῖραν λαμβάνοντες. *Eodem modo, ſi hujusmodi diſputationes illis hominibus conſtent, quales nos eſſe plurimi dictitant, haudquaquam aliena voce, neque Poetarum carminibus indigent, quos interrogare de his, quæ ſcriptis commendarunt, minimè fas eſt: & cum illorum teſtimonia in medium producant plurimi, dum de aliqua re verba faciunt: alii affirmant hanc eſſe, alii illam Poetæ eadem de re mentem atque ſententiam: & quænam verè ſit, rationem reddere non poſſunt. Eruditi igitur, & prudentes viri, hujusmodi colloquia ſecurè præmittunt: ipſi verò, alii cum aliis mutuam conſuetudinem ineunt, atque inſtituunt, illisque colloquiis viciſſim ingenii periculum faciunt, & aliis dant, & ab aliis mutuò accipiunt. Hujusmodi hominum exempla nos ſequi, conſentaneum potiùs eſt, & mihi, & tibi, ſepoſitis Poetis, ut de veritate, & nobis mutuis diſputationibus experimentum capiamus.*

Tom. 1. pag. 46. Idem in Critone: Ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται· *Quandoquidem is ego ſum, qui non ſolùm nunc, ſed ſemper hactenus, nulli unquam meorum alii credere potuerim, quam rationi; quæ quidem à me animo perpenſa, atque examinata, optima comperiatur.* Quid quod Ariſtoteles ipſe, in cujus verba jurari ſolet,

cap. 4. haut aliter ſenſit. Ejus verba ſunt Ethicorum lib. 1.: τὸ δὲ καθόλου, βέλτιον ἴσως ἐπισκέψασθαι, καὶ διαπορῆσαι πῶς λέγεται, καίπερ προσάντους τῆς τοιαύτης γινομένης ζητήσεως, διὰ τὸ φίλους ἄνδρας εἰσαγαγεῖν τὰ εἴδη. δόξειε δ' ἂν ἴσως βέλτιον εἶναι, καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ [γε] τῆς ἀληθείας, καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους ὄντας. ἀμφοῖν

γὰρ

γὰρ ὄντοιν φίλοιν, ὅσιον προτιμᾷν τὴν ἀλήθειαν. *Univerſum autem bonum conſiderare, quoque modo dicatur, quærere fortaſſe præſtiterit. Tametſi nobis ſit hæc quæſtio lubrica ſanè, atque ardua futura, propterea, quod homines amici i leas introduxerunt. Fortaſſe autem præſtare, atque adeò oportere videatur, veritatis tuendæ cauſſa, vel noſtra ipſorum decreta evertere, præſertim cum etiam nos Philoſophi ſimus. Nam cum utraque cara ſint, tum pium eſt amicis antiquiorem habere veritatem.*

§. 5. *Itaque poſtquam hoc philoſophandi genus à Potamone inductum, fere præſtantiſſimi quique illum amplexi fuere. In his Sotion, Senecæ magiſter.*

Scio Lipſium in Manud. Philoſ. Stoic. lib. I. cap. XII. Sotionem reponere inter claros Stoicos. Sed omnino fuit ſectæ Potamoniæ. Unde diſcipulos non ad Pythagoram & alios minus, quàm Zenonem remittebat. Seneca epiſt. LVIII. *Non pudebit fateri, quem mihi amorem Pythagoræ Sotion injecerit.*

§. 6. *Sectatus eandem Ammonius, Plutarchi magiſter.*

Vixit temporibus Neronis, & Veſpaſiani, eoque diſtinguendus ab Ammonio, qui Origenis & Porphyrii ætate claruit. Item & ab Ammonio interprete Ariſtotelis, Procli diſcipulo, qui fuit poſt annum quingenteſimum.

§. 7. *Nec Plotinus ab eâ alienus fuit.*

Saltem eo nomine extollitur à Porphyrio in ejus vitâ, quia ἐμμέμικται ἐν τοῖς [illegible]άμμασι, καὶ τὰ Στωϊκὰ λανθάνοντα δόγματα, καὶ τὰ Περιπατητ[illegible] *quia ſcriptis ſuis immiſceret occulta & Stoicorum, & Peripateticorum dogmata.* Quod multum ſanè in eo, qui Academiæ dediſſet nomen.

§. 8. *E noſtris quoq; hoc philoſophandi genus maximè probavit Clemens Alexandrinus.*

Ait hic libro I. Στρωματέων, φιλοσοφίαν δὲ λέγω οὐ τὴν Στωϊκὴν, οὐδὲ τὴν Πλατωνικὴν, ἢ τὴν Ἐπικούρειόν τε καὶ Ἀριστοτελικὴν, ἀλλ' ὅσα εἰρη-

εἴρηται παρ' ἑκάστῃ τῶν αἱρέσεων τούτων καλῶς δικαιοσύνην μετ' εὐσεβοῦς ἐπιστήμης ἐκδιδάσκοντα, τοῦτο σύμπαν τὸ ἐκλεκτικὸν, φιλοσοφίαν φημί.

§. 9. *Nec aliter animatus Origenes fuit, de cujus omnigenâ eruditione ſatis notum arbitror.*

Eum, quod ex philoſophis ſingulis verum excerpere ſoleat, laudat diſcipulus ſuus Gregorius Thaumaturgus.

§. 10. *Laudat & hoc philoſophandi genus Lactantius.*

*cap. 8. Editionis Baſileenſis; Plantinianæ verò c. 7.

Lactantius lib. II. Inſtitutionum Divinarum*: *Quare oportet in ea re maximè, in quâ vitæ ratio verſatur, ſibi quemque confidere, ſuoque judicio, ac propriis ſenſibus niti ad inveſtigandam, & perpendendam veritatem, quam credentem alienis erroribus decipi, tanquam ipſum rationis expertem. Dedit omnibus Deus pro virili portione ſapientiam, ut & inaudita inveſtigare poſſent, & audita perpendere. Nec quia nos illi temporibus anteceſſerunt, ſapientia quoque anteceſſerunt: quæ ſi omnibus æqualiter datur, occupari ab antecedentibus non poteſt. Illibabilis eſt tanquam lux, & claritas ſolis: quia ut ſol oculorum, ſic ſapientia lumen eſt cordis humani. Quare cum ſapere, id eſt, veritatem quærere, omnibus ſit innatum; ſapientiam ſibi adimunt, qui ſine ullo judicio, inventa majorum probant, & ab aliis pecudum more ducuntur. Sed hoc eos fallit, quòd majorum nomine poſito, non putant fieri poſſe, ut aut ipſi plus ſapiant, quia minores vocantur: aut illi deſipuerint, quia majores nominantur.* Minimè itaq; hoc in loco prætereundum illud Ciceronis libro Primo Academicarum quæſt. *Certè recentiſſima quæque ſunt correcta & emendata maximè.* Quemadmodum neque illud Ariſtotelis libro ſecundo Polit. cap. XI. ubi [illegible]. Cretenſium agit, text. 169: τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαίων ἧττον διήρθρωται [illegible]τέρων. *Pleraque rerum vetuſtarum minus ſunt abſoluta recentioribus.*

§. 11. *Sed ut optimum & laudatiſſimum eſt, ita quoque difficillimum hoc philoſophandi genus.*

Nec enim ſufficit unum audiiſſe qui certæ ſe ſectæ addixerit: ſed nunc

nunc verſandum in Academiæ ſpatiis, nunc in ambulacris Lycæi, nunc in ποικίλῃ illâ porticu à Zenone nobilitata, nunc in Gargettii ſenis hortis, nunc in aliorum diatribis, ac periſtyliis. Quantâ ad omnia iſta induſtriâ opus eſt! Quanti item ingenii ſit ſingulas ſectas percipere! Quanti judicii in iſto diſſenſu verum ubique diſcernere à falſo!

§. 12. *Quare hebetes & inertes facilè hæc ſecta à ſe arcet. At non item eos, qui ingenii acie & judicio valent, dummodo magno flagrent amore veritatis ac virtutis. Sæpè enim veritas, quemadmodum Democritus* ajebat, in profundo ſpecu abdita, deliteſcit: unde eam extrahendi laborem non facilè ſubibit, cui voluptates, vel opes, vel honores, ut fieri ſolet, magis fuerint cordi, quam veritas: quæ una cum beneficentia Deo nos proximos facit.*

* *Laërt. in Pyrrhone. Cic. ſemel iterumque in Acad. Lact. lib. III. & alii.*

De Veritate ſic Porphyrius in vitâ Pythagoræ: τὸ ἀληθεύειν μόνον δύναται τοὺς ἀνθρώπους ποιεῖν θεῷ παραπλησίους. *Veracitas ſola poteſt nos Deo reddere propinquos.* Similiter Jamblichus protreptici cap. XX. Stobæus Serm. XI. de Veritate. Et ex Latinis B. Hieronymus, apologiâ adverſus Rufinum: ubi ex Pythagoræorum mente ait: *Poſt Deum veritatem colendam: quæ ſola homines Deo proximos facit.* Sed quod de ſola hic veritate dicitur, id de beneficentia quoque veriſſimum eſt. Unde Strabo lib. X. Geograph. τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεοὺς ὅταν εὐεργετῶσιν. *Maximè homines Deum imitari, cum alteri benefaciunt.* Ac apud Photium quoque Cod. CCXLIX. ex Pythagoræ vitâ refertur, ex tribus, quibus meliores reddamur, Deoque aſſimilemur, medium eſſe, τὸ εὖ ποιεῖν, *benè de aliis mereri.*

Propterea præclarè merentur de genere humano, qui in eo operam ſuam collocant, ut animi adoleſcentum abducantur à rebus vaniſſimis, amoreque imbuantur veritatis ac beneficentiæ. Nec enim vel duram ſapientiæ collem adſcendet, vel aſperam virtutis viam inſiſtet, niſi

qui prius pulcritudinem ambarum oculis animi perſpexerit. Propterea non ſufficit, ut Doctores juventutis in eo operam inſumant, ut artium & ſcientiarum præcepta perſpicuè doceant; ſed ante omnia inflammandi juvenes amore ſtudiorum: quo pertinebat Pythagoræ doctrina παραινετική.

§. 13. *In examine autem tot ſectarum, primùm videndum, quid quisque dicat, cur ita dicat, quid adverſæ parti reſpondeat. Quibus perpenſis, diſpiciendum, an partes conciliari non poſſint.*

Sanè Simplicius arbitratur, tam diverſas veterum philoſophorum ſententias, quas Ariſtoteles de rerum principiis in 1. Φυσ. ἀκροάσ. adfert, non pugnare inter ſe: unde & in iis conciliandis operam inſumit. Hoc de ſingulis cum Simplicio ſtatuere non auſim. Interea de plerisque verum arbitror dixiſſe. Et facilè mihi adſentiet, qui de ſententia eorum judicium ferre volet, ex fragmentis quæ ſuperſunt. Similiter de Ideis judico: etſi ſciam nihil æquè impugnari ab Ariſtotele. Qua de re abundè diximus ſuperius. Atque ut in Ideis exiſtimo Platonem & Ariſtotelem facilè poſſe conciliari, ita contra arbitror de mundi origine. Cujus cauſſam ſuperius item adduximus.

§. 14. *Quod ſi ſententiæ conciliari non poſſunt, examinemus eas, nec cum Epicureis ad ſolum ſenſuum* κριτήριον, *nec cum* Plato*nicis ad ſolam rationem, ſed ad utrumque* κριτήριον, *uti* Potamo *fieri jubebat.*

Sic enim de eo Suidas in Αἱρέσις· Κριτήρια δὲ φησὶν εἶναι τἀληθοῦς, τὸ μὲν ὡς ὑφ᾽ οὗ γίνεται ἡ κρίσις· τουτέστι τὸ ἡγεμονικόν· τὸ δὲ ὡς δι᾽ οὗ, οἷον τὴν ἀκριβεστάτην φαντασίαν. *Duo eſſe ait inſtrumenta cognoſcendi verum. Unum quidem eſt illud, a quo fit judicium: hoc eſt, mens ipſa, quæ principatum in animo tenet. Alterum eſt, per quod fit judicium, ut certiſſimum viſum.*

§. 15. *Eoque majori ſtudio hæc duo jungemus, quòd*

quòd videamus deceptos, non philoſophos duntaxat, ſed quoſdam etiam ex magnis Eccleſiæ doctoribus: Ut qui terram (quia ſic videatur) planam exiſtimant, atque ita ſenſu decepti, negant Antipodas.

In his Lactantius Firmianus lib. III. de falſa ſapientia cap. XXIII: *Quid illi, qui eſſe contrarios veſtigiis noſtris Antipodas putant, num aliquid loquuntur? aut eſt quiſquam tam ineptus, qui credat eſſe homines, quorum veſtigia ſunt ſuperiora, quàm capita? aut ibi, quæ apud nos jacent, inverſa pendere? fruges & arbores deorſum verſus creſcere? pluvias & nives ſurſum verſus cadere in terram?* Ac deinceps toto capite. Inter alia: *Sic pendulos iſtos Antipodas cœli rotunditas adinvenit.* Et extremo capite; *At ego multis argumentis probare poſſem, nullo modo fieri poſſe, ut cœlum terrâ ſit inferius, niſi liber jam concludendus eſſet.* Atque eadem mens B. Auguſtini.

§. 16. *Præterea in tot philoſophorum ſectis, (ut nihil dicam de ejuſdem ſectæ philoſophorum diſſenſu) utile eſt diſputationes inſtitui, quibus veritas examinetur. Nam ea rationum velitationibus elicitur.*

Pallada certè armatam finxerunt poëtæ, quòd diſputationum palæſtra, alumna ſit ſapientiæ, & Chaldæi in geneſi philoſophi requirunt, ut Mars triquetro adſpectu conſpiciat Mercurium, quia ſine illis literariis bellis, ſegnis & ſocors ſit philoſophia. Eò etiam gratiores hæ paleſtræ eſſe debent, quia in diſputando gloriæ erit, ſi vincamus; ſin vincamur, doctiores abibimus domum, atque ad novam pugnam inſtructiores. Socrates certè hanc ob cauſſam vinci, quàm vincere malebat.

Atque hæc dicta ſunto de ſecta ἐκλεκτικῇ. Quam ſi ſequamur, futurum, ut non Jonici ſimus, vel Italici, vel Eleatici; non Platonici, vel Peripatetici; non Stoici, vel Epicurei; non Sceptici, vel cujuscun-

que alterius ſectæ; ſed hæc omnia. Flores enim ex omnibus ſectis legemus, & inde corollam plectemus capiti noſtro, quæ quantò plus traxerit ex vero bonoque, tantò erit pulcrior atque odoratior, tantò etiam minùs marceſcet.

FINIS.

CONTINUATIO In GERARDI JOHANNIS VOSSII LIBRUM De PHILOSOPHORUM SECTIS.

CAPUT PRIMUM.

DE DIVISIONE PHILOSOPHIÆ,&c. ET PRIMUM DE PHILOSOPHIA ANTEDILUVIANA.

§. 1. *QUia Philoſophia ex lumine rationis Deum, creaturas, & actiones hominum conſiderat, ipſum verò lumen rationis conſiſtit in mente, mens verò eſt pars hominis, homo creatura Dei, neceſſariò ſequitur, omnem ſapientiam ſeu Philoſophiam originem debere Deo.*

Teſtatur illud paſſim ſacer Codex. Exod. 31. v. 2. 3. Deus ſic Moſen alloquitur: *Ecce, vocavi ex nomine Beſeleel, filium Uri filii Hut, de tribu*

hu Juda. Et implevi eum Spiritu Dei, ſapientia & intelligentia & ſcientia in omni opere. Et in libro ſapientiæ cap. 9. v. 14. ſeqq. hæc legimus verba: *Cogitationes enim mortalium timida, & incerta providentia noſtra. Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Et difficile aſtimamus qua in terra ſunt, & qua in proſpectu ſunt, invenimus cum labore. Qua autem in cœlis ſunt, quis inveſtigabit? Senſum autem tuum quis ſciet, niſi tu dederis ſapientiam, & miſeris Spiritum Sanctum tuum de altiſſimis. Et ſi correcta ſint ſemita eorum, qui ſunt in terris, & qua tibi placent, didicerint homines. Nam per ſapientiam ſanati ſunt, quicunque tibi placuerunt Domine à principio.* Confer etiam Lucretium lib. 5. ubi has divinas ſapientiæ origines agnoſcit & operoſe deducit. Qua ratione & Poëtæ Gentilium ab initio operum Muſas invocarunt. Sic Virgilius lib. 7. ſui operis; *Pandite nunc Helicona Dea, cantusque movete, & meminiſtis enim diva & memorare poteſtis, &c.*

§. 2. *Quemadmodum autem Sapientia Deum; ita è contrario Sophiſtice Diabolum pro autore habet.*

Quia enim, ut Chriſtus ipſe Johannis 8. v. 44. dixit: *Diaboli in veritate non ſteterunt*, ex Dei decreto cœlo ejecti ſunt, & poſtea peculiarem eamque peſſimam ſectam condiderunt, quam mendaciis, dolis, falſis atque obſcuris argumentis, & blandiloquis perſuaſionibus propagarunt, per quas primi etiam parentes ſeducti à ſerpente, ut comederent ab arbore vetita. Serpens enim callidior fuit cunctis animantibus terræ, quæ fecit Dominus Deus Geneſ. 3. v. 1.

§. 3. *Hoc pacto Sapientia eſt vel vera, quæ à Deo proficiſcitur, vel falſa ſeu Sophiſtice, quæ eſt à Diabolo. Utraque & in ſtatu paradiſiaco erat conſpicua, & utraque hodie in ſtatu poſt lapſum frequentatur.*

In ſtatu quippe Integritatis perversâ Philoſophiâ uſus eſt ſerpens, alias enim ſapientiam veram ſectabantur Protoplaſti, contra tamen

Digitized by Google

men Sociniani ſentiunt, utpote qui primis hominibus ſummam adſcribunt ſimplicitatem, quos etiam ſequitur Grotius, qui de Jure B. & P. lib. 2. cap. 2. §. 2. ita loquitur: *Simplicitatis, in qua primi homines ſunt conditi, argumentum præbuit nuditas. Erat in illis ignoratio magis vitiorum, quam cognitio virtutis.* Idem dicit Macrobius, Somn. Scip. cap. 10. *Primum inter homines mali neſcia & adhuc aſtutiæ inexperta Simplicitas:* Erroneum autem eſt, quod cum aliis putat Grotius, ſimplicitatis indicium in Adamo fuiſſe nuditatem illam: cum fuerit argumentum puritatis in affectibus, optimi temperamenti in corpore, non indigente operimento, ut loquitur Oſiander, idque latius probat in obſervationibus ad Grotium. pag. 658. Diſtinguere certè debuiſſet nuditatem, quæ eſt ſanctitatis & innocentiæ, ab ea, quæ eſt miſeriæ & turpitudinis. Sciebat etiam malum, ſed theoretice, cum poſſideret notitiam Homicidii, læſionis &c. verum practicè homo integer erat ſummè perfectus, & ab omnibus vitiis alienus, qua ratione opus habebat præceptis duntaxat affirmativis, videlicet: *Dilige Deum & proximum tuum ſicut te ipſum. Serva pacta. Suum cuique tribue.* Contra verò præcepta negativa, qualia ſunt: *Non occide. Furtum nè facias. Neminem lede &c.* plane tum exulabant.

§. 4. *Philoſophia, quæ in ſtatu poſt lapſum floruit, non incommode poterit dividi in eam, quæ viguit ante Chriſti Nativitatem, & in eam, quæ poſt. Prior eſt vel Antediluviana vel Poſtdiluviana.*

Hac diviſione utitur Dn. Chriſt. Thomaſius in Introductione ad Philoſophiam aulicam cap. 1. §. 4.

§. 5. *Omnem autem Philoſophiam ab admiratione incepiſſe rectè dixerunt veteres.*

Confer ea, quæ dixit Horn. in Hiſtor. Philoſ. lib. 1. cap. 10. Statim enim in ſtatu corrupto vixerunt homines admiratione ducti. Non tamen ille planè corruptus eſt, ſed adhuc ſuo modo rectus, qua ratione etiam ſcintillæ adhuc quædam, & rudera prioris perfectionis non contemnenda, in ipſorum animis fuerunt, ut naturâ ſuâ ſcire quid deſi-

deſideraſſent, nam Scientiam non hominibus eſſe congenitam, quilibet facile videbit.

§. 6. *Philoſophiam Antediluvianam maximè naturalem fuiſſe veriſimile eſt.*

Quod philoſophati fuerint antediluviani homines, perquam doctè docet Conringius in Antiquitatibus Academ. Supplem. 2. *Equidem haud dubito*, dicit, *ne tum quidem defuiſſe ſcientiarum & liberalium quarumvis artium Scholas. Quum enim maximè tum fuerit longæva hominum vita, nec illi indubie ab ingenio fuerint deſtituti, brutorum in morem animantium, non potuerunt non diuturnum ſuum otium ſcientiis atque artibus excolendis, ſaltim eorum quam multi, impendere, ab ipſo naturali ſciendi deſiderio ſtimulati. Rectè ſcilicet Ariſtoteles:* πάντες ἄνθρωποι εἰδέναι ὀρέγονται φύσει. *Quid? quod nondum aſueta iſthæc ætas compluribus vitæ haud neceſſariis inſtrumentis, omnigenæ Philoſophiæ indagandæ excolendæque, potuerit utique haud ſegniter vacare, imò longævitatis atque adeò & ſanitatis integræ beneficio plurimum proficere. Indubiè ergò & alter alterum docuit, ac proinde ſcholæ diſcentium ac docentium ſunt habitæ.* Quod verò Philoſophiæ præprimis naturali incubuerint, exinde eſt concipiendum, cum earum rerum cura ipſis perquam fuerit neceſſaria.

§. 7. *Interim tamen ADAMUS ſtatim poſt lapſum ſanam ac ſobriam Philoſophiam docuit liberos, quam verò mox corrupit CAINUS, conſervavit tamen SETH, inde duplex ſtatim poſt lapſum ſecta* Sethianorum & Cainitarum *orta eſt.*

De Adamo non dubitat Keckermannus Tract. 2. præcog. Logic. cap. 2. quin cum reliquis præprimis ſcientiæ naturalis præceptis etiam Logicam poſteris ſuis tradiderit; ex cujus quidem Schola prodierunt Cain & Abel, ſed qui à Cain ſtatim fuit occiſus, falſam enim Philoſophiam ſectatus eſt, per quam primum ad inanes diſputationes, poſtmodum verò ad contentiones & rixas devenit, ut ejus teſtatur fratricidium. De Setho hæc Joſephus Part. 1. Ἀρχαιολογίας cap. 3. annotavit:

Digitized by Google

tavit: τραφεὶς γὰρ οὗτος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυνάμενος, ἀρετὴν ἐπετήδευσε. καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄριστος, μιμητὰς αὑτοῦ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φύντες, γῆν τε τὴν αὐτὴν ἀστασίαστοι κατωκήσαντες, εὐδαιμόνησαν, μηδενὸς αὐτοῖς ἄχρι τελευτῆς δυσκόλου προσπεσόντος σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν· ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα, μὴ δὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι, προειρηκότος ἀφανισμὸν Ἀδάμου τῶν ὅλων ἔσεσθαι, τὴν μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τὴν ἑτέραν δὲ κατὰ βίαν καὶ πλῆθος ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δ' ἑτέραν ἐκ λίθων· ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα· ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις, τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα, καὶ πλινθίνην δ' ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένει δ' ἄχρι τοῦ δεῦρο κατὰ τὸν συριάδα.

Hic a patre educatus, ut eò ætatis venit, ut jam quod rectum eſt diſcernere valeret, virtutis ſtudiis ſe totum dedidit. Et cum ipſe vir optimus evaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. Qui quoniam erant omnes bona indole præditi, & patriam abſque ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt, & ſideralem ſcientiam & cæleſtium rerum cognitionem excogitaverunt. Ne autem inventa ſua ex hominum notitia elaberentur, & prius perirent quam pernoſcerentur, ſcientes Adamum univerſalem rerum interitum præcecinisse, unum incendio, diluvio alterum excitatis duabus columnis, utrique ſua inventa inſcripſerunt. Ut ſi lateritiam diluvio deleri contingeret, lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiam faceret, & quæ continebat ſpectanda exhiberet. Ajunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris temporibus extat in terra Syria. An verò Joſepho de duabus iſtis columnis ſecure credendum ſit, hîc quidem non definio.

§. 8. *Ex Secta Sethinianorum præ reliquis inclaruerunt HENOCH & METHUSALA, ex ſecta Cainitarum LAMECH.*

De his confer Euſebium de præparatione Evangelica, quod Henochum attinet, ejus non ſacra duntaxat, ſed etiam rerum naturalium ſcientia ab antiquitate celebratur, de quo etiam Moſes, Geneſ. 5. v. 22. loquitur: *Et ambulavit Henoch cum DEO.* Neque illud, quod Alcorani

rani & Saracenorum nititur fide, prætereundum, traditur enim Beidavium Alcorani Commentatorem ſcripſiſſe, Henochum appellatum eſſe *Idris* propter multiplex ejus ſtudium, quia ſcilicet altiſſimus dimiſerit ſuper eum triginta volumina, & quod ipſe primum quid ſcripſerit calamo, & quod conſideraverit ſcientiam ſiderum & nubium. Et olim etiam celebri fuit in fama Henochicus aliquis liber, ſub titulo ἀποκάλυψις τοῦ Ἐνώχ, de quo egit Joſephus Scaliger ad Euſebii Chronicon. Methuſalam multa ab angelis cognoviſſe, eaque cæteros iterum docuiſſe, ex Euſebio refert Horn. Hiſt. Phil. lib. 1. cap. ult. Lamech paſſim ingenioſiſſimus appellatur, qui filios ſuos varia docuit, & præprimis Oeconomicam, Muſicam & Fabrilem, ut idem habet Hornius d. l.

§. 9. *Videtur tamen ſucceſſu temporis Sethianorum ſecta à Cainitica tota ferme eſſe corrupta, ita tamen, ut Sethianæ Philoſophiæ veritas atque puritas manſerit apud NOACHUM & ejus familiam, contra verò Schola Cainitica fuerit extincta diluvio.*

De his plura addere prohibet hiſtoriæ defectus & obſcuritas, quæ duo omnis hiſtoriarum formæ deſiderata ſunt, quæque etiam effecerunt, ut vel nihil quandoque poſſit proferri, vel multa falſa, vel multa incerta veræ hiſtoriæ ſoleant immiſceri, quod utrumque etiam in hiſtoria antediluviana accidit. Interim ex Sacri Codicis teſtimoniis hoc ſcimus, quod ſucceſſu temporis, Sophiſtice & falſa Cainitarum philoſophia corruperit Sethianos. Quo autem tempore ſecta Cainitarum florere inceperit, docet Hebræorum interpretatio ad Gen. 4. verſ. 26. ubi Moſes ita loquitur: *Tunc incepit nomen Domini invocari*, quæ quidem verba multi ita explicant, quaſi verus Dei cultus, veraque Philoſophia ſolito major cœperit. Quia verò mundus, cum Seth naſceretur Enos, de cujus temporibus Moſes dicta verba fecit, per tria, ſecundum Hebraicam computationem, ferme ſtetit ſecula, non videtur per tantum temporis ſpatium veram Philoſophiam quaſi fuiſſe ſepultam. Ipſa verò Hebræorum interpretatio à Conringio Suppl. II.

Antiq.

Antiq. Acad. Nicolai Lyrani verbis producitur: *Litera Hebraica ſic habet; Tunc incepit nomen Domini invocari (vacat) quod exponunt Hebræi de Idololatria: quia,ut dicunt, tunc inceperunt homines attribuere nomen Domini creaturis, ut ſoli, lunæ, & Idolis. Non tamen ab iſto Enos, qui juſtus fuit & devotus, ſed a filiis Cain ſibi contemporaneis. Sicut ſupra dictum eſt de Jabal & Jubal.* Dixerat autem Lyranus ſupra: *De Jabal fratre ſuo ex patre dicunt Hebræi, quod fecit tentoria ad ponendum idola. Et de Jubal dicunt, quod canebat inſtrumentis Muſicis coram Idolis ea venerando.*

CAPUT II.
DE PHILOSOPHIA POSTDILUVIANA.

§. 1. *POſt diluvium NOACHUS reſtaurator veræ ſapientiæ extitit, cujus liberi cum ſexus humani propagatione etiam ad poſteros propagarunt philoſophiam, ita ut SEM veram retineret, CHAM verò corruptam ſeu falſam antea Diluvio ſepultam iterum protraheret in lucem. Quò pactò Philoſophia poſtdiluviana etiam vel vera eſt, vel falſa.*

Prædicatur Noachus etiam à Scriptoribus gentilium (qui eum Jainum vel Janum,ut latius dicit Horn. Hiſtor. Philoſ. lib. 2. cap. 1. appellarunt) vir ingenio & doctrina ſupra ſuum ſeculum, velut alter generis humani parens,cujus à Moſe prudentia atque ſolertia adhuc magis redditur conſpicua. Fuit enim Noachus cum familia ex Sethi poſteris, cujus etiam apud illum poſteritas & vera ſapientia manſit inconcuſſa, & utinam hæc apud liberos Noachi omnes ita manſiſſet. Sem quidem eam vere retinuit, ſtatim tamen fuit corrupta à Chamo, qui poſt diluvium ſectam Cainiticam in lucem & æſtimationem revocavit, de quo ita tradidit Tertullianus lib. de præſcript. adverſus hæreticos: *Supernam virtutem, diluvio immiſſo, perdidiſſe omnes ſeditioſos, & im-*

& impuros, ut ſolum ſemen Sethi, quod eſſet purum, cuſtodiretur, & in mundo maneret. Sed Angelos ſeditioſos ipſam feſelliſſe, & CHAM, de genere ſuo, clam in arcam impoſuiſſe, ut creatum ab ipſis genus malitiæ non deleretur. Hinc oblivionem, errorem, peccata multiplicia nata, mundumque ſic rurſum ad priſcam confuſionem reflexiſſe.

§. 2. *Inter Semi poſteros excelluit HEBER, ex Chami verò progenie NIMROD, unde nomina nova ſectarum* Hebræarum & Nimrodianarum.

Univerſa fermè Chami Schola in campis Babyloniæ Sinear imprimis Aſtrologiam excoluit, cujus rei teſtes etiam Gentilium peritiores ſunt. Sic Favorinus apud Gellium lib. 14. cap. 1. *Si principes Chaldæi, qui in patentibus campis colebant, ſtellarum motus & vias & diſceſſiones & cœtus, intuentes quid ex iis efficeretur, obſervaverunt, &c.* quorum princeps Nimrod fuit, poſtea *Beli* nomine ſalutatus, inde & Plinius hiſtor. nat. lib. 5. Belo Aſtrologiæ inventionem adſcripſit. Moſes de eo ita loquitur: *Ipſe cepit eſſe potens in terra, & erat robuſtus venator coram Domino; fuit autem principium regni ejus Babylon.* Hic autor fuit exſtruendæ turris immenſæ illius altitudinis, cujus quidem condendæ finem præcipuum nonnulli Aſtrologiam fuiſſe adſerunt, ut ex alto patentes cœli plagas melius & accuratius intueretur, verum ſi rem accuratius contemplamur, accedit intereſſe Nimrodi imaginarium aliquod, ut patet ex Geneſeos verbis 11. v. 4. Quicunque ita errores atque placita, Nimrodianorum rejecerunt Hebræi dicti ſunt, quaſi qui à Nimrodianis eſſent ſeparati, quanquam Hebrum nunquam audiverint.

§. 3. *Nimrodianorum autem ſecta temporis ſucceſſu ita crevit, ut poſtmodum non tantum Japhetii, ſed etiam omnes pene Semitæ ei accederent.*

Quanquam enim Hebræi & Japheti familiæ, ſeu uno verbo, philoſophia hebræa aliquandiu ſinceera ſteterit, nihilominus tamen poſtmo-

dum Nimrodi potiſſimum tempore acceſſit ejus Scholæ, ut adeò tunc pauci fuerint veram ſapientiam profeſſi.

§. 4. *Obtinente licet ſecta Nimrodiana nonnulli manſerunt veræ philoſophiæ ſtudioſi, inter quos potiſſimum numerantur ABRAHAMUS, ISAACUS, JACOBUS, & Doctor Ægyptiorum JOSEPHUS.*

De Abrahamo Hebræorum omnium parente confer ea, quæ habet Euſebius de præparatione Evangelica ex Joſephi Antiquitatibus lib. 9. cap. 16. & 17. ubi ex Eupolemo, quem laudat Alexander Polyhiſtor, ubi de Judæis ſcribit, multa de eo adfert. Primum fuit Magus ſeu Chaldæorum placitis innutritus, quod clarè docetur in libro Job. 24. v. 2. *Transfluvium habitaverunt patres veſtri ab initio, Thare pater Abraham & Nachor, ſerviveruntque Diis alienis.* confer etiam ea, quæ Voſſius habet ſupra Cap. 1. §. 7. Abrahami & ſcientiam & ſapientiam hereditario velut jure accepit & conſervavit Iſaacus eamque in Cananæa & Ægypto docuit, quod de Jacobo etiam dicendum eſt. De virtute & prudentia duodecim ejus filiorum præter Moſen videri poteſt Joſephus Lib. 2. Antiq. cap. 2. Patres tamen præprimis in philoſophando ſecutus eſt Joſephus, Aſtrologiæ item etiam Oeconomiæ deditus, quod utrumque etiam probatur ex Gen. Cap. 40. & ſeqq. Quia in Ægypto docuit & vixit, ibique prudentiæ ſuæ documenta edidit, Ægyptiorum Doctor appellatus eſt, poſt cujus mortem tamen vera ſapientia ferme deſiit.

§. 5. *Neque etiam prætereundus eſt MOSES veræ philoſophiæ Hebræorum facile princeps.*

Diodorus Siculus Moſen inter primos & antiquiſſimos Legislatores recenſet lib. 1. Biblioth. Hiſtor. circa finem ferè num. XCIV. ubi inter cætera ſic ait: *Apud Judæos Moſes Deum, qui Jao dicitur, legum autorem ſuarum finxiſſe perhibetur.* Strabo Lib. XVI. Geographiæ in medio hæc de eo prodit: *Moſes unus ex Ægyptiis ſacerdotibus cum partem quandam regionis haberet, ac moleſte ferret præſentem ſtatum,* inde

Digitized by Google

inde huc commigravit, multis eum comitantibus, quibus divina cura erant. Affirmabat enim docebatque Ægyptios non rectè ſentire, qui beſtiarum ac pecorum imagines Deo tribuerunt, itemque Afros, & Græcos, qui Diis hominum figuram affingerent. Et poſt pauca: *Talia Moſes dicens hominibus bonis fidem fecit, inque ea loca deduxit, ubi nunc condita ſunt Hieroſolyma.* Et paulò poſt: *Loco armorum ſacra & Deum prætendebat, cui ſe dicebat ſedem quærere, & ejusmodi cultum & ſacrificia tradıturum pollicebatur, quæ nec impenſâ, nec furoribus, neque re ulla abſurda cultores perturbarent. Hæc ille cum ſuis probaſſet, non contemnendum eſt adeptus Imperium: Facile enim gentes omnes finitimæ, tanta propoſita ſpe, & hujusmodi conſuetudine ductæ ſe adjunxerunt. Succeſſores aliquamdiu in iisdem inſtitutis permanſere juſti & vere religioſi.* Et poſtea: *Talis ſcilicet,* (qui Deum conſuleret) *fuit Amphiraus, & Trophonius & Orpheus & Muſæus, & apud Getas olim Zamolxis Pythagoræus -- Talis erat Moſes, & ſucceſſores ejus, qui ab initio non mali poſtea degeneravere.* Sed & alii Moſis etiam mentionem faciunt, qui tamen multa adhuc fabuloſa partim ex hiſtoriæ judaicæ ignorantia, partim ex invidia erga populum Judaicum admiſcent. Sic Juſtinus lib. 36. ita loquitur: *Filius Joſephi Moſes fuit, quem præter paternæ ſcientiæ hereditatem etiam formæ pulchritudo commendabat. Sed Ægyptii cum ſcabiem & vitiliginem paterentur, reſponſo moniti, eum cum ægris, ne peſtis ad plures ſerperet, terminis Ægypti pellunt. Dux igitur exulum factus, ſacra Ægyptiorum furto abſtulit: quæ repetentes armis Ægyptii domum redire tempeſtatibus compulſi ſunt. Itaque Moſes Damaſcena antiqua patria repetita montem Sinam occupat: quo ſeptem dierum jejunio per deſerta Arabiæ cum populo ſuo fatigatus, cum tandem veniſſet, ſeptimum diem more gentis Sabbatum appellatum in omne ævum jejunio ſacravit, quoniam illa dies famem illis erroremque finierat.* Ex quo Trogi Pompeji Epitomatore clare patet, quomodo hiſtoria illa, quæ paulo aliter deſcribitur ab ipſo Moſe, à gentilibus fuerit corrupta. Plinius lib. 30. Natur. hiſt. cap. 1. inter Magices autores Moſen refert, nempe quia revelationes, quas divinitus accepit, ad magiam pertinere exiſtimavit, ita enim de eo facit verba: *Eſt & alia Magices factio à Moſe etiamnum & Lotopea Judæis pendens, ſed multis millibus annorum poſt Zoroaſtrem.* Juvenalis in 14. Satyra Moſis ſcripta arcanum

εἴρηται παρ' ἑκάστῃ τῶν αἱρέσεων τούτων καλῶς δικαιοσύνην μετ' εὐσεβοῦς ἐπιστήμης ἐκδιδάσκοντα, τοῦτο σύμπαν τὸ ἐκλεκτικὸν, φιλοσοφίαν φημί.

§. 9. *Nec aliter animatus Origenes fuit, de cujus omnigenâ eruditione ſatis notum arbitror.*

Eum, quod ex philoſophis ſingulis verum excerpere ſoleat, laudat diſcipulus ſuus Gregorius Thaumaturgus.

§. 10. *Laudat & hoc philoſophandi genus Lactantius.*

Lactantius lib. II. Inſtitutionum Divinarum*: *Quare oportet in ea re maximè, in quâ vitæ ratio verſatur, ſibi quemque confidere, ſuoque judicio, ac propriis ſenſibus niti ad inveſtigandam, & perpendendam veritatem, quam credentem alienis erroribus decipi, tanquam ipſum rationis expertem. Dedit omnibus Deus pro virili portione ſapientiam, ut & inaudita inveſtigare poſſent, & audita perpendere. Nec quia nos illi temporibus anteceſſerunt, ſapientia quoque anteceſſerunt: quæ ſi omnibus æqualiter datur, occupari ab antecedentibus non poteſt. Illibabilis eſt tanquam lux, & claritas ſolis: quia ut ſol oculorum, ſic ſapientia lumen eſt cordis humani. Quare cum ſapere, id eſt, veritatem quærere, omnibus ſit innatum; ſapientiam ſibi adimunt, qui ſine ullo judicio, inventa majorum probant, & ab aliis pecudum more ducuntur. Sed hoc eos fallit, quòd majorum nomine poſito, non putant fieri poſſe, ut aut ipſi plus ſapiant, quia minores vocantur: aut illi deſipuerint, quia majores nominantur.* Minimè itaq; hoc in loco prætereundum illud Ciceronis libro Primo Academicarum quæſt. *Certè recentiſſima quæque ſunt correcta & emendata maximè.* Quemadmodum neque illud Ariſtotelis libro ſecundo Polit. cap. XI. ubi [illegible]p. Cretenſium agit, text. 169: τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαίων ἧττον διήρθρωται [illegible]τέρων. *Pleraque rerum vetuſtarum minus ſunt abſoluta recentioribus.*

* cap. 8. Editionis Baſileenſis; Plantinianæ verò c. 7.

§. 11. *Sed ut optimum & laudatiſſimum eſt, ita quoque difficillimum hoc philoſophandi genus.*

Nec enim ſufficit unum audiiſſe qui certæ ſe ſectæ addixerit: ſed nunc

nunc verſandum in Academiæ ſpatiis, nunc in ambulacris Lycæi, nunc in ποικίλῃ illâ porticu à Zenone nobilitata, nunc in Gargettii ſenis hortis, nunc in aliorum diatribis, ac periſtyliis. Quantâ ad omnia iſta induſtriâ opus eſt! Quanti item ingenii ſit ſingulas ſectas percipere! Quanti judicii in iſto diſſenſu verum ubique diſcernere à falſo!

§. 12. *Quare hebetes & inertes facilè hæc ſecta à ſe arcet. At non item eos, qui ingenii acie & judicio valent, dummodo magno flagrent amore veritatis ac virtutis. Sæpè enim veritas, quemadmodum Democritus* ajebat, in profundo ſpecu abdita, deliteſcit: unde eam extrahendi laborem non facilè ſubibit, cui voluptates, vel opes, vel honores, ut fieri ſolet, magis fuerint cordi, quam veritas: quæ una cum beneficentia Deo nos proximos facit.*

* *Laërt. in Pyrrhone. Cic. ſemel iterumque in Acad. Lact. lib. III. & aliis.*

De Veritate ſic Porphyrius in vitâ Pythagoræ: τὸ ἀληθεύειν μόνον δύναται τοὺς ἀνθρώπους ποιεῖν θεῷ παραπλησίους. *Veracitas ſola poteſt nos Deo reddere propinquos.* Similiter Jamblichus protreptici cap. XX. Stobæus Serm. XI. de Veritate. Et ex Latinis B. Hieronymus, apologiâ adverſus Rufinum: ubi ex Pythagoræorum mente ait: *Poſt Deum veritatem colendam: quæ ſola homines Deo proximos facit.* Sed quod de ſola hîc veritate dicitur, id de beneficentia quoque veriſſimum eſt. Unde Strabo lib. X. Geograph. Τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεοὺς ὅταν εὐεργετῶσιν. *Maximè homines Deum imitari, cum alteri benefaciunt.* Ac apud Photium quoque Cod. CCXLIX. ex Pythagoræ vitâ refertur, ex tribus, quibus meliores reddamur, Deoque aſſimilemur, medium eſſe, τὸ εὖ ποιεῖν, *benè de aliis mereri.*

Propterea præclarè merentur de genere humano, qui in eo operam ſuam collocant, ut animi adoleſcentum abducantur à rebus vaniſſimis, amoreque imbuantur veritatis ac beneficentiæ. Nec enim vel duram ſapientiæ collem adſcendet, vel aſperam virtutis viam inſiſtet, niſi

qui

qui prius pulcritudinem ambarum oculis animi perſpexerit. Propterea non ſufficit, ut Doctores juventutis in eo operam inſumant, ut artium & ſcientiarum præcepta perſpicuè doceant; ſed ante omnia inflammandi juvenes amore ſtudiorum: quo pertinebat Pythagoræ doctrina παρӕινετικὴ.

§. 13. *In examine autem tot ſectarum, primum videndum, quid quisque dicat, cur ita dicat, quid adverſæ parti reſpondeat. Quibus perpenſis, diſpiciendum, an partes conciliari non poſſint.*

Sanè Simplicius arbitratur, tam diverſas veterum philoſophorum ſententias, quas Ariſtoteles de rerum principiis in 1. Φυσ. ἀκροάσ. adfert, non pugnare inter ſe: unde & in iis conciliandis operam inſumit. Hoc de ſingulis cum Simplicio ſtatuere non auſim. Interea de plerisque verum arbitror dixiſſe. Et facilè mihi adſentiet, qui de ſententia eorum judicium ferre volet, ex fragmentis quæ ſuperſunt. Similiter de Ideis judico: etſi ſciam nihil æquè impugnari ab Ariſtotele. Qua de re abundè diximus ſuperius. Atque ut in Ideis exiſtimo Platonem & Ariſtotelem facilè poſſe conciliari, ita contra arbitror de mundi origine. Cujus cauſſam ſuperius item adduximus.

§. 14. *Quod ſi ſententiæ conciliari non poſſunt, examinemus eas, nec cum Epicureis ad ſolum ſenſuum κριτήριον, nec cum Platonicis ad ſolam rationem, ſed ad utrumque κριτήριον, uti Potamo fieri jubebat.*

Sic enim de eo Suidas in Αἵρεσις· Κριτήρια δὲ φησὶν εἶναι τἀληθῆ. τὸ μὲν ὡς ὑφ' οὗ γίνεται ἡ κρίσις· τουτέστι τὸ ἡγεμονικόν· τὸ δὲ ὡς δι' οὗ· οἷον τὴν ἀκριβεστάτην φαντασίαν. *Duo eſſe ait inſtrumenta cognoſcendi verum. Unum quidem eſt illud, a quo fit judicium: hoc eſt, mens ipſa, quæ principatum in animo tenet. Alterum eſt, per quod fit judicium, ut certiſſimum viſum.*

§. 15. *Eoque majori ſtudio hæc duo jungemus,*
quòd

quòd videamus deceptos, non philoſophos duntaxat, ſed quosdam etiam ex magnis Eccleſiæ doctoribus: Ut qui terram (quia ſic videatur) planam exiſtimant, atque ita ſenſu decepti, negant Antipodas.

In his Lactantius Firmianus lib. III. de falſa ſapientia cap. XXIII: *Quid illi, qui eſſe contrarios veſtigiis noſtris Antipodas putant, num aliquid loquuntur? aut eſt quisquam tam ineptus, qui credat eſſe homines, quorum veſtigia ſunt ſuperiora, quam capita? aut ibi, quæ apud nos jacent, inverſa pendere? fruges & arbores deorſum verſus creſcere? pluvias & nives ſurſum verſus cadere in terram?* Ac deinceps toto capite. Inter alia: *Sic pendulos iſtos Antipodas cœli rotunditas adinvenit.* Et extremo capite; *At ego multis argumentis probare poſſem, nullo modo fieri poſſe, ut cœlum terrâ ſit inferius, niſi liber jam concludendus eſſet.* Atque eadem mens B. Auguſtini.

§. 16. *Præterea in tot philoſophorum ſectis, (ut nihil dicam de ejusdem ſectæ philoſophorum diſſenſu) utile eſt diſputationes inſtitui, quibus veritas examinetur. Nam ea rationum velitationibus elicitur.*

Pallada certè armatam finxerunt poëtæ, quòd diſputationum palæſtra, alumna ſit ſapientiæ, & Chaldæi in geneſi philoſophi requirunt, ut Mars triquetro adſpectu conſpiciat Mercurium, quia ſine illis literariis bellis, ſegnis & ſocors ſit philoſophia. Eò etiam gratiores hæ paleſtræ eſſe debent, quia in diſputando gloriæ erit, ſi vincamus; ſin vincamur, doctiores abibimus domum, atque ad novam pugnam inſtructiores. Socrates certè hanc ob cauſſam vinci, quàm vincere malebat.

Atque hæc dicta ſunto de ſecta ἐκλεκτικῇ. Quam ſi ſequamur, futurum, ut non Jonici ſimus, vel Italici, vel Eleatici; non Platonici, vel Peripatetici; non Stoici, vel Epicurei; non Sceptici, vel cujuscunque

Digitized by Google

que alterius ſectæ; ſed hæc omnia. Flores enim ex omnibus ſectis legemus, & inde corollam plectemus capiti noſtro, quæ quantò plus traxerit ex vero bonoque, tantò erit pulcrior atque odoratior, tantò etiam minùs marceſcet.

FINIS.

CONTINUATIO In GERARDI JOHANNIS VOSSII LIBRUM De PHILOSOPHORUM SECTIS.

CAPUT PRIMUM. DE DIVISIONE PHILOSOPHIÆ,&c. ET PRIMUM DE PHILOSOPHIA ANTEDILUVIANA.

§. I. *QUia Philoſophia ex lumine rationis Deum, creaturas, & actiones hominum conſiderat, ipſum verò lumen rationis conſiſtit in mente, mens verò eſt pars hominis, homo creatura Dei, neceſſariò ſequitur, omnem ſapientiam ſeu Philoſophiam originem debere Deo.*

Teſtatur illud paſſim ſacer Codex. Exod. 31. v. 2. 3. Deus ſic Moſen alloquitur: *Ecce, vocavi ex nomine Beſeleel, filium Uri filii Hut, de tribu*

bu Juda. Et implevi eum Spiritu Dei, ſapientia & intelligentia & ſcientia in omni opere. Et in libro ſapientiæ cap. 9. v. 14. ſeqq. hæc legimus verba: *Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ providentiæ noſtræ. Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Et difficile æſtimamus quæ in terra ſunt, & quæ in proſpectu ſunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cœlis ſunt, quis inveſtigabit? Senſum autem tuum quis ſciet, niſi tu dederis ſapientiam, & miſeris Spiritum Sanctum tuum de altiſſimis. Et ſi correctæ ſint ſemitæ eorum, qui ſunt in terris, & quæ tibi placent, didicerint homines. Nam per ſapientiam ſanati ſunt, quicunque tibi placuerunt Domine à principio.* Confer etiam Lucretium lib. 5. ubi has divinas ſapientiæ origines agnoſcit & operoſe deducit. Qua ratione & Poëtæ Gentilium ab initio operum Muſas invocarunt. Sic Virgilius lib. 7. ſui operis; *Pandite nunc Helicona Deæ, cantusque movete, & meminiſtis enim divæ & memorare poteſtis, &c.*

§. 2. *Quemadmodum autem Sapientia Deum; ita è contrario Sophiſtice Diabolum pro autore habet.*

Quia enim, ut Chriſtus ipſe Johannis 8. v. 44. dixit: *Diaboli in veritate non ſteterunt*, ex Dei decreto cœlo ejecti ſunt, & poſtea peculiarem eamque peſſimam ſectam condiderunt, quam mendaciis, dolis, falſis atque obſcuris argumentis, & blandiloquis perſuaſionibus propagarunt, per quas primi etiam parentes ſeducti à ſerpente, ut comederent ab arbore vetita. Serpens enim callidior fuit cunctis animantibus terræ, quæ fecit Dominus Deus Geneſ. 3. v. 1.

§. 3. *Hoc pacto Sapientia eſt vel vera, quæ à Deo proficiſcitur, vel falſa ſeu Sophiſtice, quæ eſt à Diabolo. Utraque & in ſtatu paradiſiaco erat conſpicua, & utraque hodie in ſtatu poſt lapſum frequentatur.*

In ſtatu quippe Integritatis perversâ Philoſophiâ uſus eſt ſerpens, alias enim ſapientiam veram ſectabantur Protoplaſti, contra tamen

men Sociniani ſentiunt, utpote qui primis hominibus ſummam adſcribunt ſimplicitatem, quos etiam ſequitur Grotius, qui de Jure B. & P. lib. 2. cap. 2. §. 2. ita loquitur: *Simplicitatis, in qua primi homines ſunt conditi, argumentum præbuit nuditas. Erat in illis ignoratio magis vitiorum, quam cognitio virtutis.* Idem dicit Macrobius, Somn. Scip. cap. 10. *Primum inter homines mali neſcia & adhuc aſtutiæ inexperta Simplicitas:* Erroneum autem eſt, quod cum aliis putat Grotius, ſimplicitatis indicium in Adamo fuiſſe nuditatem illam: cum fuerit argumentum puritatis in affectibus, optimi temperamenti in corpore, non indigente operimento, ut loquitur Oſiander, idque latius probat in obſervationibus ad Grotium. pag. 658. Diſtinguere certè debuiſſet nuditatem, quæ eſt ſanctitatis & innocentiæ, ab ea, quæ eſt miſeriæ & turpitudinis. Sciebat etiam malum, ſed theoretice, cum poſſideret notitiam Homicidii, læſionis &c. verum practicè homo integer erat ſummè perfectus, & ab omnibus vitiis alienus, qua ratione opus habebat præceptis duntaxat affirmativis, videlicet: *Dilige Deum & proximum tuum ſicut te ipſum. Serva pacta. Suum cuique tribue.* Contra verò præcepta negativa, qualia ſunt: *Non occido. Furtum nè facias. Neminem læde &c.* plane tum exulabant.

§. 4. *Philoſophia, quæ in ſtatu poſt lapſum floruit, non incommode poterit dividi in eam, quæ viguit ante Chriſti Nativitatem, & in eam, quæ poſt. Prior eſt vel Antediluviana vel Poſtdiluviana.*

Hac diviſione utitur Dn. Chriſt. Thomaſius in Introductione ad Philoſophiam aulicam cap. 1. §. 4.

§. 5. *Omnem autem Philoſophiam ab admiratione incepiſſe rectè dixerunt veteres.*

Confer ea, quæ dixit Horn. in Hiſtor. Philoſ. lib. 1. cap. 10. Statim enim in ſtatu corrupto vixerunt homines admiratione ducti. Non tamen ille planè corruptus eſt, ſed adhuc ſuo modo rectus, qua ratione etiam ſcintillæ adhuc quædam, & rudera prioris perfectionis non contemnenda, in ipſorum animis fuerunt, ut naturâ ſuâ ſcire quid deſi-

Digitized by Google

deſideraſſent, nam Scientiam non hominibus eſſe congenitam, quilibet facile videbit.

§. 6. *Philoſophiam Antediluvianam maximè naturalem fuiſſe veriſimile eſt.*

Quod philoſophati fuerint antediluviani homines, perquam doctè docet Conringius in Antiquitatibus Academ. Supplem. 2. *Equidem haud dubito*, dicit, *ne tum quidem defuiſſe ſcientiarum & liberalium quarumvis artium Scholas. Quum enim maximè tum fuerit longæva hominum vita, nec illi indubie ab ingenio fuerint deſtituti, brutorum in morem animantium, non potuerunt non diuturnum ſuum otium ſcientiis atque artibus excolendis, ſaltim eorum quam multi, impendere, ab ipſo naturali ſciendi deſiderio ſtimulati. Rectè ſcilicet Ariſtoteles: πάντες ἄνθρωποι εἰδέναι ὀρέγονται φύσει. Quid? quod nondum aſueta iſthæc ætas compluribus vitæ haud neceſſariis inſtrumentis, omnigenæ Philoſophiæ indagandæ excolendæque, potuerit utique haud ſegniter vacare, imò longævitatis atque adeò & ſanitatis integræ beneficio plurimum proficere. Indubiè ergò & alter alterum docuit, ac proinde ſcholæ diſcentium ac docentium ſunt habitæ.* Quod verò Philoſophiæ præprimis naturali incubuerint, exinde eſt concipiendum, cum earum rerum cura ipſis perquam fuerit neceſſaria.

§. 7. *Interim tamen ADAMUS ſtatim poſt lapſum ſanam ac ſobriam Philoſophiam docuit liberos, quam verò mox corrupit CAINUS, conſervavit tamen SETH, inde duplex ſtatim poſt lapſum ſecta* Sethianorum & Cainitarum *orta eſt.*

De Adamo non dubitat Keckermannus Tract. 2. præcog. Logic. cap. 2. quin cum reliquis præprimis ſcientiæ naturalis præceptis etiam Logicam poſteris ſuis tradiderit, ex cujus quidem Schola prodierunt Cain & Abel, ſed qui à Cain ſtatim fuit occiſus, falſam enim Philoſophiam ſectatus eſt, per quam primum ad inanes diſputationes, poſtmodum verò ad contentiones & rixas devenit, ut ejus teſtatur fratricidium. De Setho hæc Joſephus Part. 1. Ἀρχαιολογίας cap. 3. annotavit:

Digitized by Google

tavit: τραφεὶς γὰρ οὗτος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυνάμενος, ἀρετὴν ἐπετήδευσε. καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄριστος, μιμητὰς αὐτοῦ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φύντες, γῆν τε τὴν αὐτὴν ἀστασίαστοι κατῳκήσαντες, εὐδαιμονήσαντες, μηδενὸς αὐτοῖς ἄχρι τελευτῆς δυσκόλου προσπεσόντος σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν· ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα, μὴ δὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι, προειρηκότος ἀφανισμὸν Ἀδάμου τῶν ὅλων ἔσεσθαι, τὴν μὲν κατ᾽ ἰσχὺν πυρὸς, τὴν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν καὶ πλῆθος ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δ᾽ ἑτέραν ἐκ λίθων· ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα· ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις, τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα, καὶ πλινθίνην δ᾽ ὑπ᾽ αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένει δ᾽ ἄχρι τοῦ δεῦρο κατὰ τὸν συριάδα.

Hic a patre educatus, ut eò ætatis venit, ut jam quod rectum eſt diſcernere valeret, virtutis ſtudiis ſe totum dedidit. Et cum ipſe vir optimus evaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. Qui quoniam erant omnes bona indole præditi, & patriam abſque ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt, & ſideralem ſcientiam & cœleſtium rerum cognitionem excogitaverunt. Ne autem inventa ſua ex hominum notitia elaberentur, & prius perirent quam pernoſcerentur, ſcientes Adamum univerſalem rerum interitum præceciniſſe, unum incendio, diluvio alterum excitatis duabus columnis, utrique ſua inventa inſcripſerunt. Ut ſi lateritiam diluvio deleri contingeret, lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiam faceret, & quæ continebat ſpectanda exhiberet. Ajunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris temporibus extat in terra Syria. An verò Joſepho de duabus iſtis columnis ſecure credendum ſit, hîc quidem non definio.

§. 8. *Ex Secta Sethinianorum præ reliquis inclaruerunt HENOCH & METHUSALA, ex ſecta Cainitarum LAMECH.*

De his confer Euſebium de præparatione Evangelica, quod Henochum attinet, ejus non ſacra duntaxat, ſed etiam rerum naturalium ſcientia ab antiquitate celebratur, de quo etiam Moſes, Geneſ. 5. v. 22. loquitur: *Et ambulavit Henoch cum DEO.* Neque illud, quod Alcorani

rani & Saracenorum nititur fide, prætereundum, traditur enim Beidavium Alcorani Commentatorem ſcripſiſſe, Henochum appellatum eſſe *Idris* propter multiplex ejus ſtudium, quia ſcilicet altiſſimus dimiſerit ſuper eum triginta volumina, & quod ipſe primum quid ſcripſerit calamo, & quod conſideraverit ſcientiam ſiderum & nubium. Et olim etiam celebri fuit in fama Henochicus aliquis liber, ſub titulo ἀποκάλυψις τοῦ Ἐνώχ. de quo egit Joſephus Scaliger ad Euſebii Chronicon. Methuſalam multa ab angelis cognoviſſe, eaque cæteros iterum docuiſſe, ex Euſebio refert Horn. Hiſt. Phil. lib. 1. cap. ult. Lamech paſſim ingenioſiſſimus appellatur, qui filios ſuos varia docuit, & præprimis Oeconomicam, Muſicam & Fabrilem, ut idem habet Hornius d. l.

§. 9. *Videtur tamen ſucceſſu temporis Sethianorum ſecta à Cainitica tota ferme eſſe corrupta, ita tamen, ut Sethianæ Philoſophiæ veritas atque puritas manſerit apud NOACHUM & ejus familiam, contra verò Schola Cainitica fuerit extincta diluvio.*

De his plura addere prohibet hiſtoriæ defectus & obſcuritas, quæ duo omnis hiſtoriarum formæ deſiderata ſunt, quæque etiam effecerunt, ut vel nihil quandoque poſſit proferri, vel multa falſa, vel multa incerta veræ hiſtoriæ ſoleant immiſceri, quod utrumque etiam in hiſtoria antediluviana accidit. Interim ex Sacri Codicis teſtimoniis hoc ſcimus, quod ſucceſſu temporis, Sophiſtice & falſa Cainitarum philoſophia corruperit Sethianos. Quo autem tempore ſecta Cainitarum florere inceperit, docet Hebræorum interpretatio ad Gen. 4. verſ. 26. ubi Moſes ita loquitur: *Tunc incepit nomen Domini invocari*, quæ quidem verba multi ita explicant, quaſi verus Dei cultus, veraque Philoſophia ſolito major cœperit. Quia verò mundus, cum Seth naſceretur Enos, de cujus temporibus Moſes dicta verba fecit, per tria, ſecundum Hebraicam computationem, ferme ſtetit ſecula, non videtur per tantum temporis ſpatium veram Philoſophiam quaſi fuiſſe ſepultam. Ipſa verò Hebræorum interpretatio à Conringio Suppl. II.

Antiq.

Digitized by Google

Antiq. Acad. Nicolai Lyrani verbis producitur: *Litera Hebraica ſic habet: Tunc incepit nomen Domini invocari (vacat) quod exponunt Hebræi de Idololatria: quia, ut dicunt, tunc inceperunt homines attribuere nomen Domini creaturis, ut ſoli, lunæ, & Idolis. Non tamen ab iſto Enos, qui juſtus fuit & devotus, ſed a filiis Cain ſibi contemporaneis. Sicut ſupra dictum eſt de Jabal & Jubal.* Dixerat autem Lyranus ſupra: *De Jabal fratre ſuo ex patre dicunt Hebræi, quod fecit tentoria ad ponendum idola. Et de Jubal dicunt, quod canebat inſtrumentis Muſicis coram Idolis ea venerando.*

CAPUT II.
DE PHILOSOPHIA POSTDILUVIANA.

§. 1. *Poſt diluvium NOACHUS reſtaurator veræ ſapientiæ extitit, cujus liberi cum ſexus humani propagatione etiam ad poſteros propagarunt philoſophiam, ita ut SEM veram retineret, CHAM verò corruptam ſeu falſam antea Diluvio ſepultam iterum protraheret in lucem. Quò pactò Philoſophia poſtdiluviana etiam vel vera eſt, vel falſa.*

Prædicatur Noachus etiam à Scriptoribus gentilium (qui eum Jainum vel Janum, ut latius dicit Horn. Hiſtor. Philoſ. lib. 2. cap. 1. appellarunt) vir ingenio & doctrina ſupra ſuum ſeculum, velut alter generis humani parens, cujus à Moſe prudentia atque ſolertia adhuc magis redditur conſpicua. Fuit enim Noachus cum familia ex Sethi poſteris, cujus etiam apud illum poſteritas & vera ſapientia manſit inconcuſſa, & utinam hæc apud liberos Noachi omnes ita manſiſſet. Sem quidem eam vere retinuit, ſtatim tamen fuit corrupta à Chamo, qui poſt diluvium ſectam Cainiticam in lucem & æſtimationem revocavit, de quo ita tradidit Tertullianus lib. de præſcript. adverſus hæreticos: *Supernam virtutem, diluvio immiſſo, perdidiſſe omnes ſeditioſos, & im-*

& impuros, ut ſolum ſemen Sethi, quod eſſet purum, cuſtodiretur, & in mundo maneret. Sed Angelos ſeditioſos ipſam feſelliſſe, & CHAM, de genere ſuo, clam in arcam impoſuiſſe, ut creatum ab ipſis genus malitiæ non deleretur. Hinc oblivionem, errorem, peccata multiplicia nata, mundumque ſic rurſum ad priſcam confuſionem reflexiſſe.

§. 2. *Inter Semi poſteros excelluit HEBER, ex Chami vero progenie NIMROD, unde nomina nova ſectarum* Hebræarum & Nimrodianarum.

Univerſa fermè Chami Schola in campis Babyloniæ Sinear imprimis Aſtrologiam excoluit, cujus rei teſtes etiam Gentilium peritiores ſunt. Sic Favorinus apud Gellium lib. 14. cap. 1. *Si principes Chaldæi, qui in patentibus campis colebant, ſtellarum motus & vias & diſceſſiones & cœtus, intuentes quid ex iis efficeretur, obſervaverunt, &c.* quorum princeps Nimrod fuit, poſtea *Beli* nomine ſalutatus, inde & Plinius hiſtor. nat. lib. 5. Belo Aſtrologiæ inventionem adſcripſit. Moſes de eo ita loquitur: *Ipſe cepit eſſe potens in terra, & erat robuſtus venator coram Domino; fuit autem principium regni ejus Babylon.* Hic autor fuit exſtruendæ turris immenſæ illius altitudinis, cujus quidem condendæ finem præcipuum nonnulli Aſtrologiam fuiſſe adſerunt, ut ex alto patentes cœli plagas melius & accuratius intueretur, verum ſi rem accuratius contemplamur, accedit intereſſe Nimrodi imaginarium aliquod, ut patet ex Geneſeos verbis 11. v. 4. Quicunque ita errores atque placita, Nimrodianorum rejecerunt Hebræi dicti ſunt, quaſi qui à Nimrodianis eſſent ſeparati, quanquam Hebrum nunquam audiverint.

§. 3. *Nimrodianorum autem ſecta temporis ſucceſſu ita crevit, ut poſtmodum non tantum Japhetii, ſed etiam omnes pene Semitæ ei accederent.*

Quanquam enim Hebræi & Japheti familiæ, ſeu uno verbo, philoſophia hebræa aliquandiu ſincera ſteterit, nihilominus tamen poſtmo-

Digitized by Google

dum Nimrodi potiſſimum tempore acceſſit ejus Scholæ, ut adeò tunc pauci fuerint veram ſapientiam profeſſi.

§. 4. *Obtinente licet ſecta Nimrodiana nonnulli manſerunt veræ philoſophiæ ſtudioſi, inter quos potiſſimum numerantur ABRAHAMUS, ISAACUS, JACOBUS, & Doctor Ægyptiorum JOSEPHUS.*

De Abrahamo Hebræorum omnium parente confer ea, quæ habet Euſebius de præparatione Evangelica ex Joſephi Antiquitatibus lib. 9. cap. 16. & 17. ubi ex Eupolemo, quem laudat Alexander Polyhiſtor, ubi de Judæis ſcribit, multa de eo adfert. Primum fuit Magus ſeu Chaldæorum placitis innutritus, quod clarè docetur in libro Job. 24. v. 2. *Transfluvium habitaverunt patres veſtri ab initio, Thare pater Abraham & Nachor, ſervieruntque Diis alienis.* confer etiam ea, quæ Voſſius habet ſupra Cap. 1. §. 7. Abrahami & ſcientiam & ſapientiam hereditario velut jure accepit & conſervavit Iſaacus eamque in Cananæa & Ægypto docuit, quod de Jacobo etiam dicendum eſt. De virtute & prudentia duodecim ejus filiorum præter Moſen videri poteſt Joſephus Lib. 2. Antiq. cap. 2. Patres tamen præprimis in philoſophando ſecutus eſt Joſephus, Aſtrologiæ item etiam Oeconomiæ deditus, quod utrumque etiam probatur ex Gen. Cap. 40. & ſeqq. Quia in Ægypto docuit & vixit, ibique prudentiæ ſuæ documenta edidit, Ægyptiorum Doctor appellatus eſt, poſt cujus mortem tamen vera ſapientia ferme deſiit.

§. 5. *Neque etiam prætereundus eſt MOSES veræ philoſophiæ Hebræorum facile princeps.*

Diodorus Siculus Moſen inter primos & antiquiſſimos Legiſlatores recenſet lib. 1. Biblioth. Hiſtor. circa finem ferè num. XCIV. ubi inter cætera ſic ait: *Apud Judæos Moſes Deum, qui Jao dicitur, legum autorem ſuarum finxiſſe perhibetur.* Strabo Lib. XVI. Geographiæ in medio hæc de eo prodit: *Moſes unus ex Ægyptiis ſacerdotibus cum partem quandam regionis haberet, ac moleſte ferret præſentem ſtatum, inde*

Digitized by Google

inde huc commigravit, multis eum comitantibus, quibus divina curæ erant. Affirmabat enim docebatque Ægyptios non rectè ſentire, qui beſtiarum ac pecorum imagines Deo tribuerunt, itemque Afros, & Græcos, qui Diis hominum figuram affingerent. Et poſt pauca: *Talia Moſes dicens hominibus bonis fidem fecit, inque ea loca deduxit, ubi nunc condita ſunt Hieroſolyma.* Et paulò poſt: *Loco armorum ſacra & Deum prætendebat, cui ſe dicebat ſedem quærere, & ejusmodi cultum & ſacrificia traditurum pollicebatur, quæ nec impensâ, nec furoribus, neque re ulla abſurda cultores perturbarent. Hæc ille cum ſuis probaſſet, non contemnendum eſt adeptus Imperium: Facile enim gentes omnes finitimæ, tanta propoſita ſpe, & hujusmodi conſuetudine ductæ ſe adjunxerunt. Succeſſores aliquamdiu in iisdem inſtitutis permanſere juſti & vere religioſi.* Et poſtea: *Talis ſcilicet*, (qui Deum conſuleret) *fuit Amphiraus, & Trophonius & Orpheus & Muſæus, & apud Getas olim Zamolxis Pythagoræus -- Talis erat Moſes, & ſucceſſores ejus, qui ab initiis non malis poſtea degeneravere.* Sed & alii Moſis etiam mentionem faciunt, qui tamen multa adhuc fabuloſa partim ex hiſtoriæ judaicæ ignorantia, partim ex invidia erga populum Judaicum admiſcent. Sic Juſtinus lib. 36. ita loquitur: *Filius Joſephi Moſes fuit, quem præter paternæ ſcientiæ hereditatem etiam formæ pulchritudo commendabat. Sed Ægyptii cum ſcabiem & vitiliginem paterentur, reſponſo moniti, eum cum ægris, ne peſtis ad plures ſerperet, terminis Ægypti pellunt. Dux igitur exulum factus, ſacra Ægyptiorum furto abſtulit: quæ repetentes armis Ægyptii domum redire tempeſtatibus compulſi ſunt. Itaque Moſes Damaſcena antiqua patria repetita montem Sinam occupat: quo ſeptem dierum jejunio per deſerta Arabiæ cum populo ſuo fatigatus, cum tandem veniſſet, ſeptimum diem more gentis Sabbatum appellatum in omne ævum jejunio ſacravit, quoniam illa dies famem illis erroremque finierat.* Ex quo Trogi Pompeji Epitomatore clare patet, quomodo hiſtoria illa, quæ paulo aliter deſcribitur ab ipſo Moſe, à gentilibus fuerit corrupta. Plinius lib. 30. Natur. hiſt. cap. 1. inter Magices autores Moſen refert, nempe quia revelationes, quas divinitus accepit, ad magiam pertinere exiſtimavit, ita enim de eo facit verba: *Eſt & alia Magices factio à Moſe etiamnum & Lotopea Judæis pendens, ſed multis millibus annorum poſt Zoroaſtrem.* Juvenalis in 14. Satyra Moſis ſcripta arcanum

volumen appellat: *Judaicum ediſcunt & ſervant, & metuunt jus, tradidit arcano quodcunque volumine Moſes.* Omnium autem gentilium ſcriptorum antiquiſſimi, qui Moſis meminerunt, fuerunt certe Ægypti ſcriptores, ex quorum etiam fragmentis Græci & poſtmodum Romani ſua de eo exſcripſerunt, quorum commenta producit & refutat Joſephus in libris contra Appionem Grammaticum, Aarone velut Oratore ſuo uſus eſt, quia ad perſuadendum propter impeditam linguam non fuit aptus. Euſebius Præparat. Evang. lib. 9. cap. 8. ex Numenii Philoſophi Pythagoræi libro tertio credit, Platonem ex Moſis libris atque doctrinis multa ſurripuiſſe plagio, quæ de Deo & mundo habet, inde & Proverbium natum: *Quid aliud eſt Plato, quam Moſes Atticiſſans.*

§. 6. *Hoc pacto Philoſophiam, quæ poſt Diluvium usque ad Christi adventum floruit, poſſum diſpeſcere in* Judaicam & Gentilem.

Ubi hoc notandum, quod Gentilium Philoſophi multa, ut ex Voſſii locis in ſuperioribus capitibus citatis & aliis hiſtoriæ de re literaria documentis videri poteſt, ex primis Hebræorum ſapientibus hauſerint, de ſuo nova addiderint, & plane novas ſectas condiderint, contra vero, quod ſtantibus ſectis Gentilium Judæorum nonnulli ſapientes & præprimis circa Chriſti tempora Phariſæi nimirum, Sadducæi & Eſſeni ex Philoſophia partim Cynicorum, partim Stoicorum, partim Epicureorum philoſophati fuerint, quod, quia etiam hoc poſt Chriſti nativitatem continuavit, ſuo loco prolixius deducemus.

§. 7. *Summum apud Judæos pura Philoſophia attigit faſtigium in SALOMONE.*

Hic propter Philoſophiam, ſeu ut 2. Paralip. 1. v. 12. dicitur *propter ſapientiam & ſcientiam ipſi datam* omnium mortalium ſuperavit ingenia, quæ propterea paſſim in Sacro Codice celebratur. 1. Reg. 4. v. 29. ſeqq. ea ſic redditur conſpicua: *Dedit quoque Deus ſapientiam Salomoni, & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis, quaſi arenam quæ eſt in litore maris. Et præcedebat ſapientia Salomonis ſapientiam omnium Orientalium, & Ægyptiorum. Et erat ſapientior cunctis hominibus: ſapientior Ethan Ezrahite, & Heman, & Chal-*

Digitized by Google

Chalcol, & Dorda, filiis Mabol: & erat nominatus in univerſis gentibus per circuitum. Locutusque eſt Salomon tria millia parabolas, & fuerunt carmina ejus quinque millia. Et diſputavit ſuper lignis à cedro quæ eſt in Libano, usque ad hyſſopum quæ egreditur de pariete: & diſſeruit de jumentis & volucribus & reptilibus & piſcibus. Et veniebant de cunctis populis ad audiendam ſapientiam Salomonis, & ab univerſis regibus terræ, qui audiebant ſapientiam ejus. Scripta ejus philoſophica multa in captivitatibus amiſſa eſſe adſerunt Judæi, quæ adhuc extant, maximam in partem Ethica ſunt. De quibus & aliis de eo notatu dignis confer Euſebium de præparat. Evangel. lib. 9. ubi cap. 30. ex Eupolemo Davidis & Salomonis mentionem facit, & cap. 31. de Salomonis ad Vaphren Ægypti Regem Epiſtola, cap. 32. de Vaphræ ad Salomonem Epiſtola, cap. 33. de Salomonis ad Suronem Phœniciæ Regem epiſtola, cap. 34. de Suronis ad Salomonem epiſtola loquitur.

§. 8. *Philoſophia Gentilis non incommode in* Barbaricam & Græcanicam, *Barbarica in* Aſiaticam, Africanam, & Europæam, *Græcanica verò in* fabuloſam & non fabuloſam *poterit dividi.*

Voſſius ſupra ab hac diviſione incepit, & excepta non fabuloſa reliquas in quatuor prioribus capitibus jam illuſtravit.

§. 9. *Philoſophia Græcanica non fabuloſa vel eſt* Jonica, *cujus autor THALES*, vel Italica, *quam cœpit PYTHAGORAS.*

Sic appellatæ ſunt hæ ſectæ à regionibus ubi floruerunt primùm, non ab autoribus, ut ex reliquis nonnullæ. Jonica Aſiæ minoris fuit regio media inter Cariam & Æolidem, ex qua Jonica lingua, inter quinque Græcorum linguas notiſſima. Maxima Italiæ verò pars à variis Græciæ populis fuit infeſſa, quæ propterea Græcia major; Incolæ verò non Itali ſed Italiolæ dicti, quaſi qui è Græcia in Italiam eſſent adventitii. Horum conditionem, quomodo Dionyſii, Siciliæ tyranni, tempore fuerit, deſcribit Juſtinus lib. 20. cap. 1. *Prima mili-*

Digitized by Google

tia adverſus Græcos, qui proxima Italici maris litora tenebant, fuit: quibus devictis finitimos quoque aggreditur, omnesque Græciæ nominis Italiam poſſidentes, hoſtes deſtinat, quæ gentes non partem, ſed univerſam Italiam ea tempeſtate occupaverant. Hinc appellatum eſt Philoſophiæ hoc genus Italicum, quod autore Pythagora à Græcis in Italia coli cepiſſet, quo fluit, philoſophiam Jonicam Italica eſſe adhuc priorem. De quo vide ſupra Voſſium. Cap. 6. §. 1. ubi de ſecta Italica & Cap. 5. de Jonica jam multa verba fecit.

§. 10. *Ab Italica Philoſophia deſcendit ſecta* Eleatica, *cujus autor* XENOPHANES.

De qua vide Voſſium cap 7.

§. 11. *Et mediante Eleatica iterum ex Italica philoſophia derivari poteſt ſecta* Epicurea, *ſic dicta ab autore* EPICURO.

Quam latius Voſſius ſupra illuſtravit Cap. 8.

§. 12. *Contra verò Jonicis Philoſophis tandem ſucceſſit* SOCRATES, *ex cujus diſcipulis quatuor memorantur novarum ſectarum conditores, ut* ARISTIPPUS, *unde* Cyrenaici, PHÆDO, *unde* Eliaci, EUCLIDES, *unde* Megarici, PLATO, *unde* Platonici *ſeu* Academici, & ANTISTHENES, *unde* Cynici. *Ex Platonis ſchola prodiit* ARISTOTELES, *novæ ſectæ conditor*, *unde* Ariſtotelici *ſeu* Peripatetici. *Cratetis Cynici Philoſophi auditor fuit* ZENO *Citticus etiam novæ ſectæ autor, unde* Zenonii ſeu Stoici. *Tandem ab Anaxarcho Socratis diſcipulo deſcendit* PYRRHO, *iterum novæ ſectæ conditor unde* Pyrrhonii *ſeu* Sceptici.

De

De quibus vide prolixius differentem Voſſium à Capite nono uſque ad vigeſimum.

§. 13. *Ex his quidem manifeſtum eſt, Græcos ſe magis ad philoſophiam commendaſſe propter meliorem atque elegantiorem ingeniorum culturam, quam ii, quos inter Barbaros numerarunt, ſuperati tamen ſunt ab his & præprimis ab Ægyptiis, Chaldæis atque Perſis quoad docendi rationem.*

Hoc obſervavit Diodorus Siculus, lib. 2. cap. 29. *Horum omnium,* inquit, de Chaldæis verba faciens, *doctrinam non eo modo, quo Græci hisce ſtudiis dediti percipiunt. Apud Chaldæos enim per generis ſeu familiæ traditionem hæc philoſophia obtingit, filiusque à patre illam accipit, ab aliis interim publicis muneribus omnino liberi, & quia parentibus utuntur Magiſtris, fit ut affatim & citra invidiam omnia diſcant, & certiore fide præceptis attendant, & dum a pueris ſtatim diſciplinis innutriuntur, præclarum in philoſophia habitum ſibi comparant, tum quod ætas illa docilis eſt, tum quod multo ſtudiis tempore inſudant. Apud Græcos vero plerique magna parte accedunt imparati, & philoſophiam hanc ſerò attingunt; operaque aliuqatenus hac impenſa, quærendi victus cura diſtracti, abſcedunt: At licet pauci quidam philoſophicæ ſe palæſtræ totos mancipant; hi ipſi tamen quæſtus gratia diſciplinæ adhærent, novasque de placitis maximis diſputationes movent, nec fixum in majorum veſtigiis pedem tenent. Quocirca Barbari iisdem jugiter inhærendo, firmiter ſingula percipiunt. At Græci ex artificio lucrum captantes, novas conducunt ſectas, & de maximis inter ſe theorematis opinionibus contrariis diſceptando faciunt, ut diſcipuli ſententiis huc illuc ancipites fluctuent, animique ipſorum per omnem vitam ſuſpenſi dubiique maneant, nec ulli rei certam tribuere aſſenſionem queant. Nam ſi quis maxime inſignes philoſophorum ſectas examinet, plurimum inter ſe diſceptare & in graviſſimis ſententiis ſibi adverſari comperiet.* Licet autem quoad ea, quæ Diodorus de parentum doctrina dixit, hallucinatus fuerit, reliqua tamen ſatis prudenter de iſto Græcæ philoſophiæ ſtatu dicta eſſe autumo.

§. 14.

§. 14. *Has philoſophorum gentilium ſectas ante Chriſti tempora partim Judæi, partim Romani ſunt amplexi. Et quidem Judæi poſt captivitatem ad ſectas trahi inceperunt, quod potiſſimum tempore Johannis Hircani, Simonis filii, factum eſt, ubi tres præcipuæ hæ ſectæ,* Phariſæorum, Sadducæorum, *&* Eſſæorum *fuerunt cognitæ.*

Poſtquam enim Judæi aliquoties in captivitatem ab Aſſyriis ducti eſſent, facilè conſtat, eos ab eorum ſapientibus ſeu Magis multa accepiſſe, & in Judæam iterum traduxiſſe. Confer enim eos, quos hac de re citat Hornius hiſtor. phil. lib. 4. cap. 2. Quo certè factum, ut ſcholæ eorum multis doctrinis novis atque falſis implerentur, ipſique doctores variis diſtraherentur opinionibus, & occaſionem darent ad novas ſectas, quas Joſephus Antiq. Jud. lib. 14. cap. 9. αἱρέσεις vocavit, quæ ſucceſſu temporis ita creverunt, ut philoſophorum Græcorum dogmata illis miſcerentur. Uti enim infra audiemus, Phariſæi multa à Stoicis, nonnulla à Pythagoræis, Sadducæi multa ab Epicuræis, Eſſæni verò ſua à Cynicis hauſere. Ante has ſectas alias antiquiores apud Judæos etiam fuiſſe veriſimile eſt, quanquam Sodalitii potius, quam ſectæ nomine apud eos veniſſent. Omnium vetuſtiores fuerunt *Haſidæi*, quorum 1. Maccab. 7. verſ. 13. fit mentio, ex quibus orti *Karraim* & *Phariſæi*. Poſt illos *Scribæ, Baithuſæi, Trebieni, Herodiani, Doſithæi*, & *Naſarhæi* noti fuerunt, quorum Epiphanius lib. 7. Panarii meminit, eosque fermè omnes Pythagoræ errore μετεμψυχώσεως & abſtinentia de carnium eſu fuiſſe imbutos.

§. 15. *Nullus tamen Judæorum ſic inſigniter Ariſtotelis ſectam ſecutus eſt* ARISTOBULO.

Hic Ariſtobulus eſt unus ex illis, qui in Ægypto tempore Simonis fuerunt, fuitque ibidem Ptolomæi Ægypti Regis magiſter, quod epiſtola Judæorum Jeroſolymis habitantium ad eos, qui in Ægypto, ſcri-

pta

Digitized by Google

pta teſtatur 2. Maccab. 1. v. 11. Euſebius in Chron. An. M. 5020. ſecundum ſeptuaginta interpretes, de eo ita loquitur: *Ariſtobulus natione Judæus, Peripateticus philoſophus agnoſcitur, qui ad Philometrem Ptolomæum explanationem in Moſes commentarium ſcripſit.* Clemens Alexandrinus lib. 1. Strom. & Euſeb. de Præparat. Evangel. lib. 8. cap. 9. & 10. de eo latius locuti ſunt, quique fragmentum libri ejus cujusdam primi conſervarunt, in quo fragmento ipſe id aſſeruit, quod de eo Euſebius in Chronico locutus eſt, confer etiam Stillingfleet. Orig. Sacr. lib. 1. cap. 3. §. 7.

§. 16. *Apud Romanos ſapientiæ ſtudium diu jacuit ſepultum, niſi quod* Numa Pompilius *ad religionem & ſapientiam animum applicaverit.*

Hinc patet, quod Romani philoſophiam ac ſapientiæ ſtudia ſerius admiſerint. Neque etiam propterea Roma in civilem quandam ivit ſocietatem, quâ ratione Numæ Pompilii proximi poſt Romulum Regis ſapientiæ & Philoſophiæ amor rarum Romanæ fuit induſtriæ teſtimonium. De eo ſic ſcribit Euſebius Præparat. Evangel. lib. 9. cap. 6. ex Clemente Alexandrino: *Numa*, inquit Clemens libro primo Stromatum, *Romanorum Rex, ut Pythagoræus fuerit, hunc ſaltem Moſis è ſcriptis fructum cepit, uti Romanos à Dei ſimulacro vel in hominis vel in cujusquam animantis ſpeciem fingendo averterit. Adeoque totis ſaltem primis ſeptuaginta ſupra centum annis, templa quidem ædificarunt, ſed nullam omnino neque fictam, neque pictam imaginem intulerunt. Hoc enim ipſos occulte Numa docuit, non lingua, ſed mente ſola id, quod optimum eſt, attingi poſſe.* Scripta ejus eô demortuo in arca lapidea fuiſſe condita & poſt plurimos annos Cornelio & Bebio Coſſ. in agro Petitii Scribæ ſub Janiculo à foſſoribus reperta, ibique ſeptem libros latinos de jure Pontificio ſeu ritu ſacrorum, item totidem Græcos de diſciplina ſapientiæ ſcriptos productos de novo, & ſtatim combuſtos ultimos eſſe teſtatur Livius Dec. 4. lib. ult. Inter ſapientes Romanos, qui ante bellum Punicum vixerunt, numerant nonnulli etiam eorum haruſpices, ſeu ut à regione appellantur, Hetruſcos, ſed quorum ſapientiæ fundamenta Cato ipſe augur deriſit, ceu pru-

Digitized by Google

denter docet Dn. à Puſendorf in Manuduct. ad Hiſtor. Polit. Europ. Cap. 1. §. 14. confer etiam Horn. hiſt. phil. lib. 4. cap. 3.

§. 17. *Aſt à temporibus belli Punici ſecundi Grajorum ſapientia à Romanis amari cepit, quod cum varia philoſophiæ fortuna non duntaxat usque ad Imperatorum tempora, ſed etiam per multos poſt Chriſti nativitatem annos continuarunt.*

Punicum bellum ſecundum A. Urb. Cond. 536. Romani inchoarunt, quodque finierunt A. U. C. 552. Sed video etiam ante illud, & quidem poſt primum bellum Punicum ſtudia Romam perveniſſe. Nam teſte A. Gellio lib. 17. cap. ult. L. Livius Poeta fabulas docuit, & ſpectandas populo exhibuit, & Spurius Carvilius ludum grammaticum aperire cepit. Verum adeò rudia iſtæc fuerunt initia, ut recte de eis Suetonius lib de Grammat. ſcripſerit: *inter ſecundum & tertium Punicum bellum ſub ipſam Ennii mortem ſtudia ibi cepiſſe.* Statim enim poſt ſecundum ſtudia ibi ita creverunt, ut, quomodo ipſe Suetonius pergit, temporibus quibusdam ſuper viginti Grammaticorum celebres Scholæ in Urbe fuerint. Advenerunt non longe poſt & Rhetores & Philoſophi, & illi præprimis, qui in rerum θεωρία verſabantur. Spectant huc verſus Horatii lib. 2. Epiſt. 1.

Græcia capta ferum victorem cepit, & arteis
Intulit agreſti Latio.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis
Et poſt Punica bella quietus, quærere cepit
Quid Sophocles & Theſpis & Æſchylus utile ferrent.

§. 18. *Quanquam autem Græcorum philoſophia ad Romanos etiam pervenit; non tamen illi in omnibus eorum contentiones ſecuti ſunt; ſed his miſſis ſolidam duntaxat eam retinuerunt ſapientiam.*

Neque enim ob aliquam oſtentationis vanitatem, ob lites inanes, ob

ob ſectarum & factionum amorem, ſed ob generis humani & in ſpecie patriæ utilitatem ad Rempublicam in partibus ejus gubernandam, ceu de Inſtitutionibus ſuis per Tribonianum loquitur Juſtinianus, prudentes & legum periti ſapientiam Græcorum amplexi ſunt, utpote qui optime ſciverunt, ſanæ philoſophiæ fundamenta apte congruere Jurisprudentiæ. Spectat huc illud Virgilii lib. 6. Æneid. ubi de Punico bello agit:

Excudent alii ſpirantia mollius æra,
Credo equidem, vivos ducent de marmore vultus:
Orabunt cauſas melius; cœlique meatus
Deſcribent radio, & ſurgentia Sydera dicent.
Tu regere imperio populos, Romane, momento
(Hæ tibi erunt artes) pacisque imponere morem
Parcere ſubjectis & debellare ſuperbos.

§. 19. *Pythagoræ ſectam inter alios ſectatus eſt* ENNIUS.

Fuit Poëta & Grammaticus apud Romanos & quidem unus ex antiquiſſimis, de quo multa Cicero & Tranquillus locuti ſunt. Natus nimirum anno U. C. ɔɔ xciv. Perſius ejus ſic mentionem fecit:

Cor jubet hoc Enni, poſtquam deſtertuit eſſe
Mæonides Quintus, pavone ex Pythagoræo

Inde non mirandum, cur ſtatim initio Annalium de Pythagoræ dogmate μετεμψυχώσεως egerit. Confer etiam Voſſ. ſupra Cap. 6. §. 28.

§. 20. *Epicurum è Romanis præcipue ſecuti ſunt* LUCRETIUS CARUS, VIRGILIUS MARO & POMPONIUS ATTICUS *Ciceronis intimus.*

Hic repete antea ex Voſſii dictis Cap. 8. §. 12. 13. 24. 25. 26. Pomponium autem Atticum Epicureum fuiſſe teſtatur Cicero de Legibus, qui ipſe in villa ſua Gymnaſium ſeu Scholam Epicuream *Amalthеum* dictam & ab Amalthea capra nominatam, habuit, cujus etiam Cicero ad Atticum Epiſt. lib. 1. meminit his verbis: *Velim ad me ſcribas, cujusmodi ſit* Ἀμαλθεῖον *tuum: quasque hiſtorias de* Ἀμαλθείᾳ *habes, ad me mittas.*

S 2 §. 21.

§. 21. *Stoicorum verò Philoſophiam ob ejus gravitatem nobiliſſimi & prudentiſſimi Romanorum non amaverunt tantum; ſed & laudarunt & profeſſi ſunt, & illi præprimis, qui interpretati ſunt leges. Ex omnibus hujus temporis nominari poſſunt* MARCUS CATO, MARCUS PORTIUS CATO, RUTILIUS RUFUS, & Q. ÆLIUS TUBERO.

Catonis Majoris vitam late explicavit Plutarchus. Quia multa ejus in Senatu, multa in foro vel proviſa prudenter, vel acta conſtanter, quod Stoicorum nota, vel reſponſa acutè ferebantur, in ſumma ſenectute ſapientis cognomen eſt adeptus, ut de eo ſcripſit Cicero lib. 3. de Offic. & in Lælio ſive de Amicit.

Catonis, filii, Gellius lib. 13. cap. 18. & Paulus in leg. 4. §. 1. de V. O. meminit.

Rutilius Rufus, qui fuit Panætii auditor, paſſim ab ipſis Romanis Scriptoribus, ut vir doctus, in græcis literis eruditus, ſecta Stoicus nominatur. confer Cicer. de clar. Orat. & lib. 3. Offic. item Orat. pro Gn. Plancio.

Q. Ælius Tubero à Gellio lib. 1. cap. 22. his verbis producitur: *M. Cicero in libro, qui inſcriptus eſt de jure civili in artem redigendo, hæc verba poſuit. Nec verò ſcientia juris majoribus ſuis Q. Ælius Tubero defuit, doctrina etiam ſuperfuit. In quo loco ſuperfuit, ſignificare videtur ſupra fuit, & præſtitit, ſuperavitque majores ſuos doctrina ſua ſuperfluenti tum & nimis abundanti, diſciplinas enim Tubero Stoicas & Dialecticas percalluerat.* Et Pomponius in Enchiridio §. 40. dicit: *Quintus Tubero ille Stoicus, Panſæ auditor, qui & ipſe conſul, &c.*

§. 22. *Fuerunt tamen & nonnulli è Romanis, qui non uni ſectæ ſe addicerent, ſed ex duabus vel pluribus optima ubique legerent,*

inter

inter quos præcipui numerantur MARCUS TERENTIUS VARRO, QVINTUS HORATIUS FLACCUS, *& qui præ omnibus eſt commemorandus* M. T. CICERO.

De *M. Terentio Varrone* hæc Euſebius in Chronico: *M. Terentius Varro vico Atrace in Provincia Narbonenſi naſcitur, qui poſtea XXXV. annorum agens Græcas literas ſummo ſtudio didicit.* Dictus eſt ſuo tempore totius philoſophiæ Græcæ promus condus & alter latinorum Plato & Ariſtoteles. confer Quintilian. lib. 1. Inſt. cap. 4. & lib. 10. cap. 1. quamvis & alii Stoicis quoad nonnulla philoſophiæ præprimis moralis dogmata accenſeant.

Q. autem *Horatium* egregrium fuiſſe philoſophum nemo facile negabit. Qualis fuerit, exponit ipſe 1. Epiſt. ad Mæcen.

Nullius addictus jurare in verba magiſtri
Quo me cumque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio & merſor civilibus undis
Virtutis veræ cuſtos rigidusque ſatelles
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor
Et mihi res, non me rebus, ſubjungere conor.

Epicureum fuiſſe, in ea tamen ſecta non permanſiſſe teſtatur lib. 1. od. 34. Confer etiam Dan. Heinſii lib. 2. de Sat. Hor. & ea, quæ Dn. Fellerus habet. Part. 2. in Not. ad eum.

Si quis *Ciceronem* Philoſophum fuiſſe negaret, eum ad Quintil. lib. 10. Inſt. cap. 5. & ad Auguſtin. lib. 3. Confeſſ. cap. 4. ablegarem. Et cur ipſe Cicero lib. 2. cap. 2. Offic. ſapientiam commendat? *Quid eſt enim*, dicit, *per Deos optabilius ſapientia? quid præſtantius? quid homini melius? quid homine dignius? hanc igitur, qui expetunt, Philoſophi nominantur: nec quicquam aliud eſt philoſophia, ſi interpretari velis, quam ſtudium ſapientiæ. Sapientia autem eſt, ut a veteribus Philoſophis definitum, rerum divinarum & humanarum cauſarumque, quibus hæ res continentur, ſcientia. Cujus ſtudium, qui vituperat, haud ſane intelligo, quidnam ſit, quod laudandum putet.* Et paulo poſt, quid in Philoſophia præſtiterit & præſtari poſſit ac debeat, prudenter ſic declarat, & objectionem amoliri ſtudet, cum ſit Academico-

rum unus in nonnullis, quorum tamen ſecta nil certo ſciri, ſed ſolum improbabiliter de rebus colligi poſſe ſtatueret: *Occurritur autem nobis & quidem a doctis & eruditis, quærentibus, ſatisne conſtanter facere videamur, qui cum percipi nihil poſſe dicamus, tamen & aliis de rebus diſſerere ſoleamus, & hoc ipſo tempore præcepta officii proſequamur. Quibus vellem ſatis cognita eſſet noſtra ſententia. Non enim ſumus ii, quorum vagetur animus errore, nec habet unquam, quid ſequatur. Quæ enim eſſet iſta mens, vel quæ vita potius non ſolum diſputandi, ſed etiam vivendi ratione ſublata? nos autem, ut cæteri, qui alia certa, alia incerta eſſe dicunt, ſic, ab his diſſentientes, alia probabilia contra alia improbabilia eſſe dicimus. Quid eſt ergò, quod me impediat, ea, quæ mihi probabilia videntur, ſequi; quæ contra, improbare; atque affirmandi arrogantiam vitare, fugere temeritatem, quæ a ſapientia diſſidet plurimum.* adde etiam 1. Offic. cap. 1. & ea, quæ doctè adjecit Samuel Rachelius in Commentario. Si hodie ejus extaret Hortenſius, ex aſſe doceret, quid de ejus philoſophia latius ſtatuendum ſit, ex aliis enim ejus ſcriptis & Platonicum & Academicum & Peripateticum & Stoicum, ex quorum etiam doctrina libros de Officiis ſcripſit, nominare poſſum. Interim notandus Ciceronis error de diſtinctione Deorum eſt. Orta enim apud Romanos ex falſa hypotheſi eſt opinio de diſtinctione Deorum in eos, qui Dii ſemper fuerunt, & qui tales per ἀποθέωσιν facti ſunt, cui ſubſcripſit etiam Cicero lib. 2. de Leg. *Divos & ollos, quæ cœleſtes ſemper habiti, colunto, & illos quos inde cœlo merito locaverint*, quales Herculem, Caſtorem, Pollucem fuiſſe recenſet.

CAPUT III.
DE PHILOSOPHIA QVÆ POST CHRISTI NATIVITATEM FLORUIT.

§. I. *Philoſophia illa, quæ poſt Chriſtum natum fuit celebris, & quæ usque adhuc floruit, partim Philoſophiæ poſtdiluvianæ eſt continuatio: Partim ab ejus ſectarum una vel*

vel altera à nonnullis fuit receſſum: Partim denique nova illis ſecta acceſſit, videlicet Eclectica.

Voſſius in ſuo de Philoſophorum ſectis libro philoſophiæ poſtdiluvianæ Gentilis illuſtrationem ſibi propoſuit, neque ipſi de origine ſapientiæ, ejusque poſt Chriſtum ſtatu & progreſſu loqui fuit animus. Quo pacto, ne quid deeſſet, eadem methodo, qua Voſſius uſus eſt, de philoſophicarum ſectarum ſtatu, qualis poſt Chriſti nativitatem, addere viſum fuit continuationem, cui pauca prius de Philoſophia ante & poſtdiluviana præmittere volui in ſuperioribus capitibus ad rei perfectionem.

§. 2. *Eclecticæ ſectæ autor eſt* POTAMO.

De hujus ſectæ fundamentis ſupra locutus eſt Voſſius Capite ultimo. Differt tamen Eclecticum eſſe, & ſectam Eclecticam profiteri, ut latius deducam infra.

§. 3. *Continuarunt Græcorum ſectas partim Judæi, partim Romani, partim denique Chriſtiani ipſi.*

Tres Judæorum ſectæ, quas ſupra recenſuimus, etiam Chriſti temporibus floruerunt, neque etiam eorum defuerunt Scholæ philoſophicæ, ut in Tiberiade & alibi. Ex Gentilibus ſoli ferme Romani ſapientiam ſecuti ſunt. In Eccleſiam eam traxerunt partim Gentiles noviter converſi partim Patres.

§. 4. *Et apud Romanos quidem tempore Antonini Pii quam maxime floruit ſapientiæ ſtudium.*

Quod præprimis de Stoicorum ſecta dicendum eſt, utpote quæ Imperatorum tempore præ cæteris omnibus fuit celebrior & frequentior, quod hypotheſes JCtorum, qui ſub Imperatoribus vixerunt, luculenter docent. Interim ante Antoninum Pium Pythagoræorum philoſophia in peſſimam abire cepit ſectam, cum Magiam philoſophiæ jungeret temporibus Auguſti, unde ab ipſo Imperatore, teſte Euſebio in Chron. 5170 Anaxilaus Lariſſæus Magus atque Pythagoræus, & cum

cum eo omnes huic ſectæ addicti, ut mali turbatores Româ pulſi ſunt. Acceſſit nonnullorum Imperatorum barbaries & odium ſapientiæ, unde factum, ut philoſophi præprimis Græci aliquoties ex Urbe ſeveris edictis miſſi fuerint, quod præprimis C. Caracallæ, Neronis & Domitiani temporibus accidit, quâ de re etiam apud Gellium ſpeciale SCtum lib. 15. cap. 11. extat. E contra verò non meliora Philoſophi Romæ experti ſunt tempora quam ævo Antonini Pii, qui eis, ut Julius Capitolinus cap. 11. narrat, ſtipendia & honores conceſſit, & quidem non duntaxat in Urbe, ſed per omnes etiam provincias. Confer etiam Lucianum in Eunucho & Caſaubonum ad Suetonium.

§. 5. *Ipſe tamen Antoninus Pius philoſophandi libertati terminos ſcripſit, cum non niſi has quatuor Philoſophorum ſectas, Platonicam nimirum, Stoicam, Epicuream atque Peripateticam admiſerit.*

Adde omnino iterum hac de re Lucianum in Eunucho.

§. 6. *In Eccleſia verò Chriſtiana ſtatim ab initio Apoſtoli Gentilium ſeu Græcam philoſophiam, & cum ea tres Judæorum ſectas ut prioris ſurculos maxime deteſtati ſunt, ut obſtacula Chriſtianiſmi.*

Vide enim admonitionem Pauli, qui Epiſt. ad Coloſſ. 2. verſ. 8. ſic loquitur: *Videte, ne quis vos decipiat per philoſophiam & inanem fallaciam, ſecundum traditionem hominum, ſecundum elementa mundi, & non ſecundum Chriſtum.* Quo dicto hoſtes philoſophiæ abutuntur, ſtatuentes, Apoſtolum ita latè locutum eſſe, ut omnem etiam philoſophiam intelligeret, ubi tamen facile ſapienti & rerum perito patet, quomodo Paulus de falſa Judæorum philoſophia verba fecerit. Et ſuo modo etiam dicta ad philoſophiam Gentilium applicari poterunt, quia iſtas Judæorum ſectas exinde ortum duxiſſe ſupra indicavi, & paſſim etiam expoſuit Euſebius de Præparat. Evangel. Accedit, quod Gentilium, & præprimis Platonis Philoſophia miſcuerit Theologiam

giam cum Philoſophia præſertim in duobus principiis coæternis, Deo & materia prima. Quo factum, ut Gentiliſſimus ille philoſophicus cum Chriſtianiſmo ſit irreconciliabilis. Quo pacto Apoſtoli diſputationem contra iſtam ſimul confuſionem inſtitutam fuiſſe veroſimile eſt.

§. 7. *Rejectis inde Græcorum & Judæorum erroneis placitis, ſobriam & ſanam ſapientiam cum veritate Chriſtiana per univerſum orbem propagarunt.*

Apoſtolorum philoſophia, qua uſi fuerunt, qualis fuerit, ex eorum actis & ſcriptis haud difficulter cognoſcitur. Rejecerunt omnes contentiones, ſectas, λογομαχίας, fucum, oſtentationes, illas innumerabiles de rebus abſtruſiſſimis opiniones. Quæſtiones in philoſophia inutiles non ut philoſophi, ſed ut Chriſtiani ex vera Dei revelatione homines docuerunt. Inter quas certe numeranda doctrina de Anima ejusque immortalitate; de origine, conſervatione & interitu mundi; de reſurrectione mortuorum; de Deo Triuno; de angelis bonis & malis, &c. Inde nihil ipſis cum ſingularibus græcanicæ philoſophiæ placitis commune fuit, ſed ſapientiæ atque prudentiæ ſatis inſtructi verum à falſo diſcernere ſciverunt optime. Confer Horn. hiſtor. phil. lib. 5. cap. 3.

§. 8. *Apoſtolos in improbanda falſa ſapientia ſecuti ſunt* Patres *primitivæ Eccleſiæ.*

Iſta, quam præviderunt quaſi Apoſtoli, philoſophiæ cum Theologia confuſio, Patrum tempore jam obtinere cepit, qua ratione non ſine cauſa in improbanda & diſſuadenda perverſa ratiocinatione ipſi primitivæ Eccleſiæ Doctores Apoſtolos ſecuti ſunt. Unde & Tertullianus lib. contra Hermog. dixit: *Philoſophorum ingeniis omnes hæreſes ſubornari.* Et in libro, quem Defenſionem ſeu Apologiam pro Chriſtianis inſcripſit: *Nihil poſſe eſſe convenientiæ inter Philoſophos & Chriſtianos.* Et denique in alio libro, de Præſcript. hæret. *Miſeram eſſe Ariſtotelem, qui hereticis Dialecticam inſtituerit ſtruendi & deſtruendi artificem verſipellem.*

§. 9. *Hoc tamen non obſtante, non ipſi duntaxat Patres, ſed & multi ex reliquis Chriſtianis Philoſophiæ & Sapientiæ Græcanicæ plus juſto fuerunt dediti.*

Cur hoc factum, tribus præprimis argumentis declaratur. Alii enim tam ex Patribus, quam reliquis Chriſtianis ex Gentiliſmo ad Chriſtianiſmum converſi, multas Græcanicæ Sapientiæ opiniones retinuerunt. Cauſam hujus Converſionis Juſtinus Martyr in ejus Paræneſi ad Græcos teſtatur, quod inter alias Chriſtiani ſic unanimiter de gravioribus apud Græcos paſſim & varia cum ſententia agitatis controverſiis de Deo, Anima &c. ſenſerint. Alii ad refutandos gentiles philoſophos, qui ſubinde Chriſtianis ſe oppoſuerunt, & ipſos ignorantiæ in Philoſophia accuſarunt, propterea animum ad philoſophiam illam adplicare debuerunt. Alii denique & coacti ad hæreticorum in Ecclefia Chriſtiana tum exortorum argumenta diſſolvenda & errores monſtrandos Philoſophia & præprimis Logica Gentilium uſi fuerunt. Confer enim Thomaſ. Introd. Aul. cap. 1. §. 52.

§. 10. *Floruerunt autem ex dicto Antonini Pii decreto in Imperio Romano tunc temporis & poſtea quatuor præprimis ſectæ, Epicurea nimirum, Platonica, Stoica atque Ariſtotelica, ex quibus tamen Stoicæ, & plus quam par, Platonicæ Patres adhæſerunt.*

Non ævo quidem Antonini tantum vel poſt eum præ reliquis ſectis cognitæ fuerunt hæ quatuor; Sed & ante eum pro quatuor Græcorum philoſophorum præcipuis ſunt habitæ, qua de re vide B. Jacob. Thomaſium in aureo opere, quod de Stoica philoſophia conſcripſit, & ibi præſertim Diſſert. ſecund. item ejus Schediaſm. hiſtor. pag. 29. num. 6. ſeqq. raræ eruditionis documentum. Interim Antonini iſtud Edictum cauſa fuit, cur ſæpius Patres quatuor earum ſectarum mentionem fecerint, ex quibus Platonica atque Stoica eorum geniis

ſe ita commendarunt, ut harum cognitioni multum impenderent operæ & cum primis Platoniſmo ſic ſuperſtitioſe adhærerent, ut ille tot horribilium erratorum, quæ hinc inde commiſerunt, cauſa rectiſſimè ſtatuatur. Quod verò Platonicam philoſophiam præ reliquis ſecuti fuerint, rationes haud redduntur obſcuræ. Cauſam enim præ omnibus Paganiſmi contra Chriſtianos egerunt Platonici, inter quos non infimo loco Plotinus, Cajus Celſus, Jamblichus, alii, numerari poſſunt, qui Patres ad philoſophiæ iſtius ſtudium compulerunt. Cum itaque paulo accuratius ſcripta Platonica evolviſſent, multa illis obvenerunt ad approbanda quamplurima Platonis dogmata. Præ omnibus verò ejus *Ideæ* ipſis quaſi fuerunt archetypi, &c. Cur verò Stoicorum tradita aliquatenus ſe commendaverint illis, id fortè ideò factum, quod Stoici inculcarent præcepta virtutum maxime Chriſtianiſmo affinia.

§. 11. *Interim non illi errant, qui plerosque Patres Eclecticos fuiſſe aſſerunt.*

Neque tamen in unius jurare verba ſemper voluerunt. Et ſeipſum Eclecticum profeſſus eſt Clemens Alexandrinus. Quanquam etiam propter multum philoſophiæ Platonicæ aſſenſum inter Platonicos referatur. Poſt Clementem hanc ſapientiam etiam commendavit Lactantius.

§. 12. *Succedunt tandem hæretici, qui abſurda & impia ſua παράδοξα ex Philoſophia Græcanica palliare conati ſunt.*

Teſtatur illud optimè Tertullianus. in Apol. cap. 48. & cum eo multi Patres, qui Græcanicam philoſophiam matrem præcipuarum hæreſium ſuo jam tempore eſſe dixerunt. Confer etiam Schediaſ. Thomaſii, ubi ipſe ex antiquitate doctè probavit, ex triplici potiſſimum, videlicet Pythagoræ, Platonis atque Zenonis fonte venena hæreſium emanaſſe.

§. 13. *Atque hæc eſt Philoſophiæ per quatuor priora ſecula & quod excurrit, conditio, utpote quæ tamdiu ita ſtetit, donec in Impe-*

rio Occidentali Gothis, Hunnis, Vandalis, Longobardis aliisque in cultiſſimas illas provincias irrumpentibus illa paulatim deficeret.

Sicut enim barbarorum irruptio Romano Imperio ita & Philoſophiæ totique literaturæ maximum damnum attulit. Quanquam nonnulli Italiæ Reges ſapientiæ progreſſum prohibere non voluerint. Extat enim apud Caſſiodorum lib. 9. epiſtola viceſima prima Athalarici Gothorum regis, qua ille jubet ſolvi ſalaria magiſtris ſine deductione, quod certe ſignum eſt, liberam ſapientiæ profeſſionem illis voluiſſe relinquere. Neque etiam cauſas video, cur Gothi tales philoſophiæ hoſtes eſſe debuerint, cum potius non Promotores ejus appellandi ſint. Quia enim philoſophis non opus habuerunt, mentes etiam juvenum à literis & doctrina inceperunt eſſe alienæ. Sic Marcellinus lib. 28. conqueſtus eſt: *Quidam deteſtantur ut venena doctrinam. Juvenalem* (innuit 6. Satyram Juvenalis, ubi fœminarum ſcelera recenſet) *& Marium Maximum curatiore ſtudio legunt; nulla volumina, præter hæc in profundo otio contrectantes.* Quibus verbis ſanè id, quod volui, evincitur.

§. 14. *In Imperium Orientale cum Imperatoribus novis introivit quidem rurſus Philoſophia, ſed mediocriter, quæ nec diu ibi manſit, partim propter ingeniorum mutationem, partim propter domeſtica illius Imperii mala & diſſidia.*

Firmata ibi ſede Imperatoris, etiam de novo ibi & in ſola ferme duntaxat Urbe Conſtantinopolitana Philoſophia doceri cepit. Non abs re fuerit, recitare ipſam Theodoſii conſtitutionem lib. 4. tit. 9. Cod. Theodoſ. quâ formam circumſcripſit auditorii Capitolini, quale & Conſtantinopoli fuit, quæ eſt: *Habeat igitur auditorium ſpecialiter noſtrum in his primùm quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, Grammaticos verò decem. In his etiam*

iam, qui facundia Græcitatis pollere noſcuntur, quinque numero ſint Sophiſtæ & Grammatici æque decem. Et quoniam non his artibus tantum adoleſcentiam glorioſam optàmus inſtitui, profundioris quoque ſcientiæ atque doctrinæ memoratis magiſtris ſociamus auctores. Illum igitur adjungi cæteris volumus, qui philoſophiæ arcana rimetur: duo quoque qui Juris ac Legum voluntates pandant. Ita ut unicuique loca ſpecialiter deputata adſignari faciat tua ſublimitas, ne diſcipuli ſibi invicem poſſint obſtrepere vel magiſtri; neve linguarum confuſio permixta vel vocum aures quorundam aut mentes à ſtudio literarum arceat. Philoſophi autem illi, qui tunc temporis Conſtantinopoli docuerunt, ad differentiam veterum, Philoſophi Græci poſteriores nominati ſunt. Quæ diſparitas inter veteres & poſteriores hos facienda ſit, ſic expoſuit Horn. Hiſtor. Philoſ. lib. 5. cap. 8. *Florebat quidem eo adhuc tempore Imperium Græcum, ubi tamen Philoſophia ita neglectim tractabatur, ut cum priſcis temporibus mater, tum verè noverca Philoſophia dici potuerit. Atque hinc elucet ingeniorum varietas & mutationes crebræ. Quis antiquis temporibus potior in philoſophia? Qui ſoli omnis ſapientiæ laudem merito ſibi acquiſiverunt. Paulatim tamen dilapſa eſt illa ἀκμὴ, primo quidem ad turpe ad fractum philoſophandi genus, inde ad argutias & λογομαχίας, tandem verò ad inanes Rhetoricationes & verborum ampullas. Accurata rerum contemplatio nulla, vel valde rara.* Ex quibus facile patet, quod propter ſolam hanc ingeniorum diſpoſitionem philoſophia ibidem diu florere non potuerit. Accedit, ſub Zenone Imperatore Ao. Chr. 473. Conſtantinopoli ad centum viginti millia librorum incendio periiſſe, ut magnum Græciæ theſaurum, quem de ſapientia habuit. De bellis civilibus & diſſidiis Eccleſiaſticis, quæ ſemper literarum impedimenta ſunt, conſulendi ſunt illi, qui de his ſcripſerunt fuſius.

§. 15. *Neque ipſi Imperatores Orientales multum curarunt ſtudia. Unde & factum, ut ad ſeculum ferme usque ſeptimum bonæ artes & cum illis philoſophia quaſi jaceret ſepulta.*

Quod ſi mihi ad prius reſpondere deberent hodierni legum Roma-

Digitized by Google

narum Interpretes, exciperent forte Juſtinianum, ut magnum ſtudiorum amatorem. Sed in contrarium citabo, quod Zonaras Tom. 3. de illo habet, quodque, ut ſolet, ex Procopio, qui Juſtiniani σύγχρονος fuit, exſcripſit: *Neque verò hoc duntaxat*, dicit, *ſed & alia plura templa extruxit, ad quorum ædificationem cum multis egeret pecuniis, de conſilio præfecti ſtipendia liberalium artium magiſtris olim conſtituta in omnibus urbibus ſuſtulit, quas vacantibus literarum ludis ruſticitas invaſit.* Nonne enim aliunde ad ſacrorum confectionem pecunias colligere potuit? Poſterius iterum facile ex hiſtoria colligendum eſt, ut inde à ſeculo ſexto omnem eruditionem & philoſophiam in tota Occidentali Imperii Romani parte per Italiam, Galliam, Hiſpaniam, atque Africam; à ſeculo verò ſeptimo in univerſo Orientali regno, & ita per Aſiam, Græciam atque Ægyptum deletam fuiſſe ſecure pronunciandum ſit.

§. 16. *Seculo demum octavo philoſophiæ ſtudium, apud hactenus ſpretos & barbaros* Arabes, *quod ad ſe traduxerunt, iterum de novo quaſi incepit refloreſcere.*

Non putandum eſt, ac ſi tunc Arabes primum ſtudia tractaverint, vide enim, quæ de antiquiſſima eorum philoſophia locutus eſt Lactantius lib. 2. Inſtit. cap. 14. Sic inter antiquiſſimos Arabes philoſophus numerandus etiam eſt *Jobus*, de quo vide Euſebium Præparat. Evangel. lib. 7. cap. 8. & alibi, atque eos quos citat Hornius Hiſtor. Philoſ. lib. 5. cap. 9. qui ſimul ejus temporibus χειρομαντείαν viguiſſe aſſerit. Interim in genere pronunciandum eſt, Arabes philoſophiam ſuam usque ad Muhammedis adventum retinuiſſe. Poſtquam enim ille ex obſcuro angulo in orbem quaſi erupit, contemtorem ſe philoſophiæ declaravit. Fertur quidem, eum hanc ſanxiſſe legem: *Ne quisquam Muhammedanus, cujuscunque tandem conditionis & ſtatus, diſceret ullam ex ſeptem artibus liberalibus: Secus qui faceret, mortis damnas eſſet.* Quia verò hanc legem nullibi reperire potui, in contrarium exiſtimo, ductu Muhammedis reliquos ejus ſequaces acquieviſſe in religione & ſuperſtitione ſua, neque doctrina aliqua amplius inſtructos eſſe voluiſſe, qua de re confer Joh. Leonem

nem Afrum lib. 1. Hiſtor. Afric. pag. 26. Ipſam verò legem eorum eſſe figmentum ad avertendos à philoſophia reliquorum animos. Quod verò ſeculo octavo, & ita centum prope à Muhammede annis nonnihil melioris doctrinæ apud eos ceperit, colligendum ex illis eſt, quæ habet Georgius Elmacinus lib. 1. Hiſtor. Sarrac. ad verſionem Thomæ Erpenii.

§. 17. *Et quidem circa confinia Seculi noni ſub ALMAMONE, meliores progreſſus in Arabia experta eſt philoſophia, cum ipſe hic Califa ſingulari ardore libros philoſophicos antiquos perlegeret, ſibique aliunde computaret.*

Hæc probantur per ea, quæ refert Johan. Leo libro de vitis Philoſophorum Arabum, quem ex Florentina Bibliotheca primus Hottingerus edidit, ubi hæc narrantur: *Tunc Mamon deſiderio immortali deſiderabat intelligere antiquorum ſcientias. Quoniam tunc nulla erat ſcientia Arabicè deſcripta: adeoque dictus Mamon congregavit ingentem numerum Doctorum diverſarum linguarum, & interrogavit auctorum nomina atque librorum, quæ ſcripta fuerunt in artibus, lingua Græca, Perſica, Chaldæa atque Ægyptia, adeoque multa eorum nominata ſunt volumina. Miſit tunc multos ex familiaribus ſuis in Syriam, Armeniam atque Ægyptum, ut illos emerent libros: De quibus Sarcinas infinitas & tulerunt & conduxerunt. Tunc ſegregati ſunt boni & utiles: ſicut in Medicina, in Phyſica, in Aſtronomia, in Muſica, in Coſmographia, & Chronica, deſcriptis. Et poſuit ſupra traductionem Linguæ Græcæ Johannem, filium Meſuach prædictum, quoniam in illo tempore Chriſticolæ Græcis ſtudebant libris. Poſuit etiam ſupra traductionem Græcam alios quamplures ſub eodem Johanne: & ſupra linguam Perſicam Mabam dictumque Meſuach. Qui traduxerunt librum Galeni in Medicina; poſt quæ omnia opera Ariſtotelis Arabicè traduxerunt, multis etiam aliis magiſtris auxiliantibus.*

§. 18. *Præ reliquis verò ipſum delectavit Ariſtoteles.*

Cujus

Cujus rei occaſionem fuiſſe multi referunt ſpectrum quoddam, Ariſtotelis perſona Almamoni in ſomnio oblatum, unde quaſi divinitus ad ejus philoſophiam amplectendam, promovendamque ſe impulſum fuiſſe ſenſiſſet, ut eſt apud Hornium Hiſtor. Phil. lib. 5. cap. 9. quam verò relationem inter fabulas Arabum referendam eſſe autumo, quâ poſtmodum Scholaſtici, cum nullum alium de hujus philoſophi autoritate prætextum proferre potuiſſent, libenter uſi ſunt.

§. 19. *Igitur, cum ſeculum poſt natum Salvatorem nonum jam ageretur ſtudia literarum poſtliminio quaſi in Europam reverti cœperunt, quanquam ejus primordia beneficio Photii ſub Barda Cæſare fuerint exigua.*

Certe Barda Cæſar, qui etiam interfectus eſt, à ſtudiis colendis fuit alieniſſimus, neque etiam ejus ingenium aliqua doctrina excultum à ſcriptoribus prædicatur, unde & Zonaros Tom. 3. in Michael: *Nihil Barda fecit boni, niſi quod eruditionis provehendæ magnum ſtudium habuit. Nam philoſophia neglecta jacebat, ac prope omnino extincta erat, ut ne ſcintilla ejus quidem ſupereſſet. In cauſa fuerat Imperatorum inſcitia. Sed cuique disciplinæ Scholas conſtituit & doctores deſignavit, ac ſingulis publica ſtipendia deſignavit, &c.* Quicquid itaque ab eo factum, id conſiliis Photii fuit, hic enim ab omni eruditione quam optime fuit inſtructus, quique teſte eodem Zonara multum gratia atque autoritate apud Bardam valuit.

§. 20. *Major tamen Philoſophiæ fuit laus in Oriente ſeculo decimo, in qua etiam conditione, aliqua tamen cum ejus fortuna, manſit, donec à Turcis occuparetur Conſtantinopolis.*

Melius ea ævo Conſtantini Porphyrogennetæ ibi florere cepit, cum ille Imperans ipſe doctus doctrinæque patronus ſalutaretur. Spectant huc

huc ea, quæ ſcripſit Æneas Sylvius epiſt. 162. *Manſerat Conſtantinopolis ad noſtrum usque tempus vetuſta ſapientiæ monumentum, literarum domicilium & arx philoſophiæ. Nemo latinorum ſatis doctus haberi poterat, niſi Conſtantinopoli aliquandiu in literis vixiſſet* (cujus tamen rei majorem fidem à Sylvio poſtularem) *Quod florente Roma doctrinarum nomen habuerunt Athenæ; id noſtra tempeſtate Conſtantinopolis obtinebat. Inde multa veterum ſapientum volumina nobis reddita, multa quoque in futurum reddenda ſperabamus.*

§. 21. *In Occidente verò Carolus Magnus literarum ſtudia iterum è tenebris cepit protrahere in lucem.*

Nullum commodius hac de re video teſtimonium, quam quod habet Polydorus Virgilius lib. 5. Hiſt. Angl. ubi hiſtoriam prolixius hunc in modum perſequitur. *Carolus Magnus Albinum ſeu Alchuinum ab Offa Merciorum Rege, uti alibi eſt expoſitum, in Galliam miſſum conciliandæ amicitiæ cauſa, cum videret in homine plurimas eſſe literas, quamobrem merito ei honor eſſet habendus, ex legato hoſpitem fecit ſuum, ex hoſpite præceptorem. Vetus Athenienſium, credo, imitatus exemplum, qui Gorgiam à Leontinis publicè ad ſe miſſum, legationis munere defunctum, Athenis detinuerunt, ejus capti eloquentia. Alchuinus itaque homo Anglus, in Gallia deinde moratus, Lutetiæ Pariſiorum bonas literas profiteri cœpit, eoque autore non multò poſt ipſe Carolus in ea Urbe primus Gymnaſium collocavit; & in Italia Ticini, quæ nunc Papia nuncupatur, alterum. Fuit is annus ſalutis noſtræ circiter 792. cum duos ferunt monachos ex Hybernia, ſive ex Scotia ut quibusdam placet, in Galliam delatos, ſe ſapientiam venalem habere, magna voce teſtantes, mercedis loco cibaria & veſtiaria duntaxat petiiſſe, & iſtorum alterum, qui Clemens nominabatur, à Carolo Lutetiæ retentum, eique ex omni ordine civitatis traditos juvenes in diſciplinam, alterum verò in Italiam tranſiſſe, ac Ticini docuiſſe. Non nemo id aſſignat quatuor Bedæ diſcipulis, Rabano, Alchuino, Claudio & Johanni Scoto. Sed utcunque res ſe habeat, ſatis conſtat Anglos primos Lutetiæ bonas artes publicè docuiſſe, quandoquidem Alchuinus & Johannes cognomento Scotus in primis inter Anglos doctiſſimi fuerunt.* Ubi iſtud ſimul monendum eſt, inſignem committi errorem à nonnullis, qui Jo-

hannem hunc Scotum eundem crediderunt eſſe, qui alias Johannes Duns appellatur, de quo infra, vel illum Johannem cognomine Erigenam Scotum. Cauſa verò, cur initia doctrinæ ex Britannia demum & ita plane contra ordinem, venerint, hæc eſt, quod olim Angli atque Scoti Monachi à Monachis Romanis eruditionem & libros acceperint, & in illis à reliqua Europa ſeparatis provinciis, paucorum quanquam cum applauſu conſervaverint.

§. 22. *Cum itaque animi hominum ſucceſſu temporis iterum ad ſtudia præpararentur, ducentis poſt Carolum Magnum prætertapſis annis* AVICENNA & AVERROES, *Ariſtotelicam Philoſophiam ex Arabia transtulerunt in Hiſpaniam, ex qua deinde in reliquas Europæ regiones devenit, & usque ad præſentem diem manſit cognita.*

Si ſtatum Philoſophiæ ſub Arabibus rimamur, facilè conſtabit, ipſorum ſapientiam duce ac rectore demum fuiſſe deſtitutam, qui totum agmen componeret, resque confuſas ortasque controverſias ordinaret. Quo pacto, capite deficiente, quilibet quærere debuit fortunarum ſedem, unde factum, ut in Hiſpaniæ illas partes, quas tunc tenebant Mauri, nonnulli commigrarent.

§. 23. *Ab his temporibus de novo Ariſtoteles cepit exponi atque trahi in Scholas & monaſteria, ubi ſine mixtura retineri, neque ille cum Theologia miſceri debuiſſet. Hoc non obſervantes* Scholaſtici *ab ea philoſophandi ratione receſſerunt, atque novam illius Philoſophiæ Sectam condiderunt, quos poſtea alii ſecuti ſunt* Philoſophiæ Chriſtianæ *autores. Donec tandem præ-*

præſenti præſertim ſeculo viri nonnulli politiores, partim ad exuendum iſtud jugum ſuppeditarent media, & Ariſtotelicam illam negarent autoritatem, partim verò alios ex veteribus Philoſophis duces quærerent, eosque iterum protraherent in lucem & æſtimationem.

Hinc nihil reſtat, quam ut hæc omnia in ſequentibus latius deducamus, iis ſimul commemorandis, quæ in ſuperioribus hujus capitis de Statu Philoſophicarum Sectarum poſt Chriſti tempora deſignavimus.

CAPUT IV.

DE SECTA PYTHAGORICORUM.

§. 1. *CUm Romæ Imperatorum tempore philoſophia degeneraret in ſectas, inter alia à nonnullis Pythagoræ dogmata ſunt recepta.*

Huc referendi ſunt potiſſimum *Areus, Anaxilaus Lariſſæus, & Nigidius Figulus. Arei* mentionem fecit Suetonius in vita Auguſti, quem ſic doctum æſtimavit: *Eruditione varia repletus, Arei Philoſophi Pythagorici contubernium inivit.* De Anaxilao confer ea, quæ dixi Cap. præced. de Figulo verò vide Voſſium ſupra Cap. 6. §. 30.

§. 2. *Ex omnibus tamen memorandus eſt* NUMENIUS.

Quem magni fecit Plotinus, ut autor eſt Porphyr. in vita Plotini, cap. 1. Clemens Alexandrinus apud Euſebium eum laudavit, & qui de Præpar. evang. lib. 9. cap. 7. de eo locutus eſt.

§. 3. *In Eccleſia Chriſtiana Pythagoræi floruerunt maxime tempore Tertulliani.*

Quod ipſe Tertullianus profitetur in Apolog. Cap. 48.

Digitized by Google

§. 4. *Sed quantum conſtat, Patres iſtam Sectam, ut Chriſtianiſmo valde pernicioſam, cautè evitarunt, niſi quod Clemens Alexandrinus alias Platonicus ſeu potius Eclecticus eam amaverit.*

Quia Clemens Platonis Sectam in multis ſecutus eſt, ob magnam affinitatem & affine philoſophandi genus, Pythagoram in veneratione habere debuit, quid quod ejus etiam Στρώματα paſſim teſtantur, quæ non laudibus modo, ſed ipſis dogmatibus Pythagoræ referta ſunt. Sic lib. 5. Strom. fol. 408. dicit: Καὶ ὅλως ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ σὺν καὶ Πλάτωνι, μάλιστα τῶν ἄλλων φιλοσόφων σφόδρα τῷ νομοθέτῃ ὡμίλησαν, ὡς ἔστιν ἐξ αὐτῶν συμβαλέσθαι τῶν δογμάτων. Et pauſo poſt excuſat Sanctos Patres, qui philoſophiæ gentilium operam navarunt, & hanc quidem Eccleſiæ propagandæ gratia, quod nimirum hac ratione Gentiles, evehendis ipſorum Philoſophis facilius allicere poſſent. Imò pergit, quod accedat, ſic Eccleſia ab omni etiam Paganorum contemptu vindicatur, ſi Pythagoram, Platonem, Zenonem agros ſuos quaſi de Moſis & Prophetarum fontibus irrigaſſe oſtenditur. Confer omninò Thomaſ. Schediaſ. pag. 46. qui de iſto Clementis conſilio ita judicat: *Verum docuit eventus hanc Theologica ſtudia tractandi rationem ad nihil magis profuiſſe, quam, ut ex Gentilibus fierent Semichriſtiani, ex Chriſtianis Semigentiles, novaque ſubinde hæreſes ad imbrem Platonicum* (Pythagoricum, Stoicum) *felicius progerminarent.*

§. 5. *Contra verò philoſophia Pythagoræa cauſa fuit multarum hæreſium. Præ omnibus tamen ex Pythagoræ fonte derivari merentur* Manichæi.

In multis, præcipue verò quoad moralia affinitatem habent inter ſe Sectæ Pythagoræ & Platonis, niſi quod Plato melius & latiùs doctrinam priori explicaverit. Quæ itaque hæreſes ex Platonis fonte derivandæ ſunt, & Pythagoræ ſimul dogmata præſupponere videntur. Sic enim Valentinum & Origenem ab utriſque ſeductos eſſe ſtatuendum

dum eſt. Verum Manes, autor hæreſis, à Pythagora ſeductus, in falſum illud dogma μετεμψυχώσεως delapſus eſt, quem etiam Valentinus præivit. Iſta verò μετεμψύχωσις multarum concluſionum, puta, quod abſtinerent carnibus, quod crederent Chriſtum non corpora, ſed animas duntaxat redemiſſe, nec corpora eſſe immortalia, &c cauſa fuit. Alii errores, qui paſſim de illis proferuntur, non agnoſcere volunt multi ut errores Manichæorum, ubi tamen mihi commode ſectam ſeu hæreſin iſtam dividendam iterum eſſe videtur ſecundum ſpecialium dogmatum varietatem, in Manichæos ſtrictè dictos, Cathariſtos ſeu Puritanos, & in Macarios ſeu Beatos, de quibus conſulendi ſunt Clemens Alexandrinus, Epiphanius & Theodoretus, præ omnibus verò Auguſtinus, qui ipſe antea erat Manichæus.

§. 6. *Sed deflorescentibus ſtudiis Philoſophia Pythagoræa non amplius in æſtimatione fuit, cum poſt Manichæos ſucceſſu temporis ejus in orbe Chriſtiano à non paucis manifeſtaretur pernicies. Noſtro ævo eam illuſtrarunt* Johannes Schefferus & Johannes Schilterus.

Utrique hi viri magno & laudabili cum ſtudio id præſtiterunt. Et Schefferus quidem in libro de Philoſophia Italica de Pythagoricæ Sapientiæ natura & præſtantia commentatus eſt, cujus orbi literario vir quidam eruditus propediem faciet copiam. Sed Schilterus ſuam Diatribam de Diſciplina Pythagorica ante multos annos publicavit Lipſiæ.

CAPUT V.
DE SECTA EPICUREA.

§. 1. *SEcta Epicurea, quæ ex Eleatica maximè profluxit, poſt Chriſti tempora ſuos etiam invenit aſſeclas. Edicto etiam Antonini approbata.*

Ante Chriſtum eam apud Romanos floruiſſe indicavimus ſupra. Cum enim geniis eorum maximè ſe commendaret, ex nobiliſſimis Romanis ſemper multi fuerunt Epicurei, ut ideò etiam poſt Chriſtum exiſterent multi huic ſectæ addicti.

§. 2. *Floruerunt autem è Romanis cumprimis* LUCIANUS, *ejusque amicus* CAJUS CELSUS *Epicurei.*

De his confer Voſſium Cap. 8. §. 24. Sed de Luciano notandum, quod alii eum non ſine cauſa potius inter Scepticos numerent. De C. Celſo locutus eſt plura Quintilianus lib. 12. Cap. 11. qui eum de omnibus fere diſciplinis eruditè ſcripſiſſe aſſeruit. Fuit is unus ex illis, qui Patribus primitivæ Eccleſiæ maximas moverunt lites.

§. 3. *Plerisque verò ex Judæis hæc ſecta valde fuit exoſa, ut etiam omnis Apoſtata & Gentilis Epicurei nomine apud illos venerit.*

Qua de re ſic ſcripſit Heinſius ad Actor. Cap. 17. verſ. 18. ubi ſectæ Epicureorum fit mentio: *Rabini per Epicureos omnes illos intelligunt, qui veræ religionis fundamenta vel negant vel ſpernunt. Adeo quidem, ut hos iis, quibus nulla futuri ſeculi pars eſt, Thalmudiſtæ adjungant. Gemariſtæ Epicureum proprie gentilem dici notant.*

§. 4. *Sed quicquid hujus ſit, maximè Epicuri Sectam ſecuti ſunt* Sadducæi,

De his ſic habent Actor. Cap. 23. verſ. 6. ſeqq. *Sciens autem Paulus, quia una pars eſſet Sadducæorum & altera Phariſæorum, exclamavit in Concilio: Viri fratres, ego Phariſæus ſum, filius Phariſæorum, de ſpe & reſurrectione mortuorum ego judicor. Et cum hæc dixiſſet, facta eſt diſſenſio inter Phariſæos & Sadducæos, & ſoluta eſt multitudo. Sadducæi enim dicunt, non eſſe reſurrectionem mortuorum, neque angelum neque ſpiritum.* Sic dicti ſunt à Zadoco, Zadocus verò fuit auditor Antigoni, qui etiam ei ad condendam iſtam ſectam dediſſe fertur occaſionem. Illi, qui eos Epicureis accenſent, exinde ſtimulantur, quod animas cum corporibus ſimul interire, nec Deum curare mortalia

Digitized by Google

talia putaverint, cætera verò maximi & Numinis & aliorum hominum ſuæ ſectæ non addictorum maledici extiterint.

§. 5. *In Eccleſia Chriſtiana Patres Epicuriſmi magni fuerunt contemtores, partim tanquam à Stoica & Platonica Philoſophia diverſi, partim quod ille fundamentis religionis Chriſtianæ contradiceret.*

Prius prolixa deducere Oratione non opus eſt, cum cuilibet harum ſectarum gnaro id optime conſtet, & ex ſuperioribus Voſſii locis videri poſſit, ſi inter ſe conferantur. Poſterius multi oſtenderunt Patres, qui philoſophiæ Epicureæ meminerunt. Euſebius de Præparat. Evang. lib. 1. cap. 8. ubi diverſas philoſophorum Gentilium opiniones de mundi origine recenſet, Epicurum cum ſua doctrina valde exitiabilem eſſe Chriſtianiſmo dicit, cujus hac de re ſententiam ita deſcribit: *Epicurus Neoclis filius Athenienſis, inanem earum, quæ de Diis ſuſcipiuntur, diſputationum faſtum dejicere conatur: ſimulque contendit, ex eo, quod non ſit, oriri nihil. Hoc univerſum tale ſemper fuiſſe taleque perpetuo futurum, quale nunc eſt. Si tempus infinitum jamque ante productum excipias, novi nihil toto orbe perfici: univerſum corpus eſſe non ſolum immutabile, ſed etiam infinitum: bonorum denique finem una voluptate contineri.* Cujus articuli denegatio, multos neceſſario poſt ſe trahit errores alios. Interim tamen non putandum eſt, quod ſolus Epicuriſmus Doctrinæ Chriſtianæ ſic valde obſtet, cum idem de Stoica atque Ariſtotelica philoſophia pronunciandum ſit, cum hæ ſectæ omnes duo iſta principia, Deum & materiam primam, quanquam diverſa cum ratiocinatione agnoverint. Alia in tribus reliquis ſectis Chriſtianæ religioni adverſa taceo. Et quod ſupereſt, D. Auguſtinus aliquoties Epicuream philoſophiam præ reliquis laudavit, ſecutus Hieronymum, qui multum honeſtatis & prudentiæ contra communem aliorum opinionem in ea deprehendit. Quo pacto non incptè concludendum eſt, iſtud Patrum in Epicurum odium magis fuiſſe privatum, ortumque traxiſſe ex perpetuo inter ſectam Epicuream ex una & Platonicam atque Stoicam ex altera parte diſſidio & ſententiis maxime inter ſe diſcrepantibus. Quod ſi enim intereſſe religionis Chriſtianæ

Digitized by Google

ſtianæ patres intendere voluiſſent & odio perſecuti eſſent Philoſophiam Platonicam atque Stoicam.

§. 6. *Nullam tamen deprehendere potui peculiarem hæreſin, quæ ex ſola diſciplina Epicurea, non concurrente alia, creverit.*

Obveniunt hîc Valentini & Pelagiana hæreſes, quarum cauſam Epicuriſmum multi ſtatuunt, ſed ſi verum fatendum, Valentini hæreſis magis ex Pythagoræ & Platonis fontibus derivatur & pauca duntaxat ex ſchola Epicuri recepit. Pelagiana verò magis à Stoiciſmo deducitur paucis ſimul à philoſophia Epicurea acceptis.

§. 7. *Interim ex recepta vulgari opinione tamdiu à communi eruditorum ordine ut peſſima atque pernicioſiſſima labes, quæ omnem corrumperet & læderet honeſtatem, Philoſophia Epicurea fuit habita; donec noſtro ſeculo paulo aliter de ea loqueretur* PETRUS GASSENDUS *philoſophiæ Epicureæ reſtaurator.*

Qua occaſione hic eruditus Gallus ad philoſophiam Epicuream ductus fuerit, mihi certò non conſtat, neque quicquam hac de re in vita Gaſſendi à Sorbierio edita reperire potui. Hoc tamen exinde cognoſcendum, quod Gaſſendus ad reprimendos & cautè etiam vitandos vulgi, à communi opinione perſuaſi, intempeſtivos clamores, primum privatim de eo in bonam partem verba fecerit & homines perſuaſerit, quod non omnia de Epicuro ab aliis tradita, credenda ſint. Quo factum, ut alii ſuam hac de re ſententiam publicam poſtulaverint.

§. 8. *Duo autem Gaſſendus in illuſtranda Philoſophia Epicurea præſtitit. Primo enim Apologiam ſcripſit Epicuri. Deinde*

de Commentarium in lib. X. Laërtii, qui de Epicuro agit, ubi præſtantiam ejus philoſophiæ deduxit latius.

Apologiam Epicuri, ſeu ut ipſe Gaſſendus eam expreſſit, de ejus Vita & Moribus Animadverſiones privatim conſcripſit & aliis ad deſcribendum dedit, donec eas publicaret, atque Commentario præponeret. Commentarium ſequitur Philoſophiæ Epicuri Syntagma. Reliqua etiam ejus ſcripta multa ad intelligendam eam philoſophiam videntur addere. Quod verò præ reliquis de Gaſſendo laudandum, eſt, quod errores ab Epicuro hinc inde commiſſos fideliter notaverit.

§. 9. *Non abs re fuerit, pauca ex Gaſſendi Syntagmate excerpere, ut heic melius conſtet, quomodo de Epicuri ſententia cogitandum ſit.*

Hoc enim modo malevolorum Stoicorum clamores, quibus ſupra Voſſius paſſim uſus eſt, poſſunt reprimi.

§. 10. *Logicam quidem more Stoicorum Epicurus tradere omiſit; Sed ejus loco ſubjecit* Canonicam *ſeu doctrinam de Criteriis, paucis conſtantem regulis.*

Omnis, quæ in Philoſophia excitatur quæſtio, *dicit Gaſſendus Synt. Part.1.* aut *de Re* aut *de Voce* eſt. Quia verò *de Voce* non aliud, quam *Uſus ſignificatiove* ejus quæritur; de ipſa *Re* verò ejus *Veritas*, quæ eſt quid abſtruſum, inveſtigatur; ideo complexuri Canonibus paucis, quæ ad uſum Vocum attinent, pluſculos prius afferemus de ipſa Veritate ejusve Criteriis. Cap. 1. tria omninò eſſe Criteria concludit, *ſenſum* nimirum ſive *Senſionem*; *Prænotionem* ſeu *Anticipationem*, denique *Affectionem* ſeu *Paſſionem*. Cap. 2 De Senſione ſequentes Canones propoſuit: 1. concernit Veritatem exiſtentiæ: *Senſus nunquam fallitur; ac proinde eſt omnis ſenſio, omnisque Phantaſia ſeu apparentia perceptio vera.* 2. Concernit Veritatem eſſentiæ: *Opinio eſt conſequens ſenſuum, ſenſionique ſuperadjecta, in quam veritas aut falſitas cadit.*

3. *Opinio illa vera eſt, cui vel ſuffragatur vel non refragatur ſenſus evidentia.* 4. *Opinio illa falſa eſt, cui vel refragatur vel non ſuffragatur ſenſus evidentia.* Cap. 3. De Anticipatione hos formavit Canones 1. *Omnis, quæ in mente eſt Anticipatio ſeu Prænotio dependet à ſenſibus; idque vel incurſione, vel proportione, vel ſimilitudine, vel compoſitione.* 2. *Anticipatio eſt ipſa rei notio & quaſi definitio, ſine qua quidquam quærere dubitare, opinari, imò & nominare non licet.* 3. *Eſt anticipatio in omni ratiocinatione principium; quaſi nempe id, ad quod attendentes inferimus unum eſſe, idem, aut diverſum; conjunctum ad disjunctum ab alio.* 4. *Quod inevidens eſt, ex rei evidentis anticipatione demonſtrari debet.* Cap. 4. Canones de Affectione ſeu Paſſione, quam Voluptatem atque Moleſtiam eſſe dixit, propoſuit 1. *Ea Voluptas, quæ nullam habet annexam Moleſtiam, amplectenda eſt.* 2. *Ea Moleſtia, quæ nullam habet Voluptatem annexam, fugienda.* 3. *Ea Voluptas, quæ aut majorem Voluptatem impedit, aut graviorem Moleſtiam parit, fugienda.* 4. *Ea Moleſtia, quæ aut majorem avertit Moleſtiam, aut uberiorem Voluptatem creat, amplectenda.* Cap. 5. Canones circa uſum Vocum fecit. 1. *Dum loqueris, delige voces communes & perſpicuas; ne aut ignoretur, quid velis, aut interpretando fruſtra tempus teras.* 2. *Dum audis, id enitere, ut vim ſubjectam vocibus teneas; ne te vel præ obſcuritate lateant, vel præ ambiguitate deludant.*

§. II. *Dum verò Epicurus ſummum bonum in Voluptate poſuit, reſpexit præprimis ad naturam hominis.*

Cum nimis rigoroſe moralia Stoicorum ſe haberent, contra Epicurus nihil diſſimularet, ſed agnoſceret defectus humanos, ideò poſtea in tradenda doctrina ſua morali ſe temperabat etiam ſecundum vires hominum, quia ulterius pergere ſimplicitas ſemel inchoata facile prohibebat. Cum itaque ſummum Stoicorum bonum in nuda imaginatione & inutili ſummæ perfectionis perſuaſione poſitum eſſe vidiſſet, ſtatim de alio ſummo bono meliori atque ſaniori modo viribus naturalibus adquirendo, cogitabat. Circumſpiciens indè, omnes hominum actiones intendere naturaliter quandam Felicitatem, ſummum etiam bonum in Felicitate poſuit. Confer ea, quæ latius dixit Gaſſend. Syntagm. Part. 3. nam Cap. 1. *Felicitatem, quatenus illius bo-*

mo

mo capax eſt, finem bonorum eſſe, dixit. Cap. verò 2. *Voluptatem, ſine qua notio Felicitatis nulla ſit, rem bonam ſuapte natura eſſe.* Cap. 3. *Felicitatem univerſe in Voluptate conſiſtere.*

§. 12. *Voluptatem, in qua ſita felicitas eſt, Epicurus ſtatuit eſſe Indolentiam corporis & Tranquillitatem mentis.*

Id olim etiam Seneca teſtatus eſt, qui Epiſt. 66. ſic de eo verba fecit: *Apud Epicurum duo bona ſunt, ex quibus ſummum illud beatumque componitur, ut corpus ſine dolore ſit, animus ſine perturbatione.* Adde ſimul Gaſſendum d. l. cap. 4.

§. 13. *Media verò, quæ hanc Felicitatem ſeu Voluptatem pariunt, Virtutes eſſe docuit.*

Qua de re iterum conſule Gaſſendum d. l. cap. 5.

§. 14. *Et à recta ratione ac libero arbitrio omnem Virtutum laudem eſſe arbitratus eſt.*

Vide Gaſſendum d. l. Cap. 6. Sequentibus verò Capitibus Virtutes usque ad finem latius proſequitur & optime explicat.

§. 15. *Inſignem verò commiſit Epicurus errorem, quod Providentiam negaret. In eo tamen excuſandus, quod iſte ex ejus doctrina de ſummo bono non flueret, ſed præſupponeret primum Gentiliſmi articulum de Deo & materia prima, in quem non Epicurus ſaltem, ſed & reliquæ Græcanicæ Philoſophiæ tres ſectæ majores prolapſæ ſunt.*

Quanquam Epicurei, Platonici, Stoici atque Ariſtotelici iſtam doctrinam de duobus principiis coæternis ſimul agnoverunt; quælibet tamen peculiarem de ea fovit hypotheſin, qua de re prolixius vide diſſerentem Jac. Thomaſ. Diſſert. 2. de Philoſ. Stoica. Quo pacto, modo quæſtionem ex veris principiis reſpiciamus, facile Epicurum ab Atheiſmo abſolvimus.

Digitized by Google

§. 16. *Inde ſequitur, quod non tàm ſiniſtrè de Philoſophia Epicurea ſentiendum ſit, quod neque olim fecit Seneca.*

Seneca in libro de vita beata Cap. 13. ita loquitur: *Hoc eſt, cur iſta Voluptatis laudatio pernicioſa ſit, quia honeſta præcepta intra latent: quod corrumpit, apparet. Mea quidem iſta ſententia eſt (invitis hæc noſtris popularibus dicam) ſancta Epicurum & recta præcipere, & ſi propius acceſſeris, triſtia. Voluptas enim illa ad parvum & exile revocatur, & quam nos virtuti legem dicimus, eam ille dicit voluptati. Jubet illam parere naturæ. Parum eſt autem luxuriæ, quod naturæ ſatis eſt. Quid ergò eſt? Ille quisquis deſidioſum otium & gulæ ac libidinis vices felicitatem vocat, bonum malæ rei quærit autorem, & dum illò venit, blando nomine inductus, ſequitur voluptatem, non quam audit, ſed quam attulit: & vitia ſua cum cepit putare ſimilia præceptis, indulget illis, non timide nec obſcure luxuriatur, etiam inoperto capite. Itaque non dico, quod plerique noſtrum, Sectam Epicuri flagitiorum magiſtram eſſe: ſed illud dico, male audit, infamis eſt ſed immeritò. Nec hoc ſcire quisquam poteſt, niſi interius admiſſus erit.* Paulo ante cap. 10. Stoicos Epicuri mentem non ſatis adſecutos eſſe clare docet his verbis: *Diſſimulas, inquit,* (Epicurus) *quid a me dicatur. Ego enim nego quemquam poſſe jucunde vivere, niſi ſimul & honeſte vivat. Quod non poteſt mutis contingere animalibus, nec bonum ſuum cibo metientibus. Clare, inquit, ac palam teſtor hanc vitam, quam ego jucundam voco, non ſine adjecta virtute contingere.* Et cap. 28. cum citaſſet ſententiam Epicuri: *Quid agis Seneca? deſeris partes, certe Stoici noſtri dicunt. Usque ad ultimum vitæ finem in actu erimus, non deſinemus communi bono operam dare, adjuvare ſingulos, operam ferre etiam inimicis, eniti manu. Nos ſumus, qui nullis annis vacationem damus, & quod ait ille vir diſertiſſimus, Caniciem galea premimus. Nos ſumus apud quos usque eo nihil ante mortem otioſum eſt, ut ſi res patitur, non ſit ipſa mors otioſa. Quid nobis Epicuri præcepta in ipſis Zenonis principiis loqueris? Quin tu bene graviter, ſi partium piget, transfugis potius quam prodis. Hæc tibi in præſentia reſpondebo. Nunquid vis amplius, quam ut me ſimilem ducibus noſtris præſtem? Quid ergò eſt? non quo me miſerint illi, ſed quo duxerint, ibo.* Præter Sene-

eam pro Epicuro verba etiam fecerunt Gellius l. 2. c. 6. 7. 8. Ælianus lib. 4. de varia hiſtoria. Eraſmus in Colloquiis. Ob. etiam Giphanius præfat. in Lucretium, præ omnibus verò commendanda eſt Apologia Gaſſendi.

§. 17. *Gaſſendum multi alii ſecuti ſunt, præ omnibus verò* SORBIERIUS *&* BERNIERIUS *nominandi.*

Quanquam Gaſſendi temporibus Carteſiana Philoſophia undique & præprimis in Gallia florere cepit; nihilominus etiam Gaſſendi doctrina ſuos accepit amaſios, ut inde famoſum Gaſſendiſtarum nomen traheret ortum. Ex his nominandus eſt Samuel Sorbierius in Epiſtolis, qui ſimul vitam deſcripſit Gaſſendi. Bernierius Compendium philoſophiæ Gaſſendi gallicè conſcripſit, &c.

§. 18. *His ita expoſitis, tandem non ſilentio prætereundum, quod omnium calumniarum cauſa non fuerit perverſa Epicuri Voluptas, ſed odium Stoicorum, ut hoſtium Epicuri.*

Omnes enim maledici vel Stoici fuerunt, vel ſua hauſerunt à Stoicis, qua de cauſa ipſe etiam Epicurus contra eos ſe defendit, confer enim Epiſtolam Epicuri ad Menecæum, quam nobis conſervavit Laërtius. Deprehendimus heic ſimul inſignem Stoicorum errorem, ipſorum enim philoſophia neminem proſequitur odio, aliter tamen ſe geſſerunt Philoſophi in exemplo Epicuri.

CAPUT VI.

DE SECTA PLATONICA.

§. 1. PLatonis *Philoſophiam ex Gentilibus ſecuti ſunt* APULEJUS, MAXIMUS TYRIUS, PORPHYRIUS, *alii.*

Confer ea, quæ ſupra dixit Voſſius. Cap. 16. De Platonicis junioribus.

Digitized by Google

§. 2. *Hi autem Platonici gentiles, qui ſeculo poſt Chriſtum natum tertio vixerunt, quatuor inceperunt conſtituere virtutum gradus. Alias enim* Politicas, *alias* Purgatorias, *alias* Intellectuales, *alias* Exemplares *fecerunt.*

Non erimus ſolliciti an Plato ipſe hanc virtutum ad quatuor genera reductionem ut futuram docuerit, cum ſatis ſit, ſic docuiſſe Porphyrium & Platonicos juniores reliquos. *Politicas* autem virtutes dixerunt quaſi ex beſtia hominem facere μετριοπάθειαν. *Purgatorias* ex homine Dæmonem bonum per ἀπάθειαν. *Intellectuales* ex tali Dæmone Deum. *Exemplares* ex Deo Patrem Deorum, adde omninò Jacob. Thomaſ. Sched. pag. 58. qui ibi hæc addit; *Profluxerunt hæc talia maximam partem ex damnata hypotheſi de animarum noſtrarum non ex nihilo creatione, ſed effluxu ex ipſa Dei eſſentia ſeu ſubſtantia* (hinc animas etiam derivarunt Gnoſtici, teſte Auguſt. cap. 6. de hæreſ.) *in quam reduci eam denique poſſe per hos virtutum gradus docebant, a complexu corporis ac materiæ, quæ principium illis omnis erat malignitatis, abjunctam.* Ex hac autem Platonicorum ſententia fluit, eos voluiſſe hominem non modo ſimilem Deo fieri, ſed æqualem, ac planè θεωθῆναι. Quo pacto ſimul fundamentum poſuerunt negandæ corporum reſurrectioni, cum abſurdum videretur, rem tam divinam in beatiſſimo ſui ſtatu copulari cum materia τῇ κακοποιῷ.

§. 3. *Ex Judæis nominandus* PHILO *Platonicus.*

Adde Euſeb. Præparat. Evangel. ubi paſſim de eo verba fecit, & præprimis ea notatu digna ſunt, quæ loquitur lib. 7. cap. 12. ubi de pluralitate perſonarum in Deitate diſſerit, eam ſimul agnoviſſe Philonem.

§. 4. *In Eccleſia Chriſtiana ſuperſtitioſe homines* Platoni *adhæſerunt, exiſtimantes ejus* Philoſophiam *præ reliquis maxime ſe commendare Chriſtianiſmo.*

Sic

Sic enim Auguſtinus aliquoties pro ea locutus eſt, cum diceret: *Sacroſancta Platonis decreta*. It. *Paucis mutatis è Platonico fit Chriſtianus*. & in ejus libris invenire voluit: *omnibus modis inſinuari Deum & ejus Verbum*. Et quod ſupereſt Clemens Alexandrinus lib. V. Strom. pag. 601. eum inter Prophetas retulit, quia multa locutus eſſet, quæ ad Chriſtum applicanda ſint. Accedit quod multi exiſtimaverint, eum Trinitatem, originem animæ, ortum atque interitum mundi more Chriſtianorum credidiſſe, quod idem Clemens lib. V. Strom. pag. 598. profitetur. Et Euſebius Præparat. Evangel. lib. 11. cap. 20. hæc verba fecit: *Secundum Patrem ac Filium tertium ordine Spiritum Sanctum Hebræa oracula conſtituunt, ſanctamque ac beatam Trinitatem eo ſe modo habere pronunciant, ut abs virtute hac tertia, quicquid genita natura eſt ſuperari, eandemque cum ſpiritualium, quæ per filium extitere naturarum principem, tum ab primo principio tertiam eſſe velint. Jam vide ſis, quemadmodum illa ipſa Plato ſubobſcure licet, in ea, quam ad Dionyſium ſcripſit, epiſtola, his verbis adumbrarit. Hæc ænigmatice, inquit, aperienda tibi ſunt, uti ne, ſi quid forte mari terrave, epiſtolæ hujus paginis factum erit, intelligere poſſit, qui legerit. Sic enim ſe res habet. Circa univerſarum Regem omnia ſunt, ac propter ipſum omnia. Idem bonorum omnium principium eſt. At circa ſecundum, ea quæ ſecundo: Circa Tertium, ea quæ tertio ordine continentur, cuncta verſantur. Quæ quidem hominis animus, in res ſibi cognatas intentus, cujusmodi ſint, perſpecta & explorata habere geſtit. Hæc Platonis verba, qui explicandam Philoſophi mentem ſuſcepere, ad primum Deum, ſecundumque Principium referunt, nec non ad Tertium, quam mundi animam, Deumque tertium ipſi quoque appellare ſolent. At ſanctam illam beatamque Patris, & Filii & Spiritus Sancti Trinitatem, Principii, ut jam ante diximus, vim & rationem habere divinæ literæ definiunt.* Confer tamen ea, quæ hac de re in contrarium habet Thomaſ. Sched. & Diſſert. 2. & 3. de Philoſophia Stoica.

§. 5. *Hanc tamen Philoſophia Platonis habet utilitatem, quod ſine ea Scripta Patrum legi atque intelligi accurate haut poſſint.*

Hoc facile conſtat, quia plerique Patrum in ſcriptis ſuis ea philoſophia uſi ſunt.

§. 6.

Digitized by Google

§. 6. *Quantum verò Platonica Philoſophia Chriſtianiſmo profuerit, docuit poſtea eventus, cum ex ea multæ hæreſes in orbem Chriſtianum inveherentur. Nam ſtatim* SIMON MAGUS, *qui ipſe hæreticorum Patriarcha, ſua ex Platoniſmo hauſit.*

De Simone hæc habentur Act. 8. v. 9. *Vir autem quidam nomine Simon, qui ante fuerat in Civitate Magus, ſeducens gentem Samariæ, dicens ſe eſſe aliquem magnum, cui auſcultabant omnes a minimo usque ad maximum, dicentes: Hic eſt virtus Dei, quæ vocatur magna.* Et Theodoretus Tom. 2. Oper. pag. 222. *Quæ enim Scriptura tacuit, ea Deum ſibi dicit revelaſſe: Sunt autem plena omnia impietate & petulantia ac libidine.* Præterea cum Paganiſmo Chriſtianam Religionem miſcere aggreſſus eſt omnium primus, ut docuit cum aliis Grotius annot. ad Cap. 24. Matth. & ut Plotinus teſtatur Platonis præprimis ſententia abuſus, & eum cum doctrina Chriſtiana unire voluit, qua de cauſa Plotinus in ejus ſequaces commentarium edidit, ut eſt apud Baron. ad an. 120. num. 36. Unde non immeritò iſte Simon Patriarcha hæreticorum & Syncretiſtarum Pater audit.

§. 7. *Doctrinæ Simonis per* MENANDRUM, BASILIDEM, NICOLAUM, CARPOCRATEM & VALENTINUM *propagatæ ſunt, ad eos usque hæreticos, qui diſſimulatis progenitoribus ſuis maluerunt ſibi ab eximia (ſcilicet) rerum divinarum intelligentia nomen arrogare* Gnoſticorum.

Confer ea, quæ ſupra dixit Voſſius Cap. 12. §. 10. Quod verò Gnoſticorum vocabulum concernit, bonum in ſacris literis habet ſignificatum, quæ γνῶσιν religioſam de Deo notitiam vocant. Rom. 1. v. 19. Apoſtolo τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ naturalis Theologia eſt, in quam ex viſibilium Dei operum contemplatione aſſurgere potuerunt etiam Gentiles,

tiles, & 1. Cor. 12. v. 8. γνώσεως vocabulo ad Theologiam revelatam reſpicit, de qua Chriſtus Joh. 17. v. 3. *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant* (γινώσκωσι) *te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum.* Sed illa γνῶσις, quam Magi ſequaces profeſſi ſunt, meritò falſi nominis Scientia appellanda eſt, de qua prolixius egerunt Epiphanius hæreſ. Irenæus lib. 1. cap. 24. & lib. 3. cap. 4. Euſebius Hiſt. Eccleſ. 7. & alii ex quibus ſua hauſit Thomaſ. Schediaſm. Qui ſpirituales & perfectos eſſe ſe jactarunt, interim tamen impuriſſimè vixerunt. teſtantibus iis, quæ habentur in Schediaſ. §. 38. & 39.

§. 8. *Hoc tamen non obſtante, initio tertii poſt Chriſtum natum ſeculi Clemens Alexandrinus, quarto autem plures alii, præſertim Evagrius Ponticus ipſum Gnoſticorum nomen, poſſeſſoribus injuſtis ereptum veris Chriſtianis tribuerunt. Retinuerunt tamen vocabulum, invitis licet veris Chriſtianis, Semichriſtiani Platonici, quorum tunc facile fuit princeps* PSEUDO-MERCURIUS TRISMEGISTUS.

Fictitium hunc Mercurium Triſmegiſtum fuiſſe Chriſtianum, vel potius Semichriſtianum, qui græcam è Platonis & Platonicorum doctrinis depromptam doctrinam Chriſtianæ è libris ſacris petitæ miſcuerit, validiſſimis rationibus docuit Caſaubonus Exerc. I. ad Baron. Sect. 10. Inde non potuerunt non ſe illis opponere veri Gnoſtici, qui ereptum nomen autoritate & doctrina ſua credentibus reſtituerent, id quod primum præſtitit Clemens, ut ſæpiſſimè in libris ejus Stromatum videre eſt. Confer omninò de eo & Evagrio Pontico Schediaſ. §. 43.

§. 9. *Dum verò Clemens & alii veros Gnoſticos non modo* πνευματικοὺς *ſeu ſpirituales, ſed etiam* ἀπαθεῖς *&* ἀναμαρτήτους *appellarunt, in alteram partem quaſi prolapſi*

 ſunt,

ſunt, quò Pythagoreæ & præprimis Platonicæ philoſophiæ amor eos videtur impuliſſe.

De ἀπαθείᾳ ſeu Indolentia confer Clementem. lib. 5. Strom. & de Evagrio Hieronymum Epiſt. ad Cteſiph. Tom. III. fol. 115. qui ita: *Evagrius Ponticus Hyperborita edidit librum & ſententias περὶ ἀπαθείας, quam nos impaſſibilitatem vel imperturbationem poſſumus dicere, quando nunquam animus ullo perturbationis vitio commovetur, & ut ſimpliciter dicam, vel Saxum vel Deus eſt.* De ἀναμαρτησίᾳ idem Clemens 6. Strom. loquitur ita: *Precatur ergò Gnoſticus etiam cogitatione omni horâ per charitatem Deo familiaris effectus. Et primum quidem petet remiſſionem peccatorum, poſtea non amplius peccare, deinde poſſe bene operari, & omnem, quæ facta eſt per Dominum creationem & diſpenſationem intelligere, ut mundus corde effectus per agnitionem, quæ eſt per Filium Dei, initietur ad beatam contemplationem à facie ad faciem, exaudiens ſcripturam, quæ dicit: Bonum eſt jejunium cum oratione. Jejunia autem ſignificari omnem ſimpliciter abſtinentiam ab omnibus malis, tam quæ actu fiunt, quam quæ verbis & ipſa cogitatione. Eſt ergò, ut videtur, juſtitia quadrata, omni ex parte æqualis & ſimilis in verbo, in facto, in abſtinentia à malis, in bonis operibus, in perfectione Gnoſtica nusquam ullo modo claudicans, ne videatur injuſta & inæqualis.* Quibus incautis loquendi formulis certè Clemens, & cum eo alii effecerunt, ut homines ab uno extremo nempe ab obſcœnis libidinibus deducerentur ad extremum alterum, nimirum ad propriam aliquam Sanctitatem & Enthuſiaſmum, repete inde quæ §. 2. diſſerui, ex quo facile patebit, Platonicos iſtos juniores ad hæc dediſſe anſam.

§. 10. *Tranſiit tandem hæc Indolentia cum* ἀναμαρτησίᾳ *& aliis periculoſis dogmatibus in* myſticam *quoque* Theologiam, *quæ exinde reddita eſt ſuſpecta Enthuſiaſmi.*

Duæ partes ſunt Chriſtianiſmi: *vera fides* & *pia vita*, illa ad intellectum hæc ad voluntatem referenda eſt, cui, nimirum voluntati ſubvenire debet Theologia myſtica, quæ ex plerisque ſacris Scriptoribus ita eſt definienda, quod ſit: *Divina & arcana de Deo rebusque divinis*

Sa-

Sapientia, quâ mens hominis regeniti illuminetur, voluntas virtutibus divinis inſtructa, ab inquinamentis peccatorum purgetur, ut illa Deo arctiſſime uniatur. Inde facile concipiendum, quod vera puraque Theologia Myſtica ex Chriſti Apoſtolorumque doctrinis haurienda ſit. Quod ſi verò de Theologiæ Myſticæ, quatenus Enthuſiaſmum ſapit, origine loqui volumus, initia non aliunde, quam ex philoſophia Platonis derivare poſſumus, cujus dicta, quæ de Deo & rebus divinis ſomniavit, multi incautè retinuerunt, admiſſis ſimul illis, quæ Platonici juniores de quatuor virtutibus locuti ſunt. Quia autem viderunt, *politicas* virtutes ſeſe magis adcommodare vitæ ſociali, illas reliquerunt in medio, & retinuerunt tres gradus reliquos. Unde etiam tres viæ Theologiæ iſtius Myſticæ trahunt ortum. Qua de re prolixius vide differentem Thomaſ. Schediaſm. §. 52. qui ſimul ibi & §. 53. docuit, qua ratione Enthuſiaſmi vitio iſta Theologia contaminari cœperit, donec illa à noſtris iterum repurgaretur, & quæ ſunt alia, quæ iſto in opuſculo eruditè pertractantur.

§. 11. ORIGENES *Platoniſmo ſeductus autor fuit peculiaris hæreſis.*

Qua de re vide vitam Origenis, quam deſcripſit Eraſmus. Alii etiam arbitrantur tradita ſua maximam partem etiam hauſiſſe ex fonte Pythagoræ & Zenonis.

§. 12. *Ex Philoſophis, qui Platonem ſecuti ſunt ex profeſſo, præprimis nominandi ſunt* VVESSELUS, BESSARIO *Cardinalis*, PLETHO, *atque* MARSILIUS FICINUS.

Weſſelus ſuo tempore parem ſibi philoſophum non habuit, omni enim literarum cognitione fuit prædictus, & præſertim, cum A. C. 1477. Heidelbergenſis Academia inſtauraretur, ibi ad profeſſionem theologicam vocatus eſt. Sed relicta poſtea Theologia, Platonicam philoſophiam, quam utiliorem & convenientiorem Chriſtianiſmo eſſe exiſtimabat, profeſſus eſt, ut habet Hornius Hiſtor. Philoſ. lib. 6. cap. 6. Hodierno quidem tempore, nullus, quantum ſcio, philoſophus Platonicam Philoſophiam ex profeſſo docuit; extiterunt tamen noſtro ævo & adhuc nonnulli reperiuntur, qui ſparſim ſaltem in doctrinis ſuis ad

Platoniſmum uſque voluerunt pertingere. Quæ de Beſſarione, Plethone atque Marſilio Ficino habet Voſſius, vide Cap. 16. §. 6. 7.

CAPUT VII.

DE SECTA PERIPATETICA.

§. 1. *POſt Chriſti nativitatem nemo inſignius Ariſtotelis Philoſophiam è Romanis profeſſus eſt* BOETIO, *quem ſecutus* SIMPLICIUS.

Apud Caſſiodorum legimus Anicium Manlium Severinum Boetium virum & dignitate & opulentia & virtute & eruditione longe maximum, Ariſtotelicam Philoſophiam Romæ docuiſſe. Incidit autem hujus ætas in tempora Theodorici Oſtrogothorum Regis. Boetium ſecutus eſt Simplicius, celebris ille in Schola Athenienſi Ariſtotelis aliquot librorum commentator, vir quidem doctus, ſed Chriſtianæ religionis amarulentus hoſtis. Fuit hic unus ex illis, qui, Juſtiniano Imperatore, quaſi deſperabundi in Perſiam iverunt ad Regem Coſroëm, voti tamen fruſtrati rediere. Et cum eo ferme deſiit philoſophandi ratio Athenis, cum antea ibi etiam profeſſa fuerit doctrina Chriſtiana.

§. 2. *Patribus tamen, quanquam illi ſæpius ejus fecerunt mentionem; placere non potuit, niſi quod* AUGUSTINUS *eum ſit ſecutus.*

Cauſam hujus rei facile invenire poſſumus, modo ejus reſpiciamus hypotheſin de Deo & materia prima, quæ, ſicut Platonica, Patribus placere non potuit, cum ejus de Providentia divina, de mundo, de natura, de anima, &c. opiniones expreſſe contradicerent Chriſtianiſmo, adde enim hac de re Gregor. Nazianzen. Orat 33. Apud Euſeb. Præparat. Evangel. lib. 15. cap. 2. defenditur quidem ſed contra malevolos. De Auguſtino adde Horn. hiſtor. philoſ. lib. 5. cap. 6. qui Platonem etiam magni fecit.

§. 3.

§. 3. *Dedit tamen Ariſtoteles admultas hæreſes occaſionem, inter quas præ reliquis* Artemonitæ, Arrius, Ætius, *ejus ſcriba* Eunomius, Appollinaris *error*, Themiſtius *numerari poſſunt.*

Artemonitæ Ariſtotelem & Theophraſtum in admiratione habuerunt, & ex illis expoſuerunt ſacras literas. Arrius fuit quidem ex parte Platonicus, ejus tamen hæreſis ab Ariſtotele argumentationum rivos mutuata eſt, quem etiam omnes Arriani ſecuti ſunt, utpote qui in Concilio Nicæno multos Philoſophos Ariſtotelicos, eosque diſertiores atque doctiores ſecum adduxerunt, qui contra Orthodoxos Patres pugnarunt, confer Euſeb. Hiſtor. Eccleſ. lib. 10. cap. 3. Ætii mentionem idem Euſebius d. l. cap. 25. fecit, qui, poſtquam Alexandriam veniſſet, operam dediſſet Ariſtotelico cuidam Philoſopho ac Sophiſtæ, & cum Dialecticas ab eo argutias didiciſſet, nihil aliud cogitaſſet, quam quomodo effingeret de verbo Dei expoſitionem ex Ariſtotelicis Syllogiſmis, doctrinamque de Filio Dei & Spiritu Sancto perverteret. Ejus Scriba, ut eſt apud Epiphan. hæreſ. 76. fuit Eunomius, qui Sophiſticè ex Ariſtotele, in categoriis loco male intellecto adverſus Patris ac Filii conſubſtantialitatem diſputavit. Porro ex Ariſtotelis fonte Appollinariſtæ orti ſunt, fuit autem Appollinaris, ut de eo Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Iſidorus atque Auguſtinus teſtantur, unus ex Majoribus Laodiceæ, qui ex Ariſtotelis ſententia, eoque, ut ſuperiores de eo loquuntur, non recte perceptô, in novam hæreſin prolapſus eſt, qui de Chriſto ſtatuit, eum hominis cujusdam corpus & animam ſenſitivam non rationalem aſſumſiſſe, illudque corpus, quia ex Virgine Maria non acceperit, ei à Cœlo miſſum eſſe. Accedit error de origine animæ, quem ab Ariſtotele accepiſſe luce eſt clarius. Themiſtius, Chriſtianus, Agnoetis ad ſectam ſuam condendam occaſionem dediſſe fertur. Fuit hic Præceptor Auguſtini, alias magnus Peripateticæ Sectæ defenſor, & qui paraphraſes etiam utiliſſimas in Ariſtotelem ſcripſit.

§. 4. *Poſt reductam in Europam Philoſophiam valde incepit florere Ariſtoteles.*

Digitized by Google

Huc ſpectant ea, quæ diximus Cap. 3. §. 22. Fuerunt enim Ariſtotelicæ Philoſophiæ in Europa inſtauratores Avicenna & Averroes, utrique Arabes, utrique etiam Ariſtotelis commentatores & interpretes,ita tamen,ut unus in ejus expoſitione ab altero diſcreparet, & Avicenna, ut Alpagus, Avicennæ editor, vult, melius mentem Ariſtotelis adſecutus eſſet, quam Averroes,qui in eo præprimis deridendus, quod Ariſtotelem pro Deo ſapientiæ habuerit, eumque plane erroribus caruiſſe fuerit opinatus. Neque tamen huic Avicenna cedere voluit, utpote qui, ut multi referunt, Ariſtotelis Metaphyſicam memoria tenuit,&c. Horn. Hiſt. Phil. l. 5. cap. 10. rationem dicit, unde ad eruditionem ſuam pervenerit, quod nimirum plagio ſurripuerit ſcripta Præceptoris & Domini,eaque poſtea pro ſuis habenda eſſe ſuis perſuaſerit.

§. 5. Quia verò tunc temporis Ariſtotelis ſcripta duntaxat Arabico idiomate legebantur, & ita Scholaſticorum multitudo illa intelligere non poterat, juſſu Friderici Secundi ex Arabico ſermone in latinum verſa ſunt, à quibus temporibus per omnes fermè Europæ Provincias magno ſane cum ſucceſſu ceperunt legi.

Hactenus certe Ariſtotelis ſcripta longe pauciſſima viderat orbis Europæus, neque ea Friderici ævo vidiſſet, niſi ille circa annum ſeculi 13. viceſimum ſua cura & ſumtibus libros Ariſtotelis aliorumque Philoſophorum, præprimis Ariſtotelicorum,latine verti curaſſet, qua de re integram Cæſaris Epiſtolam, quæ in Petri de Vineis opere epiſtolico lib. 3. epiſt. 69. reperitur,commendare poſſum, cujus potiſſima verba ita ſe habent: *Poſt regni verò noſtri curas aſſumtas,quanquam operoſa frequenter negotiorum turba nos diſtrahat,& civilis ſibi ratio vendicet ſolicitudinis noſtræ partes, quidquid tamen temporis de rerum familiarium occupatione decerpimus,tranſire non patimur otioſum: ſed totum in lectionis exercitatione gratuita libenter expendimus, ut animæ clarius vigeat inſtrumentum in acquiſitione ſcientiæ, ſine qua mortalium vita non regitur liberaliter. Dum librorum ergò volumina, quorum*

rum multifariè multisque modis diſtincta chirographa noſtrarum armaria divitiarum locupletant, ſedula meditatione revolvimus, & accurata contemplatione penſamus: compilationes variæ ab Ariſtotele aliisque Philoſophis ſub Græcis Arabicisque vocabulis antiquitus editæ in Sermocinalibus & Mathematicis diſciplinis, noſtris aliquando ſenſibus occurrerunt: quas adhuc originalium dictionum ordinatione confertas, & vetuſtarum veſtium, quas eis ætas prima conceſſerat, operimento contectas, vel hominis defectus aut operis ad latinæ linguæ notitiam non perduxit. Volentes igitur, ut veneranda tantorum operum ſimul autoritas apud nos, non abſque commodis communibus, vocis organo traduce innoteſcat: ea per viros lectos, & in utriusque linguæ prolatione peritos, inſtanter juſſimus, verborum fideliter ſervata virginitate, transferri. Quia verò ſcientiarum generoſa poſſeſſio in plures diſperſa non deperit, & diſtributa per partes minorationis detrimenta non ſentiti, ſed eò diuturnius perpetuoque ſeneſcit, quo publicata fœcundius ſe diffundit: hujusmodi celare laboris emolumenta noluimus, nec æſtimavimus nos eadem retinere jucundum, niſi tanti boni nobiſcum alios participes faceremus. Conſiderantes veruntamen, quorum conſpectibus, quorumque judiciis operis cœpti primitiæ poſſent decentius deputari: ecce vobis potiſſime, velut Philoſophiæ præclaris alumnis, de quorum pectoribus promptuaria plena fluunt, libros aliquos, quos curioſum ſtudium translatorum lingua non potuit fidelius inſtruere, conſultè providimus præſentandos vel deſtinandos. Vos igitur viri, qui de ciſternis veteribus aquas novas prudenter educitis, qui fluenta melliflua ſitientibus labiis propinatis, libros ipſos, tanquam Xenium amici Cæſaris gratanter accipite: & ipſos antiquis Philoſophorum operibus, qui vocis veſtræ miniſteriis reviviſcunt, quorumque nutritis famam, dum dogmata ſternitis ſapienter, ut expedit aggregantes, eos in auditorio noſtro, (in quo gratia veſtra virtutum fructificat, erroris rubigo conſumitur, & latentis ſcripturæ varietas aperitur) cum mittentis favore commoniti, cum clari transmiſſi operis meritis perſuaſi, ad communem utilitatem ſtudentium & evidentis famæ noſtræ præconium, publicetis. Quæ verba, licet paulo prolixiora, eo lubentius adducere volui, quod ſimul doceant, beneficio literati illius Cæſaris de novo quaſi florere ſtudia incepiſſe. Interim ea, quæ in hac Epiſtola continentur, vera eſſe, præter Scaligerum poſt. Epiſt. 362. prolixe probavit Seldenus in Commen-

mentario ad Origines Eutychii Patriarchæ Alexandrini pag. 156. Quæ verò de Ariſtotelis verſione nimis generaliter habentur, de iis paulo aliter locutus eſt Conringius in Introductione in Politica Ariſtotelis, ubi multis docuit, opus iſtud Politicum Ariſtotelis apud Arabes non fuiſſe repertum, nec proinde cum aliis ex arabico latinè eſſe verſum.

§. 6. *Inter cauſas, cur Ariſtotelicam Philoſophiam Clerus Pontificius poſt Fridericum ſecutus fuerit, non infimo loco ponenda eſt, quod ea maximopere ad ſtabilienda & propaganda ejus dogmata ſeſe accommodaret.*

Si omnem hac de re hiſtoriam breviter volumus perluſtrare, primùm dicendum eſt, quod tunc Clerus quidem nullum alium Philoſophum quam Ariſtotelem habuerit, eumque cœco impetu legerit & approbaverit. Re tamen paulo accuratius perſpecta, valde ſeſe Philoſophia illa adcommodavit doctrinis eorum, cum, ſi omnia examinamus, ex ſolis conſiſtat terminis iisque obſcuris quandoque, per quos facili negotio doctrinas illas & abſurdas & erroneas, quas de tempore in tempus excogitarunt, potuerunt defendere & per iſta velamenta communem populum decipere. Cum verò nihil aliud, quam locus certus, ubi Philoſophia ex mente Cleri profiteretur, defuiſſet, ſuaſu & autoritate Paparum multæ per Europam Academiæ erectæ ſunt, in quibus nulla alia, quam Ariſtotelica Philoſophia introduceretur. Quomodo enim Academiæ Papatum firmaverint & ampliaverint, lege ſis apud Pufend. Manud. ad hiſt. polit. cap. 12. §. 34.

§. 7. *Inde factum, ut poſtea communi quaſi lege Clerici Philoſophiam Peripateticam ſequi cogerentur, ipſi verò* Jeſuitæ *juramento præprimis ſevero ad iſtam Sectam eſſent adſtricti.*

Qua de re peculiaris de vita & doctrinis Clericorum, & in ſpecie Jeſuitarum extat hiſtoria. Adde omninò Pufend. d. l. §. 35. ubi, cur Jeſuitæ litibus philoſophicis ſe conſecraverint, cauſas adducit.

§. 8.

§. 8. *Accedit Philoſophiam iſtam valde à Clero fuiſſe corruptam, quod præſertim de moralibus dicendum eſt.*

Totus enim in eo fuit diabolus, ut Philoſophiam tam theoreticam quam practicam ob peſſimam mixturam, florente Papatu corrumperet, idque potiſſimum faceret ope eorum Sacerdotum, qui ad ſtabiliendam ſuam tyrannidem inanibus iisdemque intricatiſſimis nugis Scholas oppleverunt, quibus diſtricta bona ingenia à ſolidarum rerum inveſtigatione averterentur, & ut homines cœco obſequio à nutu eorundem dependerent, genuinam Philoſophiam moralem penitus oppreſſerunt, qua de re prolixius loquemur Cap. ſeq.

§. 9. *Cum itaque Clerici ſic ſuperſtitioſe ſectarentur & perverſè interpretarentur Ariſtotelem, non ſine cauſa id in illis reprehenderunt multi viri politiores, quorum primus nominandus eſt* LAURENTIUS VALLA.

Nullum hac de re commodius poſſum proferre teſtimonium, quam quod habet ipſe Valla Præfat. in libros Dialecticarum inſtit. *Nemo poſt Pythagoram appellatus eſt Sophos, & libertas ſemper philoſophis fuit fortiter dicendi quæ ſentirent: nec ſolum contra principes aliarum ſectarum, ſed etiam contra principem ſua, quanto magis his, qui nulli ſectæ ſe addixerunt. Quo minus ferendi ſint recentes Peripatetici, qui nullius ſectæ hominum, interdicunt libertate ab Ariſtotele diſſentiendi, quaſi Sophos hic non Philoſophus, & quaſi nemo hoc antea fecerit -- nonne Theophraſtus Ariſtotelis Succeſſor à præceptore ſuo diſſentire non timide ſolet. -- Quotus enim quisque poſt Boetium fuit, qui latinus* (& doctus) *dici mereatur & non barbarus? Nam Avicenna & Averrois plane barbari fuerunt, noſtræ* (latinæ) *linguæ prorſus ignari & græca vix tincti. -- Neque verò mihi videtur tanti ingenii Ariſtoteles, ut quaſi Achilles Herculesve inter Heroes aut luna inter ſidera: ne dum Sol ſit æſtimandus. Non enim his rebus operam dedit, unde præſtantes viri maxime dignoſcuntur, aut conſiliis publicis aut adminiſtrandis provinciis, aut exercitui ducendo,*

Digitized by Google

aut agendis cauſis, aut medicinæ factitandæ, aut juri dicundo, aut reſponſis conſultorum, aut ſcribundis hiſtoriis aut poematibus componendis. Quæ omnia & magnopere occupant hominem & patefaciunt. -- At enim compoſuit plura quam cæteri Ariſtoteles. Num protinus & præſtantiora? ego neſcio an præſtantius ſit, quod Hippocrates, quod Euclides, quod alii quidam fecere, firma atque indubitata alicujus artis tradidiſſe principia. Compoſuit plura quam cæteri, ſed & plura compilavit. In quo improbitatem ejus licet cognoſcas, quod quæ compilat, non illis refert accepta, a quibus ſumpſit, ſed ſibi vindicat, & eosdem ubicunque peccaſſe opinatur, citius ardentem flammam ore continere poſſet, quam non nominare. Compoſuit plura quam cæteri: eſto, num cuncta quam cæteri melius? num ita, ut nihil alii queant dicere? num ut pro Deo habendus ſit? Pudet referre apud quosdam eſſe morem initiandi diſcipulos & jurejurando adigendi, nunquam ſe Ariſtoteli repugnaturos, genus hominum ſuperſtitioſum atque vecors, & de ſeipſo male meritum, cum ſe facultate fraudent indagandæ veritatis, quos ſi reprehendere jure optimo poſſumus, quod hanc ſibi legem impoſuerunt, qua tandem inſectatione caſtigare debemus, ſi hanc legem in alios transferunt. Quæ nimis libera locutio Laurentio Vallæ quam plurimos comparavit inimicos & calumniatores, contra quos etiam ad Eugenium Papam Apologiam ſcribere coactus eſt.

§. 10. *Neque prætereundus eſt* JOHANNES REUCHLINUS, *græcarum aliarumque bonarum literarum in Germania inſtaurator.*

De quo vide plura in ejus vita, quam Joh. Heinr. Majus in Gymnaſ. Durl. Prof. ante duos annos edidit.

§. 11. *Superiori ſeculo ex Romano-Catholicis* ERASMUS, *ex noſtris verò* LUTHERUS, *atque* MELANCHTHON, *egregie cæcos Peripateticos exagitarunt, nec Ariſtotelem habuerunt pro idolo.*

Si de Religione Eraſmi loqui volumus, vixit quidem apud Romano-Ca-

Catholicos & à pleriſque inter illos numeratur, ſcripta tamen ejus clare oſtendunt, quod non in omnibus illis fuerit addictus, ſed multa potius Proteſtantium adprobaverit. Breviter, neque totus Romanos neque totus Proteſtantes ſecutus eſt. Quomodo adprobaverit doctrinam Lutheri, vide apud Dn. à Seckendorf. Commentar. hiſtor. & Apolog. de Lutheraniſmo. Cur Monachi Eraſmum perſecuti fuerint, præter alios docet Jovius in Elog. doctor. vir. Vitam ejus breviter conſcripſit Boiſardus in Iconibus, cujus verba, cum multa notatu digna contineant, integra adponere fuit viſum. *Deſiderius Eraſmus,* dicit, *natus Roterodami Urbe Batavorum non ignobili, anno Chriſtianæ ſalutis CIↃ CCCC LXV. Prima ſtudiorum rudimenta poſuit Daventriæ, præceptore Alexandro Hegio viro literatiſſimo, & juventutis moderatore celeberrimo: Sub cujus diſciplina cum ſatis profeciſſet, Lovanium Brabantiæ Academiam petivit: ibique in omni bonarum diſciplinarum exercitio animum inſtruens, magnam de ſe omnibus expectationem concitavit. Unde Cantabrigiam & Bononiam ſe conferens, illic quoque in ſtudiis diligentem navavit operam. Tandem ad S. Theologiam animum applicans, Doctoratus gradum Taurini ſuſcepit. Cum autem adhuc eſſet juvenis, habitum Monachalem ſumpſerat, ut literis poſſet in cœnobii receſſibus liberius vacare. In ea tamen profeſſione non diu perſeveravit, quæ ad inſtitutum vitæ, quam ſibi proponebat, non admodum facere videretur, cum ſtatuiſſet omnes Italiæ, Galliæ, ac Germaniæ Academias perluſtrare. Factum igitur brevi eſt, ut ob inæſtimabilem in omni liberalium artium eruditionem, & admirabilem vim ingenii, facundiæque ubertatem, & morum ſuavitatem, ejus fama per omnes Chriſtiani orbis regiones celebris vagaretur: propoſitisque uberibus & honorificis ſtipendiis undique vocaretur ad docendum, a præcipuis Academiis Europæ, a Pontificibus, a Regibus & Principibus. Sed ſui Juris eſſe maluit, & privatis ſtudiis incumbere, vacans ſcriptioni, quæ poſſet poſteritati utilis & fructuoſa haberi. Ferunt illi a Pontifice oblatam Cardinalitii ſtatus dignitatem, quam cum recuſaſſet, cum miraculo a cæteris Patribus Eccleſiaſticis exceptum fuiſſe hunc contemptum, vocatumque Eraſmum ſapientem beſtiam, qui tantam dignitatem, tamque ſpecioſos & fructuoſos titulos imprudenter reſpueret, quos alii ſummis votis & laboribus ambirent & quovis pretio ſibi compararent. Cumque multis in locis majorem vitæ partem charus omnibus*

bus exegiſſet, urgente jam ſenio Baſileam Rauracorum in urbem ſe recepit, ad Rhenum ſitam, loci amœnitate captus, & ſodalitio multorum doctiſſimorum hominum, quibus ea civitas ſemper ornata eſt: Academiæ illius Rector factus, cum Scholaſticorum inordinatam licentiam & petulantiam refrænare tentarent, ab iis male exceptum ferunt. His irritatum contumeliis, fama eſt, diſcerpſiſſe & cremaſſe Privilegiorum partem illius Academiæ, (quæ cum Moguntina totius Germaniæ creditur antiquiſſima) ut his deperditis, ſtudioſæ juventutis protervia retunderetur. Quod aliquando me audiviſſe recordor a pia memoria præceptore meo Hugone Babello, qui tunc temporis Baſileæ Eraſmo vivebat & amicus & familiaris. Ejus opera ferè infinita ſervantur multis in locis impreſſa, ſed maxime in Frobeniana typographia Baſileæ, quæ omnia novem tomis complexus eſt. Longum eſſet enumerare minora Opuſcula & Emendationes caſtigationesque Autorum, tam Græcorum quam Latinorum, quos Eraſmus a barbarie & mendis ſcriptorum repurgavit: de quibus omnibus exactè tractavit Geſnerus in ſua Bibliothecâ. Ex quibus pleraque colloquia ſunt ſcripta Satyrica, mores ſeculi depingentia.

Severum Lutheri de Ariſtotele Judicium Tom. I. Altenb. extat, cujus verba germanica recitabo: Die Univerſitäten dürfften auch wohl einer guten ſtarcken Reformation / ich muß es ſagen / es verdrieſſe wem es wolle. Iſt doch alles / was das Pabſtthum hat eingeſetzt und geordnet / nur gericht auf Sünde und Irrthumb zu mehren. Was ſind die Univerſitäten / wo ſie nicht anders denn bißher verordnet? Denn wie das Buch der Maccabeer ſaget: Gymnaſia Epheborum, & Græcæ gloriæ, darinne ein frey Leben geführet / wenig die Heil. Schrifft und Chriſtlicher Glaube gelehret wird/und allein der blinde Heydniſche Meiſter Ariſtoteles regieret / auch weiter denn Chriſtus. Hier wäre nun mein Rath / daß die Bücher Ariſtotelis Phyſicorum, Metaphyſicæ, de Anima, Ethicorum gantz würden abgethan. Et paulo poſt: Es thut mir wehe in meinem Hertzen/daß der verdamte / hochmüthige / ſchalckhafftige Heyde mit ſeinen falſchen Worten ſo viel der beſten Chriſten verführet und genarret hat. Gott hat uns alſo mit ihm geplaget umb unſrer Sünde willen / it. Dennoch hat der todte Heyde überwunden/ daß wann ich ſolchen Jam̃er bedencke/nicht anders achten mag/ der böſe Geiſt habe das Studieren herein gebracht.

Me-

Melanchthonis ingenium qui vult cognoſcere, ſcripta ejus legat, ubi & Dialecticam & Phyſicam & Ethicam illuſtraſſe ſpinasque ſuperſtitioſorum Peripateticorum expurgaſſe deprehendet. Quorum omnium ſtultitiam ſuperaſſe credo Magiſtros Colonienſes, qui Ariſtotelem Divis annumerarunt & Johanni Baptiſtæ compararunt.

§. 13. *Non obſtante tamen ſevera Lutheri in Ariſtotelem lectione, in Academiis Proteſtantium imperium ille ſibi vindicavit, & in quibusdam adhuc prætendit.*

Hoc luce eſt clarius, & Academiarum Proteſtantium perito facile conſtabit, ubi autoritas ejus proſcripta ſit, aut ubi adhuc & quomodo à docentibus defendatur. Quibus tamen hoc addendum, quod in Academiis Proteſtantium majori de eo cum libertate ſtatuatur, ac fit hodie adhuc apud Pontificios.

§. 14. *Poteris adeo hodiernos Peripateticos diſcernere in Pontificios & Proteſtantes.*

Nolo tamen eorum referre indicem brevitatis ſtudio.

§. 15. *Interim tamen nimiam ejus æſtimationem ſcientiarum augmenta retardaſſe manet certum.*

Quod à Gaſſendo adverſus Ariſtotelem & Ariſtotelicos ſatis prolixe probatum eſt. Inde etiam factum, ut nonnulli dicerent, per eam philoſophiam tenuioris ingenii homines habitum ſibi acquiſiviſſe, ut contra alios magna cum veritatis ſpecie quælibet inutilia defendere potuiſſent, qua de re Carteſius Diſſ. de Methodo. dixit: *Et credo fervidiſſimos eorum, qui nunc Ariſtotelem ſequuntur, ſe beatos putaturos, ſi eum in naturæ cognitione æquarent; etiam ſub hac conditione, ut poſtea nihil amplius addiſcerent. In quo ſimiles ſunt hederæ, quæ nunquam contendit altius aſcendere, quam arbores, quæ ipſam ſuſtinent; imò ſæpè deſcendit, poſtquam ad faſtigium usque ſublata fuit. Mihi enim videntur illi deſcendere, id eſt, aliquo modo ſe indoctiores reddere, quam ſi à ſtudiis deſiſterent; qui non contenti omnia ea ſcire, quæ clarè & dilucidè apud ſuum Autorem explicata ſunt, volunt præterea* illic

illic invenire ſolutionem multarum difficultatum, de quibus ne verbo quidem meminit, & fortè nunquam cogitavit. Attamen ipſorum philoſophandi ratio valde commoda eſt ingeniis infra mediocritatem poſitis. Diſtinctionum enim & principiorum, quibus utuntur, obſcuritas cauſa eſt, ut de omnibus æque confidenter loqui poſſint, ac ſi illa optimè noviſſent, & ita adverſus ſubtiliſſimos acutiſſimosque omnia, quæ dicunt, defendere, ut falſi argui nequeant.

§. 16. *Non ſilentio tamen prætereundum, quod ſuperiori & præſenti præſertim ſeculo ex Peripateticis nonnulli extiterint, qui Ariſtotelis Philoſophiam ſano modo interpretarentur.*

Superiori ſeculo ſaniores Peripatetici fuerunt aliquot Itali, ex quibus Auguſtinus Niphus, Angelus Mercenarius, Alexander & Franciſcus Piccolominæi, Cæſar Cremonius, M. Antonius Zeinara, Simon Simonius, Jacobus Zabarella, Franciſcus Vicomercatus, & alii nominandi ſunt. Noſtro ſeculo Germanis ea laus fuit. Et quidem in Logica Peripatetica multum CORNELIUS MARTINI, JUNGIUS & JOH. à FELDEN, & hic præprimis in doctrina de Demonſtratione, præſtiterunt. Ad Metaphyſicam SONERUS & DREIERUS multum contribuerunt, & ille quidem in Altorfina in Inſtitutionibus ſuis, hic in Regiomontana in Sapientia univerſali ſeu prima Philoſophia. Philoſophiam Ariſtotelis naturalem generalem ad uſum maxime & ſolidas de rerum natura notiones ABDIAS TREW, Altorfinus Prof. ducere voluit. In Morali & Civili Philoſophia CONRINGIUS & JACOB. THOMASIUS Ariſtotelem ſequi voluerunt, ille quidem in multis varii argumenti Diatribis, hic verò in Tabulis Philoſophiæ Practicæ exquiſitiſſimis & plane à cæterorum inanitate alienis, ut de HEINSII Paraphraſi nihil dicam. His accedunt illi, qui in Ariſtotele cum Recentioribus, etiam cum Carteſianis, conciliando operam ponunt, qua de re exquiſitiſſimæ doctrinæ viri Epiſtola de Ariſtotele recentioribus reconciliabili Nizolii Anti-barbaro philoſophico præfixa exſtat.

CAP.

Digitized by Google

Caput VIII.

DE SECTA SCHOLASTICORUM.

§. 1. *Philoſophiæ Peripateticæ tradux eſt* Philo*ſophia Scholaſtica.*

Qua loquendi formula uſus Thomaſ. Schediaſ. pag. 55. ibique rem probavit latius.

§. 2. *Quanquam Scholaſticus hominem in Scholis viventem deſignet, ſcientiarum ſtudioſum, elegantiæ amatorem; malumus tamen noſtros, ut ab aliis ſejungamus, appellare, qui ab illo tempore Theologiæ ac* Philo*ſophiæ* Peripatetic*æ profeſſionem in ſe derivarunt, quo* P*atres deſierunt.*

Caſaubonus in hiſt. Auguſtin. pag. 416. *Cum Scholaſtici ſolum proprie & primitus dicantur ii, qui adhuc in Schola ſunt, omnes tamen, qui in literis vivunt, hoc ſibi nomen uſurpant*, quæ verba ex Auguſtino profert. Quomodo autem noſtri Scholaſtici in vacuas Patrum ac Doctorum Eccleſiæ partes venerint, vide apud Tribbechovium de Doctoribus Scholaſticis, Cap. 1. §. 8.

§. 3. *Intellectui autem ſubvenire voluerunt* Scholaſtici.

Quæ ſupra in Secta Platonica de duabus Chriſtianiſmi partibus, vera fide & vita pia locutus ſum, heic quoque adplicari poſſunt. Quemadmodum enim Myſtica Theologia voluntati; Sic Philoſophia ſeu Theologia Scholaſtica Intellectui ſubvenire voluit, ſed ita, quomodo audiemus, ut multis labibus adſpergeretur.

§. 4. *Ut verò à Scholaſticis divinarum ac humanarum rerum Scientiæ corrumperentur, in cauſa fuerunt partim veteres*

Ma-

Magiſtri Arabes, partim Antichriſtus, Dictator Scholaſticorum.

Quomodo ad Arabes literarum & inprimis Philoſophiæ Peripateticæ profeſſio eaque ab his in Europam devenerit, ſupra indicavimus, quorum deinde Sectatores ſupra modum fuerunt verborum ſtudioſi, exinde Secta *Loquentium* denominata fuit, qui non attenderunt rei exiſtentis rationem manifeſtam, neque principia ejus, ſed id tantum ſpectarunt, quomodo res eſſe deberet initio comparata, inde partem Philoſophiæ peculiarem, quam *Alcalam* nuncuparunt, conſtituerunt, quod præcipua, de qua apud eos controvertebatur, quæſtio eſſet de Sermone, quam Alcalam eſſe Scientiam fundamentorum legalium, & quæ ad articulos fidei pertinent, definierunt, confer omnino Tribbechov. d. l. Cap. 3. §. 3. ubi ſimul ex fide hiſtoricorum docet, diſcipulos horum fuiſſe Scholaſticos. Quod Papas concernit, quos hujus corruptelæ cauſas prædicavi, ex eorum vitis conſtat, quomodo unus poſt alterum ad corrumpendam veritatem fundamenta jecerit, donec rem Hildebrandus perfecerit, quibus metu legis & anathematis Scholaſtici contradicere non auſi, ſed Juramento adacti, eorum injurias, errores atque nequitias debuerunt defendere.

§. 5. *Formas corruptelarum quod concernit, poſſumus earum quam plures proferre in medium. Ex præcipuis prima eſt:* Notionum novarum abſurditas.

Hereditate dictionum, quas à Loquentibus acceperunt non contenti, nomina à nominibus, res à rebus, à rebus iterum nomina inſtituerunt, & ita quidem verborum numerum auxerunt, ipſarum tamen rerum ponderi nihil addiderunt novi, intellectum ipſum potius à ſe diſſecantes. De quibus Seckendorf. lib. 3. cap. 7. & 8. im Chriſten-Staat locutus & conqueſtus eſt.

§. 6. *Ex terminis autem horridis & imperceptibilibus, diſciplinarum obſcuratio & ſtudium ubivis ſophiſticandi ortum eſt.*

Hoc

Hoc Volaterranus lib. 37. Urbanor. ſui ævi in Scholaſticis graviſſime reprehendit: *Neoterici multo ambitioſius*, dicit, *Dialecticam involucris & ænigmatis poſt diſtorſerunt, ut jam Sphinge opus ſit ad artem Raimundi. Sed & hæc contagio noſtros jam dudum infecit religioſos, & in eorum conciliabulis ac diſputationibus is maxime provehitur, qui cæteris clamoſior atque arrogantior videtur tum maxime ſapere, ſi portentoſis nominibus è cæco Commentariorum depromptis quam minime ab aliis intelligatur.*

§. 7. *Multum iſtam barbariem promovit linguarum ignoratio & neglectio, utpote quarum aſſertores hæretici habiti.*

Vide quæ de neglecto linguarum ſtudio habet Tribbechov. d. loc. Cap 5. §. 2. Interim Laurentii Vallæ, Reuchlini & Eraſmi exempla clare docent, quantas iſti viri elegantiores à Scholaſticorum turba perſecutiones & calumnias paſſi fuerint.

§. 8. *Secunda corruptelarum forma eſt* circa res ineptas litigandi animus.

Huic litigandi rationi optime convenerunt tot inutiles diſtinctiones. Hinc nihil dici potuit, quod non iterum dici, & ſub notionum & diſtinctionum ineptarum leges revocari debuiſſet, unde factum, ut omnis tandem Scholaſticorum labor in notionum verificatione occuparetur. Inde tot ſententiarum divortia, rixæ & inanes λογομαχίαι exortæ, quarum tota Philoſophia Scholaſtica plena eſt.

§. 9. *Tertia corruptelarum forma eſt:* Cœcus amor Ariſtotelis, *quem non Platoni & cæteris duntaxat* Philoſophis *Græcis; ſed & Patribus, imò ipſi DEI verbo prætulerunt.*

Veriſſime de illis Verulamius de aug. Scient. lib. I. *Quemadmodum corpora eorum in cellis cœnobiorum, ſic animus in unico Ariſtotele fuit concluſus.* Sleidan. lib. II. Comment. Lutherum ſic producit loquentem: *Ariſtoteles Theologis in ſummo pretio eſt, & nihil ab eo dictum tam*

Digitized by Google

abſurdum & alienum à noſtra religione, quod non defendant, quod non aliqua interpretatione, quantumvis longe petita circumveſtigent, quo ſuus illi conſtet honos atque nominis exiſtimatio. Inſanum hunc Ariſtotelis amorem in illis etiam reprehendit Franciſcus Patricius, & Aventinus expreſſe profitetur, quod eum ſacrarum literarum arbitrum ac clavem nominent. Agrippa de Van. Scient. cap. 54. hæc verba facit: *Ariſtoteles digniſſimus latinorum Gymnaſiorum Doctor, & quem Colonienſes mei Theologi divus adnumerarent, librumque ſub prelo evulgatum ederent, cui titulum facerent de ſalute Ariſtotelis, quem Theologica inſuper gloſſa illuſtrarunt, in cujus calce concludunt, Ariſtotelem ſic fuiſſe Chriſti præcurſorem in naturalibus, quemadmodum Johannes Baptiſta in gratuitis.*

§. 10. *Dum verò Ariſtotelis interpretes ſe nominarunt, inſigniter ſe proſtituerunt, cum illum nunquam intellexerint.*

Quod clarè teſtatur Aventinus Annal. German. lib. 1. pag. 217. cujus verba latine reddita ſic ſe habent: *Ne verbum quidem ullum Scholaſtici ex Ariſtotele percipiunt, quo ſenſu ab ipſo profectum, quinimò rectè nominare eum neſciunt, atque totum nec tenuerunt unquam nec legerunt. Itaque Sacrum Codicem pariter atque Ariſtotelem non intelligunt, vixque verbum ex utroque rectè ſciunt, quantoſcunque etiam commentarios in libros ejus ediderint.* Et poſt aliqua: *Ex ratione ac phantaſia ſua argumenta hauſerunt, quicquid ſibi aut aniculis per quietem viſum, literis mandaverunt, atque hoc ipſo fidem omnem, artes omnes, atque totam adeò philoſophiam ad uſque Grammaticæ præcepta depravarunt, de quo ſatis ſuperque libri, ac ſcripta eorum teſtantur.* Eadem Bullingerus de Funct. Epiſc. lib. 11. cap. 18. de Scholaſticis ſui ævi docet: *Prælegitur Petrus Hiſpanus infelix & jejunus Dialectices Magiſter. Prælegitur Porphyrii Iſagoge elegans quidem ſed male reddita & expoſita. Prælegitur denique Ariſtotelis Organon nobiliſſimi in hac re artificis: ſed rediret Ariſtoteles, non agnoſceret illam, qua utuntur, verſionem tam affabre exornatam hujusmodi floſculis, &c. Utuntur interpretibus, ſive expoſitoribus putidiſſimis Tartareto Bricoto, Scoto & copulatis quibusdam terque quaterque ineptiſſimis: His fraudantur, fruſtrantur & ſeducuntur optima ingenia. Nam nullus vel*

ex

ex diſcipulis genuinam optimi autoris mentem ex talibus aſſequitur commentatoribus. Et quod majori cum detrimento ſtudiorum conjunctum eſt, novator protinus dicitur, quisquis ſtudia juvare, & ſinceriores Ariſtotelis expoſitores, Themiſtium, Alexandrum, Boetium, Argyropilum, Stapulenſem ac hujus ordinis alios eruditos viros proferre in medium cupit.

§. 11. *Quarta eaque peſſima corruptelarum forma eſt:* Rationis cum revelatione mixtura.

Non ſuffecit Scholaſticis notionum novarum abſurditas, ſed & iisdem quoque Sacroſanctam Theologiæ faciem involvere, & penitus tandem mortalium ex oculis eripere voluerunt, ſic ipſe Scotus 3. ſentent. diſt. 24. quæſt. 1. gloriatur, quod Theologiam cum Philoſophia miſcuerit, inſigni quidem, ut pergit, cum fructu. Langius ad verba Pſalm. 89. *In columna nubis loquebatur ad eos*, hæc habet: *Nubes fuerunt Apoſtoli ac Evangeliſtæ, quia altitudinem ſcientiæ habuerunt, & doctrinæ, ſed multi hæretici conati ſunt ſuperaſcendere. Multi ſapientes naturales fuerunt, ſe iſtis ſuperiores exiſtimantes. Multi etiam doctores appellati catholici fuerunt, neſcio, ſi in animo extiterunt, novitate loquendi miſcendo cum ſupernaturali Theologia naturalem, cum Scriptura divina philoſophicam, hiſtoricam, & poeticam, ſibi ipſis ſupervolitare ſunt viſi, & quod eſt certum in dubium revocantes per utrum, & quod eſt clarum & lucidum, in turbidum & obſcurum redigentes per utrum*, & poſt alia: *In tantum exorbitaverunt naturales hominum mentes, ut ſuper altitudinem nubium ſe extollant; dicentes atque credentes, quod Theologica non poſſunt apprehendi, niſi cæco Ariſtotele duce, & viam præbente orbato Platone, atque cæteris præeuntibus Philoſophis; veris privati luminibus, ſolum innitentes baculis ſcientiæ naturalis; quaſi velint aſſerere, quod in docendo ſupervolitet ſcientia naturalis, de quibus ſcriptura dicit; vani ſunt omnes homines, in quibus non ſubeſt ſcientia Dei.*

§. 12. *Ex iſta etiam Scholaſticorum mixtura rectiſſime Eraſmus ſtatuit, differre Ponti-*

ſiciam Eccleſiam ab Ethniciſmo duntaxat nomine.

Confer omninò ejus librum, de ratione veræ Theologiæ, ubi certè ex profeſſo iſtam Scholaſticorum perſtringit mixturam pag. 12. ita loquitur: *Hæc inquit plebeja, quam Chriſtus & Apoſtoli inculcarunt, ſi præſtarent pro ſua ſorte Principes, ſi pueris inſtillarent potius ludimagiſtri quam erudita illa ex Ariſtotelis & Averrois deprompta fontibus, non ſic perpetuis pene bellis tumultuaretur undique res Chriſtiana, non tam inſano ſtudio per fas nefasque congerendi divitias ferverent omnia, non tot litibus ubique perſtreperent ſacra pariter & profana. Denique non titulo tantum & ceremoniis differremus ab iis, qui Chriſti Philoſophiam non profitentur.* Et paulo poſt pag. 16. *Vehementer abſurdum videtur, cum rem tractes ab omni Sapientia mundana longe diverſiſſimam, nihil crepare niſi Pythagoram, Platonem, Ariſtotelem, Averroem & his profaniores autores, ad horum velut ad oracula obſtupeſcere. Annon illud eſt Chriſti cœleſtem Philoſophiam non condire, ſed prorſus aliam reddere. Taxatur Chryſippus, quod totas tragœdias in ejus commentariis, quos de logica ſcripſit, reperire licuerit. Quo juſtius nos taxaverit aliquis, ſi videat plus quam totum Ariſtotelem in Theologorum commentariis inveniri.* Nolo ea omnia in medium proferre, quæ legere poſſumus in Epiſtolis ejus poſterioribus, in magno volumine non comprehenſis, & P. Scriverii opera editis.

§. 13. *Illa Philoſophia cum Theologia, quam commiſerunt, confuſio & mixtura, conſiſtet in eo, quod à Principio Rationis ſeu ex Philoſophia deduxerunt concluſiones Myſteriorum fidei ſeu Theologiam. Qua de cauſa magis Theologi quam Philoſophi appellari poſſunt.*

Illis, qui iſtam defendere conantur mixturam, objicere poſſum verba Thomaſii Introd. Aul. cap. 2. §. 41. *Etenim,* dicit, (1.) *certum eſt, lumen naturæ & lumen revelationis eſſe fontes diverſiſſimos,* (2.) *certum eſt, Theologiam regulariter deducendam eſſe ex Scriptura ſeu revelatione*

Digitized by Google

tione divina, Philoſophiam regulariter ex ratione. (3.) *Certum eſt, eum peccare in regulas analyticas, qui committit μετάβασιν εἰς ἄλλο γένος. Ergo neceſſe eſt, certum eſſe, eum, qui Theologica ex ratione deducit, peccare.* Quam confuſionem ipſi Peripatetici unanimiter impugnant, & odio perſequuntur Scholaſticos, quod puram Philoſophiam Peripateticam obfuſcaverint.

§. 14. *Fluit exinde quinta corruptelarum forma, videlicet:* Quæſtiones & abſurdæ & impiæ.

Utrumque fœtum contraxit Eraſmus in Moriæ Encom. *Illa demum magnis & illuminatis Theologis digna putant, ad hæc ſi quando incidunt, expergiſcuntur Scholaſtici, num quod inſtans in generatione divina? num plures in Chriſto filiationes? num poſſibilis propoſitio: Pater Deus odit Filium? num Deus potuerit ſuppoſitare mulierem, num Diabolum, num Aſinum, num cucurbitam, num ſilium? Tum quemadmodum cucurbita fuerit concionatura, editura miracula, figenda cruci? Et quid conſecraſſet Petrus, ſi conſecraſſet eo tempore, quo corpus Chriſti pendebat in cruce? & num eodem tempore Chriſtus homo dici potuerit, & num poſt reſurrectionem edere aut bibere fas ſit futurum? Jam nunc famem ſitimque præcaventes. Sunt innumerabiles λεπτολεσχίαι his quoque multo ſubtiliores, de indiſtantibus, de formalitatibus, de quidditatibus, de hæcceitatibus, quas nemo poſſit oculis aſſequi, niſi tam lynceus, ut ea quoque per altiſſimas tenebras videat, quæ nusquam ſunt.* Alias Scholaſticorum quæſtiones & abſurdas & impias vide, ſis, apud Tribbechov. cap. 4. §. 4. Impulit eos præterea curioſitas tanto cum ſucceſſu, ut cum ratione ſua ad res pertingere voluerint, quæ tamen humana ratione in æternum indagari nequeunt, quod etiam Eraſmus d. l. teſtatur: *Arcana*, inquit, *myſteria ſuo explicant arbitratu, qua ratione conditus ac digeſtus ſit Mundus, per quos canales labes illa peccati in poſteritatem derivata ſit, quibus modis, qua menſura, quantulo tempore in Virginis utero ſit abſolutus Chriſtus, quemadmodum in Synaxi accidentia ſubſiſtant ſine domicilio.*

§. 15. *Primum autem in Occidente gradum*

ad Philoſophiam Scholaſticam videtur ſtruxiſſe JOHANNES RUCELINUS.

Apud Græcos Johannes Damaſcenus Scholaſticæ Philoſophiæ fundamenta poſuiſſe creditur. In Occidente id fecit Rucelinus, qui terminis ac vocibus maxime incubuit, quod teſtatur Epigramma, quod Aventinus lib. 6. Annal. recenſet;

Quas Ruceline doces, non vult Dialectica voces,
Jamque dolens de ſe non vult in vocibus eſſe,
Res amat, in rebus cunctis vult eſſe diebus.

§. 16. *Sed Rucelini diſcipulus* PETRUS ABELARDUS *Philoſophiæ illius poſuit initium.*

Qua de re vide prolixius differentem Thomaſ. Sched. pag. 61. ſeqq. Johannes Fileſacus Doctor Sorbonicus in peculiari libro ſtatuta Pariſienſis Theologicæ Facultatis diligentiſſime perſecutus eſt, ubi multa habet, quæ ad intelligendam hiſtoriam Doctorum Scholaſticorum aliquid momenti poſſunt addere, ſic etiam de Abelardo loquitur: *Qualis fuerit Theologica facultas ſub Ludovico Philippi Auguſti patre, ex iis, qui tum erant, clariſſimis Theologis perſpicuum eſt. Agmen ducit Anſelmus Laudunenſis, quem ſibi præceptorem fuiſſe in Theologia teſtatur Petrus Abelardus epiſtola prima.*

§. 17. *Abelardi Succeſſores in tres claſſes ſeu ætates dividuntur. In prima ætate præ omnibus floruerunt* PETRUS LOMBARDUS *à quo etiam prima ætas incipit, &* ALEXANDER de ALES, *primus Commentator in Lombardum.*

De Lombardo hæc habet Fileſacus: *P. Lombardus alias Novarienſis Petri Abelardi diſcipulus, qui non pauca demptis nævis ex theologicis tractatibus præceptoris ſui Abelardi mutuatus eſt, itidem Theologicæ Scholæ Pariſienſi præfuit.* Ferunt vulgo P. Lombardum hunc & Gratianum Decreti compilatorem, & Petrum Commeſtorem hiſtoriæ Scholaſticæ autorem, fratres Germanos fuiſſe eosque tergeminos, & ſpu-

ſpurios aut adulterinos Ego, cum non conſtet, unde narratio illa primum orta fuerit, totum de veritate negotium ſuo loco relinquo. Interim per hanc ætatem, niſi quod barbaries omnia late occuparet, major fuit Philoſophiæ Scholaſticæ puritas, ſeu,ut alii loquuntur, Conſenſus.

§. 18. *In ſecunda ætate præ cæteris* ALBERTUS MAGNUS, THOMAS AQVINAS, *&* JOHANNES DUNS, Scotus, *fuerunt cogniti.*

Confer iterum Fileſacum. Sub hac ſecunda ætate Philoſophia Scholaſtica degeneravit in Sectas à Thoma enim de Aquinas *Thomiſtæ* à Johanne Duns Scoto, *Scotiſtæ* orti ſunt, quam inter illas ſectas diſcordiam Duns ipſe incepit, Thomæ contradicens.

§. 19. *In tertia ætate vixerunt* DURANDUS de Sancto Porciano, *&* Guilielmus OCCAM.

De Durando Scaliger multa præter alios locutus eſt, Occamus magnus fuit Johannis XXII. Papæ hoſtis, de quo & reliquis omnibus confer Trithem. in Chron. Hiſaur. & de Script. Eccleſ.

§. 20. *Frequentes præterea inter Scholaſticos fuerunt diſſenſiones, unde etiam Secta* Nominalium & Realium *derivari meretur.*

De quibus confer Aventin. Annal. & Melchior Canum lib. 9. loc. Theolog. cap. 7. Quorum ea eſt brevis hiſtoria: *Nominales* putant omnia eſſe nuda nomina præter ſubſtantias ſingulares, abſtractorum igitur & univerſalium realitatem prorſus tollunt, & fundamenti loco tali utuntur regula: *Entia non eſſe multiplicanda præter neceſſitatem,* ex qua deduxerunt, omnia in rerum natura explicari poſſe, etſi univerſalibus & formalitatibus realibus prorſus careatur. Contra Nominales *Reales* ſurrexerunt, qui conſtanter adverſus illos defenderunt ſententiam contrariam, Univerſalia quippe in ipſis rebus eſſe quærenda. Plerique, qui Nominales non intellexerunt, oppugnarunt regulam

Digitized by Google

lam ſuperiorem, eamque retulerunt inter injurias in divinam ubertatem, liberalem potius quam parcam & varietate ac copia rerum gaudentem prædicantes, qua de cauſa Nominales iſtam regulam per hanc novam *Hypotheſin eo eſſe meliorem, quo ſimpliciorem*, declarare debuerunt. Nonnulli Nominalium originem usque ad Rucelinum extendunt, quæ tamen mox in ejus diſcipulo Abelardo exſpiraverit, donec eam Sectam Wilhelmus Occam, antea ejus oppugnator maximus, de improviſo reſuſcitaverit, quem poſtea multi ex Auguſtinis fuerint ſecuti & Gregorius Ariminenſis & Gabriel Biel conſenſerint. Et quod accedit, in Lutheri noſtri ſcriptis prioribus ſæpius amor Nominalium ſatis elucet. Quod Reales attinet, illi poſt Abelardum, primum realium Rectorem, obtinuerunt ſoli, iique pacifici inter ſe, donec poſt Albertum Magnum in Thomiſtas, quos ſequuntur Dominicani Reales κατ' ἐξοχὴν dicti, & Scotiſtas, quos ſequuntur Franciſcani, Formales dicti, dividerentur.

§. 21. *Hæc de Scholaſticis. Jam hoſtes & oppugnatores eorum in medium proferendi, quorum primus ſpinas Scholaſticas aggreſſus eſt* VALLA, *quem multi alii ſecuti ſunt.*

De Valla ſupra locuti ſumus. Ex illis, qui eum ſecuti, quaſi agmen ducunt Theodorus Gaza, Gregorius Trapezuntius, Emanuel Chryſoloras & Beſſarion Cardinalis. Joh. Picus de Mirandula, Marſilius Ficinus, Angelus Politianus, Rudolphus Agricola, & alii, quorum ſupra mentionem fecimus.

§. 22. *Strenue etiam ſeſe illis oppoſuit* MARIUS NIZOLIUS, *qui adverſus illos ſcripſit Anti-barbarum Philoſophicum, quo Philoſophiam* Scholaſticam *ivit impugnatum.*

Vixit Nizolius inter tenſiſſimas Scholaſticorum tenebras, ſed ad ſolidiorem Philoſophiam diligenti Ciceronis lectione veniſſe videtur. Duxit iſtum virum amor Ciceronis, ut proprium etiam Ciceronianum lexicon ederet. Cum verò videret, ſubtiliſſima Philoſophiæ loca de Diis

Digitized by Google

Diis de fato & divinatione, de rerum finibus, de differendi, inveniendi ac judicandi arte, de omni parte Reipublicæ ac vitæ humanæ officiis accurate & luculenter ab eo tractata eſſe, deſpicere meritò cepit infelicē Scholaſticorum tractandi rationem, tenebrarum affatim, parum rerum utilium, elegantiæ verò nihil continentem. Qua de cauſa Cælium Calcagninum, quod Ciceronem impugnaret, & Antonium Majoragium, quod de Cicerone non recte ſentiret, perſtringendos & oppugnandos ſumſit, confer omninò ſcriptum iſtud Officiis Ciceronis præfixum, quæ cura Nizolii prodierunt Venetiis 1554. Poſtea etiam ejus Anti-barbarus Philoſophus prodiit, in quo tamen nihil aliud continetur, quam Logica aliqua reformata, & ad puram propriamque loquendi rationem revocata.

§. 23. *Valde tamen nocuit Nizolio, & cum eo aliis nomen* Grammatici.

Confer hac de re Thomaſ. Præf. in Wovverii Polymathiam & cap. 1. in ipſo Wovverio. Nocuit Grammatici nomen Laurentio Vallæ, noſtro Nizolio, Angelo Politiano, Ludovico Viveti, Eraſmo, Andrææ Alciato ipſi etiam Jacobo Cujacio.

§. 24. *Antequam hinc abeamus, non poſſum ſilentio præterire, quod omninò adhuc ſemina quædam Scholaſticæ barbariei in locis quamplurimis apud nos ſuperſint, cujus defenſores ſpecioſo magis, quam vero nituntur argumento, proferentes nimirum, Doctores non poſſe ſine ea diſputare cum Pontificiis.*

Nolo eos certis de rationibus nominare, qui urgentibus unicum iſtud objiciunt. Conſiderent omnes cordati ineptam iſtam rationem: In Academiis Orthodoxis fovenda & propaganda ſunt Scholaſticorum commenta, quod alias cum Pontificiis non poſſit diſputari. Sed dicant mihi Philoſophiæ Scholaſticæ defenſores, num inventa ſit noſtra diſciplina Theologica, ut diſputandi materiam præbeat. Porrò, cui fini diſputandum eſt cum illis? non certe ut diſtinctiunculas & reliquas Scholaſticorum tricas urgeamus. Sanè Luthero & aliis

Digitized by Google

Orthodoxæ religionis Doctoribus de hac methodo convincendi adverſarios iſtud non videtur veniſſe in mentem, qui dictis Sacræ Scripturæ & fundamentis domeſticis maluerunt rem gerere, quam litigiis Scholaſticorum, imò qui magis Theologiam ipſam Poſitivam plano & perſpicuo modo ex divinis literis amant proponere, quam barbarie & obſcuritate dictionis. Vera hujus barbariei cauſa ex alio fonte quærenda mihi videtur. Fateor, eam non amplius apud nos regnare tam late, quam in ipſo tenebrarum regno, haud tamen adeò ſuppreſſa eſt, ut ne omninò apud nos de novo emergere & vires iterum reſumere queat, cum Academiæ, quæ tempore reſtitutæ Evangelicæ veritatis fuerunt, priſtino in ſtatu manſerunt, nec nova ſimul reformatione reſtauratæ ſunt, reliquæ verò ad veterum exemplum ſint erectæ.

CAPUT IX.
DE PHILOSOPHIA CHRISTIANA.

§. 1. *Impropriè Philoſophia Chriſtiana dicitur Fides Chriſtiana, vel Philoſophia, quæ eſt in homine Chriſtiano.*

Utrumque non confundendum eſt. Fidem Chriſtianam Patres conſtanter appellarunt Chriſtianam Philoſophiam, quæ adeò nihil aliud eſt quam Theologia, cum qua contra Gentiles ſub philoſophiæ vocabulo ſuperbierunt. Poſterius accidit in illo, qui Philoſophiam profitetur; ſic à Judæo Philoſophia eſt Judaica, à gentili gentilis. Quam rem alii breviter contrahentes docuerunt, quod iſta Philoſophia non ratione objecti aut ſubjecti dicatur Chriſtiana.

§. 2. *Propriè Philoſophia Chriſtiana dicitur, partim quæ hypotheſes ex Sacra Scriptura mutuatur, partim verò, quæ theſes ſeu concluſiones non paucas ibi extare novit.*

Provocant huic Philoſophiæ adhærentes ad Cic. 1. Tuſcul. *Philoſophia omnium mater artium, quid eſt aliud, niſi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum*, accedit, quod apud Plutarchum de placit. Philoſ.

Ioſ. lib. 1. cap. 1. Philoſophia appelletur *Divinarum & humanarum rerum Scientia.* Sic quando de rebus moralibus quæſtio in Philoſophia eſt, ſtatum præſupponunt integritatis. Theſes verò ſi conveniunt cum verbo revelato, magis confirmari dicunt.

§. 3. *Obvenit inde nova Philoſophiæ cum Theologia mixtura, quæ ex principiis revelationis deducit concluſiones rerum, quarum cognitio dependet à lumine naturæ.*

Quæ adeò cum Confuſione Scholaſticorum non eſt confundenda, utpote ubi inverſo modo proceditur, quod & cauſa, cur hujus Philoſophiæ mentionem faciamus.

§. 4. *Quod ad Originem attinet, ipſi hi Philoſophi eam Privilegio ſuo, quod præ gentili habet, niti perhibent.*

Putant enim plus huic argumento ſic accedere autoritatis, quam illis, qui objiciunt ipſis regulas analyticas.

§. 5. *Oritur inde eorum primaria Propoſitio: Nihil in Philoſophia Chriſtiana aſſerendum aut negandum eſſe, cujus contrarium revelavit Scriptura Sacra.*

Quem Canonem tantæ dignitatis & efficaciæ eſſe dicunt, ut eum non duntaxat in hypotheſibus ex Scriptura mutuandis, ſed & in theſibus, quas ideò theſes communes appellant, valere aſſerant.

§. 6. *Ducuntur autem, qui hanc Philoſophiam profitentur, ad iſtam mixturam propter ſingularem aliquam exinde provenientem præſtantiam & perfectionem.*

Et præſtantiam quidem, quam præ Gentili vel præ alia, quæ ex Gentili fluit, habet, ex ſolo deducunt nomine. Quoad perfectionem verò dicunt, quod Philoſophiæ gentilis notitiam confuſam & imperfectionem nemo poſſit negare, ſtatuentes hominem ſibi relictum nullo

modo ex ſola ratione, niſi media accedant extranea, perfectè poſſe concludere, qui tamen defectus per Scripturam Sacram tanquam teſtem omni exceptione majorem facile queat tolli.

§. 7. *His inde argumentis ſtimulati, Logicam, Metaphyſicam, Phyſicam, Pnevmaticam, Ethicam & Politicam Chriſtianam faciunt.*

Sic in *Logica* citra præſuppoſitum de Unione perſonali, de propoſitionibus inuſitatis, in *Metaphyſica* de diſtinctione reali inter ſubſiſtentiam & eſſentiam, numne detur Principium, quod nec tempore, nec natura prius ſit principiato, in *Phyſica* de ortu materiæ, in *Pnevmatica* de Angelorum officiis, in *Ethica* de Peccato originis &c. nihil ſciret Philoſophia, niſi eidem Scriptura Sacra ſuccurreret, aſſerunt.

§. 8. *Si omnia examinamus, videtur hæc Philoſophia ſequi Ariſtotelicos & Scholaſticos.*

Et Ariſtotelicos quidem in theſibus, Scholaſticos verò in hypotheſibus, quatenus peſſimo modo rationem miſcent cum revelatione.

§. 9. *Quanquam etiam alii eam in theſibus nulli Sectæ adſcribant & adeo hac parte nominent Philoſophiam Eclecticam.*

Qua de re, ad caute procedendum, iſta utuntur regula: *Quicquid ex omni Philoſophia retinendum & approbandum eſt, cum pia Scientia conjunctum eſſe debet, ſi abſque ea fuerit, rejiciendum atque abominandum prorſus erit.*

§. 10. *Tranſeo ad Philoſophiæ Sectatores, ubi iſtud ſimul monendum, talem mixturam Gentiles quoque Philoſophos habuiſſe in uſu, & pro captu ſuo è verbo revelato nonnihil doctrinis ſuis inſperſiſſe.*

Ex his præ omnibus commemorandi Pythagoræi & Platonici, qui cum Judæis converſati, & multum è lumine gratiæ ab illis acceperunt, ut paſſim apud Laërtium videre eſt.

§. 11.

§. 11. *In orbe Chriſtiano nonnulli ex Scholaſticis hanc mixturam præ altera amaverunt, eaque aliquoties uſi ſunt, quorum unus nominandus* THOMAS AQVINAS.

Quanquam Patres ſæpius ſe Philoſophos Chriſtianos appellaverint, nolo tamen eos in numerum eorum referre, quia ipſis Philoſophia Chriſtiana ſumebatur impropriè pro fide Chriſtiana. Inde non ſpectat huc Lactantius, qui in libro de falſa Sapientia. Cap. 16. & alibi potius contra peſſimam illam Gentilium Philoſophiam locutus eſt, quia pauca iſta, quæ ex revelatione Judæorum acceperunt, peſſimè interpretati ſunt. Poterit tamen ex parte huc referri Aquinas cui conſuetum fuit, rejicere Antitheſin, Theſin aſſerturus, incipiens: *Sed contra eſt*, ubi demum plerumque dicta Scripturæ ſubjicit.

§. 12. *Omnium tamen primus Philoſophiam Chriſtianam ſtruxiſſe videtur* FROMONDUS.

Quam in Præf. de Anima commendat: *Niſi enim*, dicit, *Theologiæ & maxime Sacrarum Scripturarum fax aliqua præluceat, quonam quæſo per lubrica iſta humanarum ratiocinationum, & tenebroſa ibimus? Sanè nos perditum cum antiquis & inſcitioſis mundi Sapientibus.*

§. 13. *Ex recentioribus Pontificiis maxime nominandus* CASPARUS MANZIUS.

Qui his Philoſophis ſe adnumeravit, dum moveret & decideret quæſtionem: *Utrum dari poſſit melior & pietati Chriſtianæ conformior modus docendi Philoſophiam, quam ſit vulgaris.*

§. 14. *Neque* LUDOVICUS de BEAUFORT *atque* JOHANNES CRELLIUS *ſilentio prætereundi.*

Lud. de Beaufort in Præfat. Coſmopœiæ: *Pro certo teneas, nullam doctrinam admittendam, quantumvis probabilem & ſpeciem veri præ ſe ferentem, niſi revelatæ in Scripturis veritati conciliari poſſit.* Crellius

Digitized by Google

lius verò hanc in rem & Ethicam Chriſtianam conſcripſit, & Ethicam Ariſtotelicam ad Sacrarum literarum normam emendavit.

§. 15. *Interim tamen fuerunt multi pariter docti viri, qui iſtam impugnarent Philoſophiam. Ex omnibus nominandus eſt* VERULAMIUS, *Scientiarum Corrector optimus.*

Vide ſis de Augment. Scient. lib. 9. cap. 1. & allegari merentur ea, quæ pag. m. 495. habet: *Quemadmodum enim Theologiam in Philoſophia quærere, perinde eſt, ac ſi vivos quæras inter mortuos: ita è contra Philoſophiam in Theologia quærere, non aliud eſt, quam mortuos quærere inter vivos*, quæ verba totius capitis ſunt compendium, quibusque duplex illa mixtura perſtringitur. Alii præterea de ea Philoſophia ita ſentiunt: *Illa Philoſophia, quæ ex hypotheſibus Theologicis deducit concluſiones Philoſophicas, non quidem damnum adfert Eccleſiæ, nullam tamen eidem etiam infert utilitatem, & turbat inſuper circulos & fines Philoſophiæ & Theologiæ.* Porrò: *Sola Religio hactenus fuit vel orthodoxa vel heterodoxa Philoſophia verò vel vera vel falſa. Sed ex iſta Philoſophia cum Theologia confuſione habemus Philoſophiam Chriſtianam orthodoxam & heterodoxam.* Neque enim Philoſophus qua talis ſcit credenda, ſed qua Chriſtianus credit, & ita quæſtiones Theologicæ, & quæ revelationem quamcunque præſupponunt in Philoſophia ſunt inutiles. Unde ſequitur, quod Philoſophia, cujus autorem Deum eſſe probavimus initio, Theologiæ haud ſit contraria.

CAPUT X.
DE PHILOSOPHIS, QUI A PERIPATETICIS RECESSERUNT.

§. 1. QVi à *Peripatetica Philoſophia receſſerunt, occupati fuerunt in corrigenda & perficienda Philoſophia vel* rationali *vel* naturali *vel* morali.

Hic

Hic probe notandum, quod jam Philoſophia Peripatetica tam late accipiatur, ut eidem & Peripatetici ſtrictè dicti & Scholaſtici & Philoſophi Chriſtiani accedant. Neque etiam de illis nobis ſermo erit, qui unam vel alteram ex græcis veteribus ex profeſſo màluerunt ſequi, de his enim in aliis Capitibus agitur. Sed qui, libertate philoſophandi gaudentes, novas quaſi Sectas, ſi ita appellandæ ſunt, formarunt. Interim & hoc notandum eſt, quod in præſenti meditatione accedamus Platoni, qui triplicem hanc ſtatuit Philoſophiam, cum Peripateticis Philoſophia duplex ſit, Theoretica & Practica.

§. 2. *Primus autem quoad Philoſophiam rationalem Peripateticis ingentem dedit Stragem* PETRUS RAMUS.

Ramum Laurentius Valla, Ludovicus Vives & alii præiviſſe videntur, à quibus multa mutuatus Ramus, quodque Jacobus Carpentarius ipſi objecit Ramo. Ejus vitam eleganter deſcripſit Freigius, quam his verbis contraxit Thomaſ. Introd. cap 1. §.74. *Vir alias humanus & doctus, ſed mire exagitatus ab adverſariis, quos tamen, varia fortuna uſus, ſuperavit vivus, quamvis iidem ſicariorum more necem ipſi attulerint, & ſic de mortuo triumphaverint. Protulit pomœria Philoſophiæ in Gallia primus, revocando artes liberales ad ſtudium Philoſophiæ, cum alias barbari Philoſophi, tanquam nihil ad illam facerent, ſpernerent.*

§. 3. *Dixit Dialecticam eſſe artem bene diſſerendi, eodemque ſenſu dici Logicam, quam in Inventionem & Judicium diviſit.*

Confer ejus libros Dialecticæ, & præprimis Animadverſ. ad Organ. Ariſtot. Duo inde ſunt in Rami Philoſophia, quibus maxime ſe jactat, methodus & uſus, huic enim præ cæteris videtur ſtuduiſſe, ut omnia præcepta cohærerent, ſuisque locis ſingula ponerentur, & nihil in diſciplinis collocaretur, cujus uſus non poſſit deprehendi.

§. 4. *Sequaces Rami in duas dividi poſſunt claſſes, vel enim in omnibus ſequuntur Ramum, vel doctrinam ejus cum doctrina Ariſto-*

Digitized by Google

riſtotelis commiſcent, quorum præcipuus eſt KECKERMANNUS.

Inter illos, qui Ariſtotelem ſequuntur κατὰ πόδας, ejusque Organon contrahunt, numerari poſſunt Hunnæus, Crellius, Bertius, Molinæus & alii ut illuſtriores, eos cum Ramo conciliare voluit Keckermannus, & qui eum ſequuntur, ita quidem, ut ab Ariſtotele hisque ejus Interpretibus Organi, materiam, à Ramo formam ſeu methodum peterent, quod in uno deſideraretur, ſuppleretur ab altero.

§. 5. *Secundus quoad* Philoſophiam *partim rationalem, partim naturalem ab Ariſtotelicis receſſit* RENATUS CARTESIUS.

Quæ de Carteſii vita, ſtudiis, peregrinationibus & ratione, quomodo ad ſuam Philoſophiam venerit, dicenda ſunt, videri poſſunt in ejus Diſſertatione de Methodo.

§. 6. *Fundamentum ejus* Philoſophiæ *eſt Dubitatio, non Sceptica ſed Eclectica, ut eo melius veritatem poſſit invenire. Iſta vero Dubitatio univerſalis eſt, de omnibus omninò rebus, imò certiſſimis, inſtituta.*

Sic enim Princip. §. 1. loquitur: *Quoniam infantes nati ſumus, & varia de rebus ſenſibilibus judicia prius tulimus, quam integrum noſtræ rationis uſum haberemus, multis præjudiciis à veri cognitione avertimur; quibus non aliter videmur poſſe liberari, quam ſi ſemel in vita de iis omnibus ſtudeamus dubitare, in quibus vel minimam incertitudinis ſuſpicionem reperiemus.* Et paulo poſt §. 5. *Dubitabimus etiam de reliquis, quæ antea pro maxime certis habuimus; etiam de Mathematicis demonſtrationibus; etiam de iis principiis, quæ hactenus putavimus eſſe per ſe nota.*

§. 7. Primam *autem* Veritatis *notitiam in eo ſtatuit:* Ego cogito, ergo ſum.

Ita enim Carteſius d. l. §. 7. *Sic autem rejicientes illa omnia, de quibus aliquo modo poſſumus dubitare, ac etiam falſa eſſe fingentes; facile qui-*

quidem ſupponimus, nullum eſſe Deum, nullum Cœlum, nulla corpora; noſque etiam ipſos non habere manus, nec pedes, nec denique ullum corpus: non autem ideo nos, qui talia cogitamus nihil eſſe: repugnat enim, ut putemus id, quod cogitat, eo ipſo tempore, quo cogitat, non exiſtere. Ac proinde hæc cognitio: Ego cogito, ergo ſum, *eſt omnium prima & certiſſima, quæ cuilibet ordine philoſophandi occurrat.*

§. 8. *Neque tamen primus eſt Carteſius, qui dubitatione eclectica uſus, cum eandem etiam inculcaverit* VERULAMIUS, *& quidem ſaniori modo.*

Nolo hac de re ipſa, quanquam prolixa, Verulamii verba præterire, quæ de augm. Scient. lib. 3. cap. 4. ita ſe habent: *Dubitatio pars eſt Scientiæ non contemnenda.* Et paulo poſt: *Attamen in hac re adhibenda eſt cautio magni utique momenti. Dubiorum commemoratio eſt propoſitio duplicem in ſe habens fructum: Unum, quod Philoſophiam muniat contra errores, quando id, quod non plane liquet, non judicatur aut aſſeritur (ne error errorem gigneret) ſed ſuſpenditur de eo judicium, & non fit poſitivum. Alterum, quod dubitationes, in codicillos relata, totidem ſpongiæ ſunt, quæ incrementa Scientiæ perpetuo ad ſe ſugant & alliciant, unde fit, ut illa, quæ niſi præceſſiſſent Dubitationes, leviter & ſicco pede transmiſſa fuiſſent, dubitationum admonitu attentè & ſtudioſè obſerventur.*

§. 9. *Mediam autem inter Platoniſmum & Scepticiſmum quandam Sectam inſtituiſſe creditur Carteſius.*

Notanter dixi eum in medio manſiſſe, nec admiſiſſe Scepticorum dubitationes. Habeo etiam ex narratione doctiſſimorum virorum, ipſum Carteſium non mediocriter confuſum fuiſſe, cum eſſet ei monſtratum, quam plura ejus philoſophemata, quæ noviter inventa putavit in Platone, Ariſtotele & aliis contineri. Quod Keckermannum oſtendiſſe ſcio, unde minime credendum, omnia eſſe nova, quæ in Carteſio habentur.

Digitized by Google

§. 10. *Proveniunt inde hodierni Carteſiani, ſed qui ſic dicuntur ambigue.*

Modo enim, dicit Thomaſ. Introd. cap. 1. §. 76. *ii*, (1.) *qui cœco impetu Carteſium ſequuntur, in omnibus ſic appellantur* (2.) *modo illi denotantur, qui ejus dogmati quaſi characteriſtico de Dubitatione ſubſcribunt* (3.) *modo illi Carteſianorum nomine compellantur, qui Carteſianorum Philoſophiam extollentes Theologiæ pomœria & fidei ſimplicitatem hoc aut iſto Carteſii effato abuſi turbant:* (4.) *modo iſti ſic appellantur, qui non aſſurgere hoſtibus Carteſii capitalibus, nec cum ipſis ad convitia adverſus Carteſium diffluere cupiunt, ſed ejus acutè & nervoſè dicta æſtimant* (5.) *modo denique ii per calumniam ſic vocantur, qui deſierunt eſſe Ariſtotelici, vel ne deſerto quidem penitus Ariſtotele à quibusdam ſaltem decretis diſcedunt.* Unde videndum quomodo, quâque cum differentia hodie tam late pateat nomen Carteſianorum.

§. 11. *Cauſa verò cur tot progreſſus fecerit Philoſophia Carteſiana, præprimis duplex eſt, partim quod ſolidiorem inveniendæ veritatis viam monſtret, partim quod temperet Platoniſmum & Scepticiſmum, doctiores quoque allicientes.*

Confer de hac re librum gallice ſcriptum, cuí tit. Diſſertation ſur la recherche de la Veritè &c. ubi & Platonicæ Philoſophiæ utilitas & præſtantia defenditur, & id latius, quod dixi, oſtenditur.

§. 12. *Multæ tamen inter Carteſianam & in Scholis uſitatam Philoſophiam intercedunt differentiæ.*

Quas collegit Claubergius in differentiis inter hanc & iſtam, earumque facit XV.

§. 13. *Sicut verò Carteſius multos habuit Propugnatores & Sectarios; ita & multos habuit Oppugnatores & Hoſtes.*

Inter

Inter illos Adrianus Heereboord, Daniel Lipſtorpius, Henricus de Roy, Ludovicus de la Forge, Claudius Salmaſius, Samuel Mareſius, Abrahamus Heidanus, Fabricius de la Baſſecour, Antonius le Grand, Johannes Claubergius, &c. numerandi. Inter hos verò Giſbertus Voëtius, Martinus Schoockius, Jacobus Revius, Petrus Gaſſendus, Cyriacus Lentulus, Johannes Schulerus,&c. referri poſſunt. Nuper Peter Daniel Huetius Cenſuram ſcripſit Philoſophiæ Carteſianæ, adverſus quam eam vindicavit D. Andreas Petermann.

§. 14. *Nolo heic de Theologia Carteſianorum verba facere, cum hoc ſit alterius negotii.*

Incepit etiam Carteſius trahi in Scholas Theologorum, an male non diſquiro. Joh. Adam Oſiander quidem in Collegio conſiderationum in Dogmata Theologica Carteſianorum rem improbare voluit, habuit tamen quam plurimos, qui Carteſium defenderent, quorum præcipui Wittichius & Wolzogerus nominandi.

§. 15. *Ex Schola Carteſii derivatur* BENEDICTUS de SPINOZA, *ingenioſiſſimus Atheos, qui libertate philoſophandi abuſus exceſſit magiſtri ſui limites.*

Prodiit ab ipſo Tractatus Theologico-Politicus, pro libertate quam vocat philoſophandi. Theologum ſe dixit, quia aperto marte Theologiam omnem & Religionem, cumprimis verò Chriſtianam (hujus etiam ex Circumciſione apertiſſimus hoſtis) ſummotis fulcris & ſuſtentaculis, voluit ſubvertere. Politicum etiam & Philoſophum ſe jactitavit, dum principia Juris Naturalis ac Politiarum fundamenta, in ſpecie verò Politiæ Iſraëlitarum, & quicquid modo & Chriſtianas Reſpublicas tranquillas, & homines omnino omnes honeſtos, & cives cunctos beatos facit, funditus tollere & evertere auſus eſt. Nolo ejus peſſimas easque ſubtiles in medium proferre opiniones, ne aliis ſcrupulos moveant. Neque ad impia & nefanda Operis Poſthumi deflectam. Oppoſuerunt tamen ſe Spinoſæ, docti pariter & acuti viri, ut Lambertus Velthuyſen in Tractatu de Cultu Naturali, Poiret in noviſſima editione cogitationum rationalium de Deo, anima & malo,& alii,quibus etiam noviſſime acceſſit Wittichius.

Digitized by Google

§. 16. *Prater Carteſium in Philoſophia naturali ab Ariſtotele receſſerunt multi alii, quanquam cœco impetu Carteſium non ſequerentur.*

Hoc tamen non duntaxat poſt Carteſium factum eſt, ſed & ante eum infiniti, & utrique quidem in Gallia, Anglia, Germania, jugum Ariſtotelicum ſuſtulerunt. Spectant huc Chymici, qui peculiarem quaſi Sectam conſtituiſſe videntur.

§. 17. *In Philoſophia morali à Peripateticis acutè, ex falſa tamen hypotheſi, receſſit* THOMAS HOBBES.

Fuit Hobbeſius vir ſummo ingenii acumine, & in Mathematicis ſcientiis exercitatus, confer enim vitam Hobbeſii. In excolenda diſciplina morali, legis naturalis fundamentum quidem conſtituit *Societatem*, cujus tamen initium dixit eſſe *mutuum metum*, homines deinde facit *naturâ æquales*, & rectè quidem, falſum verò eſt, dum concludit: hanc *naturalem æqualitatem importare indolem belli*, nam quilibet habet quidem voluntatem alios lædendi, non verò jus. Hocce autem bellum non conſiderat, ut *temporaneum*, ſed, ut *perpetuum omnium in omnes*, quapropter conſulit, *ut quisque vitam & membra ſua, quantum poteſt, tueatur*, & concludit ultimo, quia propter æqualitatem virium cæterarumque facultatum humanarum hominibus in ſtatu naturæ, hoc eſt, in ſtatu belli conſtitutis, conſervatio ſui diuturna expectari non poſſit, ideò legem naturæ primariam eſſe: *Quærendam eſſe pacem, quatenus habendæ ejus ſpes aliqua affulſerit; ubi ea haberi non poteſt, quærenda eſſe belli auxilia.* confer cap. 1. de Cive.

§. 18. *Dum verò in fundamento ſuo ad naturam hominis reſpexit, videtur partim ipſi arriſiſſe vetus Epicuri opinio, partim temporum conditio.*

Et Voluptatem quidem Epicuri, quæ & Indolentiam corporis & Tranquillitatem mentis comprehendebat, non totam in fundamento ſuo

ſuo expreſſit,ſed reſpexit præprimis ad corporis Indolentiam, ex hac, ut autumo,ratione, quod in praxi civitatum, omnia ferme ad ſui conſervationem & utilitatem referri conſpiceret. De poſteriori porrò ſic Pufendorf. in Specim. Controv. locutus eſt: *Quicquid hujus ſit, id ſanè apparet, hoc præcipue ipſum agere, ut poteſtatem regiam adverſus turbulentos homines, qui tunc Angliam ſub obtentu libertatis graviter exercebant, aſſereret, ſimulque jus circa ſacra ſummo imperio civili adverſus fanaticos vindicaret.* Quo ſe accommodat,quod Angliæ Rex dixit Sorbierio: Se illo viro uti in vicem urſi ad moloſſorum vires tentandas & acuendas.

§. 19. *Nullos Hobbes, excepto* LAMBERTO VELTHUYSIO, *invenit Sectarios, contra verò magnus ejus adverſarius fuit* RICHARDUS CUMBERLAND.

Ex Velthuyſii operibus huc ſpectat Diſſertatio de Principiis juſti & decori, ubi multa optimæ notæ inſunt, qui etiam ibi ita ſe temperavit, ne in apertas ſimul irrumperet Hobbi falſitates. Contra Hobbium verò arma movit Cumberlandus, qui tamen id ſaltem in Diſquiſitione Philoſophica de legibus naturæ egit, ut ejus deſtrueret hypotheſin & adverſam ſuppeditaret maxime accedentem ad placita Stoicorum.

§. 20. *Præ Hobbeſio in corrigendis moralibus ad veritatem propius, non totus tamen, acceſſit* HUGO GROTIUS.

Poſtquam Grotius in Belgio ſeu patria male habitus eſſet, in Galliam migravit & Nicolao Peireſcio urgente, ad conſcribendum aureum opus de Jure Belli & Pacis ſtimulatus eſt, quod, uti ex Epiſtol. ad Gallos 78. hisque verbis: *Interim non otior, ſed in illo de Jure Gentium opere pergo*, videndum, de Jure Gentium inſcribere voluit, ne tamen ipſi ſtatim ab omnibus operis objiceretur imperfectio, titulum temperavit. Neque enim Grotius ea omnia, quæ ad Juris Naturæ diſciplinam pertinent, ſolus isque primus perfecit, neque ea, quæ ſibi propoſuit, ſatis deduxit, & in juſtam artis formam diſpoſuit. Quæ tamen operis ex parte imperfectio laudibus ipſius nihil detrahit, cum humana

Digitized by Google

imperfectio ſeſe undique diffundat. Interim tamen ea,quod glaciem fregerit,atque viam monſtraverit,laus illi non deneganda eſt. Accedunt errores nonnulli theologici, quos, qui in multis Arminianis addictus erat,hinc inde commiſſos ab eo deprehendes.

§. 21. *Grotium vel adjuvare vel corrigere voluerunt ejus Commentatores, ex quibus* CASPARUS ZIEGLERUS, JOH. ADAM OSIANDER, & JOH. HENR. BOECLERUS *eminent.*

Ziegleri Notæ in Grotium mea non indigent laude, dolendum tamen, quod B. Vir accuratiſſimas ſuas circa diſciplinam Juris naturalis opiniones in notis ſaltem Grotianis diſſeminaverit, cum majorem longe ab eo in hoc ſtudiorum genere expectare potuiſſemus fructum, ſi accurata methodo, ut alias ſcribere ſolitus eſt, iſtam ſcientiam illuſtraſſet. Oſiandri præſertim mens fuit, ut ea, quæ in opere Grotiano religioni Orthodoxæ adverſantur, accuratiſſimè notaret, contra verò Bœclerus in eo fuit totus, ut dubia tolleret philoſophica, an verò iſtud præſtiterit,judicent alii.

§. 22. *Declaravit ſe Grotii magnum & æmulum & adverſarium* JOH. SELDENUS,

Hic in peculiari volumine,quicquid ex ſententia populi Judaici juris naturalis haberetur, ſeparatum nimirum ab eo jure, quod inter eos legis forenſis & ita particularis erat, collegit,partim cum ipſe alia de Hebræis notaret,partim ut æmularetur Grotium,qui duo poſtea apertè ſibi invicem contradixerunt in controverſia maris clauſi & liberi.

§. 23. *Uti verò Grotius corrigendæ diſciplinæ honeſti monſtravit viam; ita illam perfecit* PUFENDORFIUS.

Non contradicentibus tamen aliis hoc à Dn. à Pufendorf fuit præſtitum,cujus rei hiſtoriam Eris Scandica exhibet.

CAP.

Caput XI.

DE CYNICORUM ET STOICORUM SECTIS.

§. 1. *Eos conjungimus, cum quoad doctrinas convenerint, ſolis* Stoicis *verecundioribus & gravioribus.*

Vide Voſſ. Cap. 17. §. 15. 16.

§. 2. *Apud Romanos Imperatorum tempore multi fuerunt* Stoici, *quippe plerique Jctorum, quorum fragmenta exhibet Tribonianus, fuerunt* Stoici, *& floruerunt ſub Antoninis usque ad* Conſtantini *M. tempora.*

Utrumque facilè probatur ex lib. I. Panzirol. de claris LL. Interpretibus. Tunc temporis autem non Romæ tantum, ſed in toto Romano imperio Stoicos floruiſſe teſtatur Juvenalis Sat. 15.

— — — Sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præſertim ætate Metelli?
Nunc totus Grajas noſtrasq; habet orbis Athenas;
Gallia cauſſidicos docuit facunda Britannos,
De conducendo loquitur jam Rhetore Thule.

§. 3. P*rater hos etiam nominandi ſunt* ANNÆUS SENECA *&* EPICTETUS.

De Seneca confer Lactantium, qui paſſim de eo locutus eſt, qui eum etiam acerrimum Stoicæ diſciplinæ Sectatorem nominavit. Si ipſius Senecæ ſcripta volumus evolvere, patebit quidem ex iis, quod Stoicis addictus fuerit, ſed quod non cœco impetu omnes eorum mores & orationes adprobaverit. Confer enim, quæ diximus cap. 5. §. 16. Neque verba ejus, quæ in Epiſt. 49. extant, ubi ineptias eorum perſtringit, prætereunda: *Mus Syllaba eſt:* dicit, *mus autem caſeum rodit: Syllaba er-*

ba ergo caſeum rodit. Puta nunc me iſtud non poſſe ſolvere, quod mihi ex iſta ſententia periculum imminet, quod incommodum? Sine dubio verendum eſt, ne quando in muſcipula Syllabas capiam, aut ne quando, ſi negligentior fuero, caſeum liber comedat. Niſi fortè acutior eſt illa collectio: Mus ſyllaba eſt, ſyllaba autem caſeum non rodit: mus ergò caſeum non rodit. O pueriles ineptias in hoc ſupercilia ſubduximus, in hoc barbam demiſimus, hoc eſt, quod triſtes docemus & pallidi. Non poſſum hîc præterire fabulam de religione Senecæ, qua Chriſtianus fuiſſe fertur, cujus rei hiſtoriam narrat & æſtimat Hornius Hiſtor. Philoſ. lib. 4. cap. 6. prolixioribus quanquam verbis: *Nonnulli nimium tribuentes Senecæ ſcriptis, augurati ſunt, eum à Paulo ad Chriſtum fuiſſe converſum: vel ſaltem ex ejus auditione tam ſublimem ſapientiam ſibi comparaſſe. Cauſa conjecturæ potiſſimum duplex. Primò, quod Paulus in Epiſtola ad Philippenſes cap. 4. verſ. 22. mentionem faciat Sanctorum, ex Cæſaris domo: Jam, inquiunt, quis major in Cæſaris Neronis domo, quam Præceptor Seneca? Secundò, quod hodieque extent epiſtolæ quædam, inter Senecam & Paulum tranſmiſſæ. Prius illud Hieronymum adeò fefellit, ut Senecam catalogo Sanctorum adnumerarit. Alterum autem imperitis & indoctioribus planè firmum ad hujus rei teſtimonium viſum eſt. Tum tanta, inquiunt, doctrinæ Pauli celebritas fuit & admiratio, ut etiam ex Cæſaris familia & aula molles illi & plerumque degeneres animi eum ſecuti ſint. An igitur Seneca, Sapientiæ laude celebris, tantum audire virum recuſaſſet? Quæ tamen omnia planè imbecillia ſunt & frivola. Nam & multis & magnis erroribus Senecæ ſcripta ſcatent; nuſpiam Chriſti: nuſpiam Pauli Apoſtoli nomen obvium: nullus etiam, qui Hiſtoriam ejus temporis ſcripſit, hujus rei mentionem uſpiam facit. Sanè fuiſſe nonnullos ex aulicis Neronis ad Chriſtum converſos, certum eſt etiam ex Epiſt. ad Philipp. cap. 1. verſ. 13. Sed unquam ne probari poterit, inter eos etiam Senecam fuiſſe? qui, quæ fuit ſemper Philoſophorum αὐθάδεια, ſpreviſſet potius & condemnaſſet Pauli doctrinam, etiam audito eo. Vide tamen Bezam in Annot. Major. ad Phil. 4. v. 22. qui totam hanc rem confictam dicit. Epiſtolas quod attinet, quæ Senecæ & Paulo adſcribuntur, ſunt illæ ridiculæ, ineptæ, barbaræ, Seneca & Paulo indignæ, commentum monachi rudioris: qui plurima ejuſmodi, dum in clauſtris ſuis ſedebant ſoli Bibliothecarum poſſeſſores, indoctis ſeculis obtruſerunt.*

Digitized by Google

De quibus videri poſſunt viri eruditi. De Epicteto vide Gellium l. 1. cap. 2. qui eum Stoicorum maximum nominavit.

§. 4. *Ex Judæis* Phariſæi *Stoicos*, Eſſæi *Cynicos ſecuti ſunt.*

Severam Chriſti contra Phariſæos orationem vide Matth. 23. ejus cum illis quandam diſputationem Marc. 2. verſ. 23. ſeq. quique Chriſto pararunt mortem, Marc. 14. v. 1. Joſephus antiq. Jud. eos proxime ad Stoicos acceſſiſſe dicit, quanquam μετεμψυχώσεως dogma cum Pythagoræis commune habuerint, inter quos etiam multi Eſſæos referunt, ab aliis tamen, & præprimis à Joſepho, quoad mores inter Cynicos, quoad doctrinas inter Stoicos numerantur. Porphyrius apud Euſebium lib. 9. cap. 3. de Præparat. Evang. etiam inter Pythagoræos refert, ſed Philo apud eundem l. 8. cap. 11. ut Stoicos prolixe magniſque cum laudibus ita deſcribit, ut quoad mores vix Cynici appellandi ſint.

§. 5. *In Eccleſia Chriſtiana tradita Stoicorum maxime ſe commendarunt* Patribus, *qualis etiam ex parte fuit* ORIGINES.

Confer ex ſuperioribus §. 10. cap. 3. De Origine confer Diſſert. 18. & 19. Thomaſ. de Stoic. mund.

§. 6. *Fuerunt tamen ex Patribus aliqui, qui acriter contra Stoicos diſputarent.*

Lactantius extremo cap. 17. lib. VI. *Quare nihil aliud dixerim, quam inſanos, qui hominem mite ac ſociale animal orbant ſuo nomine, qui evulſis affectibus, quibus omnis conſtat humanitas, ad immobilem ſtuporem mentis perducere volunt, dum ſtudent animam à perturbationibus liberare.* Auguſtin. Tract. 60. in Joh. *Habeant eas juſtis de cauſis animi Chriſtiani, nec Philoſophorum Stoicorum vel quorumcunque ſimilium conſentiatur errori. Qui profecto quemadmodum vanitatem exiſtimant veritatem, ſic ſtuporem deputant ſanitatem, ignorantes, ſic hominis animum, quemadmodum corporis membrum deſperatius ægrotare, quando etiam doloris accuſent ſenſum.*

§. 7. *Ex Stoiciſmo* Marcionitæ & Pelagiana *hæreſis manarunt.*

Digitized by Google

De Marcionitis vide Epiphanium, de Pelagianis verò Evagrium & Nicephorum.

§. 8. *Neque omittenda* Montani *hæreſis, tradux Philoſophiæ Stoicæ, quam* TERTULLIANUS *poſtea ſecutus eſt.*

Quintus Septimius Florens Tertullianus, Romanæ Eccleſiæ presbyter primum factus plebem docuit. Cumque in eo ſtatu usque ad mediam ætatem, ut Hieronymus de Script. Eccleſ. ſcribit, permanſiſſet, invidia & contumeliis clericorum Romanæ Eccleſiæ ad Montani dogma delapſus eſt, ac poſtea multa adverſus catholicos ſcripſit.

§. 9. *Priori ſeculo iſtam Philoſophiam* JUSTUS LIPSIUS, *ex obſcuro revocavit in lucem, quem poſtea* CASPAR SCIOPPIUS, & JACOBUS THOMASIUS *ſecuti ſunt.*

Et Juſtus Lipſius quidem univerſam ferme Philoſophiam Stoicam illuſtravit in Manuductione ad Philoſophiam & Phyſiologiam Stoicam, Scioppius Moralem retinuit in Elementis Philoſophiæ Stoicæ Moralis, Jac. Thomaſius verò ſano modo ea de Deo & Mundo, & incidenter multa alia ad cæteram hiſtoriam Philoſophicam facientia proſecutus eſt.

§. 10. *Quod Cynicam Philoſophiam, quæ quoad mores à Stoica differt, concernit, multos eosque doctiſſimos Philoſophos ut tales ſe geſſiſſe fateor.*

Sed hoc nihil ad Philoſophiam. Fuit tamen ex cauſis non infima, cur nonnulli Philoſophos Pedantarum ordini adſcriberent, quod, qui practicè etiam obſervare deberent honeſti & decori regulas, quia earum ſibi adrogarent interpretationem, per Cynicos mores ſe proſtituerent, & bonis atque prudentibus viris ſe præberent deridendos.

§. 11. *Ultra verecundiam extenditur præterea Cyniciſmus à multis ad habitus geſtusque*

que indifferentiam, quâ longe plures utuntur Philoſophi, ex omnibus JOH. LIGNANUS, *&* ADRIAN. TURNEBUS *nominandi.*

Iſti Philoſophi, qui comam fictitiam in gradus frangere, ad compoſitum modum ambulare, & ad commune tam civile, quam eruditorum judicium moderato habitu, uti non amant, ſingulari locutione à Panzirol. de LL. Interp. pag. m. 438. *Philoſophico ingenio* vivere dicuntur, qui de Lignano hæc narrat: *Splendidi habitus parum ſtudioſus fuit, qui ſemel ad nuptias invitatus, & ob vilem veſtem neglectus, in infimo loco poſitus eſt. Itaque ubi ob vulgarem cultum multam virtutis rationem haberi vidit, purpuream togam ſibi afferri juſſit, & è menſa ſurgens in ſuperiore loco, quem ſibi deri exiſtimabat, eam collocavit, illud præfatus; Veſtem voluiſtis, veſtem habetote.* De Turnebo ex Michael Montani Specimin: de Pedantiſmo, hæc verſit Hub. auſp. domeſt. Orat. 10. *Repperi* (apud Turnebum) *ingenium adeò exPromptum atque politum, judicii tam exacti memoriam. Duntaxat una res ei deerat, quod ſitum pallii habitumque corporis, atque geſtum ad modum aulicæ converſationis, nullo modo formare poſſit, quæ profectò res ſunt nullius pretii atque momenti.*

CAPUT XII.
DE SECTA ELECTIVA.

§. I. *Differt Eclecticum eſſe, & Sectam Eclecticam profiteri.*

Primus Potamo per Electionem philoſophandum eſſe docuit poſt Chriſtum natum. Numeravimus tamen ſupra multos, qui ante Chriſtum Electivi fuerunt Philoſophi, quis enim fuit Plato, quis Ariſtoteles? nonne ille à Socrate, hic à Platone receſſit? optimum ſaltem retinens. Ut inde Sectam Eclecticam ab Eclecticis apte diſcernere poſſim, utar verbis Thomaſ. Introd. Cap. I. §. 36. *Primum Potamo inculcavit, quod per electionem philoſophandum ſit, ac publicè id profeſſus eſt, non adſtringens adeò auditores ſuos, ut ipſius tradita cuſtodirent. Reliqui,*

etſi per electionem propria dogmata ceperint, eadem tamen, ut ſola veritati convenientia tranſmiſerunt ad ſuos.

§. 2. *Ab Electivis tamen differunt* αὐτοδίδακτοι

Dum Potamo non dependere ab uno, nec ſecundum illud Horatii ullius jurare in verba magiſtri inculcavit, non viam apperuit ſuis ad ineptum aliquem philoſophandi modum, omnibus philoſophis & magiſtris rejectis, ſed voluit, ut diſcentibus inculcarentur præcepta, non ut illa ſervarent, & ex ſolius docentis autoritate crederent, ſed ut ex dictis & ſcriptis Doctorum quorumcunque, quicquid bonum verumque ſit, retinerent, & in horrea ſua colligerent. Quo circa ſponte fluit, minime juſſiſſe Potamonem, ut quis ex ſeipſo doctus poſſit ac debeat evadere.

§. 3. *Caute tamen hic philoſophandi modus juventuti præcipitantiæ obnoxiæ eſt commendandus.*

Quodſi enim libertatem philoſophandi moderatam commendamus, non habet pars adverſa, ut objiciat, nimis laxam iſtam libertatem eſſe, & parere in Philoſophia inutiles difficultates, in Theologia verò hæreſes. Alii ita loquuntur, Philoſophiam Sectariam ſe magis commendare Scholæ, Eclecticam Aulæ, addo, vitæque civili. Mea eſt ſententia, tyrones ut ſequantur unum, adulti verò & docentes philoſophentur libere.

§. 4. *Semper etiam præſtantiſſimi Philoſophorum fuerunt Eclectici.*

Quales enim fuerunt diſcipuli Socratis? qualis Ariſtoteles? quales illi, qui Peripateticorum & Scholaſticorum ſtrinxerunt ſupra ineptias? nonne vel à ſuis receſſerunt Præceptoribus, vel communibus contradixerunt erroribus?

§. 5. *Et hodie non præſtantiſſimi duntaxat Philoſophorum; ſed & pleraque Eruditorum ſocietates Eclecticam profitentur Philoſophiam.*

CAP.

CAPUT XIII.
DE SECTA SCEPTICORUM.

§. 1. ***P**Hiloſophorum Secta in dogmaticas & Scepticas poſſunt dividi, illas habuimus reſtat hæc, quæ, cum nihil ſtatuat, ſed omnia incerta, dubia & falſa faciat, quod una voce ἀκαταληψίαν nominat, facile videndum, in quo differat a Neo-Academicis.*

Quomodo ab Academia non nova ſolum, ſed ab omni, excepta veteri, differat: confer Voſſ. Cap. 13. 14. 15. 20. §. 7. 9. & præcipuè Gellium lib. 11. cap. 5. *Differre inter ſe Pyrrhonii & Academici, & propter alia quædam, & vel maxime propterea exiſtimati ſunt: quod Academici quidem ipſum illud, nihil poſſe comprehendi, quaſi comprehendant, & nihil poſſe decerni, quaſi decernunt: Pyrrhonii ne id quidem ullo pacto videri, verum dicunt: quod nihil eſſe verum videtur.* Inde patet Academicos fuiſſe modeſtiores & ſimulate pleraque egiſſe, Pyrrhonios immodeſtiores & ſerios.

§. 2. *Poſt Chriſtum natum hujus Sectæ hoſtes ſe magis declararunt Philoſophi quam aſſeclas, ut ita nullos vel paucos habuerit, qui toti eidem ſubſcriberent.*

Euſeb Præpar. Evang lib. 14. cap. 18 totam hiſtoriam & fata ad ſua usque tempora ſic breviter deſcripſit: *Fuit Pyrrho cujusdam Anaxarchi diſcipulus, ac primum quidem picturæ operam dedit, at ſucceſſu parum læto: poſtmodum verò in Democriti libros cum incidiſſet, nihil aut in iis boni reperit, aut ipſe conſcripſit; ſed Deos tantum, homines que omnes, contumeliis ac probris oneravit. Idem poſtea cum hoc faſtus genere laboret, ac ſeſe tam ab omni faſtu vacuum diceret, ſcripto reliquit nihil. Is diſcipulum habuit Timonem Phliaſium, qui cum antea Saltatorem ageret in Scenis, ubi deinde hominem audiiſſet, mordaces & aculeatos verſus edidit, quibus totam Superiorum Philoſophorum nationem pro-*

ſcindebat. Fuit enim is Sillorum autor, quorum è numero ſunt, qui ſequuntur.

Vos genus infelix, noſtraque infamia vitæ,
Nec niſi venter iners, dubio ex certamine ficti, &
Quippe iſti ſenſus pleni mendacibus utres.

At cum jam iſti perinde ab omnibus neglecti jacerent, ut ſi fuiſſent ipſi nunquam, extitit nudius tertius Alexandriæ Ægypti Æneſidemus quidam, qui antiquum illud nugarum genus revocare conaretur. Atque hi ferme ſunt communi opinione principes, qui hanc philoſophandi viam inſtitere. Et quidem hujus, vel Sectæ vel Diſciplinæ, vel quocunque alio nomine hanc appellare libeat, qui laudator eſſe velit, neminem futurum ſatis conſtat. Ego verò, ne Philoſophiam quidem eam vocarim, cum ipſa philoſophandi principia funditus convellat.

§. 3. *Quanquam non ſine cauſa* LUCIANUS *inter illos referatur.*

Nam contra dogmaticos librum conſcripſit, & in ejus præfatione ſe profitetur Scepticum.

§. 4. *Noſtro tamen ævo* FRANCISCUS MOTHÆUS VAYERIUS *illuſtris Gallus, ad Scepticos valde non ſaltem inclinavit, ſed hanc ſimul Sectā ſcriptis variis celebravit.*

Ex ſcriptis ejus, quæ præ reliquis Sceptico philoſophandi more conſcripta, nominanda ſunt la Proſe Chagrine, ubi acriter contra Dogmaticos diſputat, Tomus operum 13. ubi aliquot habet Problemata Sceptica, & Tom. 15. ubi utilitatem hujus Philoſophiæ latius & ex profeſſo commendat.

§. 5. *Iſta verò Vayerius in illuſtranda ea Secta præſtitit, partim, ut eam contra calumniatores defenderet, partim, ut ejus monſtraret præſtantiam præ Sectis dogmaticis, partim, ut ſic contraheret, ne Scepticiſmus extenderetur usque ad pomaria Theologiæ, utpo-*

Digitized by Google

utpote ipſe faſſus, Pyrrhonem cum aſſeclis non abfuiſſe ab Atheiſmo.

CAPUT XIV.
DE SYNCRETISTIS ET HOSTIBUS PHILOSOPHIÆ.

§. 1. P*Rater eas, quas usque adhuc recenſuimus* Philoſophorum Sectas*, memoranda etiam ſunt duæ Sectæ extremæ, una exceſſu altera defectu peccans, nimirum* Syncretiſtæ, *qui omnes vel aliquos litigantes* Philoſophus *inter ſe conciliare, &* Philoſophiæ hoſtes, *qui omnem* Philoſophiæ *uſum & utilitatem penitus tollere voluerunt, huc referendi.*

§. 2. *Primus qui Syncretiſmum inter* Philoſophos *tentavit, fuit* GELLIUS.

Confer Cic. lib. 1. de Legibus. Uti enim lites domeſticas, ita & controverſias Philoſophorum honoraria arbitri opera diſceptari & componi poſſe ineptè putavit Lucius Gellius Publicola.

§. 3. *Ante Gellium hanc viam ingreſſus eſt* ANTIOCHUS.

Ut narrat Cicero lib. 1. de Natur. Deor. librum edidiſſe de Peripateticorum & Stoicorum concordia, voluiſſeque oſtendere re convenire, diſcrepare terminis.

§. 4. *Superiori ſeculo Platonicæ & Ariſtotelicæ Philoſophiæ concordia in Academiis Italiæ paſſim fuit tentata.*

Expreſſe enim Joh. Picus Mirandula faſſus: *Nullum eſſe quæſitum naturale aut divinum, in quo Ariſtoteles & Plato ſenſu & re non conveniant, licet verbis diſſentiant.* Quem multi alii poſtea ſecuti ſunt.

No-

Digitized by Google

Noſtro ævo Bernhardus à Mallincrot Stoicos & Epicureos in doctrina morali conciliare etiam voluit.

§. 5. *Hoſtes Philoſophiæ primum fanatici homines ſe declararunt, quibus initio hujus ſeculi* DANIEL HOFMANNUS *ex parte faviſſe videtur.*

Fanaticis ſeſe & Philoſophi & Theologi oppoſuerunt, illisque ineptis hominibus oſtenderunt, Philoſophiam nec à Diabolo eſſe profectam nec interdictam ab Apoſtolo ut inimicam Chriſtianæ fidei, de quibus ſuperiora etiam conſulenda. In Academia Julia verò ab Hofmanno, ejusque ſequacibus propterea turbæ inſtitutæ ſunt, quod ipſe Hofmannus contenderet: Philoſophiam pugnare cum Theologia: multa eſſe vera in Theologia, quæ ſint falſa in Philoſophia & contra; exterminandam inde Philoſophiam Chriſtianis in Academiis ut noxiam, & toties etiam graviter ab antiqua Eccleſia damnatam. Cui Philoſophiæ Profeſſores ſtatim ſe oppoſuerunt. Res hæc diu acta, & qui contra ſentirent ab Hofmanno à miniſterio excluſi, donec autoritate Principis his honos, Philoſophiæ verò laus reſtitueretur.

§. 6. *Hoſtes Philoſophiæ illi præterea ſe declarant, qui ob contemtum ejus Philoſophis Pedantarum nomen tribuunt.*

In quo totus olim fuit Scepticorum Rhetor Lucianus, hoſtis dogmaticorum. Superiori ſeculo, ut Michael Montanus in Specim. de Pedantiſm. teſtatur, Philoſophi & Pedantæ tituli, pro Synonymis fuerunt habiti, à quo hodierni mores non multum abeunt. Quid enim inſipientibus & ineptis hominibus aliud reſpondendum, quam ut illos adhortemur, ut diſcant & audiant prius quid Philoſophia ſit, poſtea verò tanquam inſanos & majori jure pedantas ablegemus. Nos autem contra omnes Philoſophiæ hoſtes utimur dicto Eraſm. Epiſt. 95.

Quid aliud Philoſophia, quam vita Lex?

FINIS.

SERIES

Digitized by Google

Series Philoſophorum, Ordine Alphabetico concinnata.

A.

Abelardus, 190.
Abrahamus, 2. 130.
Adamus, 125.
Adraſtus, 95.
Æſchines, 60.
Ætius, 173.
Albertus M. 191.
Alcinous, 82.
Ales, 190.
Alexander Aphrod. 92.
Alexinus, 65.
Almamon, 151.
Ammonius, 93. 117.
Anaxagoras, 48.
Anaxilaus, 143. 155.
Anaximander, 26.
Anaximenes, 27.
Antiochus, 79.
Antipater, 106.
Antiſthenes, 96.
Antoninus Pius, 107. 143. 144.
Apollonius, 65.
Appollinaris, 173.
Apulejus, 80. 165.
Aquinas, 191. 197.
Arceſilas, 77.
Archelaus, 27.
Areus, 155.
Ariſtippus, 60.
Ariſto, 95.
Ariſtobulus, 136.
Ariſtoteles, 69. 70. 83.
Arrius, 173.
Artemonita, 173.
Atlas, 18.
Atticus, 139.
Averrois, 93. 154.
Auguſtinus, 172.
Avicenna, 154.

B.

Baſilides, 168.
Beaufort, 197.
Bernierius, 165.
Beroſus, 4.
Beſſarion, 83. 171.
Bion Abderita, 51.
Boeclerus, 206.
Boetius, 172.
Buddes, 7.

C.

Cainus,125.
Calcagninus,193.
Carneades, 77.
Carpocrates, 168.
Carteſius,200.
Cato, 107.140.
Celſus,158.
Chalcidius,80.
Cham, 128.
Charmidas, 79.
Chryſippus, 105.
Cicero, 141.
Cleantes,104.
Clemens Alexandrinus,117.156.169.
Clitomachus,65.
Conringius,182.
Crantor,76.
Crates,76.97.
Crellius,197.
Critolaus, 95.
Cumberland,205.

D.

Demetrius Phal. 95.97.
Democritus,4.7.48.
Diodorus Cronus, 65.
Diogenes, 97.
Diogenes babyl. 106.
Dreierus, 182.
Duns, 191.
Durandus, 191.

E.

Embulides, 65.
Ennius, 139.
Epictetus, 207.
Epicurus, 51.
Eraſmus,178.
Eſſæi,209.
Evagrius Ponticus, 169.
Evander,77.
Euclides, 63.
Eunomius, 173.

F.

à Felden, 182.
Ficinus,82.165.
Fromondus, 197.

G.

Gaſſendus,160.
Gellius, 215.
Gnoſtici, 168.
Grammatici, 193.
Grotius,205.

H.

Heber, 129.
Hegeſippus, 77.
Heinſius, 182.

Her-

Hermachus, 58.
Hermodorus, 32.
Hermogenes, 70.
Hipparchia, 97.
Hobbes, 204.
Hoffmannus, 216.
Homerus, 22.
Horatius, 141.
Hoſtes Philoſophiæ, 215.

I.

Jacobus, 130.
Jamblichus, 80. 91.
Jobus, 150.
Joſephus, 130.
Iſaacus, 130.
Jungius, 182.

K.

Keckermannus, 200.

L.

Lactantius, 118.
Lacydes, 77.
Lamech, 126.
Leontium, 95.
Leucippus, 47.
Lignanus, 211.
Lipſius, 210.
Lombardus, 190.
Loquentes, 184.
Lucianus, 58. 158. 214. 216.
Lucretius, 54. 59. 139.
Lutherus, 178.
Lycon, 95.
Lyſis, 49.

M.

Majoragius, 198.
Mallincrot, 216.
Manes, 7.
Manichæi, 156.
Manzius, 197.
Marcionitæ, 209.
Marſilius Ficinus, 83. 171.
Martini, 182.
Maximus Tyrius, 82. 165.
Melanchthon, 178.
Meliſſus, 47.
Menander, 168.
Menedemus, 63.
Menippus, 97.
Methuſalah, 126.
Metrocles, 97.
Montanus, 210.
Moſes, 11. 130.
Mus, 58.

N.

Nicolaus, 168.
Nigidius Figulus, 39. 155.
Nimrod, 129.

Nizolius, 192.
Noachus, 127. 128.
Nominales, 191.
Numa Pompil. 137.
Numenius, 155.

O.

Occam, 191.
Ochus, 5.
Olympiodorus, 93.
Oneſicritus, 97.
Origenes, 118. 171. 209.
Orpheus, 20.
Oſiander, 206.

P.

Parmenides, 47.
Pelagiani, 209.
Petronius, 59.
Phariſæi, 209.
Phædo, 62.
Pherecydes, 9. 31.
Philo, 79. 80. 166.
Philoponus, 93.
Plato, 41. 66.
Pletho, 83. 171.
Pliſtanus, 63.
Plotinus, 81. 117.
Polemo, 75.
Porphyrius, 81. 93.
Potamo, 113.
Proclus, 80. 81.
Protagoras, 50.
Pſellus, 5.
Pſeudo Mercurius Triſmegiſtus, 169.
Pufendorfius, 206.
Pyrrho, 7. 109.
Pythagoras, 19. 28. ſeq.

R.

Ramus, 199.
Reales, 191.
Reuchlinus, 178.
Rucelinus, 190.
Ruffus, 140.

S.

Sadducæi, 158.
Salomon, 132.
Sem, 128.
Schefferus, 157.
Schilterus, 157.
Scioppius, 210.
Seldenus, 206.
Seneca, 207.
Seth, 125.
Sextus, 45.
Simon Magus, 168.
Simplicius, 93. 172.
Socrates, 28. 60.
Sonerus, 182.

Sorbierius, 165.
Sotion, 117.
Speuſippus, 75.
Spinoza, 203.
Stilpo, 65.
Strato, 95.
Syncretiſtæ, 215.
Syrianus, 81.

T.

Telec lus, 77.
Terentius, 141.
Tertullianus, 210.
Thales, 9. 26.
Themiſtius, 93. 173.
Theophraſtus, 94.
Thomaſius, 182. 210.
Thraſeus Patus, 107.
Timo, 111.
Trew, 182.
Tubero, 107. 140.
Turnebus, 211.
Tyrius, 82. 165.

V.

Vayerius, 214.
Valentinus, 168.
Valla, 177. 192.
Varro, 107.
Velthuyſius, 205.
Verulamius, 198. 201.

W.

Weſſelus, 171.

X.

Xenocrates, 75.
Xenophanes, 46.
Xenophon, 60.

Z.

Zamolxis, 19.
Zeno, 9. 100.
Zeno Eleates, 47.
Zeno Epicureus, 57.
Zieglerus, 206.
Zoroaſter, 5.

Errata, quæ obveniunt, Lector candidus pro ſua dexteritate facilè corriget, hæc ſaltem obiter obſervata ad corrigendum indicantur pag. 151. lin. 12. leg. *compararet*. ibid. lin. 12. leg. *ipſum*. pag. 176. lin. 20. lege *philoſophiam ex mente Clerus*. pag. 188. lin. 28. leg. *conſiſtit*. pag. 193. lin. 10. leg. *Philoſophicus*. pag. 196. lin. 13. leg. *aſſerunt*.

✿ (o) ✿

A01 1153582

Digitized by Google

Digitized by Google

by Google